

Møte torsdag den 25. oktober kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 6):

1. Debatt om Hans Majestet Kongens tale til det 146. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring
(Talen holdt i Stortingets møte 10. oktober 2001)
2. Debatt om Regjeringens erklæring
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 23. oktober 2001)
3. Referat

*Minnetaler over tidligere stortingsrepresentanter
Andreas Wormdal, Gudmund Grytøyr og Odd Holøs*

Presidenten: Ærede medrepresentanter! De tidligere stortingsrepresentantene Odd Steinar Holøs, Andreas Wormdal og Gudmund Grytøyr er avgått ved døden.

Tidligere stortingsrepresentant *Odd Steinar Holøs* er død, 79 år gammel.

Odd Holøs ble født i Rakkestad 8. april 1922. Med ham er en av veteranene i Kristelig Folkeparti gått bort. Han var med på å stifte partiet i Rakkestad etter krigen og ble etter hvert aktiv for Kristelig Folkeparti på alle nivåer i politikken.

Han var kommunestyremedlem i Rakkestad i tolv år fra 1955 og igjen fra 1979 til 1983. Han var også varaordfører i kommunen i årene 1956–67.

I de tre ukene Lyng-regjeringen satt ved roret i 1963, var han statssekretær i Sosialdepartementet for sosialminister Kjell Bondevik. Allerede i 1966 møtte han første gang som vararepresentant for Østfold på Stortinget. Senere møtte han en rekke ganger, den lengste perioden det året Lars Korvald var statsminister, fra oktober 1972 til oktober 1973. I den perioden var han medlem av justiskomiteen.

Ellers møtte han jevnlig på Stortinget helt fram til han ble valgt inn som fast representant i 1981. I de to periodene han var fast representant, fra 1981 til 1989, var han medlem av sosialkomiteen og Kristelig Folkepartis sosialpolitiske talsmann i Stortinget. Dette var et saksfelt han hadde meget god innsikt i etter å ha arbeidet som sosialsjef i Rakkestad kommune siden 1964.

Han talte de svake grupper sak og arbeidet i Stortinget for å bedre eldreomsorgen og levekårene for funksjonshemmede. Også avholdssaken og rusmisbrukerne stod hans hjerte nær. Som saksordfører for trygdemeldingen i 1989 klarte han å samle et bredt flertall i Stortinget for forslagene som ble fremmet.

Odd Holøs var også sterkt engasjert i lokalsamfunnet på andre måter enn i politikken, og arbeidet bl.a. en tid som redaktør i Rakkestad Avis. Han var en aktiv medspiller i det kristne arbeidet i Rakkestad. Mange foreninger har hatt god hjelp og nytte av hans skrivekunst og varme engasjement for det frivillige organisasjonsarbeidet. Også i Stortinget talte han Østfolds sak.

Odd Holøs så viktigheten av å ha en godt fungerende partiorganisasjon både lokalt og på fylkesplan, og han nedla et stort arbeid også på dette området. Odd Holøs var en omgjengelig og trivelig person med en lun humor og et stort hjerte. Han gjorde en kjempeinnsats for det partiet han viet så mye av sin tid og sine krefter til. Han skaffet seg mange venner både i og utenfor Kristelig Folkeparti i de årene han hadde sitt virke i Stortinget.

Tidligere stortingsrepresentant *Andreas Wormdal* er død, vel 90 år gammel.

Andreas Wormdal ble født 20. januar 1911 i Trondheim, men vokste opp i Orkanger. Han tok middelskoleeksamen ved Trondheim Katedralskole i 1927, og senere LO-skolen på Sørmarka. Wormdal var en typisk representant for de selvlærte politikerne som hadde en bred yrkeserfaring. Han kom som så mange av sin generasjon tidlig ut i arbeidslivet, og var bl.a. sjømann, anleggsarbeider, smelteverksarbeider og etter hvert ansatt i den kommunale forvaltning.

Andreas Wormdal ble innvalgt på Stortinget i 1958 som representant for Arbeiderpartiet i Sør-Trøndelag. I løpet av de tre periodene han satt på Stortinget, var han medlem av militærkomiteen, sosialkomiteen og utenrikskomiteen. Han var også styremedlem til den norske gruppen av Den Interparlamentariske Union, varamedlem til FN's generalforsamling og medlem av hovedstyret i Norges statsbaner.

Wormdals allsidige bakgrunn gjorde ham til en representant med et bredt interessefelt; samferdselspolitikk, sosialpolitikk, utenriksspørsmål, og når forsvarsspørsmål stod på dagsordenen, var han kjent som en ivrig debattant. Han hadde også renommé som en dyktig talsmann når det gjaldt hjemfylkets interesser.

Andreas Wormdal ble tidlig politisk bevisst. Han meldte seg inn i Det norske Arbeiderparti allerede som 17-åring i 1928. Han innehadde en lang rekke tillitsverv både i ungdomsbevegelsen, fagorganisasjonen og partiet. Blant annet var han i flere år formann i kommunepartiet og medlem av kommunestyret. I tolv år fra 1946 var Wormdal sekretær og forretningsfører ved Sør-Trøndelag Arbeiderparti og Trondheim Forente Arbeiderparti. Wormdal ble en velkjent mann i den trønderske arbeiderbevegelse. Som partisekretær var han dynamisk og viljestærk og drev et omfattende organisasjons- og opplysningsarbeid.

Til slutt vil jeg nevne hans engasjement når det gjaldt omsorgen for de psykisk utviklingshemmede. Han var formann i styret for Klæbu offentlige pleiehjem og var statens representant i Høgtun åndssvakehjems styre. Han avsluttet sin yrkeskarriere som økonomisjef i E.C. Dahls Stiftelse i Trondheim.

Tidligere stortingsrepresentant *Gudmund Grytøyr* er død, 81 år gammel.

Gudmund Grytøyr ble født 15. juli 1920 i Leiranger i Nordland.

Han var fast representant for Arbeiderpartiet i Nordland i perioden 1977–1981, men hadde møtt som vararepresentant helt fra 1958. I løpet av de årene han var vararepresentant, fikk han erfaring fra forskjellige komiteer. I

den perioden han var fast representant, var han medlem av sjøfarts- og fiskerikomiteen. Han var også medlem av Odelstinget og vararepresentant til FN's generalforsamling. Han var en dyktig talsmann for Nordlands saker, og med sin yrkesbakgrunn som bonde var det nokså naturlig at han fattet en spesiell interesse for landbrukspolitikk, og han satte seg da også godt inn i denne delen av politikken.

Gudmund Grytøyr tok middelskoleeksamen i 1937 og sosialistisk aftenskole noen år etter krigen. Før han slo seg ned som gårdbruker på egen gård i Leinesfjord i Nordland i 1951, arbeidet han både som kontorist i Sør-Varanger kommune og et par år som industri- og skogsarbeider.

Allerede i 1935 meldte han seg inn i Arbeiderpartiet, og våren 2000 ble han hedret av Steigen Arbeiderparti for sitt 65-årige medlemskap. Sin politiske karriere begynte han som formann i Kirkenes AUL i krigsåret 1945.

Han var i alle år et aktivt medlem av Arbeiderpartiet og hadde mange tillitsverv. Han var medlem av Leiranger kommunestyre og Steigen kommunestyre og formannskap fra 1955 og helt fram til 1979, og også leder av kommunepartiet.

Før øvrig innehadde Gudmund Grytøyr verv som medlem og formann i Nordland fylkeslandbruksstyre i 20 år, medlem av Nordland Arbeiderpartis landbruksråd, Salten regionplanråd og Statens landbruksbanks avdeling i Tromsø.

Han avsluttet sin politiske karriere med to år som distriktssekretær i Nordland Arbeiderparti, fra 1981 til 1983.

Gudmund Grytøyr blir karakterisert som en lun, avbalansert, arbeidsom, nøyaktig, pliktoppfyllende og uhyre lojal representant som nøt stor respekt blant sine medrepresentanter. – «Vi kan lit på han Gudmund», var omkvedet.

Vi minnes Odd Steinar Holøs, Andreas Wormdal og Gudmund Grytøyr med dyp respekt og takknemlighet og lyser fred over deres minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetaler.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Jens Stoltenberg (A): Jeg foreslår Kjell Engebretsen.

Presidenten: Kjell Engebretsen er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Kjell Engebretsen anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Statssråd Børge Brende overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Steinar Bastesen vil framsette et privat forslag.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg vil fremme forslag om å gjeninnføre norsk grensekontroll mot Schengen.

Presidenten: Representanten Siv Jensen vil framsette et privat forslag.

Siv Jensen (FrP): Jeg tillater meg å sette frem forslag om tilpasninger i regelverket slik at godkjenning av konserndannelser i finansinstitusjoner også kan omfatte at et datterselskap har eksterne minoritetseiere som ikke er finansinstitusjoner.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Etter konferanse med gruppelederne vil presidenten foreslå at debatten ordnes slik: Sakene nr. 1 og 2 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Debatt om Hans Majestet Kongens tale til det 146. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring

(Talen holdt i Stortingets møte 10. oktober 2001)

S a k n r . 2

Debatt om Regjeringens erklæring

(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 23. oktober 2001)

Presidenten: Debatten føres over to dager med en samlet taletid på 7 timer og 10 minutter, eksklusive replikkordsikfter og 3-minuttersinnlegg. Taletiden fordeles slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 110 minutter, Høyre 95 minutter, Fremskrittspartiet 65 minutter, Sosialistisk Venstreparti 60 minutter, Kristelig Folkeparti 55 minutter, Senterpartiet 25 minutter og Venstre og Kystpartiet 10 minutter hver.

Videre foreslås det at det gis adgang til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg av partigruppenes hovedtalere og statsministeren og tre replikker med svar etter talere med 10 minutters taletid eller mer samt etter statsrådenes innlegg uansett lengde innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Jens Stoltenberg (A): Stortingsvalget 10. september gav ikke flertall for noen av de erklærte regjeringalternativene. Arbeiderpartiet gikk klart tilbake, men er allikevel en større gruppe og et større parti enn sentrumsalternativet var samlet, og større enn Høyre. SVs framgang var ikke et uttrykk for et ønske om en Høyre-dominert regjering. Derfor var det i dagene etter valget uklart hvilken og hva slags regjering landet kunne få.

Etter hvert kom det viktige avklaringer. For det første ble sentrumsalternativet skrinlagt som et eget selvstendig regjeringalternativ. Dernest valgte Kristelig Folkeparti å søke samarbeid med Høyre, i erkjennelsen av at det også måtte være en regjering som måtte få støtte fra Fremskrittspartiet. Og til slutt erklærte Fremskrittspartiet klar støtte til en Bondevik-regjering. Dermed var grunnlaget lagt for dannelsen av en ny regjering, og det er den nye regjeringen vi nå har sett tar sete og har startet sitt arbeid.

En slik regjering ville vært umulig uten klar støtte fra Fremskrittspartiet. Uten Fremskrittspartiets støtte ville det vært større støtte i Stortinget til en eller annen form for regjering der Arbeiderpartiet deltok eller hadde en dominerende posisjon. Jeg beklager at Kristelig Folkeparti valgte å gå til Høyre for å finne grunnlag for en regjering, og jeg beklager selvsagt at det har vært mulig å danne en regjering der Fremskrittspartiet har spilt en så sentral rolle. Men jeg aksepterer de valgene som er gjort. Jeg respekterer at partiene mener de oppnår mest gjennom å samarbeide på den måten de har valgt, og det blir, om ikke annet, en form for ryddige parlamentariske forhold ved at det er en klar gruppering som har valgt å støtte den sittende regjering, og at de andre partiene er i opposisjon.

Arbeiderpartiet er innstilt på å være i opposisjon i hele denne stortingsperioden. Vårt mål er å gjøre valget 2005 til et valg der vi kan få økt tilslutning og igjen grunnlag for en regjering der Arbeiderpartiet deltar. Ingen kan avskrive at ting kan skje i løpet av perioden, men slik det nå ser ut, er det mest sannsynlig at vi får en regjering av Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre gjennom hele denne stortingsperioden, og at Arbeiderpartiet forblir i opposisjon.

Vi skal være et ryddig og tydelig opposisjonsparti. Vi skal fremme våre saker enten det handler om rettferdig fordeling, utbyggingen av det norske velferdsamfunnet når det gjelder skole, helse og eldreomsorg, eller det handler om verdiskaping, å legge til rette for å trygge arbeidsplasser og lønnsomme norske bedrifter. I det arbeidet vil vi gjerne samarbeide med andre partier, med både partier i opposisjon og med regjeringspartiene når det er grunnlag for det.

Arbeiderpartiet vil ikke stå i veien for gode løsninger, og vi er glade for den klare invitasjonen som ligger i Bondevik-regjeringens erklæring til samarbeid også med partiene som er i opposisjon. Hvorvidt det er grunnlag for samarbeid, er selvsagt avhengig av hva Regjeringen faktisk fremmer, og hvor langt den er villig til å strekke seg i forhandlinger og samtaler med andre partier.

Jeg er også glad for at regjeringserklæringen til Bondevik-regjeringen så klart understreker at den vil følge opp det arbeidet som arbeiderpartiregjeringen holdt på med innenfor viktige områder som opptrapping av eldreomsorgen og utbygging av helsevesenet – psykiatriplanen og kreftplanen. Noe mindre klart er det, men likevel en erklæring fra Bondevik-regjeringen om at den ønsker billigere barnehager og full barnehagedekning. Veldig tydelig er man også fra den nye regjeringen på at man ønsker fortsatt opptrapping av bistand til de aller fattigste

landene, og at man ønsker økt innsats for de aller fattigste, de som har det aller vanskeligst økonomisk. Og da har man fra Regjeringens side understreket to ting Arbeiderpartiet er helt enig i. Det er at det handler om å hjelpe folk til å komme i jobb, og det handler om kampen mot rusmiddelmissbruk. Både når det gjelder å trappe opp innsatsen for å hjelpe folk til å komme i jobb og kunne leve av egen inntekt, og innsatsen i kampen mot rusmiddelmissbruk, ligger det inne forslag i budsjettet fra den avgåtte arbeiderpartiregjeringen, og vi håper at de forslagene blir fulgt opp. Da skal de selvsagt også få Arbeiderpartiets støtte.

Det som er problemet med regjeringserklæringen og med Sem-erklæringen som de tre partiene bygger sin politikk på, er at man samtidig med at man sier at man vil følge opp en lang rekke gode forslag til økte utgifter innenfor samferdsel, forsvar, eldreomsorg, helse, skole, forskning og mange andre områder, også sier at man ønsker betydelige skattelettelser og har tallfestet det til over 30 milliarder kr. Det er vel egentlig det punktet man er mest konkret på når det gjelder de største beløpene. Man er ganske konkret på hvordan man skal redusere statens inntekter, og så er man også ganske konkret på en lang rekke områder hvor man øker statens utgifter. Det mest spennende og det største problemet med både regjeringserklæringen og Sem-dokumentet er derfor det som ikke står der, for enten mener regjeringspartiene at man skal bruke mer oljepenger, og da burde det vært sagt klart og tydelig, eller så har Regjeringen planer om omfattende kutt på en lang rekke områder, og da burde det stått der. Vår kritikk mot regjeringserklæringen – med noen få unntak og forbehold – handler derfor i og for seg ikke om det som står der. Det er svært mye der alle er enige om, og den er en invitasjon til samarbeid vi er glade for, men vi ser med spenning fram til hva som blir den praktiske oppfølgingen av det som ligger i regjeringserklæringen og Sem-dokumentet. Det er først når vi ser den oppfølgingen, at vi faktisk kan ta stilling til hva slags politikk Regjeringen kommer til å føre.

Jeg er også glad for at Regjeringen så tydelig har sagt at den ønsker å fortsette fornyelsen av offentlig sektor. På nyhetene i morges hørte vi et nytt eksempel på behovet for det. Da fikk vi referert fra en forskningsrapport som viste at bevilgningene til norske sykehus har økt med 6 milliarder kr siden 1992, mens antall behandlede pasienter har økt svært lite. Det er eksempel på nok et område der Norge ligger helt i toppen når det gjelder innsats pr. pasient, pr. elev, når det gjelder andre offentlige velferdsytelser, men der vi ikke ligger i verdenstoppen når det gjelder kvalitet på helsevesenet, kvalitet på skolen eller kvalitet på andre offentlige tjenester. Det var også bakgrunnen for at den arbeiderpartiregjeringen som tiltrådte i fjor, gjorde fornyelse av offentlig sektor til en av sine absolutt viktigste oppgaver.

Det jeg vil advare den nye regjeringen mot, er at de kan gjøre to alvorlige feil i arbeidet med å fornye eller modernisere våre felles velferdsordninger. Den ene feilen er at de kan forveksle fornyelse med privatisering og todeling. Det er ikke fornyelse og styrking av våre felles

velferdsordninger å legge opp til omfattende privatisering som kan føre til et todelt helsevesen eller todelt skoletilbud, der de som har gode inntekter eller bor på de riktige stedene i landet, får et godt skoletilbud, mens de som har lave inntekter eller bor på de gale stedene i landet, får et dårligere skoletilbud, et dårligere helsetilbud eller på andre måter et dårligere velferdstilbud.

Arbeiderpartiets overordnede mål med å fornye offentlig sektor er at alle skal få likeverdige tilbud om de samme velferdstjenestene, ikke en kommersialisering eller privatisering som innebærer at det blir ulike tilbud, avhengig av hvor man bor, eller hvor store inntekter man har. Det er den ene fallgraven Regjeringen kan gå i, litt avhengig av hva de mener med det de sier i regjeringserklæringen.

Den andre fallgraven er at de kan tro at det er mye penger å hente til å finansiere de lovede skattelettelsene. Det er riktig at det er mye penger å spare på å fornye offentlig sektor. Det er store og betydelige beløp. Men Arbeiderpartiet mener at det vi sparer på å organisere offentlig sektor bedre, gjøre våre velferdsordninger bedre, få mer igjen for skattekrone, skal vi bruke på å styrke kvaliteten, bygge ut tjenestetilbudet, ikke ta pengene ut for å finansiere skattelette, først og fremst til dem som tjener mest fra før av. Jeg vil nevne noen eksempler på det. Først til Forsvaret: Der har vi nå gjennom den reformen som er vedtatt, spart opp til 5 000 årsverk og om lag 2 milliarder kr i reduserte årlige utgifter til Forsvaret. Men de pengene lar vi jo bli i Forsvaret for å styrke Forsvaret. Det var til og med slik at stortingsflertallet mente at 28 milliarder kr pluss innsparingen på 2 milliarder kr var for lite, og så la de for sikkerhets skyld på 3 milliarder kr ekstra til Forsvaret. Da er det i hvert fall ingen penger igjen å hente i innsparinger fra Forsvaret. Når vi har lagt ned militærforlegninger, slanket staber og spart 2 milliarder kr, blir det ikke noen frigjorte penger til skattelette, men det blir frigjorte penger til et sterkere forsvar med bedre utstyr, flere øvelser og bedre materiell.

Det tilsvarende har vi når det gjelder politiet: halvert antall politidistrikter, flere hundre politifolk som slutter med papirarbeid, mindre byråkrati, mer politi – ikke sparte penger, men et bedre politi for å bekjempe kriminalitet.

Så til skolen: Vi er nå enige om kanskje den mest omfattende avbyråkratisering av norsk skole noen gang – avvikling av særavtaler, konverteringsbestemmelser, rapporteringsplikter og økt leseplikt for lærerne. Det er anslått at vi på den måten sparer flere tusen lærerårsverk, og at vi sparer et par milliarder kroner. De pengene tar vi selvsagt ikke ut av skolen. Vi lar dem bli i skolen for å styrke kvaliteten i skolen og øke lærernes lønninger. Tilsvarende er det for høyere utdanning eller når det gjelder helse, hvor vi også er i ferd med å gjennomføre store reformer.

Jeg advarer derfor Regjeringen mot å tro at fornyelse av offentlig sektor gir lette penger til betydelige skattelettelser. Enten vi snakker om skole, helse, eldreomsorg, er det vi sparer på å organisere disse virksomhetene

bedre, penger vi trenger for å bygge ut kvaliteten på alle disse områdene. Arbeiderpartiet vil ha et sterkere og bedre velferdssamfunn. Derfor vil vi fornye det. Vi vil ikke fornye velferdssamfunnet ved å bygge det ned. Vi vil bygge ut fellesskapsløsningene. Derfor kan vi love billigere barnehager og full barnehagedekning. Vi har foreslått å fjerne egenandeler i helsevesenet, redusere foreldrebetaling i barnehagene, og vi har lagt fram konkrete forslag for å ruste opp skolen og konkrete forslag for å bygge ut eldreomsorgen og mange andre områder i det norske velferdssamfunnet. Det er vår politikk. Vi har vist til hvordan dette kan finansieres på en forsvarlig måte, uten at det går ut over norsk økonomi eller norsk industri.

Vi leser at Regjeringen kanskje tenker på å bruke mer oljepenger for å finansiere alle sine løfter, både på inntektssiden og på utgiftssiden i budsjettet. Det vil jeg advare sterkt mot. Det vil kunne føre til en todeling i norsk økonomi, der det er mangel på arbeidskraft, stort press i private og tjenesteytende sektorer, i varehandelen, i hotell- og restaurantsektoren, mens det blir en brå nedgang med arbeidsledighet og nedleggelse i industrien og i konkurranseutsatte virksomheter. Vi trenger sterke, lønnsomme bedrifter, og vi trenger en sterk og lønnsom industri. Bruk av mer oljepenger vil lett undergrave det. Vi bør heller satse på en ansvarlig bruk av oljeinntektene. Da kan vi sikre industrien, sikre at vi kan bygge ut det norske velferdssamfunnet og bidra til at rentene går ned. Det er en politikk vi har lagt opp til i vårt forslag til statsbudsjett. Jo mindre regjeringen Bondevik endrer på det framlagte forslag til statsbudsjett, jo lettere er det å få flertall for det i denne sal, for det er et godt, avbalansert budsjett der vi ivaretar verdien av å dele og verdien av å skape en ansvarlig næringspolitikk med en gradvis utbygging av det norske velferdssamfunnet.

Vi starter arbeidet i Stortinget i en tid som preges av internasjonal uro. Andre talere fra Arbeiderpartiet vil framføre Arbeiderpartiets vurderinger og synspunkter knyttet til terroraksjonen i USA og det som nå skjer i Afghanistan. Jeg vil bare nøye meg med å si at jeg er glad for at den daværende arbeiderpartiregjeringen gjennom en god dialog med partiene i Stortinget i tiden etter valget kunne få iverksatt en rekke helt nødvendige tiltak knyttet til å ruste opp beredskapen i helsevesenet, i Sivilforsvaret og i Forsvaret, og mange andre beredskapstiltak for å gjøre oss mer beredt til at det verste også kan skje i Norge, og samtidig gi våre bidrag humanitært, men også militært, til de internasjonale operasjonene som nå pågår. Det er et uttrykk for at det er bred enighet om viktige hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk, og at en regjering kan ta det ansvaret selv i en slik situasjon som vi var i etter valget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Oddvard Nilsen (H): La meg først få lov å takke for en ryddig oppførsel fra Arbeiderpartiets side ved regjeringsskiftet. La oss understreke det som Stoltenberg var

inne på; vi setter også pris på at de vil være saklige i opposisjon. Det er positivt.

Så antyder Stoltenberg at det muligens ligger noen løftebrudd i Sem-erklæringen. Da skal man lytte, for er det noen som har erfaring med løftebrudd i denne sal, så er det Arbeiderpartiet. Det er faktisk det eneste parti som i valgkampen åpent annonserte sine egne løftebrudd i store annonser. Det var jo ærlig og oppriktig gjort, men poenget er at dette kan Arbeiderpartiet.

Arbeiderpartiet gjorde et dårlig valg, og det gjorde de fordi velgerne reagerte på partiets politikk. De reagerte på at det fortsatt står 260 000 mennesker i sykehjemskø i Norge, at én av fem elever i barneskolen ikke kan lese og skrive, og at 15 pst. av norske rekrutter ikke kan fylle ut en permisjonssøknad. Det viser at mye av det Arbeiderpartiet har stått for de siste ti årene – det har styrt i sju av årene – har vært mislykket. 1990-årene er de tapte muligheters tiår på grunn av Arbeiderpartiet.

Så har jeg et lite spørsmål – det kunne vært stilt mange spørsmål til representanten Stoltenberg, men jeg har ett. Han har i valgkampen stadig gått i debatt med Høyre om fordelingsvirkningen av Høyres skatte- og avgiftspolitik. Kan da Stoltenberg forklare meg hvorfor det er slik at i hans egen proposisjon, som nå er fremlagt, vil de tre laveste inntektsgruppene, fra 69 000 kr til 129 000 kr, få økt skatt? Kan Jens Stoltenberg fortelle meg fordelingsvirkningen av dette?

Jens Stoltenberg (A): Jeg skal anstrenge meg kraftig for å være vennlig, saklig, hyggelig og imøtekommende overfor regjeringspartiene inntil jeg har noe saklig å ta dem hardt på. Med det mener jeg å si at jeg ikke skal beskyldes dere for mye, i og for seg heller ikke beskyldes dere for løftebrudd før jeg ser hva dere faktisk gjør. Det jeg sier, er bare at jeg venter med spenning, fordi dere nå skaper forventninger både om historiske reduksjoner i inntektene til felleskassa og historiske økninger i utgifterne fra felleskassa.

Dere mener jo f.eks. – og det er veldig klart i regjeringserklæringen – at det mangler om lag 3 milliarder kr på forsvarsbudsjettet, og så har dere sagt helt tydelig at flyseteavgiften skal bort fra 1. januar, hvis ikke vil finansministeren gå med frakk. Og jeg regner med at finansministeren ikke har tenkt å gå med frakk hele neste år – inne! Jeg regner med at det er alvorlig ment når man sier at man skal finansiere den nye forsvarsstrukturen. Vel, bare dette er 4,5 milliarder kr. Jeg ønsker dere lykke til med å finne 4,5 milliarder, altså 3 milliarder kr ekstra til Forsvaret og 1,5 milliarder kr til flyseteavgiftene. Og så er det mange andre ting dere har lovt, og jeg ser med enda større spenning fram til det.

Det er først når finansministeren går med frakk, altså når det er kuttet på områder hvor dere har skapt forventninger om at det skal bli økt innsats – f.eks. til å hjelpe de aller fattigste, til sysselsettingstiltak, til attføring, til å hjelpe uføretrygdete tilbake i jobb eller til lønnstilskudd til bedrifter som tar inn utsatt arbeidskraft – jeg vil være mer rå og brutal. Nå skal jeg holde meg til det konstruktive.

Fordelingsvirkningen av vårt skatteopplegg er god. (Presidenten klubber). De som har minst, får mest, og det er ikke minst det at vi satser på arbeidslinja, som gjør at de som har det aller vanskeligst, får det bedre.

Presidenten: Presidenten minner om at all tale skal rettes til presidenten, og at taletiden skal holdes.

Siv Jensen (FrP): Det er relativt underholdende å høre en slik belærende forelesning for en ny regjering etter at Arbeiderpartiet har gjort tidenes dårligste valg. Særlig er det interessant å høre den avgåtte statsministers påstander om at en ny politisk kurs vil bety mer til alle gode formål, mindre skatter og avgifter og at dette ikke går i hop, særlig etter at vi har sett trontalen lagt frem av den avgåtte regjering, hvor akkurat det samme blir lovet: Mer til alle gode formål og mindre skatter og avgifter.

Spørsmålet til Jens Stoltenberg blir derfor: Hvordan kan det være slik at alle andre som ønsker en annen giv, en annen politisk kurs og en annen måte å styre norsk økonomi på, er uansvarlige, og at det bare er når Arbeiderpartiet gjør noe, det er ansvarlig bruk av penger? Når Arbeiderpartiet finner det opportunt å fremme skatte- og avgiftsreduksjoner, også med bruk av oljepenger, er det ansvarlig, men hvis andre mener det er mulig å gjøre dette, kanskje i større omfang og på annen måte, så er det uansvarlig.

Så reagerte jeg på påstandene om at man i budsjettet fra den avgåtte regjering har tatt vare på pengene man har spart inn på reformer i Forsvaret og latt dem bli der. Hvordan har det seg da at det er et gap i forhold til det Forsvarsdepartementet selv har sagt, på mellom 3 og 4 milliarder kr for å finansiere det Stortinget har vedtatt? Og hvordan har det seg, hvis det er slik at Stoltenberg-regjeringen lot pengene bli i politiet etter at man gjennomførte en politireform, at alle organer i politiet selv hevder at politiet har vært underfinansiert gjennom mange år, og at gapet som skal tas igjen, er betydelig?

Jens Stoltenberg (A): For det første merket jeg meg at lederen i finanskomiteen tar sin oppgave alvorlig og forsvarer regjeringspartiene. For det andre har jeg ikke påstått at de er uansvarlige. Jeg har sagt at de raskt kan komme til å bli det. Jeg har bare påpekt at det mangler noen sider i Sem-erklæringen og i regjeringserklæringen, nemlig de sidene hvor man omtaler hvordan man skal finne penger til alle de løftene man gir. Det er selvsagt mulig å finne disse pengene, det er i og for seg en enkel sak. Flere av partiene som nå sitter i regjering, har kommet med forslag til kutt i utviklingshjelp, i tiltak for de aller svakeste, i arbeidsmarkedstiltak, attføringstiltak og kutt på andre områder for å finansiere den type løfter som Regjeringen har gitt i regjeringserklæringen. Jeg håper jo i det lengste at Regjeringen ikke vil gjenta den type forslag, og til dels er den type forslag i strid med det Regjeringen selv har sagt i sin egen regjeringserklæring.

Den avgåtte regjeringen har enten allerede gjennomført eller i hvert fall vedtatt svært store endringer i store deler

av offentlig sektor i Norge. Forsvaret er et eksempel på det, og innsparingen her er opp mot 5 000 årsverk ved å fjerne byråkrati, slanke staber, nedlegge militærforlegninger og få til bedre virksomhet ved å slå dem sammen i det som kalles kraftsentra innenfor Forsvaret. Den anslåtte innsparingen der er 2 milliarder kr. Disse pengene blir i Forsvaret. Så har flertallet i Stortinget ønsket en struktur som er om lag 3 milliarder kr dyrere, og så har Regjeringen sagt at den skal finne disse pengene. Det er det jeg sier blir krevende, men selvsagt ikke umulig.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg har i den senere tid undret meg på om det finnes noen informasjonsproblemer i Arbeiderpartiet. Det var nemlig først etter at valget var over, at vi fikk noe som vi kunne kalle et valgkampbudsjett. Det var et budsjett med en klar politisk profil som vi på mange områder hilser velkommen, bl.a. en skikkelig satsing på barnehager som vi ikke har sett tidligere. Det er mye vi skulle ha gjort noe med, men retningen var langt bedre enn det Arbeiderpartiet drev med da de satt i regjering.

Så leser jeg i Dagsavisen i dag klare invitasjoner til samarbeid med SV og Senterpartiet. Det kom også godt etter valget. Hvorfor i all verden kommer både en politisk kursendring og åpne samarbeidsinvitasjoner etter stortingsvalget som var den 10. september? Hvis dette hadde kommet før, kunne vi nemlig hatt en annen politisk situasjon i Norge. Vi har jo hatt et flertall i Stortinget i perioden som gikk, mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, som veldig sjelden ble utløst, og som veldig sjelden viste seg i denne salen. I mange sammenhenger tok SV initiativ til at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV skulle samarbeide i viktige spørsmål, men vi lyktes ikke, bare unntaksvis. Det kan hende at vi har tatt for dårlige initiativ, det kan hende at Senterpartiet var for mye klisset til sentrum, og det kan også hende at Arbeiderpartiet foretrakk å inngå avtaler til høyre for seg. Vi synes det er interessante signaler som kommer fra Arbeiderpartiet nå, men vi lurer på hva som ligger i det. Hvis man skal samarbeide med andre partier, må man være villig til å inngå i reelle politiske forhandlinger. Samarbeid betyr altså at man må diskutere politikk og ikke bare invitere andre til å være med på sin politikk.

Er dette signaler om at Arbeiderpartiet er interessert i å inngå i reelle politiske forhandlinger med andre partier?

Jens Stoltenberg (A): Først til påstanden om at vi sier noe nytt nå i forhold til hva vi sa før valget. Hvis det var tilfellet, måtte vi være det eneste partiet som kom med valgløfter etter valget og ikke før valget, og gjennomfører dem i budsjettforslaget vårt, mens vi altså ikke skulle ha sagt dette før valget. Nå er det ikke slik. Alle de viktige satsingene som ligger i vårt forslag til statsbudsjett, som f.eks. 1 milliard kr ekstra til barnehagene for å få billigere og flere barnehager, sa vi tydelig både i dokumenter til Stortinget i fjor vår og i det vi kalte «verdipapiret», som framhevet våre viktigste saker før valget. Der stod det også at vi skulle redusere egenandeler i helse-

vesenet og fjerne egenandeler på blå resept for eldre og uføre. Det er forslag som nå følges opp i vårt forslag til statsbudsjett. Tilsvarende stod det i de dokumenter vi lagde før valget, at vi ville ruste opp eldreomsorgen, bruke mer penger på helsevesenet; det følges nå opp. Og vi sa tydelig før valget at vi ville innføre en egen ordning for opprustning av skolebygg med 15 milliarder kr, det følges også nå opp i statsbudsjettet. Så de sakene som nå er framhevet som gode saker i arbeiderpartiregjeringens forslag til statsbudsjett, er saker som vi selvsagt annonserte klart og tydelig også før valget, det inkluderer bl.a. forslaget om ytterligere redusert beskatning av arbeidsinntekter.

Så er det jo slik at det er tre år siden Arbeiderpartiet åpnet for mer forpliktende samarbeid med andre partier, også i forhold til regjering og som en del av et regjerings-samarbeid. Det ble ikke noe flertall for det, bl.a. fordi Senterpartiet – og det har jeg respekt for – valgte å stå som en del av sentrumsalternativet. Derfor ble dette avvist. Det er først nå etter valget at et sentrumsparti har vært åpent for et mer forpliktende samarbeid med Arbeiderpartiet, og det bidrar til å endre situasjonen. Så er det bare tiden som kan vise om det er politisk grunnlag for å utvikle et slikt samarbeid.

Jon Lilletun (KrF): Eg vil, til liks med representanten Oddvard Nilsen, takke for ryddigheit i regjerings- overgangen no, og likeins for måten ein har handtert den internasjonale situasjonen på i mellomperioden. Likeins vil eg gje ros for måten ein i eit innlegg beskreib store delar av Sem-erklæringa og regjeringserklæringa til den nye regjeringa på. Retorikken under heile valkampen om det kalde samfunnet som skulle kome, og alle skrekksce- naria, var vekke. Det såg ein ikkje i det innlegget, og det synest eg var bra. Eg vil vidare òg takke for den utstrekte handa til samarbeid om saker ein er einig om, og at ein skal vere ryddig i opposisjon. Vår erfaring frå fire år til- bake er at vi ikkje opplevde det frå Arbeidarpartiet, difor takkar vi for det.

Så til nokre realitetar. Stoltenberg svarte ikkje på spørsmålet frå Nilsen: Kjem dei tre lågaste skatteklasse- ne betre ut enn i dag med Arbeidarpartiets opplegg, eller dårlegare? Eg vil ha eit konkret svar på spørsmålet: Kjem dei betre ut, eller dårlegare?

Så til samarbeid – korleis kan ein stole på samarbeids- avtalar? Det vart inngått eit skriftleg forlik mellom sen- trumspartia og Arbeidarpartiet om investeringsavgifta. Det vart ein liten korleksjon der på grunn av at ein endra nokre avskrivingsreglar. Men så hadde vi ein interessant tale frå dåverande statsminister Stoltenberg på NHOs årskonferanse. Der sa Stoltenberg: «Investeringsavgiften skal fjernes 1. april 2002. Dette er ingen aprilspøk.» Et- tertida viser at det var ein aprilspøk. Kva er viktigast: det som ein skriv under på i ein avtale, og som vart sagt av ein statsminister, eller dei tinga ein kjem på seinare at ein gjerne vil ha med i budsjettet?

Jens Stoltenberg (A): Jeg skulle veldig gjerne ha lagt fram et statsbudsjettforslag der vi fjernet investeringsav-

giften 1. april; det jobbet vi lenge med å forsøke å finne finansiering til. Problemet var at i den avtalen som var inngått, var vi bare enige om hvordan vi skulle bruke mer penger, 5–6 milliarder kr på å fjerne investeringsavgift, det var ingen enighet om hvordan dette skulle finansieres. Og vi kom da til at de mulige finansieringsmåtene – enten ved ikke å gjennomføre reduksjon i skatt på arbeid, som vi også hadde forpliktet oss til, eller ved f.eks. å øke arbeidsgiveravgiften – var for norske bedrifter verre enn å ta reduksjonen av investeringsavgiften over to år, for da har man i år 2002 om lag 15 milliarder kr ekstra til disposisjon, og så har man ytterligere det samme beløpet til disposisjon for 2003. Det er lettere å ta en slik reduksjon over to år enn over ett år, og derfor foreslo vi å fjerne investeringsavgiften 1. oktober. Men vi har sagt tydelig i budsjettokumentene at hvis man absolutt vil ha den fjernet 1. april, er den beste måten å gjøre det på å øke arbeidsgiveravgiften. Da kan man fjerne investeringsavgiften, men jeg mener at for norske bedrifter er det en dårlig løsning. Men Regjeringen kan selvsagt foreslå det, eller Regjeringen kan foreslå andre måter å finansiere en fjerning av investeringsavgiften på fra 1. april. Vi mener at det beste for norske bedrifter er at den fjernes 1. oktober. Da blir den fjernet, da må man i tilfelle gjeninnføre den, og man kan ta finansieringen over to år med det økte handlingsrom som ligger i økonomien ved å ta det over to år istedenfor over ett år.

Når det så gjelder skatt, er det det å si at ser man på de laveste innteksgruppene, er det lettelse for absolutt alle grupper når man ser skatt og avgift under ett. Når det er noen bare på skatt som kommer dårligere ut, skyldes det ikke økt skatt på lave inntekter, men det skyldes bl.a. nullskattytere som må betale for firmabilbeskatning.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg skjønner veldig godt at representanten Jon Lilletun tar opp spørsmålet om investeringsavgiften, for forklaringen som Jens Stoltenberg gir, er rett og slett for enkel. Behovet for inndekning går jeg ut fra at Arbeiderpartiet tenkte på allerede den gang man skrev under på denne avtalen da budsjettet ble forhandlet fram i fjor høst. Dernest er det jo vitterlig slik at Arbeiderpartiet i sitt budsjettforslag har funnet rom for nye tiltak og skattelettelse på andre områder, og da hadde altså Arbeiderpartiet her en sjanse til å vise om inngåtte skriftlige avtaler er viktige for Arbeiderpartiet. Er de viktigere enn å sette i verk andre tiltak som Arbeiderpartiet for egen del ønsker å prioritere? Det står ikke mye respekt av å håndtere avtaler på den måten som Arbeiderpartiet har gjort.

Jeg vil på samme måte som Jon Lilletun og flere har vært inne på, si – kanskje til manges overraskelse – at det er konstruktivt at Arbeiderpartiet og Jens Stoltenberg nå tar til orde for et godt samarbeid med den nye regjeringen. Det vil også Senterpartiet gjøre. Jeg tror at det vil være helt nødvendig i den perioden vi nå går inn i og med det politiske landskap vi har fått etablert. Det er andre toner vi opplever nå fra Arbeiderpartiet enn det vi opplevde i 1997, da Arbeiderpartiet valgte å sette seg selv på sidelinjen i to år på grunn av én sak, nemlig kontantstøt-

ten. Jeg håper at det ikke skal gjenta seg i denne perioden, for det vil komme til å føre til en helt annen politikk på mange områder enn det jeg tror store deler av denne regjeringen, spesielt representert ved Kristelig Folkeparti, ønsker seg, og en helt annen politikk enn det både Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil ha. Det vil føre til mer privatisering og større forskjeller både geografisk og sosialt. Det er en utvikling som folk flest ikke vil være tjent med, og som jeg vil si Arbeiderpartiet har et særlig ansvar for å bidra til at vi ikke får.

Så til slutt: Det største problemet jeg synes Jens Stoltenberg og Arbeiderpartiet nå har skapt, er at man har laget enormt store forventninger til hva det skal være mulig for kommunen å løse av oppgaver i det året som kommer. Hvordan vil Jens Stoltenberg nå bidra til at det skal være mulig for kommunene å satse på billigere barnehager, bedre skoler, bedre eldreomsorg og bedre psykiatritjeneste, all den tid kommunenes inntekter tilsier at det ikke skal være mulig?

Jens Stoltenberg (A): Jeg forstår i og for seg svært godt at spørsmålet om investeringsavgift blir tatt opp, og jeg gjentar at jeg veldig gjerne skulle ha greid å fjerne den 1. april. Jeg gjentar også at det er fullt mulig å fjerne den 1. april, men jeg mener at kostnadene ved det, ikke minst for norske bedrifter, er større enn å vente med å fjerne den til 1. oktober. Vi har redegjort for at det er mulig å fjerne den 1. april, men da ser ikke vi noen bedre måte å finansiere det på enn å øke arbeidsgiveravgiften. Det mener vi samlet sett er dårligere enn å ta det over to år – å fjerne den 1. oktober, og så gjennomføre fjerningen over to år i stedet for over ett år. Hvis Senterpartiet er enig med regjeringspartiene i at det er bedre å fjerne den 1. april og så heller finne 3 milliarder kr på en annen måte, er det flertall for det i Stortinget, men det er altså ikke vår anbefaling.

Problemet er at man inngår avtaler der man bare er enig om å øke utgifter for å redusere en investeringsavgift og ikke er enige om inndekningen. Men loven om investeringsavgift er opphevet, og Arbeiderpartiet har stemt for det. Så vi har stått ved vår del av avtalen ved å oppheve den loven. Det eneste som nå justeres, er tidspunktet for opphevelsen, fra 1. april til 1. oktober, og det gjør at jeg mener at vi står ved hovedintensjonen i avtalen, nemlig å oppheve loven om investeringsavgift. Vi har stemt for at loven oppheves, det er iverksettelsestidspunktet som forskyves seks måneder. Jeg skulle helst ha unngått det, men mener at kostnadene ved det er for store, ikke minst for norske bedrifter. Og jeg gjentar at det er først når vi ser budsjettforslaget fra Bondevik-regjeringen, at vi vet hva vi faktisk forholder oss til.

Jeg advarte jo mot at man vedtok en forsvarsstruktur i år som vi ikke var i stand til å finansiere. Det er bedre å vedta en forsvarsstruktur på 28 milliarder kr og komme med 28 milliarder kr enn å gjøre som flertallet gjorde, nemlig å vedta 31 milliarder kr og komme med 28 milliarder kr. Regjeringen mangler 3 milliarder kr og har sagt i regjeringserklæringen at man skal finne dette. Jeg sier: Lykke til!

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Oddvard Nilsen (H): Det er ikke alltid det skjer avklaringer i debatter i Stortinget, men i dag har det faktisk gjort det. Representanten Stoltenberg innrømmet altså at når man skulle se på fordelingsvirkningen, måtte man ta med både skatter og avgifter. Representanten Stoltenberg husker sikkert utmerket godt fra valgkampen, hvor han nektet plent å ta med avgiftene da Høyre viste hva vi hadde gitt i skattelettelse. Så her har vi fått en avklaring. I neste valgkamp kan vi kanskje føre en debatt på et slikt grunnlag.

Det politiske grunnlaget for den nye samarbeidsregjeringen er presentert i Sem-erklæringen, og starter med et kapittel om verdigrunnlaget. Der finner man de overordnede tanker og ideer som Regjeringens politikk vil bygge på. Jeg vil dvele litt ved denne delen av dokumentet.

Først og fremst er det gledelig at det var så lett å definere et verdigrunnlag som de tre partiene helhjertet har kunnet slutte opp om. Det understreker det betydelige politiske fellesskapet mellom de tre regjeringspartiene.

På flere punkter peker verdigrunnlaget ut en ny kurs sammenlignet med den forrige regjeringens. Dette er tydelig bl.a. når det gjelder forholdet til verden omkring oss, og erkjennelsen av de utfordringer og muligheter som globaliseringen gir oss. En rivende teknologisk utvikling har skapt – og skaper hver dag – nye markeder og nye muligheter. Hverdagen blir enklere, men også mer mangfoldig. Det skapes nye jobber, og det skapes nye yrker.

Men på den annen side er endringstakten så høy at mange føler det er vanskelig å holde følge med en ny generasjon som nærmest har vokst opp med mobiltelefoner, tekstmeldinger og PC-er. Det vi har erfart individuelt, skjer også globalt. Landegrensene betyr mindre enn før. Det skapes nye vinnere, men også nye tapere. Gevinsten ved å være på hugget er større enn noen gang, men fallgruvne er også dypere enn de noensinne har vært.

For Norge er dette et spørsmål om hvordan vi ser vår fremtid. Vi må ta et klart valg: Skal vi satse alt vi kan på å være i teten og sikre verdiskapingen som ligger til grunn for både personlig og offentlig velferd? Eller skal vi bygge ned næringslivet til fordel for offentlig forbruk og en stadig mer olje- og råvareavhengig økonomi?

Den forrige regjeringen hadde åpenbart innrettet politikken mot det sistnevnte. De kraftige skatte- og avgiftsøkningene – fra et allerede skyhøyt nivå – var i ferd med å parkere Norge helt på sidelinjen.

En fri utveksling av varer, tjenester, kapital, ideer, kunnskap og nyttenkning har alltid vært byggestener for et vellykket samfunn. Og da snakker jeg ikke bare om de rent materielle verdiene. Vi blir alle sammen rikere av at vi åpner oss mot verden.

De som kan sin historie, bør kunne være enige om ett åpenbart faktum: Det er ikke mulig å beskytte seg til fremgang og velferd. De land som har forsøkt det, har utelukkende skapt elendighet for de mennesker de er satt til å styre.

Samarbeidsregjeringen har tatt et klart valg: Norge skal komme på banen igjen. Norge skal ikke være noe skattepolitisk annerledesland.

Jeg nevnte at globaliseringen også kan skape tapere. Det gjelder både internasjonalt og her hjemme. Kristelig Folkeparti og Venstre har vært kraftige pådrivere for en bekjempelse av fattigdom – både i og utenfor landets grenser – og for en offensiv miljøpolitikk. Det politiske grunnlaget for den nye regjeringen preges derfor av:

- åpenhet for nye tanker og nye ideer
- nysgjerrighet overfor de muligheter som åpner seg foran oss
- toleranse for dem som er annerledes eller velger annerledes enn flertallet
- sosialt ansvar for dem som faller utenfor

Med slike ambisjoner må det føres en helt annen politikk for kunnskap og kompetanse enn hva den forrige regjeringen stod for.

Det politiske grunnlaget for Samarbeidsregjeringen trekker opp en offensiv politikk for mangfold, valgfrihet og faglige krav som vil skape en ny giv i alle deler av norsk utdanning. Det er viktig i en verden hvor kompetanse og kreativitet vil være suksessfaktorer.

Dagens prosessorer – hjernen i datamaskinen – blir stadig mindre i størrelse, raskere og mindre energikrevende. Resultatet er bedre datamaskiner, som kan utføre stadig mer avanserte oppgaver, med transistorer – som i de gamle radioer var så store som lypærer – som er så tynne i dag at det går opptil ett tusen av dem på bredden av et hårstrå. Men Intel – de som produserer disse prosessorene – produserer dem allerede i lavkostland. Utfordringen for oss alle vil være at det nesten alltid vil være noen som klarer å produsere billigere.

For kort tid siden ble det offentliggjort at forskere hadde klart å lage organiske transistorer på molekylnivå. Det skal kunne gå millioner av slike i et sandkorn. Det understreker en annen utfordring: Det er alltid noen med en bedre teknologi på tegnebrettet.

Dette handler ikke bare om vår fremtid som nasjon, men også om de muligheter hver enkelt ungdom har når man forlater skolebenken og skal møte virkeligheten der ute.

Når verden ser slik ut, er det da noen som tror at vi kan slå oss til ro med at én av fem elever går ut av skolen uten å kunne lese og skrive skikkelig? Kan vi slå oss til ro med et utdannelsessystem som i beste fall kan kalles middelmådig når vi sammenligner oss med andre?

Kunnskap er ingen tung bør å bære. I vår tid er det i svært mange sammenhenger en forutsetning for å få utløp for kreativitet og skaperkraft. Og det holder ikke å stille beskjedne krav til seg selv. Vi må ha ambisjoner om å være blant de beste, ja kanskje de beste. Da må vi være helt i forkant av den teknologiske utviklingen. Vi må ha de smarteste hodene, de ivrigste medarbeiderne og de mest pågangsrrike gründerne. Men vi må ikke gå i den fellen å tro at et eliteuniversitet som kan klekke ut noen få, men smarte ingeniører, vil gjøre susen. En av grunnene til at Nokia-eventyret kunne foregå i Finland, var nett-

opp at det der fantes et stort, fungerende og deregulert hjemmemarked for teletjenester.

Vi er nemlig nødt til å trekke alle med oss på veien inn i fremtiden. Derfor er det et problem også for dem som gjør det bra på skolen, når en femtedel av elevene ikke lærer å lese og skrive skikkelig.

Mer åpenhet og valgfrihet og mindre byråkrati blir viktig for Samarbeidsregjeringen. Det arbeidet startet vi under Willoch-regjeringen på 1980-tallet. Lengre åpningstider i butikkene gjorde hverdagen enklere for mange. Frihet i eteren skapte stort mangfold. Dereguleringen av boligmarkedet gjorde det mulig for mange å eie sin egen bolig.

På 1980-tallet gikk samarbeidspartiene foran og moderniserte Norge. Det var i en tid da Arbeiderpartiet bl.a. var opptatt av å bekjempe CNNs signaler via parabolantenner.

Det har skjedd viktige ting i mellomtiden også. Sentrumsregjeringen innførte kontantstøtten, den viktigste valgfrihetsreformen på 1990-tallet, og programmet for «et enklere Norge» staket ut kursen for det som nå skal bli gjort på dette området.

Samarbeidspartiene har over tid visst at de kan stå sammen – og vil stå sammen – om å modernisere det norske samfunnet.

Jeg vil berømme Kristelig Folkeparti og Venstre for deres bidrag til å skaffe landet en ny regjering, og for deres vilje til å samarbeide om politiske løsninger. Det krever politisk mot å tenke nytt når deres eget regjeringsalternativ ikke fikk den nødvendige tyngden etter valget i høst.

Alle politikeres mål er å få gjennomført mest mulig av sin politikk. Det er det som driver oss fremover. De som lykkes, er de som har evne og vilje til å strekke ut en hånd til andre, til å samarbeide med andre for å realisere felles målsettinger.

Det ligger i selve naturen til samarbeid at man ikke alltid kan få det slik som man selv ønsker. Alle parter må oppnå resultater og kunne stå bak resultatene, og da må man gi etter i saker som er viktige for de man skal samarbeide med. Det har alle de tre partiene som står bak Samarbeidsregjeringen gjort. Men resultatet vi har oppnådd, er bedre enn hva den enkelte av oss ville oppnådd hver for seg.

Det vil alltid være en sport for opposisjonen å plage de samarbeidende partiene på områder hvor man har måttet gi i forhandlingene. Det fremstilles som en svakhet, og målet er selvfølgelig å svekke samholdet og troen på felles målsettinger.

Jeg vil heller benytte anledningen til å rose de tre partilederne som har ført forhandlingene frem til et resultat som alle tre partier kan stille seg fullt og helt bak. Dette hever kanskje ingen øyenbryn, siden jeg selv tilhører et parti som er med i denne regjeringskonstellasjonen, men jeg har alltid lagt vekt på viktigheten av samarbeid, jeg har alltid sett på politikere som klarer å finne samlende løsninger som modige og dyktige. Jeg vet at det finnes slike politikere i alle partier. Jeg er også fullt klar over at Samarbeidsregjeringen ikke har noe flertall i Stortinget

bak seg alene. Vår evne til å få gjennomslag for viktige reformer og en modernisering av samfunnet er avhengig av at vi klarer å finne gode løsninger med opposisjonspartiene.

Jeg er glad for at flere allerede har varslet en konstruktiv linje i opposisjon. Det er viktig for å få gjennomført sakene, men det er ikke minst viktig i en tid hvor usikkerheten ute i verden er større enn noen gang.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jens Stoltenberg (A): I arbeiderpartiregjeringens forslag til statsbudsjett har vi funnet rom for økt satsing på skolen, mer til helsevesenet, mer til eldreomsorgen og mer til andre viktige formål. Det er også blitt økninger til Forsvaret, når vi ser på hva Forsvaret skal bruke i Norge – faktisk den sterkeste økningen på mange år. Og det har blitt en sterk økning til samferdselsformål.

Jeg merker meg at Høyre for det første sier de skal støtte arbeiderpartiregjeringen når det gjelder satsing på eldreomsorg, helse og utdanning, og i tillegg ønsker de enda mer til veier, forsvar og forskning enn den opptrapningen arbeiderpartiregjeringen la opp til. Og på mange andre områder har Høyre både før og etter valget lovet svært mye til store velgergrupper. Jeg drev valgkamp på flere steder hvor man var opptatt av samferdsel, og Høyre hadde stort sett lovet en ekstra vei eller tunnel overalt hvor jeg kom. Og jeg var på steder hvor man var opptatt av Forsvaret, og hvor man var glad for at Høyre hadde fått vedtatt et forsvar som krevde om lag 3 milliarder ekstra pr. år. Det jeg da ser fram til å få vite, er: Hvor skal pengene hentes fra? Jeg ber ikke representanten Oddvard Nilsen om å komme med et alternativt statsbudsjett i sin svarreplik på to minutter, men når vi snakker om et behov for å flytte på et stort antall milliarder kroner for å være i nærheten av å innfri det Høyre lovet når det gjelder lavere skatt, for å være i nærheten av å innfri det Regjeringen samlet har lovet når det gjelder økt innsats for Forsvaret, og å være i nærheten av det man har forespeilet velgere land og strand rundt når det gjelder samferdsel, så kunne det vært greit om representanten Oddvard Nilsen i hvert fall antydte noen hovedgrep om hvor man ville finne de første milliardene til å innfri de store løftene Høyre har kommet med. For jeg forutsetter jo at løftene skal innfris!

Oddvard Nilsen (H): Representanten Stoltenberg vet jo utmerket godt at er det noe parti i dette huset som har saldert sine budsjetter skikkelig og ryddig opp gjennom årene, er det nettopp Høyre. Han vet også utmerket godt hvorledes Høyre har tenkt å finansiere bl.a. det som ligger i programmet, og det som ligger i Sem-erklæringen. Jeg understreker at det er det det er snakk om. Han vet det godt. Han vet at det er handlingsrommet for petroleumsfondet, han vet at det er veksten i økonomien, han vet at det er effektivisering av offentlig sektor, han vet at Statskonsult signaliserer hvor store ressurser det der er mulig å trekke inn, og han vet at vi også kan omdisponere innenfor budsjettet.

Men det som er hovedpoenget, er nemlig at Arbeiderpartiet i posisjon har svekket grunnlaget for næringslivet i Norge – og der ligger den største utfordringen. Vi har faktisk tapt markedsandeler når det gjelder eksport helt siden 1996 – hele 16 pst. Og det står faktisk i Stoltenbergs egen proposisjon at dette vil fortsette, man vil fortsatt tape markedsandeler ute på eksportsiden. Det er grunnen til at Høyre ser at vi ikke har noe valg. Man er nødt til å sørge for at Norge har et skatteregime som er i stand til å gjøre det interessant å etablere seg i Norge og drive virksomhet fra Norge. Sannheten er at selv Sverige har redusert sine skatter dramatisk. Alle andre i Europa gjør det. Hvorfor? Jo, fordi det er en konkurranse der ute – en tøff konkurranse om arbeidsplasser og nyetableringer. Der ligger den største svikten fra Arbeiderpartiet.

Per Sandberg (FrP): La meg først få lov til å gratulere representanten Nilsen som parlamentarisk leder! I den forbindelse håper jeg at tyngden bak hans tidligere bragder også kan gi større vekt når det gjelder samferdsel. Fra den tidligere leder i samferdselskomiteen på Stortinget kan en kanskje også forvente noe mer på den siden.

Jeg vil utfordre representanten Nilsen i forhold til de uttalelsene som er kommet fra den nye samferdselsministeren. Her er det på trappene nye avgifter fra den nye regjeringen når det gjelder vei. Og det er klart at vi kjenner jo alle til at Høyre også i tidligere regjeringer har foreslått avgiftsøkninger når det gjelder bil og vei. Kan vi nå igjen forvente nye avgifter på bil og vei, nye og flere bomstasjoner til fortvilelse for det norske næringsliv og norske borgere? Eller kan Fremskrittspartiet nå forvente å få støtte fra den nye regjeringen til kraftige reduksjoner på avgift på bil, og at vi får større bevilgninger uten å øke skatte- og avgiftstrykket når det gjelder vei?

Oddvard Nilsen (H): Man kunne kanskje forvente en slik replikk når man har vært leder i samferdselskomiteen. Når det gjelder budsjettet, får vi vente og se hva som kommer den 9. november. Men når det gjelder Sem-erklæringen, er jo den ganske klar på det området som Sandberg spør om. Det står at man skal gjøre et løft på samferdselssiden. Jeg har alltid sagt at det flotte med Norge er ikke at vi bor så spredt, men at dette landet har et spredt ressursgrunnlag som har gjort det mulig å ha en bosetting over hele landet. Det er ikke slik at noen bosatte seg på Grip en gang i tiden fordi det var så vakkert der. De bosatte seg der fordi det var noe å leve av. Og den dagen det ikke var noe å leve av, flyttet folk. Jeg tror det er en viktig faktor å holde tak i, nemlig at det er arbeidsplasser der ute som er avgjørende. Jeg har alltid sagt at for meg har samferdsel vært et viktig virkemiddel, ikke alene for å bygge vei og bro og tunnel, som byggeprosjekt, men ut fra hva dette gir tilbake til samfunnet. Og der mener jeg ærlig og oppriktig at Sem-erklæringen går langt. I tillegg gjøres det altså en historisk satsing på kollektivtransport – miljørettet kollektivtransport. Aldri før, tror jeg, har det vært sagt så mye positivt og også lovet såpass mye på den kollektive transportsiden. Og det er også et poeng, nemlig at de som går rundt i dette landet

og antyder at man skal få en bedre kollektivtransport uten at det vil koste noe, uten at det vil føre til omlegging av systemet, de står ikke til troendes. Derfor er jeg glad for det som står i Sem-erklæringen, både på veisiden og på kollektivsiden. Jeg tror at vi skal oppdage at denne regjeringen vil føre en helt annen samferdselspolitikk enn det Arbeiderpartiet gjorde.

Øystein Djupedal (SV): Når jeg hører Høyres nye parlamentariske leder forklare hvordan man skal ha sammenheng i den økonomiske politikken, rinner det meg i hu hvordan Per-Kristian Foss ville ha karakterisert dette da han satt i opposisjon: Han ville kalt dette for Harry-penger. For man har altså ikke noen gang i Høyres historie kunnet finansiere et statsbudsjett med vekst i økonomi og oljepenger. Ikke engang SV på vårt mest uansvarlige har noensinne funnet på å saldere våre budsjett på den måten. Oddvard Nilsen vet også utmerket godt at dette ikke går.

Ellers er det interessant å få svar på følgende: Er det som sies av Høyres parlamentariske leder, som altså er leder for det største av regjeringspartiene, uttrykk for Regjeringens felles holdning, eller er dette uttrykk for Høyres holdning? For en klarere hyllest til markedet, en klarere hyllest til Høyres program, er det lenge siden man har sett. Er dette virkelig et felles regjeringsgrunnlag for Kristelig Folkeparti og Venstre, der staten – samfunnet som sådant – etter hvert nesten ikke skal ha ansvaret overhodet, men der markedet skal overta flere og flere av disse oppgavene? Jeg må selvfølgelig tillate at Regjeringen skal ha en viss innkjøringstid, sånn at man sammen finner en slags forståelse av hva denne Sem-erklæringen faktisk er, men jeg har ikke klart å lese Sem-erklæringen eller Regjeringens tiltredelseserklæring på den måten som Oddvard Nilsen nå gjorde. Det var noe mer balanse i dette tross alt enn det reinspikka Høyre-innlegget som Oddvard Nilsen hadde.

Men la meg derfor utfordre Oddvard Nilsen på en ting som jeg synes kanskje er noe av det mest interessante. Oddvard Nilsen er opptatt av næringsvirksomhet og næringsvirksomhet fra Norge. I Sem-erklæringen og også i Regjeringens tiltredelseserklæring legges det vekt på at man skal selge statens eiendom. Hva har skjedd med de utvalg staten så langt har gjort? Samtlige har gått til utlandet. Hydro Seafood, Kreditkassen, Fokus Bank, man kan nevne hele fjøla. Det var så vidt ikke Sampo også fikk tak i Storebrand. Resultatet av at staten har solgt seg ned, har vært at utlendinger har fått tak i en del av våre virksomheter. Hovedkontor er flyttet ut, det drives ikke lenger næringsvirksomhet i Norge, Norge har blitt et fili-land. Ser ikke Oddvard Nilsen at når vi har så dårlige kapitalister som vi har, så må staten spille denne rollen for at det tross alt skal foregå noe fornuftig oppi denne steinrøysa?

Oddvard Nilsen (H): Representanten Djupedal var inne på privat og offentlig eiendomsrett i Norge. Nei, det ville nok vært slik at hvis vi bare hadde fått sitte med makten litt lenger, så hadde det nok vært atskillig flere

eiendommer på private hender i dette landet. Det er ikke noen løsning sett fra vår side at staten skal sitte med storparten av disse.

Men la meg få ta en ting som det er viktig for meg å få sagt, fordi SV er det partiet som har penger til alt knyttet til budsjettet. Deres salderinger har av og til etter min mening vært nesten – unnskyld uttrykket – uforståelige. Men poenget er at samtidig har partiet sagt at de er opp-tatt av Velferds-Norge, og det er flott. Men til representanten Djupedal: Er det ikke slik at høyden på det sikkerhetsnettet som skal bære de svakeste i samfunnet, til syvende og sist er avhengig av at vi som samfunn makter å produsere et økonomisk overskudd? Jeg regner med at representanten Djupedal kjenner sin historie så godt at han vet hva som har skjedd i land som ikke har maktet å holde sitt regnskap og sørge for at det er overskudd i budsjettet. Han vet utmerket godt hvem det er av befolkningen i disse landene som har måttet lide. Det er bare å se på systemer som har falt sammen. Derfor er det et poeng i seg selv å sørge for at man har ryddig økonomi, sørge for at man har et overskudd i statens budsjett som gjør at man er i stand til å ha det sikkerhetsnettet som de aller svakeste i samfunnet er avhengig av. Det er det det dreier seg om. Og derfor er økonomisk politikk og politikk knyttet til næringsliv så viktig. Noen må skape det overskuddet som alle andre så gjerne vil bruke. Det er det som ligger i intensjonen og i de langsiktige målene i Sem-erklæringen. Og der er på mange måter hele poenget å sikre velferden for de svakeste.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet har eit sterkt engasjement for likeverdige levekår i heile landet. Ein aktiv distriktpolitikk med styrkt samferdsle og ein offensiv næringslivspolitik er nødvendig både for å nytta dei moglegheitene som er innanfor tradisjonelle arbeidsplassar, og for òg å skapa nye arbeidsplassar. Ein aktiv distriktpolitikk er ein god bypolitikk. Det lettar presset på storbyane at fleire vert gitt høve til å bu utanfor dei mest folketette områda våre.

Likeverdige levekår handlar om gode offentlege tenester i by og bygd – og kommunane har her ei heilt sentral rolle – betre skule, fleire og betre barnehagar og ei meir verdig eldreomsorg. Det er bra at Oddvard Nilsen så sterkt poengterer velferdsordningane våre og engasjementet der. Men den faktiske situasjonen er at alle kommunar slit i dag. Forventningar og lovnader til ulike oppgaver er langt større enn dei midlane som er til disposisjon. Høgre har signalisert at det no er storbyane sin tur. Storbyane skal sikrast ein betre økonomi. Senterpartiet er einig i at det er viktig å fokusera på dei som bur i byane, men slik Høgres kommunalminister har ordlagt seg, har ho gitt urovekkjande signal. Ho har ikkje fleire midlar til fordeling til kommunane. Ho vil ta frå dei små og gi til dei store. Mange som stemte på Bondevik som statsminister, hadde tillit til at han ville syta for ei meir verdig omsorg og oppretthalding av grendeskulane, midlar til støttekontaktar og kulturtiltak òg i distrikta. Høgre har fleirtal i Regjeringa, Høgre har sett sitt tydelege stempel på Sem-erklæringa. Eg vil gi Høgres parlamentariske lei-

ar moglegheit til å bekrefte at Høgre òg kjem til å setja sitt stempel både på kommuneøkonomiens omfang og innretning.

Oddvard Nilsen (H): Representanten Kleppa var inne på en del forhold knyttet til kommuneøkonomien. Jeg regner med at Kleppa er oppmerksom på – det er hun sikkert – at de såkalte objektive kriteriene som ligger til grunn for kommuneøkonomien, på en måte har i seg det elementet at dersom problemene flyttes, så skal også pengene flyttes. Det betyr f.eks. at når mange mennesker med store rusproblemer flytter til byene, vil det på mange måter være naturlig at vi også lar ressursene følge etter. Det betyr ikke i og for seg at tilbudet i Distrikts-Norge blir dårligere, for det finnes mange håndgrep for dette.

Senterpartiet er ett av de partiene som jeg og mange i denne sal mange ganger nettopp har ment kommer inn under den beskrivelsen som jeg kom med, om å «beskytte seg til fremgang». Jeg husker utmerket godt diskusjonene som jeg hadde med Senterpartiet her i 1995–1996 knyttet til liberalisering i telesektoren. Det var som å møte en helt fremmed verden, at man altså tenkte seg at telesektoren i Norge fortsatt skulle være monopolisert, mens resten av verden stormet fram, at vi ikke skulle ta del i verdens største og kanskje viktigste voksende industrivirksomhet. Det hadde nemlig blitt konsekvensene av Senterpartiets politikk. Å sørge for at man tok i bruk ny teknologi, sørge for at man fikk fram applikasjoner og programmer knyttet til den dynamiske utviklingen i denne næringen, ville faktisk ikke Senterpartiet være med på. Det var en selsom opplevelse. Vi opplevde faktisk at representanten Chaffey fra SV gikk opp på denne talerstolen og spurte hva i all verden Senterpartiet tenkte på. Så i så måte oppfordrer jeg Senterpartiet til å tenke nytt – tenke, lese gjennom og se om det ikke er slik som jeg sier, at det aldri har vært noe land i verden som noensinne har greid å beskytte seg til framgang.

Jens Stoltenberg (A): Først vil jeg rette opp en alvorlig forglemmelse: Jeg vil også gjerne gratulere Oddvard Nilsen med valget som parlamentarisk leder i Høyres gruppe, og jeg ser fram til samarbeidet med ham. Dernest vil jeg si at jeg ikke er fornøyd med svaret jeg fikk i stad. Det var et valgkampinnlegg, ikke et svar.

Det er helt riktig at det blir økt økonomisk rom knyttet til økonomisk vekst. Det er ikke Harry-penger, det er gode penger, og derfor er jeg for vekst. Det er riktig at oljepengene også gir oss noe økt økonomisk rom. I langtidsprogrammet har vi bl.a. illustrert hvordan vi kommer til å bruke de pengene: dels til en ansvarlig, forsiktig reduksjon i skatt på arbeid, men først og fremst til å finansiere økt satsing på offentlige velferdsgoder som alle partier i dette storting er for: opptrapping av eldreomsorgen, skole, forskning, helse og mange andre viktige områder – eller f.eks. barnehager, der også Høyre i valgkampen snakket om at den offentlige finansieringen av barnehager skal opp, de sa ikke til 80 pst., men til 70–80 pst. Det vil koste opp mot 5 milliarder kr i økte årlige utgifter. Så der er veldig mye av det økte rommet allerede

(Stoltenberg)

brukt opp med oljepenger og økonomisk vekst. Da gjenstår én finansieringskilde som Høyre har brukt hele valgkampen på å snakke om, og det er det de kaller «omdisponering på budsjettet». Det er et penere uttrykk for kutt. Og det er helt riktig at Høyre har foreslått kutt. De har f.eks. foreslått 2,7 milliarder kr mindre til bistand. Men nå går Regjeringen inn for å øke bistanden. De har foreslått mindre til jernbane, mens Sem-erklæringen snakker om mer penger til jernbane. De har gått inn for å kutte arbeidsmarkedstiltak, mens Sem-erklæringen snakker om å hjelpe de aller fattigste. Det er ikke minst arbeidsmarkedstiltak. Jeg gjentar spørsmålet: Hvor skal det omdisponeres? For det er der man må hente mesteparten av pengene når man skal finne 3 milliarder kr ekstra til veier, 5 milliarder kr ekstra til barnehager og en god del ekstra milliarder til mange andre formål som Høyre har drevet valgkamp på, og fått velgerne til å støtte.

Oddvard Nilsen (H): Først og fremst takk for gratulasjonen. Jeg skal gjøre alt jeg kan for at samarbeidet blir så godt som mulig. Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, anser jeg kanskje det for å være den viktigste oppgaven, både fordi vi har en mindretallsregjering der det er viktig å ha ryddige forhold, og ikke minst fordi vi har en internasjonal situasjon som er av en slik karakter at den kaller på alle krefter for å stå samlet rundt løsninger knyttet til dette.

Valgkampretorikken som Stoltenberg sa at jeg hadde, kjente jeg også igjen i Stoltenbergs innlegg. Så i så måte står vi vel på like fot.

Det jeg forsøkte å si, var at det foreligger bl.a. en Statskonsult-rapport knyttet til hvor store effektiviseringsmulighetene er i offentlig sektor. Jeg vet at nåværende stortingspresident har sagt noe om det, men la det ligge. Jeg mener at det er betydelige muligheter i offentlig sektor for å få gjort noe med effektiviseringen. Og det er også riktig at de to andre tingene er knyttet til handlingsrommet og til veksten i økonomien. Det er jo nettopp det siste som er hovedproblemet. I årets statsbudsjett, fremlagt av regjeringen Stoltenberg, står det at offentlig sektor også vil vokse i 2002. Det gis faktisk ingen signaler i virkeligheten, men prognosene tilsier at det fortsatt vil vokse. Samtidig vet vi at vi har full kapasitetsutnyttelse i norsk økonomi. Det betyr at den viktigste oppgaven for oss er å frigjøre hender. Skal vi øke den økonomiske verdiskapingen i Norge, må vi få flere i arbeid. Det kan vi gjøre ved økt innvandring til Norge, for den del, men vi må også sørge for at de kreftene som frigjøres, går til å skape økonomisk vekst som vi i fellesskap kan leve av. I så måte er den totale løsningen som ligger bak Sem-erklæringen, riktig. Den er godt fundamentert, den vil virke både nå og på lang sikt, men i høyeste grad vil den gi større muligheter for vekst enn det Arbeiderpartiet la opp til.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Carl I. Hagen (FrP): Stortingsvalget gav en sammensetning av Stortinget som nesten er historisk – i hvert

fall etter den annen verdenskrig – i den forstand at det for første gang er etablert et flertall på ikke-sosialistisk side uten at man regner med Senterpartiet. Senterpartiets mangeårige vippeposisjon er omsider avsluttet, og mange av oss er bønnhørt når det gjelder hovedmålsettingen for stortingsvalget.

Etter valget har det også skjedd en dramatisk utvikling i norsk politikk, idet den årelange diskusjonen om toblokksystemet og en sentrumsregjering som såkalt blokkuavhengig er avsluttet, og det mer normale – for de fleste land – igjen har blitt situasjonen: Det er i realiteten en vanlig toblokkdeling. Særlig de siste dagers begivenheter har vist dette – i går ved at leder i Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, erklærte at Arbeiderpartiet og SV var potensielle regjeringssamarbeidspartnere, og dagens oppslag i Dagsavisen om at tidligere statsminister Jens Stoltenberg, nåværende parlamentarisk leder i Arbeiderpartiet, også ser fremtidsmuligheter i en samarbeidsregjering, et samarbeid mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV. Dermed er toblokkdelingen stadfestet igjen. Jeg tror det er fornuftig. Det gir klarere alternativer. Det gir en klarere politisk kamp, og det gir velgerne langt bedre informasjon og valgalternativer. Det tror jeg er et sunnhetstegn for demokratiet. Det kan også medføre at det blir økt oppslutning ved senere valg når det blir en klarere situasjon for velgerne.

Etter valget har det vært diskusjoner om dannelse av ny regjering – det å gjennomføre noe jeg sa mange ganger i valgkampen, nemlig «morn'a Jens». Det har selvsagt vært det som har tatt tid, og det har foregått i ryddige og ordentlige parlamentariske former som jeg syns alle kan være fornøyd med. Venstre, Kristelig Folkeparti og Høyre har forhandlet på Sem. De har laget et dokument, Sem-erklæringen, som grunnlag for en ny regjering. Vi syntes det var trist. Vi syntes det var uklokt at man ikke i begynnelsen i alle tilfelle inkluderte Fremskrittspartiet, som landets tredje største parti. Vi syns det hadde vært mer naturlig, det hadde vært et bedre grunnlag for den videre prosess om vi i hvert fall hadde vært brakt noe mer inn i bildet, i og med at basisen for at de snakket om å danne regjering, var at de innregnet Fremskrittspartiets støtte i Stortinget. Det hadde vært noe mindre kluss og oppstandelse hvis man hadde forholdt seg mer til det politiske terrenget enn til det politiske kartet som man selv hadde tegnet før valget. Da hadde det vært noe ryddigere forhold.

Sem-erklæringen ble avgitt, og vi er på mange områder glad for den politiske kursendring som der er varslet. En kursendring som også er gjentatt i Regjeringens erklæring, må jo bety en endring fra det som har vært arbeiderpartiregjeringens politikk. På flere områder går det bra: Det varsles betydelige skatte- og avgiftslettelser – vi vil gjerne ha mer – det varsles konkurranseutsetting, og vi får nå vedtatt det jeg fremmet som forslag første gang i 1983, nemlig om forskjellsbehandlingen mellom bruk av private bedrifter kontra egne ansatte i det offentlige – det skulle ikke merverdiavgiftslovgivningen være noe hinder for. Det vil nå omsider bli gjennomført, går jeg ut fra, fra 1. januar, og det vil bli en revolusjon når det gjelder kon-

kurransesutsetting av offentlig betalte oppgaver og tjenester over det ganske land. Det håper vi vil gi et kvalitetsmessig dramatisk bedre tilbud og redusere kostnadene, fordi vi i alle offentlig betalte tjenester vil nyte godt av konkurransen. Vi ser særlig frem til at dette også skal gjennomføres når det gjelder helsetjenester og eldreomsorgstjenester – hvor man roper på større valgfrihet, større valgmulighet for brukerne – og vi ser frem til større grad av oppfinnsomhet og bedre organiserte arbeidsplasser i den offentlige serviceindustrien nå når den blir konkurranseutsatt. Det gleder vi oss til.

Vi er skuffet over at det verken i Sem-erklæringen eller i regjeringserklæringen er åpnet for å gjøre noe for norske pensjonister. Det har vært slik at de har ligget etter. Grunnbeløpet har i mange år vært underregulert. Vi kommer fortsatt til å arbeide intensivt for at grunnbeløpet skal reguleres *minst* i takt med pris- og lønnsstigningen, og ikke bare «om lag», som nå. Det har faktisk landet råd til. Jeg la merke til at Oddvard Nilsen i replikkordskiftet snakket sterkt om behovet for at det skulle være overskudd. Det er jeg enig i. Det han glemte å si, var at statsbudsjettet også neste år er gjort opp med et overskudd – på over 150 milliarder kr. Det er greit at man alltid skal tenke litt langsiktig og fornuftig, men det betyr i hvert fall at landet har råd til også å tenke litt på dem som ikke kommer til å leve så veldig lenge, nemlig de som i dag er pensjonister. Man burde i hvert fall ha varslet at man vil gjøre noe med det tyveriet som skjer fra gifte pensjonister. Vi kommer til å gjenta under budsjettbehandlingen at vi vil ha langt mindre avkortning enn 25 pst. når det gjelder gifte pensjonister. Den vil vi gradvis ha fjernet helt, slik at vi ser på pensjoner som noe som vi har betalt inn premie for å få, og ikke som en sosial ytelse sånn som den nye regjeringen tydeligvis varsler. Her vil vi ha gjort noe, det har faktisk staten råd til.

Det er også med glede vi konstaterer at den nye regjeringen aksepterer at man skal finansiere den forsvarsstruktur som ble vedtatt på vårparten. Jeg hadde faktisk etter den debatten trodd at Arbeiderpartiet – det heter det i trontalen – også ville finansiere den struktur i Forsvaret som ble vedtatt. Det har da ikke den avgåtte regjering gjort, og jeg skjønner at Stoltenberg selv i debatten her har innrømmet at det mangler ca. 3 milliarder kr for å finansiere den forsvarsstrukturen som ble vedtatt. Det regner jeg da med at den nye regjeringen i sitt tilleggsbudsjett vil endre.

Så har jeg lyst til å si at det har vært en del diskusjoner om former for regjeringdannelse, grunnlaget for regjeringdannelse. Tidligere stortingspresident Kirsti Kolle Grøndahl organiserte et seminar for Stortinget hvor vi drøftet en del av våre parlamentariske styringsformer, bl.a. det å prøve å sikre et større grunnlag av stabilitet for regjeringdannelse, fordi mindretallsregjeringer har vært ustabile. I den debatten har det vært tatt til orde for å innføre igjen i Norge noe som heter «investitur» – oversatt til norsk betyr det vel et «innstemmingsvedtak», altså at det skal være et flertall som stiller seg bak en ny regjering før den gamle går av og det dannes en ny. Det er det som de facto denne gangen også har skjedd. Det var først

etter at Sem-erklæringen forelå og Fremskrittspartiet fikk svar på sine 54 spørsmål til de planlagte tre regjeringspartier – etter en grundig behandling i Fremskrittspartiets organisasjon, hvor våre medlemmer skal ha sin innflytelse gjennom representative organer i partiet – at vi til slutt offentlig gav til kjenne at vi ville støtte dannelsen av en ny trepartiregjering. Derved gikk også den forrige regjering av.

Dette har jo utelukkende skjedd utenfor stortingssalen og utenfor Stortinget – mer i det offentlige rom. Det er Fremskrittspartiets syn at vi kanskje burde vurdere også å få forankret denne type dramatiske og viktige hendelser innad i Stortinget ved å begynne å praktisere noe som kalles et «innstemmingsvedtak», eller et godkjenningsvedtak, i forhold til en ny regjering. For dem som vil vite mer om dette, vil professor Trond Nordby helt sikkert ha mange utlegninger om det og når det gjelder investituret, som ble borte i 1908, men som også har vært del av vårt styringssystem tidligere.

På basis av det jeg nå har sagt, vil jeg fremme følgende forslag:

«Erklæringen fra Regjeringen Bondevik, basert på Sem-erklæringen og svar på spørsmål fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe, godkjennes, idet Regjeringen har Stortingets tillit.»

Det vil være et vedtak i Stortinget som også klargjør hvorfor vi har fått den nye regjering, hva som er grunnlaget. Dette ordet parlamentarisk «grunnlag» er det ikke noen ensidig definisjon på, så la meg heller bruke ordet «basis». Det bør også i Stortingets forhandlinger være klart hvorfor det har vært regjeringsskifte, og hvilket flertall som i realiteten er årsaken til at det blir et regjeringsskifte. Jeg syns noe av det som har vært litt ugreit, er at man fra Regjeringens side liksom har latt som om alle opposisjonspartier er helt like. Det er en markant forskjell mellom Fremskrittspartiet som opposisjonsparti og Senterpartiet, SV og Arbeiderpartiet, idet de andre tre ikke har ønsket et regjeringsskifte. Vi har gjort det, og derfor syns vi det også bør manifesteres gjennom et vedtak i Stortinget.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil anta at ordbruken «tyveri» ikke er helt akseptabel i forhold til vedtak som er fattet av Stortinget.

Representanten Carl I. Hagen har tatt opp det forslaget han refererte.

Det blir replikkordskifte.

Jens Stoltenberg (A): Først noen få ord om pensjoner. Jeg mener at det er svært viktig at grunnbeløpet reguleres i takt med lønnsveksten for øvrig i samfunnet. Det var ikke tilfellet under den forrige Bondevik-regjeringen. Det ble tilfellet under den avgåtte arbeiderpartiregjeringen. Vi oppnådde enighet med pensjonistorganisasjonene ved begge trygdeoppgjørene. Det skjedde ikke

under Bondevik I-regjeringen, men jeg håper at det vil skje nå med Bondevik II.

Så har jeg merket meg at både statsminister Bondevik og utenriksminister Jan Petersen har sagt klart at Fremskrittspartiet ikke er en del av det parlamentariske grunnlaget for den nye regjeringen. Nå oppfatter jeg det slik at Carl I. Hagen oppfatter seg selv og Fremskrittspartiet som en del av den parlamentariske *basis* for den nye regjeringen. For meg er det ikke helt åpenbart hva som er forskjellen mellom parlamentarisk *basis* og parlamentarisk *grunnlag*, men jeg kan uansett varsle at vi – Arbeiderpartiet – kommer til å stemme mot forslaget som Carl I. Hagen har fremmet. Vi er verken en del av det parlamentariske grunnlag eller en del av den parlamentariske basis for den nye regjeringen. Men jeg vil spørre representanten Hagen om han anser seg som en del av den parlamentariske basis for den nye regjeringen. Jeg oppfattet det i hvert fall slik at han sa noe i den retningen i sitt innlegg. Og så kunne det være nyttig senere i debatten å høre om Regjeringen oppfatter Hagen som en del av sin parlamentariske basis.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg syns det første som Jens Stoltenberg sa, var meget gledelig, for det betyr i tilfelle når det gjelder regulering av grunnbeløpet, en kursendring fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe. Når det gjelder trygdeoppgjør og alt slikt, er det et regelverk, og Fremskrittspartiet har gang på gang fremmet forslag om at det i den aktuelle paragrafen skal hete: Grunnbeløpet skal reguleres *i takt med* pris- og lønnsstigningen. Det har bare fått våre egne stemmer – muligens har SV stemt for. Men Arbeiderpartiet sammen med de tre regjeringspartier har stemt imot dette. Alternativet fra Arbeiderpartiet har vært *om lag i takt med* – altså *ca.* – som åpner muligheten for underregulering. Hvis det er slik å forstå at Arbeiderpartiets stortingsgruppe deler synspunktene til den parlamentariske leder, tror jeg at det i løpet av dagen vil dukke opp et forslag hvor vi endrer reglene for regulering av grunnbeløpet, slik at det blir nøyaktig det som vi kan finne ut at Jens Stoltenberg sa, *i takt med* lønnsutviklingen. Det vil være meget positivt å få endret det regelverket.

Når det så gjelder disse uttrykkene, har vi gang på gang fått spørsmålet: Er man en del av det parlamentariske grunnlag? Nå har ikke jeg funnet noen entydig definisjon av hva et parlamentarisk grunnlag er, men det var derfor jeg også trakk den lille nyansen om at parlamentarisk grunnlag er for meg de partier som Regjeringen utgår fra. Den parlamentariske basis vil være en eventuell flertallskonstellasjon som står bak at det ble den regjeringen som ble innsatt i regjeringskontorene. I så måte ville i tilfelle Senterpartiet tidligere måtte vært regnet som en del av den parlamentariske basis for noen mindretallsregjeringer fra Arbeiderpartiet, fordi det er på grunn av at Senterpartiet har pekt to ganger på Arbeiderpartiet, at det ble arbeiderpartiregjeringer. Så vi oppfatter oss som en del av den parlamentariske basis for den nye regjering, men ikke nødvendigvis som en del av det parlamentariske grunnlaget. Det er de tre regjeringspartier.

Karin Andersen (SV): De siste ukene har Stortinget og hele Norge vært mer eller mindre tvunget til å ta del i Carl I. Hagens lidelseshistorie og knuste drømmer, og han har gjort det helt klart for alle at han har tenkt å ta seg rimelig godt betalt for tort og svie. Og i dag legger han fram et forslag her som skal være en slags konstitusjonell knipetangmanøver for å få gjort det tydelig for alle at han er med, og at han må bli sett. Men hva er det Carl I. Hagen har tenkt å bruke makten sin til? Skattelette har vært Fremskrittspartiets fremste sak. Men spørsmålet er: Hvem skal ha skattelette, og hvem skal ha det først? For SV er det klinkende klart at skattelette må gis først til dem som har minst, og først til dem som får høy skatt fordi de er sjuke eller funksjonshemmet. Dette har vært et viktig valgkamptema. Men vi som satt på Stortinget i forrige periode, husker hva som skjedde da. Hva skjedde forrige gang Fremskrittspartiet hadde hånda på rattet i et budsjett, i 1997? Jo, da økte skatten på sjukdom med 700 mill. kr mer. Aldri før har sjuke og funksjonshemmede blitt tatt så hardt som forrige gang Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet hadde en hånd på rattet. Den gangen var det viktigere med nullskatt til aksjeutbyttmillionærer enn å gjøre noe for dem som var sjuke og også hadde dårlig råd. Kan Carl I. Hagen neste gang han får flomlyset på seg, se funksjonshemmede og kronisk sjuke i Norge i øynene og si: ikke én krone i skattelette til millionærer før skatten på sjukdom, egenandeler, er kraftig redusert – det er Fremskrittspartiets krav til den nye regjeringen?

Carl I. Hagen (FrP): Jeg kan forsikre om at når budsjettoppgjøret i høst formodentlig kommer i havn, skal vi kunne se de svakeste grupper i øynene. Vi skal være stolte av det vi eventuelt har vært med på. Det kan jeg gi en forsikring om. Jeg tror ikke man skal begynne å sammenligne med 1997 – det er fire år siden. Den politiske situasjonen er dramatisk endret. Fremskrittspartiets rolle ble endret dramatisk de første to årene av foregående periode. Vi har ikke noe behov for å gjenta det vi den gang var i den situasjon at vi måtte gjennomføre. Den jobben er gjort. Fremskrittspartiets situasjon er annerledes. Vi har også – la oss si – fått organisert oss noe bedre det siste året, slik at vi fremstår på en mer positiv måte enn det vi kanskje gjorde, selv om noen har prøvd å si noe galt om det. Men nå etter valget fremstår vi relativt bra etter vår oppfatning. Vi kommer til å fortsette å kjempe for de tingene vi har sagt i valgkampen, bl.a. å øke de skattefrie bunnfradragene for dem med lavere og midlere inntekter. Vi varslet allerede i valgkampen hva vi ville gjøre med minstefradraget og personfradraget nettopp for å hjelpe dem med svake inntekter, og vi kjempet faktisk for å øke grunnbeløpet i folketrygden ved siste trygdeoppgjør på vårparten, nettopp for å hjelpe alle dem som var avhengig av ytelser fra det offentlige som er grunnbeløpsregulert. SV var også imot å øke grunnbeløpet da vi foreslo det. Så SV kan ta det helt med ro – de skal fortsatt eventuelt få knallhard konkurranse når det gjelder å ta vare på dem som trenger det mest i dette land. Der har Frem-

skrittspartiet intet å skamme seg over i forhold til de øvrige partier.

Så er det ikke noen knipetangmanøver vi gjør. Vi prøver ganske enkelt å si at det som er realiteten, og som skjer i det offentlige rom når det gjelder en regjeringdannelse, også bør skje internt i selve Stortinget – at det er et regjeringsskifte fordi et flertall i denne sal har sagt at man ønsker et regjeringsskifte. Vi fører ganske enkelt inn i Stortinget det som de facto skjer utenfor Stortinget, og det er fornuftig av hensyn til vårt styringssystem.

Jon Lilletun (KrF): Lat meg starte med å takke representanten Carl I. Hagen og Framstegspartiet for støtta til eit regjeringsskifte. Vi er oss heilt bevisste at vi var heilt avhengige av den støtta for at den nye regjeringa skulle kunne verte danna. Vi vil òg love eit konstruktivt og ryddig samarbeid frå sak til sak. Eg oppfattar at det representanten Carl I. Hagen har sagt her i dag om Regjeringa sitt grunnlag, er det same som han tidlegare har sagt utanfor stortingssalen, og difor greitt. Og eg kan følge den analogien som representanten Carl I. Hagen her bruker, i forhold til då Harlem Brundtland-regjeringa vart danna etter Syse-regjeringas fall. Det var rett nok ikkje etter eit val, det var etter at ei regjering fall på annan måte, men i forhold til realitetane var det det at Senterpartiet peika på Gro Harlem Brundtland, som gjorde at det kunne verte danna ei slik regjering. Difor oppfattar eg det som ei stadfesting av det han har sagt utanfor salen tidlegare.

Vi er glad for tilslutninga til mykje av det som står i Sem-erklæringa – den glimrande Sem-erklæringa, vil eg føye til. Ut frå vårt menneskesyn har vi ein del klare haldningar når det gjeld abort, bioteknologi, forskning på celler osv. Eg går ut frå at Carl I. Hagen, som les politiske dokument grundig, òg har lest dette, og det har på ein del av desse områda tidlegare vore ein viss forskjell på det som står i Sem-erklæringa, og Framstegspartiets politikk. Eg skal ikkje gå inn på det her, men er det no håp om at vi òg der vil få følgje av Framstegspartiet?

Carl I. Hagen (FrP): Fremskrittspartiets program ligger selvsagt fast som grunnlag for vårt arbeid her i huset. Vår politikk er ikke endret. Mitt forslag, som sier at den erklæringen som er fremlagt for Stortinget, godkjennes, betyr ikke at vi slutter oss til alt som står der, men det betyr at vi gir en helhetsmessig aksept for at den som en helhet er bedre enn den trontalen som ble fremført fra den avgåtte regjering. Og – jeg vil oppklare den misforståelsen – hvis man tror at det betyr at vi slutter oss til alt som står der ord for ord, så gjør vi ikke det. Vi kommer i enkeltsaker til å ta utgangspunkt i vårt partiprogram, men i et regjeringsspørsmål er det alltid en helhetsvurdering. Det er bare de partier som er med i regjeringen, som er forpliktet av alt som står der. Vi andre må forholde oss til store helhetsvurderinger, og det er det vi har manifestert, at vi synes dette er et bedre grunnlag for en regjering enn det som den avgåtte stod for. Det er det som gjør at vi skiller oss fra de øvrige partier, som har en annen mening

om hva slags regjering landet burde ha. Så det betyr ingen endring i vår politikk.

Ellers synes jeg det var hyggelig at Kristelig Folkepartis parlamentariske leder – for jeg er oppmerksom på at det ikke er noen felles parlamentarisk leder for regjeringspartiene, det betyr at Jon Lilletun snakker på vegne av Kristelig Folkeparti og Oddvard Nilsen på vegne av Høyre i denne sal, og ikke på vegne av Regjeringen, med mindre de skulle si noe om det – også er fornøyd med at vi har stilt opp og støttet Regjeringen. Vi hadde jo kanskje i visse sammenhenger håpet at det som skjer i nasjonalforsamlingen, også ville forplante seg litt utover landet. Vi har hatt mye motstand hos våre egne mot å gi støtte til regjeringsskiftet på grunn av den behandling en del av våre kommunestyrerepresentanter og fylkestingsrepresentanter får fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Vi hadde trodd og håpet at det som skjedde på landsbasis, kanskje kunne ha en viss virkning på det som skjedde lokalt, og det er med en viss bedrøvelse jeg konstaterer at i Kristelig Folkeparti er det visst slik at man på et slikt område enkelte steder gjør det motsatte av det som er vanlig folkeskikk.

Marit Arnstad (Sp): Historien viser at ulike partier blir bønhørt ved ulike valg. Jeg forstår det slik at ved dette valget er det representanten Hagen som føler seg bønhørt. Og det er jo riktig at Fremskrittspartiet har spilt en bemerkelsesverdig rolle i forbindelse med hendelsene etter valget knyttet til regjeringsskiftet. Gjennom de ulike hendelsene denne høsten har Fremskrittspartiets innflytelse trådt ganske tydelig fram, og den blir ikke mindre ved det innlegg som Carl I. Hagen hadde i dag.

Senterpartiet er ikke glad for den innflytelsen Fremskrittspartiet ser ut til å få på Regjeringens arbeid. Vi er bekymret over hvilke følger det kan få for levekårene til de som bor i distriktene, til de som jobber i distriktsnæringene, og for miljø- og fordelingspolitikken i dette landet. Derfor håper vi at den nye mindretallsregjeringen kommer til å strekke seg langt for å kunne skaffe et flertall med andre partier enn Fremskrittspartiet i denne type saker.

Verbalt er representanten Carl I. Hagen sterk i forhold til de krav Fremskrittspartiet stiller til Regjeringen. Det gjenstår fortsatt å se hvordan Fremskrittspartiet kommer til å forholde seg til de konkrete sakene. Jeg vil gjerne at Carl I. Hagen utdyper dette: I hvor stor grad vil Fremskrittspartiet akseptere at det vi nå har fått, faktisk er en mindretallsregjering, som forhåpentligvis er fornuftig nok til å kunne forholde seg til et flertall med andre partier enn med Fremskrittspartiet i saker som angår f.eks. distrikt, fordeling og miljø?

Carl I. Hagen (FrP): Når det gjelder fordelingspolitikk, behøver representanten overhodet ikke å være bekymret, for Fremskrittspartiet har lenge kjempet for å bedre de ordningene jeg nevnte når det gjelder grunnbeløpsregulering og trygdeytelser. Vi har kjempet for juridisk lovfestede rettigheter til nødvendig sykehusbehandling. Det har Senterpartiet stoppet. Nå får vi faktisk etter

valget vedtatt det som Senterpartiet stoppet sist, nemlig juridisk rett til behandling. Og kanskje vi etter hvert også kan få til noe fornuftig når det gjelder å stoppe det uverdige svarteperspillet som gjelder eldreomsorgen, og få den statlig finansiert, basert på lovfestede juridiske rettigheter til hjemmehjelp og hjemmesykepleie og funksjonshemmedes behov for tekniske hjelpemidler. Dette er det vi som har villet ha. Her er det jo Senterpartiet, som ivaretar egeninteressene til lokale politikere, som egentlig setter en stopper for at vi får overført ansvar til staten, med statlig øremerket finansiering direkte til brukere og publikum – også basert på å få innført innsatsbasert finansiering i hele eldreomsorgen. Så representanten behøver ikke å bekymre seg for dette.

Vi er fullstendig klar over at vi kan få innflytelse på en del ting – hvor Regjeringen for så vidt når den legger frem saker, vet om den kan påregne å få støtte fra Fremskrittspartiet. Det vil være i mange saker. Jeg ville tippe at i ca. 80 pst. av sakene må Regjeringen basere seg på at det er med oss de skal ha flertall, og så vil det være 20 pst. av sakene som den vil basere seg på å ha noe flertall med SV og noe flertall med Arbeiderpartiet. Og det aksepterer vi. Det er klart vi aksepterer det. Det er jo en mindretallsregjering. Det er jo intet av det jeg har sagt som tyder på noe annet enn at det er en mindretallsregjering. Men basisen for at den har kommet til verden, er annerledes enn i enkelte saker.

Vi vet også at vi må forhandle fra sak til sak, finne fornuftige kompromisser, som det er sagt, mellom de partier som har forhandlet frem en regjeringsplattform. Det er klart at når Fremskrittspartiet og regjeringspartiene forhandler her i huset, må det være fordi vi skal finne frem til løsninger som begge parter ser seg tjent med. Vi er fullt klar over at vi ikke kan forlange at man på det ene og det andre område skal innføre ren fremskrittspartipolitikk. Det vil ikke gå. Det må være en gjensidig respekt for å finne frem til løsninger begge parter – jeg understreker begge parter – kan se seg tjent med.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Kristin Halvorsen (SV): SV vant stortingsvalget i år 2001. Det gjorde vi fordi vi sloss for de sakene som vi har størst troverdighet i, og som vi mener er viktigst for framtiden. Vi sloss for å ruste opp skolen. Det har vi gjort, uten å få ørens lyd, i mange år før. I valgkampen ble mange partier enig med oss. Vi sloss for å avskaffe en uverdlig fattigdom i et av verdens rikeste land, og selv det fikk vi gehør for hos mange andre partier i valgkampen. Vi sloss for at vi skal gjøre de viktigste miljøvalgene her hjemme, av hensyn til oss selv, men også av hensyn til de globale miljøspørsmålene.

Men vi sloss ikke bare for sakene, fordi vi mobiliserte også på verdier. Vi utfordret velgerne til å være med på den lakmustesten det er å si: Hva mener folk? Kan vi selv stå for de valgene vi gjør i dag, om ti år, om tjue år? Vi mobiliserte på det som var alternativet til høyrepolitikken, alternativet til å stupe ned i lommeboken sin og stemme med kredittkortet og ha horisonten bare til nær-

meste måned. Norsk politikk polariserte seg. SV ble alternativet til høyrepolitikken.

Vi har også lagt stor vekt på å fortelle velgere og andre partier hva vi har på hjertet selv. Det er veldig fort gjort i politikken å bli mest opptatt av hvor teite de andre er, og ikke huske på å komme fram med det man faktisk brenner for selv. Det har vi jobbet bevisst for.

Den største endringen siden forrige stortingsvalg er SVs og Høyres gode valgresultat og Arbeiderpartiets dårlige valgresultat. Den største endringen siden forrige kommunevalg er SVs framgang. Høyre har stått stille de siste to årene. Så det er vanskelig å si at det har flommet en høyrebølge over Norge. Hadde vi kunnet utsette valget en uke eller to eller tre til, hadde kanskje SV klart å mobilisere enda flere for de viktigste spørsmålene som vi hadde på hjertet. Resultatet av dette valget er altså at SV har gjort sitt beste valg noensinne, at vi har 23 stortingsrepresentanter og har aldri hatt flere, men også at vi har hatt en betydelig fornyelse, og nå har en stortingsgruppe med ni representanter under 35 år.

SV vant valget, og høyresiden vant regjeringsmakten. Og jeg undrer meg veldig, for etter valget kom Arbeiderpartiets valgkampbudsjett. Det er riktig som Jens Stoltenberg sier, at dette var et budsjett som fulgte opp de sakene de hadde snakket om i valgkampen. Men det var ikke et budsjett som stod i sammenheng med det regjeringen Stoltenberg hadde prioritert i den tiden de faktisk hadde regjeringsmakt. Derfor trodde ikke velgerne på det.

Det er også underlig å se at Senterpartiet nå kommer med invitasjoner til i første omgang Arbeiderpartiet. Men hvis de legger vekt på sin egen politikk, ser man at i mange politiske spørsmål står de nærmere SV enn Arbeiderpartiet. Jeg skulle inderlig gjerne ønske at de hadde kommet på banen litt før. Da hadde det vært mulig å mobilisere til noe som kunne hindre at vi nå i fire år skal ha et høyreprosjekt i norsk politikk. Men nå er utfordringen til oss, til Arbeiderpartiet og til Senterpartiet at man i opposisjon klarer å utvikle et samarbeid, med respekt for at man har ulik politikk, men med vilje til å forhandle om det som er viktigst.

Men i SV er vi mer utålmodig enn som så. Å sitte på rumpa og mene det riktige i fire år passer ikke oss. Vi ønsker å utfordre den regjeringen som nå har kommet, og vi er et minst like interessant opposisjonsparti som Arbeiderpartiet. Vi har i praksis fornyet oss betydelig. SV er et konsolidert parti, og vi har et meget klart mandat fra velgerne til å slåss for skolen, slåss for rettferdighet og slåss for miljøet.

Regjeringen Bondevik har kommet i stand fordi Kristelig Folkeparti har valgt side. De fikk statsministeren. Høyre fikk flertall i Regjeringen, og de mest konkrete løftene i regjeringserklæringen dreier seg om Høyres hjertesaker. Hagen fikk dagervis med oppmerksomhet, spesialbehandling, lederen i finanskomiteen og abonnement på innflytelse i den økonomiske politikken. Nå stråler Høyre-statsrådene av triumf og tiltakstyst – ikke sant, Clemen? – mens jeg synes at Kristelig Folkepartis statsråder ser litt mer molefonkne ut. De ser ut som de er på vei inn i en langtransport som fribente ofte må inn i. Siden

det er så mange slakterier som nå er sentralisert, er det en lang vei og en hard belastning, og de ser for seg at i den andre enden venter det som ikke lar seg reversere.

Men et av de vesentlige spørsmålene i norsk politikk i disse fire årene kommer til å være: Hvor mye Høyre-politikk tåler egentlig Kristelig Folkeparti? Veldig mange av Kristelig Folkepartis velgere har valgt Kristelig Folkeparti på verdier, ikke på Høyre-politikk. Veldig mange av Kristelig Folkepartis velgere har valgt Kristelig Folkeparti på verdier som ligger nærmere oss på mange områder.

Denne regjeringen har Høyre-politikk som sitt hovedprosjekt. Det er Bondevik som får de store ordene, og Høyre som får de store pengene. Det mest konkrete i Sem-erklæringen er skatte- og avgiftslettelsene. I forhold til denne Høyre-politikken, både når det gjelder skatte- og avgiftslettelse og også i strukturpolitikken, kommer SV til å være et klart opposisjonsparti. Vi slåss for det som er alternativet til å dele ut milliarder og mest til dem som har mye fra før, nemlig å satse på fellesgodene, ruste opp skolen og slåss mot fattigdom.

Det er mange, mange velgere som kommer til å bli grundig desillusjonert hvis ikke resultatet av dette stortingsvalget er en gigantisk opprustning av hele utdanningssamfunnet. SVs valgresultat er et klart signal til de andre partiene om at dette haster mest. Som vi alle vet, vokser unger fort. Det som haster mest, er å prioritere ungdomsskolen. De som ikke daglig omgås fjortiser, burde skaffe seg noen. De som ikke har vært innom en ungdomsskole i løpet av de siste månedene, burde ta seg en tur. Der treffer de nemlig den oppvoksende slekt – litt tilbakelemt, og når du spør: Hva i all verden er det dere holder på med her, sier de: Nei, jeg sitter her og modnes!

Skal de sitte der og modnes i fire år uten at de ser at samfunnet rundt tar et skikkelig løft i forhold til skolen? Det går ikke. Det finnes så mange muligheter til å gjøre undervisningen mer spennende, få den mer i takt med samfunnet rundt, og til å ruste opp skolen både utstyrmessig og når det gjelder penger til faktisk å kunne flytte undervisningen ut, eller invitere noen fra samfunnet rundt til skolen. Det må på plass.

Vi vil mobilisere velgere – utenfor Stortinget – for å få til dette. Mange av dem som er opptatt av dette, må skjønne at de må på banen og hjelpe oss med å stille kravene, slik at vi vinner noen av prioriteringskampene også.

SV kommer til å utfordre Regjeringen og være i klar opposisjon på den viktige fordelingspolitikken og den økonomiske politikken, men også utfordre Regjeringen der Kristelig Folkeparti særlig vil være avhengig av et parti som er nærmere dem, f.eks. i miljøpolitikken, enn det Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet vil være.

Vi mener at det må en helt annen tankegang til når det gjelder spørsmålet om energi. Vi kan ikke, som et stort energiproduserende land og som et av verdens storforbrukende land, tenke at energispørsmålet er noe vi skal produsere oss ut av. Vi må få en debatt om hvordan man skal spare og utnytte den energien vi faktisk har, på en mye mer effektiv måte. Vi må klare å kombinere det røde

og det grønne. Vi legger fram forslag i dag om et topris-system for husholdningene når det gjelder elavgift. I dag er den første strømmen man bruker, dyrere enn den siste. I dag er det dyrere for en minstepensjonist å koke potetene enn det er for en hyttebaron på Hafjell å legge varmekabler i garasjen. Det burde snus. Da klarer man nemlig to ting: både å drive en mer rettferdig fordelingspolitikk og å få til en folkesport, slik at det lønner seg for alle å spare energi.

Vi beklager at regjeringen Stoltenberg var klare på å gi skattesubsidier til å bygge ut Snøhvit. Vi merker oss Sem-erklæringens formuleringer, der det også virker som om Kristelig Folkeparti har gitt seg på dette. Dette er et prosjekt med betydelige CO₂-utslipp, men det er også et prosjekt i et veldig sårbart område for forvaltning av framtidens fiskeriressurser. Tenk dere om!

Hvis regjeringen Bondevik vil få til noe på miljøsektoren, hvis man vil ha en sterkere satsing på ny fornybar energi, og tenke annerledes når det gjelder miljøpolitikken og energipolitikken enn det Arbeiderpartiet gjorde – det siste statsrådet de hadde, er vel det statsrådet i nyere tid som har vedtatt større CO₂-utslipp enn noen – er det SV man må forhandle med. Vi er villig til å forhandle om miljøpolitikken. Vi ønsker oss resultater på dette. Det samme kan gjelde flere andre områder. Når det gjelder arbeidsinnvandring, ser jeg at regjeringen Bondevik viser til SV. Vi er interessert i å forhandle om dette spørsmålet. Men vi ønsker ikke Høyres tankegang på dette området. Vi har også store utfordringer når det gjelder å få mange av dem som i dag er parkert på siden av arbeidsmarkedet, inn i arbeidslivet, og arbeidsinnvandring må ikke komme som erstatning for det og gjøre det arbeidet vanskeligere. Det er også en rekke etiske spørsmål der SV og Kristelig Folkeparti særlig har hatt mange fellespunkter, og som er mulige forhandlingsområder mellom oss.

SV rakk ikke å feire valgseieren skikkelig før World Trade Center raste foran øynene våre. I denne situasjonen, hvor grusomme terrorhandlinger rammer og alle blir oppmerksom på hvor sårbar man er, blir alt med norsk politikk ganske smått, og alt vi diskuterer i dag, krymper.

De første dagene etter denne terrorhandlingen fryktet vi en blind gjengjeldelsesaksjon fra USA, som ikke kom i første omgang. USA inngikk bredere allianser – med Russland, Kina og mange araberland – enn det vi kunne frykte på forhånd, og det er viktig. Men den 8. oktober begynte krigshandlingene mot Afghanistan. Det har ført til direkte sivile tap, men antakelig kan den humanitære katastrofen som følger etter krigshandlingene, føre til mange flere og mye større tap. Nå står vinteren for døren i Afghanistan. Hjelpeorganisasjonene ber om bombestans for å få inn humanitær hjelp. En bombestans bør gjennomføres av den grunn og for at FN skal ha muligheten til å komme inn og finne en politisk løsning.

I SV frykter vi at disse krigshandlingene vil føre til ustabilitet i hele området, i Pakistan og i andre land i nærheten, og at det kan føre til ny rekruttering til terror. Alle er jo klar over at bin Laden i sin tid ble rekruttert av CIA, fordi den gangen var hovedfienden Sovjetunionen,

og det gjaldt å få Sovjet ut av Afghanistan. Bin Laden var ikke alene. Han ble rekruttert sammen med mange, mange flere, som nå er ansvarlige for terrorhandlinger i mange typer land. Algerie f.eks. har samme bakgrunn.

Dette henger også sammen med den situasjonen man nå har i Midtøsten. I forhold til de tilspissede konfliktene ville det være av stor viktighet at man klarte å opprette Palestina som en selvstendig stat. Men det kaller jo også på at man setter spørsmålsteget ved ikke bare mengden etterretning, men også kvaliteten på den etterretningen som foregår. Det er vel ingen som samler inn mer opplysninger om noen enn CIA. Men forstår de hva det nye trusselbildet er, og vet man hva man faktisk leter etter? Det er et eksistensielt spørsmål.

I dag på nyhetene kom det opplysninger om at også klasebomber brukes over Afghanistan. Da må jeg minne forsamlingen om at Afghanistan er et av de landene i verden som i dag er mest rammet av landminer. 16 pst. av landområdene er områder det ikke går an å bevege seg i. Og Afghanistan er et svært land, det tar en god minerydder en dag å komme over 20 m². Dette kan ha konsekvenser som er veldig alvorlige på sikt. Vi spør oss også: Når er det man mener at disse krigshandlingene og denne militæraksjonen har lyktes, og når skal det stoppe?

I forlengelsen av denne terroraksjonen er det viktig at Norge tar en ny debatt om hva som egentlig er forsvar. Når man er så sårbar overfor aksjonister og terrorister som er villige til å sette eget liv til, trenger man ikke stort mer en tapetkniver og god planlegging for å kunne ramme så hardt. Vi vil ha en ny forsvarsdebatt om de reelle sikkerhetsproblemene, slik at vi kan forsvare oss mot det som virkelig er trusselen i år 2001.

Jeg vil gjerne ta opp forslagene fra SV, som er omdelt på plassene.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Kristin Halvorsen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Jens Stoltenberg (A): SV og Arbeiderpartiet er to ulike partier, med to ulike programmer og ulike standpunkter i mange saker. Samtidig har vi felles verdier og felles standpunkter i mange saker. Det gjelder viktige deler av fordelingspolitikken, og det gjelder ikke minst viktige deler av spørsmålet om å bygge ut våre felles velferdsordninger, enten det er flere barnehager, et bedre offentlig helsevesen, bedre eldreomsorg eller en bedre skole. Forskjellen er ofte at SV har noe mer penger raskere enn oss. Men i de senere årene har vi greid å fordoble antall barnehageplasser. Nå ønsker vi å fullføre arbeidet med å sørge for full barnehagedekning og få til billigere barnehager. Vi har gjennomført store skolereformer. Vi har utvidet undervisningstiden med et helt skoleår ved å gjennomføre Reform 97, og vi har gitt videregående skole til alle. Nå ønsker vi å gå videre med å ruste opp skole-

ne. Der har vi mye felles med SV og ønsker gjerne å samarbeide med SV.

Men det er vel kanskje to områder hvor det ofte har vært uenighet. Det ene gjelder synet på næringspolitikk og verdiskapning. Vi er opptatt av at vi skal føre en næringspolitikk som gjør det mulig å ha lønnsomme, gode bedrifter i Norge. Der føler vi ofte at vi ikke har hatt samme erkjennelse i samme grad i SV. Det andre, som jeg er mer usikker på, er spørsmålet om fornyelse av offentlig sektor. Jeg er for å bruke mer penger på våre offentlige felles velferdsgoder. Det trenger vi hvis vi skal ha en god skole og et godt offentlig helsevesen. Men jeg er like opptatt av å bruke pengene bedre. For det er slik at det ikke er noe land i hele verden som har høyere utgifter pr. elev enn Norge. Likevel har vi for dårlig skole. Det er ikke noe land i hele Europa som har flere leger og flere sykepleiere i forhold til antall innbyggere enn Norge. Likevel har vi legemangel, sykepleiermangel og et altfor dårlig helsevesen. Og det er knapt noe land som har hatt en sterkere vekst i antall offentlig ansatte – 37 nye ansatte pr. dag de siste ti årene – og derfor er vi opptatt av å fornye offentlig sektor for å få mer ut av det vi setter inn. Spørsmålet er: Vil SV være med på det?

Kristin Halvorsen (SV): Ja, det er riktig som Jens Stoltenberg sier, at vi er to forskjellige partier, med ulik politikk og ulike prioriteringer. Og jeg ville vel kanskje lagt til et område til der det er ganske stor forskjell mellom Arbeiderpartiet og SV, og det er i miljøpolitikken og energipolitikken. Men hvis vi skal få til et samarbeid – SV har jo gjort den erkjennelsen for en stund siden at vi kan gjøre gode valg, men vi får neppe over 50 pst. – for å ha innflytelse i norsk politikk, må vi forhandle med andre partier.

Vi syntes det var et klart framskritt da Arbeiderpartiet prioriterte barnehager framfor å avskaffe investeringsavgiften fra 1. april, f.eks. Da har man jo gjort klare valg som går i retning av våre politiske valg. Så selv om dere får kjeft fra andre for det, kan dere få litt ros fra SV for den prioriteringen.

Hva er så den store utfordringen for Arbeiderpartiet, for SV, for venstresida, for å klare å skape et velferds-samfunn som har bred tilslutning fra folk flest? Det er å klare å lage kollektive løsninger for individualister. Og hvis vi skal klare å effektivisere offentlig sektor, er utgangspunktet for det at den offentlige sektors største verdier er de som jobber der. Derfor må man fornye offentlig sektor med dem på lag.

I SV har vi diskutert dette ganske mye, og etter min og SVs overbevisning er den mest effektive måten å få til fornyelse i offentlig sektor på å delegerer makt og myndighet. Det finnes mye kompetanse og mange kloke hoder rundt omkring – på den enkelte skole, i den enkelte barnehage, i den enkelte kommune. Det er der fornyelsen i praksis faktisk kommer til å skje. Det har vært en lang prosess hos oss. Jeg har vært verdensmester i øremerking, f.eks. Jeg tror mye mer av midlene må nedover og kunne behandles der. Det samme gjelder f.eks. skolesektoren. Man har et system nå i skolesektoren. Hvis man

skal ha ut ekstra ressurser til en klasse, må man finne (presidenten klubber) elever i den klassen som trenger spesialundervisning, og milliarder av kroner går den veien. Det betyr at man (presidenten klubber igjen) må lete etter problemer for å få penger. Man kunne ha tenkt seg det omvendt: å innføre ulike (presidenten klubber igjen) former for bonus for dem som driver bra, slik som SV har foreslått.

Takk, president!

Jan Tore Sanner (H): Jeg vil først benytte anledningen til å gratulere Kristin Halvorsen og SV med et godt valg!

I forrige periode var det nok mange som så på SV som et sjarmerende innslag som snakket pent om skole, barnehage og miljø. Mens Arbeiderpartiet nå slikker sine sår, er SV i ferd med å bli drivkraften på venstresiden, og partiet kan bli en maktfaktor. Det er hyggelig for SV, men alvorlig for norsk politikk. SV fikk ved dette valget valgt inn en stor gruppe som har vært med på å vedta et prinsippprogram i Sosialistisk Ungdom, hvor det bl.a. tas til orde for revolusjon og avskaffelse av den private eiendomsrett. Nå er det ikke min mening at Kristin Halvorsen skal stå til rette for gruppens ungdomssynder, men flere av medlemmene i SVs stortingsgruppe har etter valget erklært at de vil kjempe for dette programmet i Stortinget. Programmet er ikke akkurat preget av en moderne radikalisme, men av en ganske så reaksjonær sosialisme. Jeg antar at Kristin Halvorsen har lest programmet, siden det ble fjernet fra Sosialistisk Ungdoms hjemmeside på Internett.

Jeg har ikke tenkt å spørre hvordan Kristin Halvorsen forholder seg til programmet, for jeg forutsetter at hun vil si at hun er imot det meste av det som står der. Mitt spørsmål til Kristin Halvorsen er hvordan hun forholder seg til det betydelige antall i hennes egen gruppe som har erklært at de vil jobbe for et program som tar til orde for både revolusjon og avskaffelse av privat eiendomsrett – med andre ord en ganske så reaksjonær sosialisme.

Kristin Halvorsen (SV): Det er et meget enkelt svar på dette spørsmålet. De som er valgt inn i SVs stortingsgruppe, er valgt inn på SVs program. Ferdig med det. Det har alle å forholde seg til. Sånn er det. Dere må gjerne spørre meg om hva som står i SVs program, jeg er villig til å svare når som helst, men for noe annet står ikke vi eller vår stortingsgruppe til ansvar.

Så vil jeg gjerne si til representanten Sanner at det å ha litt sjarm ikke er noen ulempe, men det å bare være et sjarmerende innslag i politikken holder ikke hvis en skal få til noen resultater. Men vi har i praksis klart å fornye SV ganske betydelig i løpet av de siste årene. Vi har også klart å samle oss om en konsolidert politikk der vi ønsker å fornye Norge på mange områder, der vi også ønsker å gi veldig klar beskjed til våre velgere om at vi vil slåss for å få til mest mulig resultater, og samarbeide med andre partier om det. Så sånn sett er det helt riktig – vi har et forsprang til Arbeiderpartiet der som vi skal vite å utnytte.

Det er en stor fordel å ha en stortingsgruppe som ikke bare har erfaring, men som også har fornyelse. Det er ikke sånn i denne verden at det er for mange som tenker nye og dristige tanker. Det er sånn at denne verden er preget av sult, fattigdom og miljøproblemer, og at mange burde sette seg som mål å forandre det, slik at ingen på en klode som egentlig har mer enn nok, skal lide nød og død på grunn av at fordelingen er urettferdig. Det er en stor styrke for oss hvis vi klarer nettopp det, å holde visjonene der – og det skal vi gjøre – og samtidig ha den praktiske politikken som faktisk kan føre til at verden forandres. Det er vårt politiske prosjekt, og det vil jeg gjerne diskutere med Høyre mange, mange ganger, men også utfordre både Kristelig Folkeparti, sentrumspartiene og Arbeiderpartiet på. Vi har så mange muligheter at Stortinget ikke trenger å drukne i kapitler og poster hver eneste dag.

Carl I. Hagen (FrP): Siden det er så mange som er så snille og vennlige i dag, så la meg slutte meg til og gratulerer SV med et godt valg. Men jeg synes Kristin Halvorsen er noe drøy når hun sier at fordi SV har gått frem noen prosenter, så er det et massivt krav fra hele Norge om å gjennomføre SVs valgsaker. Jeg vil gjerne minne om at SV er fjerde størst – de har riktig nok rykket oppover. Jeg må også få lov til å si at når man ser på Arbeiderpartiet og SV i sum, er det altså en nedgang. Så det dramatiske ved dette valget var faktisk, som jeg sa, at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har mistet flertallet som de har hatt de siste 40 årene. At SV har knabbet en del fra Arbeiderpartiet, er selvsagt korrekt.

Så sier Kristin Halvorsen at man ikke kan produsere seg ut av energikrisen. Hvorfor i all verden skal vi ikke forsøke å gjøre det? Hvorfor i all verden skal vi ikke si at vi synes det er fint at vi kan få rikelig tilgang på energi til norske husholdninger, helst til lavest mulig pris? Det må da være fint det! Er det virkelig slik at Kristin Halvorsen synes at vanlige norske husholdninger bruker for mye strøm, og at de derfor skal la være å bruke oppvaskmaskin og heller vaske opp selv? Skal de slutte å bruke vaskemaskin, slutte å bruke støvsuger? Er det gutta som skal slutte å bruke drill, eller elektrisk gressklipper? Er det det som er hensikten, at folk flest skal gå tilbake til gamle dager og greie seg med håndverktøy i stedet for å bruke de elektriske greiene vi nå har? Jeg trodde man syntes det var fint at man til en del av det arbeidet som gjøres i hjemmene, og som tidligere var ansett som tungt arbeid, nå har fått tekniske hjelpemidler. Hvorfor i all verden kan man ikke prøve å si ja til gasskraftverk og få tilstrekkelig og rikelig tilgang på energi?

Så er jeg også interessert i å høre, når hun snakker så mye om effektivisering, modernisering og fornyelse: Hvorfor vil hun ikke være med på mer konkurranse? Konkurranse i produksjon av varer og tjenester er jo den eneste sikre veien å få effektiviteten frem på. Er hun uenig i at konkurranse er det som virkelig skaper effektivitet?

Og når hun snakker om bonus for dem som driver bra innenfor skolen, betyr det at også SV nå aksepterer at

dyktige lærere, som viser at de er dyktigere enn andre, fortjener å få høyere lønn?

Kristin Halvorsen (SV): Det var bare ett skår i gleden i feiringen av SVs valgkampresultat, og det var at vi ikke klarte å bli Norges tredje største parti. Fremskrittspartiet slo oss knepent. Men det hjalp selvfølgelig litt at vi ble større enn Kristelig Folkeparti – sånn for sportens skyld.

Men når det gjelder innholdet i Hagens replikk, er det et par ting om energisparing han kanskje burde lære. Jeg har drill og bruker den, men det er ikke det store energi-forbruket ved å bruke en drill. Det som avgjør hvor mye energi husholdningene bruker, er hvor varmt man har det. Der er det veldig mye å hente for de aller fleste når det gjelder å spare energi, og det er mye man kunne gjøre for å oppmuntre nettopp til det.

Så tror jeg det er veldig mange av Carl I. Hagens velgere som ikke har skjont at hvis man setter ned elavgiften med like mange øre for alle, tjener kanskje minstepensjonist Hansen noen hundrelapper på det, men hyttebarone ne på Hafjell tjener jo tusenlapper, og de har stort hus hjemme også – så dit går tusenlappene, mens de små kronene går til dem som har minst. Det er dårlig fordelingspolitikk. Hvis vi nå skulle klare å kombinere to ting, ville det nettopp være å ta hensyn til at i et kaldt land trenger alle å ha det litt varmt, men samtidig må vi gjøre det slik at det lønner seg for alle å spare. Den kombinasjonen har vi funnet når det gjelder et toprissystem for elavgiften. Da får man ikke de kakseutdelingene som Fremskrittspartiets politikk egentlig betyr. Men det er jo ikke rart at dette er fremmed mark for Carl I. Hagen, for Carl I. Hagen tror ikke at det finnes noen klimaproblemer. Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet mener at det er depressive sosialister som har funnet ut at det finnes klimaproblemer i verden. Det er faktisk helt feil. Det er nå betydelige virkninger av menneskeskapt CO₂-utslipp, som ikke kan fortsette. Det mener hele verden bortsett fra Carl I. Hagen, og da tror jeg at akkurat i denne saken har han ikke så mye å fare med.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Eg vil også nytte høvet til å gratulere Kristin Halvorsen med ei ny og stor stortingsgruppe.

Kristin Halvorsen sa i sitt innlegg at denne samarbeidsregjeringa var eit Høgre-prosjekt. Samtidig uttrykte ho stor vilje og ønske om å ha innverknad og å påverke. Har då SV gått i retning av Høgre?

Eg vil ikkje kalle dette eit Høgre-prosjekt. Samarbeidsregjeringa er eit samarbeid mellom alle tre partia, både Kristeleg Folkeparti, Venstre og Høgre. Eg føler at alle partia har fått gjennomslag og innverknad, og alle har stått på saman for å få dette til. Vi har fått til ein betre og meir offensiv miljøpolitikk. Vi får ein flott skulepolitikk, og det med ungdomstrinnet, som representanten var inne på i sitt innlegg, er også nemnt i Sem-erklæringa som ei spesiell utfordring. Vi får ein god familiepolitikk, ein god næringspolitikk og ein offensiv distriktspolitikk og velferdspolitikk. Dersom det ser ut som om Kristeleg Folkeparti er på veg til slakteriet: Vi er slett ikkje det. Vi

gler oss til å ta fatt på den utfordringa som ligg framfor oss. Eg er glad for at Samarbeidsregjeringa har eit klart verdigrunnlag i dokumenta sine.

Kristeleg Folkeparti og SV har også hatt samanfallande syn på gen- og bioteknologien. Arbeidarpartiet har stadig gått i ei meir liberal retning. Samarbeidsregjeringa vil leggje eit føre var-prinsipp og krav om eksplisitt godkjenning til grunn for bruk av ny bio- og genteknologi og utviding av verksemd. Samarbeidsregjeringa seier at den vil evaluere bioteknologilova med sikte på ei revidering. Sidan SV no signaliserer så tydeleg at dei ønskjer innverknad: Korleis har SV tenkt å utnytte moglegheita som her ligg føre, til å kunne påverke dette i ei retning som SV tidlegare offensivt har talt for i Stortinget?

Kristin Halvorsen (SV): Den Høyre-profilen eller Kristelig Folkeparti-profilen som denne Regjeringen måtte ha, ser vi vel egentlig når endringene til statsbudsjettet kommer, og kanskje særlig når forslag til statsbudsjett kommer til neste år. Da vil man se hvem som har vunnet de ulike dragkamper. Men SV kan jo lese, og i Sem-erklæringen er det rett og slett sånn at de konkrete løftene dreier seg om skatte- og avgiftspolitikken. Der er milliardene nevnt. På de andre områdene, som er nærmere Kristelig Folkepartis kjerneområder, er det mye mindre penger og mindre konkrete løfter.

Det som står om gen- og bioteknologi og føre var-prinsippet, har vi merket oss med interesse. Det er en av de tingene jeg raste litt fort over i mitt innlegg. Der ser jeg at hvis Regjeringen skal få gjennomslag for dette i Stortinget, er SV det nærmeste partiet å forhandle med. Men vi vil selvsagt diskutere hva som skal være innholdet, vi vil gå inn i den diskusjonen og fremme våre krav. Dette er et område hvor vi er interessert i å forhandle for å få til en ansvarlig politikk for fremtiden. Men jeg har også lyst til å minne om at det foreligger et direktiv om patent på liv, hvor kanskje en utvidet etikkdebatt hører hjemme. Vi er skuffet over at Kristelig Folkeparti ikke har valgt en mer offensiv holdning i denne saken. Dette er en sak som Stortinget burde ha til behandling. Det har vi og Senterpartiet lagt inn forslag om i dag, så der står man fritt til å være med på en viktig og vesentlig etisk debatt, der Kristelig Folkeparti og SV har vært enige før.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): På mange område er det stor avstand mellom Senterpartiet og SV. Vi er djupt ueinige i SVs manglande forståing for å ta vare på privat eigedomsrett, vi skil lag i forsvarspolitikken og i næringslivspolitikken. Vi er frustrerte over at SV ikkje har syn for at betre vegar er ein svært viktig distriktspolitikk. Vi vektlegg ulike verdispørsmål forskjellig.

Samtidig er det slik at EU-kampen skapte nye alliansar. SV, Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti fann saman i saker under overskrifta: Folkestyre, miljø, solidaritet nasjonalt og internasjonalt – det har òg vist seg igjen i Stortinget i ulike saker over fleire år når det gjeld miljø, fordeling og distrikt. Vi ynskjer framleis å bidra til samarbeid på desse områda.

Senterpartiet og SV bør no saman utfordra Regjeringa på konkrete område. Lat meg konsentrera meg om to. All honnør til SV som sette avskaffing av fattigdom så klart på dagsordenen i valkampen. Senterpartiet har i Stortinget no fremma seks forslag til strakstiltak på 2002-budsjettet. No har vi bidrege med nok ord alle saman på dette området. Som ansvarleg for utjamningsmeldinga vil eg streka under behovet for å få gjort noko allereie i kommande budsjett.

Så er SV oppteke av ein betre skule. Ein føresetnad for ein betre skule, som Senterpartiet er einig i, er ein betre kommuneøkonomi. No har vi fremma to forslag i dag som eg meiner bør vera signal frå denne debatten. Det eine forslaget gjeld oppretting av den ubalansen som i dag er i kommunesektoren, og det andre går ut på å sikra dei kommunane som no har planar innan eldresektoren, tilskot til gjennomføring av dei. Eg håpar SV vil støtta dei forslaga.

Kristin Halvorsen (SV): Senterpartiet og SV og Magnhild Meltveit Kleppa og undertegnede burde kunne samarbeide enda mer enn det vi faktisk har gjort så langt. Jeg synes at de signalene som kommer fra Senterpartiet, er interessante, men jeg synes jo de kommer lovlig sent.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV hadde altså flertall i det stortinget som var, uten at man klarte å samarbeide på en sånn måte at vi kunne gjort noe med det som vi mente var viktigst. Kamp mot fattigdom var ikke noen valgkampsak for SV. Kamp mot fattigdom i Norge har vi slåss og herjet med i denne stortingssalen i årevis uten å få flertall. Vi er glad for at det engasjementet også fins i Senterpartiet, og vi samarbeider selvsagt gjerne for å få til noen resultater på det området.

Det bildet som er tegnet, at Senterpartiet er det mest konsekvente distriktspartiet, kjenner jeg ikke igjen. Vi må egentlig klare mange ting for å opprettholde bosettingen i distriktene – først og fremst spennende arbeidsplasser slik at damene vil komme tilbake og være der. Men det gjelder også transport. Vi i SV mener at i de sentrale strøkene er transporten en skandale, f.eks. i Oslo. T-banen setter ned hastigheten til 30 km/t på to østlige baner. Det er over 30 år siden T-banen stod ferdig, ny og fjong og fin. Med masse oljekroner på bok har vi ikke råd til å vedlikeholde den, slik at moderne mennesker foretrekker T-banen framfor å ta bil på jobb! Men i distriktene nytter det jo ikke å bygge T-bane. I distriktene må man jo sørge for at man har en veistandard som er slik at næringslivet får varene sine fram, og at det drives rassikring, slik at barna har trygg skolevei. Så her må vi rett og slett samarbeide om ulike transportpolitikk, uansett. Men det som vil være viktigst, er at vi klarer å sikre en skikkelig kommuneøkonomi. Og da er jeg faktisk spent på å se hva slags prioriteringer Senterpartiet kommer til å gjøre. Odd Roger Enoksen var oppe her tidligere og sloss for at vedtaket om investeringsavgiften skulle gjennomføres fra 1. april. Er det viktigere for Senterpartiet enn å styrke kommuneøkonomien? Vi får vente og se. Kommuneøkonomien står ikke på oss – tvert imot.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Jon Lilletun (KrF): Det er spesielt å opne avisene og sjå nyheitene i desse dagar. Som statsministeren sa i si erklæring då Regjeringa tiltredde, opplever mange av oss at dei verdiane som gjer oss til trygge og frie menneske, er truga. Vi lever i eit globalisert samfunn og kan difor ikkje la vere å verte ramma av terrorangrepa på USA. Det er ei hending som rører oss alle i kvardagen vår. Det er eit slag mot dei verdiane vi er så heldige å ha i vår del av verda – fridom og tryggleik. Vi blir minte om at dette ikkje er verdiar vi kan ta for gitt.

Terroren har nemleg ikkje berre med forsvaret å gjere; terroren er ein trussel mot det sivile samfunnet, og vedkjem kvar og ein av oss. Regjeringa har no sagt at ho i Stortinget vil gjere greie for tiltak som vi står framfor som følgje av terrorangrepet 11. september. Her kan vi ta utgangspunkt i Sårbarhetsutvalget og organisering av politi, forsvar og etterretning. Eg er glad for at Regjeringa tek dette på alvor og viser handlekraft allereie i sine fyrste dagar.

Det viktigaste er likevel å sjå på kjernen til terrorismen og ta på alvor den urett som har vore kimen til desse angrepa. Den beste måten vi kan stogge terrorismen på, er gjennom den internasjonale kampen mot fattigdom og for utvikling. Regjeringa vil styrkje Noregs solidaritet med dei som er fattige eller forfulgte og lir naud. Noreg skal stå i front i det internasjonale samarbeidet for utvikling, gjeldslette og menneskerettar.

Så skal vi òg hugse på, i kjølvatnet av angrepet på USA og det som no skjer i Afghanistan, at den tragiske humanitære svoltkatastrofen og den enorme flyktningstraumen hadde teke til før USA gjekk til åtak. Den lidinga vi ser i Afghanistan no, er meir eit resultat av mange tiårs vanstyre og krig i Afghanistan enn ein konsekvens av bombinga. Men det skal ikkje minimalisere alvorret i korleis sivilbefolkninga har det no. Vi må alle stille opp for å hjelpe.

Når vi snakkar om fattigdom, er det lett å gløyme dei som lir her heime, når det er så mange som lir ein annan stad. Men fattigbarna i Noreg er ei felles skam for vår nasjon, og éin fattig familie i vårt rike land er ein for mykje. No er det derimot på tide å leggje spørsmålet om skyld, kven og kva som er årsaka, bak oss og så ta ansvar framover.

Vi skal utvikle velferdsordningane vidare og kjempe mot fattigdomsproblema i Noreg. Regjeringa har sagt at ho vil leggje fram ein plan med målretta tiltak for å hjelpe menneske ut av fattigdom, med eit særskilt fokus på å betre levekåra til dei fattige barnefamiliane. Dette er ei av dei viktigaste utfordringane for Regjeringa framover. Og sjølv om eg kanskje ikkje er objektiv, vil eg seie at det er ikkje lagt fram ei regjeringserklæring og eit grunnlag for ei regjeringserklæring som Sem-erklæringa som har vore meir offensiv i så måte, nokosinne i denne salen. Det står i motsetning til kva ein sa i valkampen når det galdt desse partia.

Regjeringa har òg ein truverdig verdipolitikk. Den vil bygge på verdiar som

- respekt for menneskelivet og menneskeverdet
- personleg ansvar
- fridom for det einskilde mennesket
- vern om familiane
- forvaltaransvaret
- nestekjærleik og omsorg for dei svaktstilte

Denne regjeringa vil på viktige område leggje opp til ein ny politisk kurs. Ho vil finne løysingar med respekt for fellesskapet og for fridomen. Ho vil ikkje fornye og forandre fyrst og fremst gjennom kollektivistiske løysingar og statleg styring, slik sosialdemokratiet og Arbeidarpartiet har tradisjon for, men ta vare på velferdsordningane og finne balansen i dette.

Sosialdemokratiet lét oss tru at auka personleg fridom tyder ei svekking av løysingane for fellesskapet. Denne regjeringa meiner at det ikkje finst nokon motsetnad mellom å styrkje fellesskapet sine verdiar og samstundes styrkje samfunnsansvaret hos den einskilde.

Samarbeidsregjeringa sin politikk set det einskilde mennesket i sentrum. Mennesket utfaldar seg i samspel med andre. Difor må individet si utfalding vegast opp mot ansvar for andre. Alle menneske har likt verd og skal verte respekterte og skjøtta deretter.

I eit samfunn med raske endringar er det viktig med forankring i verdiar. Regjeringserklæringa – og Semdokumentet – har eit svært godt avsnitt om verdiforankringa. Dette er eit av dei områda der det heilt klart er forskjell mellom ei samarbeidsregjering av den typen vi ser i dag, og kva vi har sett når det gjeld dei verdifundamentane som arbeidarpertiregjeringane har bygt på.

Ein slik gunnleggjande verdi er òg respekt for dei som er annleis. Om ein meiner alvor med ein slik verdi, kan ein ikkje respektere og lyfte fram berre det ein sjølv er samd i. Ein er nøyd til å ta vare på andre menneske sin rett til å velje annleis, tru annleis og leve annleis. Denne regjeringa vil leggje vekt på mangfald framfor einsretting.

Samarbeidsregjeringa vil fremje eit velferdssamfunn der den einskilde tek medansvar og opplever at ein høyrer til, gjennom familie, nærmiljø og frivillig engasjement. Mennesket har både materielle og åndelege ynske og behov, og det vil denne regjeringa respektere.

Familien er den viktigaste ramma kring barn sin oppvekst. Samarbeidsregjeringa vil sikre valfridom gjennom kontantstøtte og utbygging av barnehageplassar.

Ein føresetnad for auka valfridom og auka likestilling for småbarnsforeldre er at barnefamiliane har økonomi til å velje omsorgsform, og at det er tilbod om fleire og rimelegare barnehageplassar.

Eit viktig mål for samarbeidsregjeringa er òg å arbeide med sikte på full barnehagedekning i løpet av 2003, m.a. gjennom likebehandling av private og offentlege barnehagar. På sikt vil vi òg samle alle offentlege tilskot til barnehagane i eitt direkte tilskot til den enkelte barnehage.

Skattar og avgifter vil verte reduserte slik at familiane får behalde meir av si eiga inntekt. Økonomisk handlefridom for foreldra til å tilpasse tida si til barna sine behov er ein føresetnad for gode oppvekstvilkår. Samarbeidsre-

gjeringa ynskjer å tilbakeføre handlingsrom og ansvar til den einskilde familie, til det einskilde menneske. Dette tyder ikkje at løysingar for fellesskapet vert svekte, men at valfridomen vert styrkt.

Likestilling er ein viktig verdi som må verte spegla i familiepolitikken. Kvinner og menn skal ha like rettar, òg i familien. Sjølv om familien er ein privat institusjon, må det offentlege gå føre for å sikre reell likestilling.

Eit svært viktig avsnitt i regjeringserklæringa er avsnittet om kunnskap og kompetanse. Eg siterer:

«Det er Regjeringens mål at Norge skal bli en nasjon som ligger i teten internasjonalt når det gjelder ny teknologi, kompetanse og kunnskap. Norge er rikt på naturressurser. Befolkningens verdier og holdninger, deres kunnskap og kompetanse, er likevel den største ressurs Norge har i møte med framtiden. Regjeringen vil derfor øke satsingen på utdanning og kompetanse.

Skolen skal formidle kulturarv, allmenndannelse, verdier og kunnskap. Den skal hjelpe barn til mestring, utfoldelse og sosial utvikling. Regjeringen vil ruste opp den offentlige skolen både når det gjelder undervisning, materiell og lokaler. Det skal legges spesiell vekt på å styrke elevenes ferdigheter i lesing, skriving og regning. IKT-satsingen vidererføres. Staten skal bidra med et omfattende låneprogram for å sikre gode og egnede skolebygg. Lærere og skoleledere skal sikres konkurransedyktig lønn og lærerutdanningen styrkes.

Regjeringen vil forbedre privatskoleloven. Kriteriene for godkjenning skal forenkles og skolenes økonomiske driftsgrunnlag styrkes.

Samarbeidsregjeringen vil gradvis øke norsk forskningsinnsats til minst gjennomsnittlig OECD-nivå innen 2005. En vesentlig del av opptrappingen skal gå til grunnforskning. Det vil bli innført skatteincentiver for bedriftenes forsknings- og utviklingsvirksomhet.»

Kristeleg Folkeparti varsla i valkampen at vi ville sjå etter andre alternativ, om ikkje veljarane gav naudsynt styrke til sentrumsalternativet.

Folket har bede om ei ny regjering, og Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre gjekk til val på at vi var eit alternativ til den sitjande regjeringa sin politikk. Eit sentrumsparti sin natur er at det kan samarbeide både mot høgre og mot venstre, og no har vi lagt eit godt grunnlag saman med Venstre og Høgre. Politikken i Sem-erklæringa gjev eit godt utgangspunkt for både distrikts-, fordelings- og miljøpolitikk, der sentrumspartia tradisjonelt har vore kritiske til høgresida.

Sem-erklæringa har fanga fram det beste i politikken frå alle desse tre regjeringspartia. Det er årsaka til at ei samrøystes stortingsgruppe tilrådde at Kristeleg Folkeparti kunne gå i regjering med Høgre. Det var jo nettopp fordi vi hadde fått gjennomslag for god Kristeleg Folkeparti-politikk på viktige område som landbruks- og distriktspolitikk, ein god utdannings- og forskingspolitikk, kamp mot fattigdom nasjonalt og internasjonalt, solidaritet, ein god miljøpolitikk og eit fast forankra verdigrunnlag.

Eg vil gje ros til dei to andre partia, ikkje minst til storebror, for at vi faktisk har fått eit så godt dokument og ei så god regjeringserklæring.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ranveig Frøiland (A): Kristeleg Folkeparti gjekk til val på slagordet «stem på en statsminister», og Kristeleg Folkeparti har fått statsministeren i ei Høgre-dominert regjering. Jon Lilletun har i dag veldig høgtidleg takka Carl I. Hagen som fødselshjelpar for denne regjeringa – som dei òg skal støtta seg på i framtida, høyrest det ut som.

Kjell Magne Bondevik og Kristeleg Folkeparti var heilt klåre på at ein skattelette på 40 milliardar kr var heilt uaktuelt då dei dreiv valkamp, fordi dette ville gå ut over velferdstilbodet, f.eks. midlar til bistand, til utdanning, til barnehagar og til fordelingspolitikk. Kristeleg Folkeparti meinte at 13 milliardar kr var den maksimale skatteletten som kunne forsvarast i forhold til det velferdstilbodet som var nødvendig. Men etter eit opphald på Sem skifta 13 milliardar til 31 – dei bytte om tala – frå 13 til 31, og det kan nok bety reduserte velferdstilbod når ein skal innfri ein skattelette av den storleiken som ein her har gått inn for.

Eg vil seia at i veldig mange spørsmål ligg Kristeleg Folkeparti nærare Arbeidarpartiet enn Høgre. Eg er glad for at Regjeringa stør opp om Arbeidarpartiets forslag når det gjeld opprusting av skulebygg, som er heilt nødvendig. Lilletun sa at full barnehagedekning er viktig. Då vil eg minna om Arbeidarpartiets forslag som ligg føre, om å skapa fleire barnehageplassar og redusera foreldrebetalinga i barnehagane – ein milliard kvart år i dei fire åra som kjem. Dette vil bety noko for familiane, for borna, for alle velferdstilboda. Er det slik no – for eg finn ikkje mykje om barnehagar i regjeringserklæringa – at ein har gått frå å satsa på så mange barnehagar som Kristeleg Folkeparti lovte i valkampen?

Jon Lilletun (KrF): Det er heilt rett det som representanten Frøiland peikar på, at vi har bevega oss. Det er jo ikkje alltid noko mål å stå stille. Det er slik at eit samarbeid sjølv sagt må byggje på at ein gjev og tek. Eg synest at ein leiarartikkel i VG om Bondeviks erklæring på ein god måte uttrykkjer dette. Der seier ein det slik:

«De tre regjeringspartiene Høyre, KrF og Venstre har tydelig satt mange av sine politiske kjepphester på stallen for å enes om en felles politisk fremtid de neste fire årene. Det fortjener de tre partiene honnør for. Vi har altfor lenge hatt en situasjon hvor partienes egne særinteresser har gått foran nasjonens.»

Det er VGs mening. Mi mening er at vi har vårt i behald. Vi sa at 40 milliardar kr var altfor mykje. Det er det framleis. Difor er det blitt 31. Og det er faktisk slik at seks av dei milliardane hadde vi ein avtale med Arbeidarpartiet om i budsjettet i fjor, men som dei ikkje syntest det var grunn til å halde. Difor føler vi at vi står oppreist på det som har kome, sjølv om det vart meir skattelette enn vi hadde førestelt oss på førehand.

Når det gjeld barnehagar, trur eg at eg i mitt innlegg var ganske så tydeleg. Eg sa at planen om å nå full barnehagedekning i 2003 står fast, og at barnehagane skal bli

rimelegare. Så der er det gjeve tydelege signal i Sem-erklæringa, i regjeringserklæringa og i mitt hovudinnlegg.

Harald T. Nesvik (FrP): Statsminister Bondevik nevnte ikke i sin tiltredelseserklæring landets over en million pensjonister med et eneste ord. Representanten Lilletun var heller ikke særlig interessert i å snakke om pensjonistene i sitt innlegg i dag, da han snakket i 10 minutter. Dette finner jeg underlig. Derfor har jeg behov for å utfordre representanten Lilletun på det området som går på pensjonister.

Fremskrittspartiet har i en årrekke kjempet for å rette opp den urett som er blitt gifte pensjonister til del, slik at disse pensjonistene ikke skal få avkortet sin pensjon med 25 pst. av grunnbeløpet på grunn av at de har valgt å leve sammen i ekteskap. Fra 1998 gjaldt det også dersom en pensjonist var gift med en yrkesaktiv som hadde en inntekt over to ganger grunnbeløpet i folketrygden.

Jeg lurer på om Kristelig Folkeparti nå er villig til å erkjenne at de pensjonene som man mottar, er en opparbeidet rettighet og ikke skal avkortes fordi man er gift. Representanten Lilletun nevnte veldig mange ganger i innlegget sitt det som går på verdier og forankring i verdier. Mener representanten Lilletun at ekteskapet som form bidrar til å verne bl.a. om verdier i samfunnet? Og vil Kristelig Folkeparti støtte Fremskrittspartiet på dette området – at det å være gift ikke skal være noe grunnlag for en avkorting i pensjonene?

Eirin Falset hadde her overtatt presidentplassen.

Jon Lilletun (KrF): Når det gjeld det siste punktet representanten Nesvik tok opp, er vi heilt samde. Ekteskapet er det grunn til å setje i ei særstilling, det er det grunn til å prioritere, og eg trur at det beste fundamentet for samfunnsbygging er eit forpliktande samliv mellom to menneske.

Men når ein går til det konkrete, er det ikkje lenger slik at ein forfordeler sambuande kontra ektefolk. Det var det som var tilfellet tidlegare, at dersom ein var gift, fekk ein avkorting i pensjonen, men dersom ein var sambuande, fekk ein ikkje avkorting. I dag er det endra, og ein har behalde ei ordning som seier at det er rimeleg at ein som er einsleg, har ei større yting enn to som er gifte, ut frå at utgiftsgrunnlaget deira er heilt annleis. Om det er den brøken som er i dag, som er den rette, eller om den burde aukast noko, er det grunnlag for å arbeide vidare med. Men det er ei historisk grunngeving for dette, ei klok grunngeving. Det med at dersom ein var sambuande, så fekk ein behalde det heile, og at dersom ein var gift, vart ein trekt, vart skeivt. Det er retta opp, men sjølv brøken er vi opne for å diskutere.

Rolf Reikvam (SV): Jon Lilletun er vanligvis en klok mann. Han har dessuten erfaring både som statsråd og som leder av kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, og det er god erfaring. Men i denne debatten har han opptrådt veldig servilt overfor Fremskrittspartiet.

Det startet med et replikkordskifte med Carl I. Hagen, der Jon Lilletun siterte Sem-erklæringen og bad om støtte til deler av det som han var litt usikker på om Carl I. Hagen ville støtte. Og Hagen antydte at 80 pst. av støtten vil Regjeringen måtte hente fra Fremskrittspartiet, altså 80 pst. av støtten må de hente fra Fremskrittspartiet.

Mitt spørsmål til Jon Lilletun er: Er han enig i denne vurderingen, at denne regjeringen må hente støtte fra Fremskrittspartiet i 80 pst. av sakene? Og hvis det er tilfellet, hvis Jon Lilletun er enig i Carl I. Hagens vurdering: Innebærer ikke dette en ganske dramatisk høyre-draining av politikken, der en regjering skal hente støtte fra Fremskrittspartiet i 80 pst. av sakene?

Så siterte Lilletun fra tiltredelseserklæringen. Han mener selvsagt at den er veldig bra, så han siterte en god del av den, bl.a. når det gjelder kunnskapssamfunnet. Regjeringen sier der at det skal bli lettere å etablere privatskoler. Det er jo å forenkle loven. Det er vel ingen lov i dag som er så enkel som privatskoleloven, så det å forenkle den er ikke så enkelt. Forenkling – betyr det å utvide grunnlaget, altså å gjøre det lettere å etablere skoler og åpne for at flere grupper skal kunne etablere skoler, altså ikke forenkling, men en utvidelse av grunnlaget, slik at forenkling er en omskrivning av det å utvide grunnlaget for privatskoler?

Jon Lilletun (KrF): Fyrst har eg lyst til å gjengjelde dei hyggelege orda som Rolf Reikvam starta med, og ynskje han til lykke som leiar av kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen. Der trur eg han kjem til å gjere ein utmerkt innsats, og eg håpar òg at det skal verte mogleg å få eit fornuftig samarbeid mellom Rolf Reikvam som leiar der og Regjeringa.

Når det gjeld det siste som han spurde om, nemleg privatskulelova, er det mogleg at ho til ein viss grad er enkel i prinsippa, men ein skulle jo ikkje tru ho var enkel når ein ser korleis den førre regjeringa praktiserte ho. Då såg det ut til at det var den vanskelegaste lova av alle å praktisere. I alle fall står det noko om saksbehandlingstid og den delen der, og så står det noko om forenkling. Og ein av dei tinga som ein har lovt ein skal rette, er at òg husleige skal vere ein del av grunnlaget for berekning av tilskot. I dag er det ikkje 85 pst., det er i praksis 60 pst. tilskot ein får til ein privatskule. Det er heilt klart lovt.

Så til det med presenttal og det anslaget som representanten Carl I. Hagen hadde kome med. Representanten Reikvam påstod òg at eg hadde opptreidd servilt. Eg kunne godt òg ha ramsa opp alle dei sakene vi er ueinige om, og eg sa jo ein god del om internasjonale politikk og om ein god del ting som Rolf Reikvam veit er heilt annleis når det gjeld det eg siterte frå regjeringserklæringa, og det Framstegspartiet står for, så ein har ikkje opptreidd servilt, men ein kan jo vere høfleg, og det prøver eg òg å vere når det gjeld representanten Reikvam.

Det med 80 pst. er eit tal som er brukt. Dersom det har seg slik at vi på grunnlag av dei langsiktige linjene i Sem-erklæringa får støtte frå Framstegspartiet i 80 pst. av tilfella, vil det vere bra dersom det er på grunnlag av Sem-erklæringa. Eg er ikkje i dag i stand til å fastslå det

presenttalet, men det er allereie nemnt ein del område i dag der eg håpar at det òg kan vere grunnlag for å få til eit omfattande samarbeid med både SV og andre parti i Stortinget.

Eli Sollied Øveraas (Sp): Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti har stått saman om viktige verdspørsmål på fleire politiske område, m.a. at retten til fullverdig utdanning skal vere lik for alle, utan omsyn til kvar ein bur, sosial bakgrunn og økonomisk evne. Og eit trygt og veltilpassa barn som kanskje ikkje får toppkarakterar i dei tradisjonelle faga, men som derimot utviklar samfunnsengasjement og tru på seg sjølv, og som ikkje minst kjenner tryggleik i skulekvardagen, er også eit mål i norsk skulepolitikk og ei god samfunnsinvestering. Her har Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti hatt samanfallande syn.

Representanten Lilletun talar varmt om kunnskaps- og kompetansesamfunnet, men det er med stor uro eg registrerer kva Kristeleg Folkepartis nye regjeringssamarbeidspartnar, Høgre, uttalar på det skulepolitiske området. Ifølgje Dagbladet av 13. august svarar representanten Lønning følgjande på spørsmål om eit lønssystem der rike kommunar får dei beste lærarane: «Ja, og det er greit.»

Og den nye utdanningsstadsråden frå Høgre gir også signal som kan tyde på at den nye regjeringa vil prioritere eliteskular framfor einskapsskulen, medan både Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti tidlegare har hatt som grunnleggjande mål at den offentlege skulen skal vere ein møtestad for barn med ulik sosial bakgrunn, og lagt til grunn at mangfald er positivt og skal verdsetjast, så mi utfordring til representanten Lilletun er følgjande: Vil Kristeleg Folkeparti i ei Høgre-dominert regjering vidareføre si skulepolitiske line med vekt på livsverdiar, på haldningar og kunnskap, eller er det Høgre sine standpunkt som vil prege den nye regjeringa sin skulepolitikk, slik at ho dermed må søkje og trenge støtte frå Framstegspartiet?

Jon Lilletun (KrF): Gjennom historia har det vore stort og vidtrekkande meinings- og arbeidsfellesskap mellom Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet. Vi valde ulikt ved Syse-regjeringa sin avgang i 1991, og vi vel ulikt no. Det får vi respektere kvarandre for. Eg og Kristeleg Folkeparti er innstilte på framleis å ha eit godt forhold til vår tidlegare regjeringssamarbeidspartnar i sentrumsregjeringa.

Så har eg ei forsiktig bønn som gjeld denne regjeringa sitt namn. Ho heiter altså «Samarbeidsregjeringa», ikkje «den Høgre-dominerte regjeringa», men «Samarbeidsregjeringa» – dette til orientering til alle partia her i Stortinget.

Så til skulepolitikken. Det som er grunnlaget der, er nok ikkje utspel i valkampen korkje frå representanten Lønning eller andre, men det som ligg i Sem-erklæringa. Der ligg det eit grunnlag som sikrar både ein god einskapsskule og ei meir rettferdig og open behandling av dei som ynskjer alternative tilbod.

Kristeleg Folkepartis og mi eiga haldning er at vi er privilegerte som har ein sterk einskapsskule. Den har

vore ein verdi for oss, og den ynskjer vi å styrkje vidare. Men samstundes har vi stor respekt for foreldreretten, og eg trur òg at eit godt samfunns fremste kjennemerke er korleis ein behandlar og repekterer dei som vel annleis òg når det gjeld skulepolitiske spørsmål. Så difor: Eg trur at når det gjeld dei grunnleggjande haldningane i høve til eleven og i synet på eleven, står vi framleis saman med Senterpartiet. Eg håper òg dei er villige til å kome oss i møte når det gjeld å behandle skikkeleg dei som ynskjer eit alternativ.

Olav Akselsen (A): Namnet på Regjeringa endrar ikkje det faktum at den er høgredominert. Kristeleg Folkeparti har valt side, og Kristeleg Folkeparti har altså valt eit tett og forpliktande samarbeid med Høgre og med Framstegspartiet, og dermed har dei òg snudd ryggen til sin tidlegare samarbeidspartnar Senterpartiet, og til Arbeidarpartiet. Dette gjer Kristeleg Folkeparti sjølv sagt fordi dei meiner at dei vil få større gjennomslag saman med sine nye samarbeidspartnarar enn med sine gamle. Eg har vanskeleg for å tru dette, men eg vil sjølv sagt respektera det.

Dei som leitar i Sem-erklæringa og i regjeringserklæringa etter kva slags gjennomslag Kristeleg Folkeparti har fått, eller kva slags politikk denne nye regjeringa skal føra, leitar forgieves. Rett nok er det mange lange fine formuleringar som me alle kan slutta oss til, men det er svært få avklaringar. Dei vil me sannsynlegvis først få når budsjettet kjem. Det står ikkje så veldig mykje om skatt, men det som står om skatt, vil nok få langt større betydning enn alle dei fine orda om satsingar på alle område.

Ein kan ikkje gjennomføra store skattelettar utan at det vil gå ut over noko, utan at det vil føra til kutt på andre område. Dette var Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti samde om i valkampen. I fleire oppslag i media uttalte Kristeleg Folkeparti sine representantar seg negativt om Høgre sine skatteforslag. Mellom anna i Dagsavisen den 7. juni seier Kristeleg Folkeparti sin leiar:

«Det er umulig å kutte så mye som Høyre vil i skatter og avgifter uten at dette går ut over velferden.»

Og i et stort oppslag i VG med overskrifta: «KNUSER Høyres skattelette» den 3. september i år, seier Bondevik:

«Høyres forslag er altfor omfattende og vil føre til store negative konsekvenser. Vi vil ikke gå med på dem.»

Det sa dei altså den gongen. I dag vil ein gå inn for desse skattelettane, og det kunne vera interessant å få vita kva som har skjedd i mellomtida, bortsett frå at Kristeleg Folkeparti har fått statsministeren. Er det slik at dei økonomiske tyngdelovene no er oppheva?

Jon Lilletun (KrF): Nokon kvar av oss har jo spesielle forhold til tyngdelova, for å seie det slik.

Elles er det ei heilt feil beskriving som representant Olav Akselsen gjev her av det som har skjedd. Det er ikkje slik at vi har gått for Høgre sitt skatteopplegg. Det er eit kompromiss mellom Høgre og Kristeleg Folkeparti og Venstre når det gjeld skattespørsmåla, når det gjeld både innretning og nivå.

Det er klart at det likevel er noko høgre enn vi hadde tenkt på førehand, men samtidig er det ikkje slik at det ikkje er konkrete gjennomslag for oss innanfor denne regjeringserklæringa. Til dømes er det på representant Olav Akselsens tidlegare område håp om ein betydeleg betre miljøpolitikk med den regjeringserklæringa som ligg føre no, og det synest eg, kanskje i motsetning til representanten Olav Akselsen, er bra. Og vidare så vil eg vise til dei klare formuleringane som er på områda landbruk, fiskeri og distrikt, som heilt klart er nærmare Kristeleg Folkeparti sitt utgangspunkt enn Høgre sitt utgangspunkt.

Det er slik at det er nødvendig når ein skal setje seg ned og samarbeide, å finne felles standpunkt, og eg trur at dersom det er på nokon plass Arbeidarpartiet treng ei veldig omfattande vaksenopplæring – eg ser nemleg at representanten Stoltenberg i dag seier at no vil dei inngå ein allianse med SV og Senterpartiet – er det når det gjeld å inngå kompromiss. Det å samarbeide betyr faktisk at ein må gje, ein må avtale, og ein må finne felles måtar å arbeide på, og der inviterer vi i og for seg til fyrstehjelp, om det skulle vere nødvendig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det har florerert med lykkønsknings og gratulasjoner fra talerstolen i dag, så jeg vet snart ikke om det er noen igjen å gratulere, men jeg har i alle fall lyst til å starte med å ønske den nye regjeringen lykke til med et ansvarsfullt og viktig arbeid. Både våre tidligere samarbeidspartnere og Høyre ønskes lykke til.

Jeg opplever ikke dette som om Kristelig Folkeparti har snudd Senterpartiet ryggen. Jeg opplever det som om man har gjort et annet valg for en periode, for som jeg sagt i flere sammenhenger: Jeg tror faktisk ikke Kristelig Folkeparti på lang sikt hører hjemme i det selskap man nå har valgt. Jeg tror derfor at tidligere allianser på et eller annet tidspunkt vil bli gjenopprettet.

Regjeringen står overfor store utfordringer i en vanskelig internasjonal konflikt som krever klokskap i håndteringen, og som dessverre kan se ut til å bli langvarig. Men man har ikke bare utfordringer på det utenrikspolitiske området, man har det i aller høyeste grad også på den hjemlige arena. Det er ingen tvil om at det er stor forskjell på Kristelig Folkeparti og Høyre. Sem-erklæringen glattet i stor grad over mange av de politiske motsetningene mellom disse partiene. Man sier i litt for stor grad: Ja takk, begge deler! – mer penger til gode formål, kombinert med skattelettelse i et slikt omfang at det rett og slett ikke lar seg gjennomføre, slik man har lovet. Jeg konstaterer at Jan Petersen hadde rett da han hevdet at forskjellen på denne regjeringen og den forrige som Kjell Magne Bondevik ledet, er at Senterpartiet er byttet ut med Høyre. Jeg er klar over at navnet er Samarbeidsregjeringen, men dette vil bli en Høyre-dominert regjering. Høyre har fått de tunge departementene, Høyre har flertallet i Regjeringen, og på toppen av det hele framstår

Carl I. Hagen både som fødselshjelper og garantist for Regjeringen.

Nå er regjeringsdannelsen et faktum, og Senterpartiet er innstilt på å være et konstruktivt opposisjonsparti. Vi vil søke samarbeidsløsninger der det er grunnlag for det, og vi vil arbeide for å bidra til at det blir skapt flertall der det er mulig. Jeg er glad for at landbruksminister Lars Sponheim har signalisert et ønske om samarbeid med Senterpartiet, ikke med Fremskrittspartiet, på det landbrukspolitiske området. Det er et avklarende veivalg av landbruksministeren, og vi er selvsagt innstilt på å samarbeide om løsninger som er til beste både for forbrukerne og for næringen, løsninger som sikrer produksjon av trygg mat, og som kan bidra til at yrkesutøverne i landbruket får en inntektsutvikling på linje med den øvrige befolkningen.

Men på andre områder signaliserer denne regjeringen en politikk som ikke gir grunnlag for det samme samarbeidet med Senterpartiet. Det varsles f.eks. omfattende privatisering av statlige bedrifter, f.eks. Statkraft. Det vil i så fall være en politikk for mer utenlandsk eierskap i norsk næringsliv, ikke for sterkere norsk eierskap, slik det blir sagt i regjeringserklæringen. Det finnes nok av eksempler på at utsalg av statlige bedrifter har ført til at utenlandske investorer har gått inn der staten trekker seg ut. Og hva i alle dager skulle være vitsen med å selge seg ut av lønnsomme og solide bedrifter, for så å plassere inntektene fra dette salget i mer eller mindre sikre aksjer i utlandet? For Senterpartiet er det uaktuelt å bidra til at vannkraftressursene våre legges ut for salg. Det er riktig, som representanten Oddvard Nilsen sa i et tidligere innlegg, at Senterpartiet var imot liberaliseringen på telesektoren i sin tid. Jeg husker også godt at Paul Chaffey den gang sa: Hvor i all verden er Senterpartiet i denne sak? Men jeg må innrømme at jeg mange ganger etter det har lurt på: Hvor i all verden er Paul Chaffey i en del av de standpunkter han har konvertert til etter hvert?

Senterpartiet er ikke redd for åpenhet. Vi er ikke redd for konkurranse, vi er ikke redd for samarbeid eller handel med andre land, men Senterpartiet deler ikke Høyres grenseløse tro på at markedskreftene skal løse alle utfordringer. Vi ser f.eks. innenfor telesektoren at Telenor i dag er mer opptatt av å investere ute og mindre opptatt av å ta vare på det som er her hjemme. Det er stadig flere som må vente lenge på å få summetonen tilbake etter et linjebrudd, fordi man ikke har kapasitet til å foreta reparasjoner raskt. Det er stadig flere som oppdager at de f.eks. ikke får bredbåndstilknytning uten å betale skjorta av seg. Dette er et resultat av de markedskreftene som Oddvard Nilsen hyllet i sitt tidligere innlegg. Investeringene går dit man tror lønnsomheten er størst. Det er markedskreftenes lov. Senterpartiet vil fortsette å bygge hele landet. Da er det også nødvendig med politisk styring som sikrer like muligheter, uavhengig av hvor man bor.

Den nye regjeringen tar også til orde for privatisering og liberalisering på stadig nye områder. Av Sem-erklæringen og regjeringserklæringen framgår det at det vil vi komme til å se innenfor skolen, innenfor omsorgssektoren, innenfor helsesektoren. Resultatet blir at vi vil få

større forskjeller. Vi vil få flere tilbud til dem som har råd til å betale for tilbudene, og vi vil få færre til dem som ikke har råd til det. Vi vil få flere tilbud til dem som er så heldige å bo der markedet tilsier at vi vil få private tilbud, og vi vil få færre tilbud til dem som ikke bor i de folketunge områdene. Dette inntrykket av større regional ulikhet forsterkes også av den nye kommunalministeren, som vil ta penger fra småkommunene, og som vil ta penger fra distriktssatsingen for å løse utfordringene i storbyene. Storbyenes behov løses ikke ved å ta fra de minste kommunene. Storbyenes behov løses ved å tilføre storbyene mer penger for å løse de spesielle utfordringene man der står overfor.

Senterpartiet vil arbeide for andre løsninger. Vi vil arbeide for løsninger som er til beste for folk, uavhengig av hvor de bor. Vi vil arbeide for løsninger hvor alle skal få de samme tilbud og ha de samme muligheter til gode offentlige tilbud uavhengig av inntekt. Det er store utfordringer på svært mange samfunnsområder. Det vil utvilsomt koste store beløp å ruste opp skolen både faglig og bygningsmessig, slik et flertall av partiene her i Stortinget har tatt til orde for. Skal vi klare en kvalitetsmessig opprusting av skolen, må det bli færre elever i hver klasse. Det betyr at det må flere lærere inn i skolen. Kommunene må få betydelige midler for at de skal klare den bygningsmessige opprustingen. Og skal vi klare å få flere lærere inn i skolen, må vi gjøre det mer attraktivt å være lærer. Jeg kjenner mange lærere som gjør en fantastisk innsats under vanskelige arbeidsforhold, mange lærere som har fått stadig større utfordringer fordi mange barn og unge opplever omsorgssvikt hjemme, eller som har fått nye, tunge oppgaver på grunn av økende rusmisbruk blant ungdom. Disse lærerne trenger inspirasjon. De trenger belønning, de trenger muligheter for faglig utvikling. De trenger ikke trusler om oppsigelse på grunn av skrivefeil på hilsninger som er sendt til den nyutnevnte statsråd.

Det er én ting jeg er helt sikker på, og det er at løsningen på skolens utfordringer ikke ligger i private ordninger, slik som Samarbeidsregjeringen tar til orde for. At de som er best stilt i samfunnet, og de som bor der de private tilbudene vil komme, kan velge et godt tilbud for sine barn, løser ikke utfordringene i skolen på steder der mulighetene for de private tilbud ikke fins, og for dem som ikke har mulighet til å kjøpe plass i den private skolen.

Likeledes er det store utfordringer innenfor eldreomsorg. Mange eldre må vente altfor lenge på de omsorgstilbudene de trenger. Eldrereformen er ikke på langt nær fullført. I Nordland tilsier prognosene for neste år at man vil få bare 10 pst. av de omsorgsplassene det er behov for. Det tilsier at eldrereformen må videreføres i lang tid framover. Det trengs også mer personell i denne sektoren. I Nationen i dag sier en beboer på en eldreinstitusjon: Vi har det bra, men vi skulle ønske at de som jobber her, hadde hatt litt mer tid til å sette seg ned og snakke med oss. Litt mer tid til oss! Det er faktisk det som trengs. Det er ikke effektivisering, det er ikke gevinst som kan hentes ut i omsorgssektoren hvor mesteparten

av utgiftene går til lønnskostnader til folk som gjør en fantastisk jobb som trengs, men tvert imot: det trengs flere som har mer tid til dem som er beboere på disse institusjonene. Det koster penger, og det krever personell.

Felles for alle de oppgavene som skal løses, er faktisk at det trengs flere ressurser på alle områder. Det kan løses på to måter. Pengene kan enten komme over skattedelen, der de som har mest, betaler mest, og der de som har mest, bidrar mest til fellesskapet. Eller: Vi kan gi skattelettelser og satse på private tilbud der pengepungen til den enkelte skal avgjøre hva slags tilbud man skal få.

Senterpartiet vil velge den første modellen. Vi vil ta vare på det som er det beste i det norske samfunnet. Vi vil ikke bevare alt som det er, men vi vil ta vare på det som er det beste. Det er nødvendig å fornye, og det er nødvendig å fjerne unødvendig byråkrati og meningsløst regelverk som gjør møtet mellom den offentlige sektor og enkeltmennesket til en sjokkopplevelse for mange.

Også på samferdselssektoren er det behov for store investeringer, til vedlikehold av veier, til vedlikehold av T-bane, trikk og jernbane, til havner, flyplasser, kollektivsatsing osv. Det trengs store midler på alle disse områdene. Etterslepet på vedlikehold av veinettet er på nærmere 10 milliarder kr og øker for hvert år som går.

En ting er jeg helt sikker på: Det er faktisk ikke mulig å kombinere opprusting på alle disse områdene med store skatteletter.

Til slutt vil jeg ta opp de forslag som Senterpartiet er forslagsstiller til.

Presidenten: Odd Roger Enoksen har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A): Mye har skjedd i norsk politikk denne høsten utover de rystelser som selve valgresultatet i og for seg skapte. Noe av det kanskje mest skjellsettende som har skjedd, men som har skjedd, er jo at sentrumsalternativet nå er erklært dødt. Senterpartiet og Enoksen stod alene igjen i sentrum da Kristelig Folkeparti og Venstre valgte å gå til Høyre.

Det kan se ut som om også Senterpartiets leder nå har erkjent konsekvensene av dette, og har offentlig gitt signaler om at han ønsker å bygge nye allianser. Det ser Arbeiderpartiet på som en positiv invitt, for så vidt kanskje også som et svar på tidligere invitasjoner fra Arbeiderpartiet om å bygge allianser mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Det tok rett nok lang tid før vi fikk et positivt svar, men vi må betrakte Senterpartiets leders uttalelser på den måten. Kanskje var det likevel slik at sentrumspartiene litt for lenge holdt på sin egen ideologi om at et mindretallsstyre absolutt var å foretrekke.

Men i dagens utgave av Nationen kan det se ut som om senterpartileders utspill ikke er så klart likevel, så mitt spørsmål til representanten Enoksen blir derfor om det er mulig å klargjøre fra denne talerstol: Er det Lundteigens syn på Arbeiderpartiet som umulig samarbeids-

partner eller er det Enoksens syn på Arbeiderpartiet som mulig samarbeidspartner som gjelder?

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er riktig at det kan se ut som om Senterpartiet står alene igjen i sentrum for øyeblikket, men det betyr definitivt ikke at sentrumspolitikken er død, og at det sentrum har stått felles om, er dødt. Til det ligger dette for inngrodd i alle de tre partier som har samarbeidet i sentrum i fire år. Jeg har kommet med en klar invitasjon spesielt til Kristelig Folkeparti om å finne tilbake til tidligere samarbeidskamerater. Vi får håpe det vil gå den veien i løpet av ikke så veldig lang tid.

Sentrum har etter min oppfatning ikke holdt for lenge på sine ideologier. Senterpartiet gikk til valg på ett klart alternativ. Vi ville gjennom valg gi folk mulighet til å velge sentrumsalternativet. Det skjedde ikke. Alle tre sentrumspartiene gikk tilbake i valget. Venstre kom under sperregrensen og sa offentlig at de ikke så det realistisk å delta i et regjeringssamarbeid. De ville ha mer enn nok med å pleie partiet i en slik situasjon. At Venstre likevel har valgt å gå inn i Samarbeidsregjeringen, er Venstres valg. Jeg har respekt for at de har gjort det, på samme måte som Kristelig Folkeparti har gjort det.

Men vi stod fast på det valget vi hadde gjort. Jeg tror oppriktig talt at det på sikt kan være fornuftig å danne flertallsløsninger, og jeg mener at den type flertallsløsninger bør ha et tyngdepunkt i sentrum. Derfor håper jeg på at Kristelig Folkeparti kan bli med, men det vil være avhengig av den politiske utviklingen både i Arbeiderpartiet og i Kristelig Folkeparti, og av hvor godt den nye regjeringen blir sammensveiset. Og det vil ikke minst være avhengig av de beslutningene som skal tas på Senterpartiets landsmøte i 2003 eller 2005, i forkant av neste valg. Det er Senterpartiets landsmøte som avgjør hvilke samarbeidskonstellasjoner vi skal gå til valg på. Senterpartiets leder har i intervjuet for noen dager siden gitt uttrykk for hva jeg kan se på som en realistisk og fornuftig konstellasjon etter valget i 2005, men vi har rikelig tid til å se den politiske utviklingen an og se hvordan det er mulig å utvikle samarbeidskonstellasjoner i den retningen.

Trond Helleland (H): Det er naturlig å følge opp der Hill-Marta Solberg og Enoksen slapp. Senterpartiet har i ukene etter valget tenkt seg om, og partileders Enoksen har kommet ut av tenkeboksen og erklærer:

«Jeg mener det er riktig å jobbe for en flertallsregjering hvor Ap og Sp inngår.»

I dag tar Jens Stoltenberg Enoksen på ordet og tar til orde for en ny allianse Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet.

Senterpartiet har de siste årene vært mest opptatt av å fastslå blokkdelingens død i norsk politikk. Uavhengighet av blokkene har vært Senterpartiets rettesnor. Valgresultatet må ha vært skuffende for Senterpartiet: For første gang siden 1949 har ikke Senterpartiet en vippeposisjon i Stortinget. I en slik situasjon er det naturlig med en nyorientering. Enoksen har nå altså slått fast at det er Ar-

(Helleland)

beiderpartiet som skal få nytte godt av Senterpartiets gunst og stemmer de neste fire årene, og at Enoksen får med seg SV på kjøpet, er en naturlig konsekvens. Da har vi et todelt partilandskap: En ikke-sosialistisk blokk og en sosialistisk blokk der Senterpartiet inngår. Dette er klargjørende, og jeg ønsker å spørre Enoksen om dette er rett oppfattet?

Min samfylking Per Olaf Lundteigen uttalte til Nationen i dag at Senterpartiet bør stå alene i sentrum, selv om han sier:

«Det er ikke noe som heter sentrum lenger. Nå heter det Senterpartiet.»

Er Enoksen enig med Lundteigen i at det ikke er noe sentrum lenger? Han sa jo i sitt forrige innlegg at det var et sentrum, og at han håpte på og regnet med at Venstre og Kristelig Folkeparti, når de fikk tenkt seg litt om, kom tilbake til sentrum. Men da har jo Enoksen allerede forlatt sentrum og gått til Arbeiderpartiet, ut fra det han selv sier i de intervjuene han har avgitt de siste to dagene.

Det er altså to veier for Senterpartiet: en allianse med Arbeiderpartiet eller alenegang. Kan Odd Roger Enoksen nå fastslå at han ønsker å inngå i en blokk med Arbeiderpartiet, slik at vi får to store blokker, eller ønsker Senterpartiet å være en småstein klemt mellom to store granittblokker?

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg forstår at det kan være et visst behov for å gjenta svaret som jeg gav på den forrige replikken. Toblokkstenkingen er definitivt ikke gjenopprettet. Blokkuavhengigheten er ikke død. Vi har i det tiåret som er gått, opplevd at det faktisk har vært nettopp Arbeiderpartiet og Høyre som har stått i lag i mange av de sentrale spørsmålene, og som har vært pådrivere for en samfunnsutvikling som har gått i en annen retning enn det vi har ønsket. Man kan se på voteringsresultatene spesielt fra første halvdel av 1990-tallet, hvor Høyre og Arbeiderpartiet stod i lag i svært mange saker. De har stått i lag i EU-spørsmålet, i viktige miljøspørsmål, i spørsmål som går på Distrikts-Norges utfordring, og ikke minst i spørsmål hvor man har valgt markedsorientering framfor samhold, som jeg brukte store deler av mitt innlegg på å klargjøre.

Jeg har på det grunnlag sagt at mye av utviklingen framover vil være avhengig av hva Arbeiderpartiet nå velger å gjøre. Jeg har ingen tro på at Høyre velger en linje som går i Senterpartiets retning, men jeg har tro på at Arbeiderpartiet kan komme til å gjøre det. Vi vil i denne perioden velge samarbeid fra sak til sak. Vi vil være konstruktive og søke løsninger med Regjeringen der det er mulig, og jeg håper at også Arbeiderpartiet har til hensikt å legge seg på en slik linje, slik at man gjennom det kan vise at man har tenkt å bygge langsiktige samarbeidskonstellasjoner med partier som inngår i den regjering vi nå har fått.

Og så er det, som sagt, Senterpartiets landsmøte som skal ta stilling til hva vi akter å gjøre etter valget i 2005.

Øystein Hedstrøm (FrP): Det er fra Fremskrittspartiets ståsted særs gledelig at Senterpartiet ikke lenger er på

vippen eller på vektskålen for å få en utvikling i denne sal bort fra en sosialistisk politikk. Det varmer våre hjerter. Uavhengig av hva Senterpartiet representert ved Odd Roger Enoksen skulle si fra denne talerstolen, får vi nå en toblokkstenking. Vi har sett hvordan Senterpartiets leder har fungert de siste dagene, han har omfavnet Arbeiderpartiet, selv om vi i Fremskrittspartiet også registrerer at mange medlemmer og fylkesledere i Senterpartiet er uenig. Men Odd Roger Enoksen representerer hierarkiet, så vi må jo tro at det han sier til mediene eller fra denne talerstol, er Senterpartiets politikk.

Senterpartiet har i mange år vært en bremsekloss når det gjelder utviklingen i distriktene og i landbrukspolitikken. Jeg skal ta et eksempel: Fra 1976 til 1997 kostet landbrukspolitikken, inkludert skjermingsstøtten, det norske folk 500 milliarder kr. I den samme perioden hadde vi den største folkeforflytningen fra distriktene til sentrale strøk, og vi fikk over en halvering av antallet bønder. Så hvorfor fortsette med en politikk som ikke virker når vi kan få en progressiv politikk som er mer fordelaktig også for Distrikts-Norge?

Vi leser Sem-erklæringen positivt. Der sier man at man vil redusere forskjellen i matvareprisene mellom Norge og våre naboland, at man skal se på lov om ervervsmessig husdyrhold, formodentlig for å få mer konkurranse inn i landbrukssektoren, at man ønsker å bruke skatteincentiver i regional- og distriktspolitikken og mye, mye mer. Jeg håper og tror at den nye Regjeringen vil orientere seg mot Fremskrittspartiet. (Presidenten klubber.) Mener ikke representanten Enoksen at dette er progressivt og nødvendig?

Presidenten: Presidenten vil minne om at taletiden er satt for at den skal holdes.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg går ut fra at representanten Hedstrøm ikke blir overrasket over at svaret på hans spørsmål er nei. Senterpartiet mener ikke det er fornuftig av Regjeringen å orientere seg i retning av Fremskrittspartiet. Men jeg er stygt redd for at mange kan komme til å få merke at det nå er Fremskrittspartiet og ikke Senterpartiet som er på vippen i norsk politikk, for det er dessverre realiteten etter den regjeringdannelse som vi nå har fått. Fremskrittspartiet har manøvrert seg inn i en unik maktposisjon. Vi vil gjøre vårt for å unngå at den blir for dominerende. Dessverre er vi i mindre grad i stand til å utgjøre noe flertall i denne perioden enn vi var i forrige periode. Men det innebærer ikke at vi ikke skal arbeide for konstruktive løsninger til beste for norsk landbruk som gjør at vi kan opprettholde en trygg norsk matproduksjon. Den politikk som Øystein Hedstrøm har stått for i hele den tid vi har vært i lag på Stortinget, ville ha medført en massiv import av matvarer, utsatt oss for en betydelig risiko i en usikker situasjon, som vi har sett rundt omkring, med sykdom, med utrygg mat og med de terroraksjoner som også kan ramme denne sektoren. Jeg tror faktisk det er sånn at hvert enkelt land vil kunne ha stor gevinst ved å sørge for sin egen matproduksjon og ta

vare på og forsyne sin befolkning med matvarer i størst mulig grad.

Vi har vidt forskjellige løsninger for Distrikts-Norges framtid. Vi ønsker å bygge hele landet, vi ønsker ikke å bidra til mer sentralisering sånn som Fremskrittspartiet har et uttalt ønske om også i sitt program, og sentralisering er positivt ble det sagt i innstillingen til distriktsmeldingen i vår. Det er en utvikling vi ikke ønsker å bidra til. Tvert imot, vi vil at folk skal få lov til å bosette seg og arbeide der de selv har lyst. Det er ikke med tvang Distrikts-Norge skal opprettholdes, det er ved å gi dem anledning til å utnytte de fantastiske mulighetene som fins der til verdiskaping, og til å ha en god livskvalitet hvor de måtte bo i landet.

Geir-Ketil Hansen (SV): Senterpartiet har forlatt sentrumsalternativet, det bidrog valgresultatet til. Men også før valget, under valgkampen, markerte Senterpartiet at de ikke ville felle arbeiderpartiregjeringen dersom alternativet ble en regjering med deltakelse av Høyre. Her skilte altså de tre partiene lag. Det mener jeg var en ryddig avklaring av et parti som kanskje har opplevd mer motgang enn medgang i det såkalte sentrumsalternativet.

I SV har vi lenge og ikke minst under valgkampen markert at vi ønsker et samarbeid med Senterpartiet for å få gjennomført den politikken som vi står for, og som vi på mange områder ser er sammenfallende med Senterpartiets politikk – en bedre miljøpolitikk, betydelig mer satsing på skole og barnehage, rettfærdig fordeling og ikke minst en bedre distriktspolitikk.

Vi har erkjent og vi tar ansvaret for å mobilisere en bred politisk allianse mot den høyredreiningen av norsk politikk som den nye regjeringen nå legger opp til. Det vil bli tvingende nødvendig i årene som kommer.

Mine spørsmål til Odd Roger Enoksen blir derfor: Hva kan vi vente oss av Senterpartiet i perioden som kommer? Kan vi vente oss en annen og mer åpen holdning til å samarbeide med venstresiden, til å samarbeide med SV, for å skape et alternativ til høyrepolitikken?

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg tror ikke det verken har stått på eller vil komme til å stå på vilje til samarbeid også med SV fra sak til sak, det har vi i lang tid hatt tradisjon for å ha. Og vi har funnet fram til mange felles gode løsninger også i lag med andre partier i viktige spørsmål. Den jobben skal Senterpartiet fortsette med. Vi skal arbeide for en bedre miljøpolitikk, vi skal arbeide for at fellesskapet skal styrkes, slik at folk, uavhengig av hvor de bor, skal kunne få gode offentlige tilbud innenfor helsesektoren, innenfor omsorgssektoren, når det gjelder skole og barnehage. Vi skal arbeide for at kommunene skal få inntekter til å løse på en skikkelig måte de oppgavene som kommunene skal ta seg av, det er nemlig ikke situasjonen i dag. Valgkampen ble brukt av de fleste partier til å gi løfter på vegne av lokalpolitikere rundt omkring i dette land som det ikke er mulig for dem å innfri. Regjeringen Stoltenberg bidrog til å forsterke det gjennom det budsjettet som ble framlagt i høst, der man lovte satsing på billigere barnehageplasser, flere barnehager,

flere omsorgsboliger for eldre, mer satsing på skole, samtidig som kommunene ikke er satt i stand til å innfri sin egenandel for at det skal være mulig. Det vil Senterpartiet gjøre noe med, og vi vil definitivt vise en åpen holdning til samarbeid med de partier som det ligger til rette for oss å samarbeide med.

Men det er også på en del områder vi skiller oss fra SV. Vi skiller lag i synet på forsvarspolitik, i synet på behovet for å ha et tjenlig forsvar, vi skiller kraftig lag i synet på eiendomsrett, vi skiller også lag i synet på at det er nødvendig å skape verdier før man kan fordele dem. SV har etter min oppfatning altfor mye fokus på fordelingssiden og for lite på den verdiskapende delen av politikken. Det er nødvendig med en næringspolitikk som sikrer inntekter og sysselsetting til fellesskapet. Og det er faktisk sånn at en som driver sitt eget lille firma, er like mye verdt og skal verdsettes like høyt som en som er ansatt i en bedrift eller i offentlig sektor.

Anita Apelthun Sæle (KrF): Sjølv om Senterpartiet no erklærte samarbeidsvilje overfor Arbeidarpartiet og venstresida, verkar det ikkje som om dei har snudd Kristeleg Folkeparti ryggen heilt. Likevel vil eg gjera merksam på at landet si regjering no er samansett av Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre, og at den er ganske ny, så det som vert sagt, minner litt om eit frieri i kveitebrødsdagane. Men representanten Odd Roger Enoksen har jo erfaring, vonleg god erfaring, med Kristeleg Folkeparti og Venstre, og eg reknar med at han trur oss og regjeringserklæringa på at desse partia i den nye regjeringa framleis er opptekne av å ta heile landet i bruk, styrkja skulen, det frivillige Noreg, hjelpa fattigbarna og sikra rammevilkår som gjev ny optimisme i landbruket, ein offensiv næringspolitikk, med arbeidsplassar i distrikta og utflytting av statlege arbeidsplassar i tillegg til at EU-spørsmålet er fjerna frå dagsordenen. Det er dette som står i Sem-erklæringa, i tillegg til noko meir sjølvsagt. Og då er eg forbausa over at Senterpartiet beskriv dette som ein defensiv distriktspolitikk.

Spørsmåla til representanten Enoksen er då: Kva er defensivt ved ei erklæring som til forveksling liknar på dei prioriteringane vi gjorde i fellesskap når det galdt å ta heile landet i bruk? Og vil Senterpartiet i neste fireårsperiode, trass i at vi har skifta samarbeidspartnarar, samarbeida konstruktivt med Regjeringa for å nå tidlegare felles mål?

Slik eg oppfatta Enoksens kritikk av samarbeidsregjeringa, er den langt på veg basert på spådomar om kva dei trur kan koma til å skje dersom private får sleppa til, og ikkje på kva som står i Sem-erklæringa om Regjeringas prioriteringar.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg er for så vidt enig i at man ikke skal drive med frieri i hvetebrødsdagene. Men jeg vil tro at når valget i 2005 kommer, vil de hvetebrødsdagene være gått over, ganske ettertrykkelig. Der- nest vil jeg kanskje også minne om at Senterpartiet i det aller minste unngikk konsekvent å drive med frieri i forlovelsestiden i forkant av valget, og stod konsekvent på

ett alternativ, på ett valg, og var til å stole på i forhold til både velgere som visste hva slags regjeringsalternativ de ville få med Senterpartiet, og i forhold til de samarbeidspartnere vi hadde valgt oss. Hva vi da gjør fram mot valget i 2005, er en annen sak.

Så er det altså slik at jeg har lest Sem-erklæringen tre ganger, jeg har også lest regjeringserklæringen som ble framført her i Stortinget, minst to ganger. Jeg har gått ganske grundig gjennom dette. Og for å forstå hva som nå vil komme til å skje framover, må man også være villig til å lese summen av den samlede politikk som skal føres av denne regjeringen. Mer privatisering, kombinert med store skattelettelser, som jeg brukte store deler av mitt hovedinnlegg på å få fram, vil komme til å føre til økte geografiske og økte sosiale forskjeller. Regjeringen skal ha ros for at man tar tak i fattigdomsproblemene, men det å ta tak i problemene for dem som har det aller vanskeligst, og å ta tak i fattigdomsproblemene, betyr ikke det samme som at man har til hensikt å føre en politikk for mer utjevning. Tvert imot, en del av det andre man står for, vil komme til å forsterke forskjellene.

Så har jeg også i tillegg til å ha lest erklæringen hørt på hva ulike statsråder har sagt etter tiltredelsen, og det står jo ikke alltid like godt i stil med det som står i erklæringen og vitner om en annen politikk på en del områder enn de vakre ord som står både i regjeringserklæringen og i Sem-erklæringen.

Nå skal imidlertid Regjeringen få en sjanse til å vise at kommunalministeren ikke har til hensikt å ta av distrikts-satsingen, ikke har til hensikt å ta fra de små kommunene for å gi til storbykommunene, og at vi ikke skal få en politikk for færre gårdsbruk og for færre og større fiskebåter, slik som man kunne tolke fiskeriministeren.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Trine Skei Grande (V): Landet trenger en ny kurs, med økt frihet for den enkelte og felles ansvar for hverandre. Vi trenger en moderne og offensiv miljøpolitikk, vi må ha en enklere, mer serviceorientert og effektiv forvaltning, og vi må legge til rette for nyskapende næringsliv, basert på kunnskap, forskning og kultur. Dette er det viktige ærendet for Venstre, og derfor er vi godt fornøyd med samarbeidserklæringa, tiltredelseserklæringa og det politiske grunnlaget som ble forhandlet fram på Sem.

Valgresultatet ble svakere for Venstre enn det vi håpet på. Med små marginer på gal side førte en relativt liten tilbakegang i antall velgere til et stort utslag i stortingsgruppa. Det var i utgangspunktet ikke naturlig å delta i regjering med to representanter på Stortinget, sjøl om det står mer enn tre ganger så mange velgere bak hver av Venstres representanter som det står bak gjennomsnittet for representantene i denne salen. Vi ble imidlertid invitert av Høyre og Kristelig Folkeparti, og sa ja takk til det. Vi tror det er bra for Venstre, for Regjeringa og for landet. Tre partier gir en bedre balanse enn to, og den politiske bredden utvides. Vi tror at et samarbeid mellom et liberalkonservativt, et kristendemokratisk og et sosial-

liberalt parti har potensial som et varig og sterkt regjeringsalternativ i Norge.

Venstre er juniorpartner i Regjeringa, men vi er blant de partier som er vant til å samarbeide i gjensidig forståelse og respekt. Derfor er det også mye god Venstre-politikk i den politiske plattformen og i tiltredelseserklæringa. Fra verdigrunnlaget er det gamle Venstre-slagordet «Mennesket i sentrum» satt inn på alle viktige saksfelt. Vi har fått en mer offensiv miljøpolitikk, vi får til en satsing på utdanning, forskning og kultur, og vi får en sosial profil med vekt på fattigdomsbekjempelse ute og hjemme. Vi får en fornyelse og forenkling av offentlig sektor bl.a. ved gjenopptakelse av prosjektet «Et enklere Norge», som Venstre tok initiativ til i den forrige Bondevik-regjeringa. Disse stikkordene er de samme stikkordene som Venstres sentralstyre og landsstyre vedtok å prioritere som områder for Venstre i regjeringsforhandlingene, og vi er godt fornøyd med resultatet. Det er en balansert sentrum-høyre-politikk, ikke preget av dominans av ett parti. Reaksjonene etter at plattformen er blitt lagt fram, viser det med all tydelighet. Det var f.eks. mange godord om miljøpolitikken og distrikts- og landbrukspolitikken fra hold som både har innsikt og sterke interesser i områdene, og som tradisjonelt har en kritisk holdning til enhver regjerings politikk på det området.

Det er blitt en slags myte at det er sosialistene og sosialdemokratene som har gjort det beste for velferden. Historien viser at det ikke er åpenbart. Mye bra er gjort fra Arbeiderpartiets side, men det er også sløst bort utallige midler gjennom ineffektiv og ukritisk bruk av offentlige midler. Solidariteten har ofte vært vel så mye rettet mot folk innenfor arbeidslivet som mot dem som faktisk faller utenfor og virkelig trenger samfunnets hjelp.

Venstre har også i stor grad bidratt til velferdssamfunnets utvikling, og det samme har de ulike ikke-sosialistiske regjeringene gjort.

I valgkampen ble det satt søkelys på fattigdomsproblemene i Norge. Det er en hovedsak for den nye regjeringa. Det er gledelig å se at også Arbeiderpartiet nå etter valget og etter framlegging av sitt statsbudsjett tar sjølkritikk og vil arbeide med en handlingsplan, jf. representanten Bjarne Håkon Hanssens uttalelser i Dagbladet sist tirsdag. Forhåpentlig kan det ligge til rette for et godt samarbeid med gode resultater for dem det gjelder.

Venstre har også vært spesielt opptatt av situasjonen for de narkomane, og vi ser fram til å få til en bedre politikk som viser respekt og som på mange vis gir samfunnets pariakaste nr. 1 en oppløfting.

Vi gleder oss stort over at vårt engasjement mot Sellafield-utslippene i valgkampen nå manifesterer seg i en mer offensiv norsk holdning fra Regjeringa. Det er et godt eksempel på betydningen av at et miljøparti kommer i posisjon og får innflytelse over den praktiske politikken.

Kollektivtrafikken i storbyene er et annet eksempel der regjeringserklæringa forplikter til større løft. Venstre har bidratt til økt oppmerksomhet på og bevilgninger til dette i den perioden som nå er bak oss. Men vi trenger et større løft og nytenkning på et lenge forsømt område.

Gjennom forhandlingene har Kristelig Folkeparti og Venstre bidratt til å forplikte Høyre til en mer offensiv miljøpolitikk enn det det så langt har vært flertall for her på Stortinget. Det er riktig og gledelig.

Sem-erklæringa har også et eget avsnitt om det gode byliv. Gode byer og livskraftige distrikt er to sider av samme sak: et godt samfunn for alle – med valgfrihet for den enkelte.

Byenes utfordringer har vært undervurdert. Det er gledelig at Regjeringa gjennom en egen stortingsmelding om storbyens sosiale problem med integrering av innvandrere, miljøproblem og kriminalitet som store utfordringer som krever hele samfunnets interesse og handlekraft, vil gripe fatt i dette på en mer systematisk måte enn det har vært gjort før.

Venstre understreker også regjeringsplattformens forpliktende formuleringer om forskningen. Også på dette feltet har vi hatt et sterkt engasjement i forrige periode, og vi er glad for at regjeringspartiene står sammen om en opptrapping av dette fundamentale for landets framtid: verdiskaping og velferd.

Et viktig ideologisk skille i politikken går i synet på det sivile samfunn og det frivillige organisasjonsliv. Rett nok har sosialdemokratene nærmet seg sentrum og høyresidas retorikk, men det gjenstår mye i forståelsen av verdsetting av den såkalte tredje sektor, forholdet mellom det offentlige og enkeltmenneskene. Det må være sterkt og livskraftig, og det innses den nye regjeringa. Dette er et fundamentalt ideologisk anliggende for et liberalt parti. Uten borgernes frivillige engasjement forvitrer solidaritet og menneskelighet. Dette er verdier som ikke kan vedtas av staten, men som må leve og utvikle seg i dagligliv og lokalmiljø over hele landet.

Talere har i dag vært inne på den internasjonale situasjonen. Norge har stilt seg solidarisk med USA – sammen med så å si hele resten av verden – i kampen mot terrorismen. NATOs artikkel 5 er tatt i bruk, og vi har en plikt til å stå sammen i denne kampen. Den kan ikke utkjempe uten ubehag og smerte, men den må føres. Det er viktig at metodene i kampen mot terrorismen debatteres i offentligheten. Men det er også viktig at politiske ledere tar ansvar og viser handlekraft. Vi kan ikke være naive i denne striden og tro at den blir enkel.

Det var en krigshandling som ble rettet mot USA den 11. september, og det krever mye å uskadeliggjøre den store trusselen som er mot oss alle.

Justisminister Dørum i sentrumsregjeringa oppnevnte Sårbarhetsutvalget, og justisminister Dørum i Samarbeidsregjeringa følger nå opp – i tråd med Sem-erklæringa. Trusselbildet er vesentlig endret de senere åra, også i Norge, og det må vi ta konsekvensene av på en rolig og veloverveid måte.

Det er Venstres oppfatning at vi har fått en god regjering for landet, med en god og offensiv politisk plattform. Den er ambisiøs, og jeg konstaterer at opposisjonen fremmer kritikk om at den er for ambisiøs. Det kan være. Men dette er et program for fire år, og hvis Regjeringa får sitte hele perioden, er jeg overbevist om at vi vil

se godt samsvar mellom program og resultat. Det er det politikk handler om.

Venstre ser fram til å levere resultat på alle de viktige saksfeltene i samsvar med vårt program og med regjerings-erklæringa.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A): Representanten Skei Grande, Venstres parlamentariske leder, har nylig god erfaring fra lokalpolitikken, og jeg tror at tidligere byråd Skei Grande i det forslaget til statsbudsjett som Arbeiderpartiet la fram, og i regjeringserklæringa som den regjeringa la fram, fant mye som gledet: 1 milliard kr til barnehagene, 10 000 nye barnehageplasser, 2 milliarder kr som første skritt i en oppussingspakke for skolene, forslag til arbeidsmiljølovgivning for elever og studenter, kraftig økning i lærerlønningene, 50 000 kr i løpet av to år, og en kraftig økning i kommuneøkonomien både i inneværende års budsjett og til neste år.

Nå gikk Venstre til valg på et sentrumsalternativ. Det lyktes ikke. Da ble det plan B, et samarbeid med Høyre og en Sem-erklæring, som innebærer en kraftig reduksjon i det offentlige inntekter ved store skatteletter. Det må bl.a. bety tilsvarende reduksjoner i utgiftene i tilskudd til kommunesektoren.

Mitt spørsmål til representanten Skei Grande er for det første: Hvor går smertegrensen for Venstre med hensyn til hvilke reduksjoner man kan godta å være med på i forhold til de viktige velferdsoppgavene som Skei Grande som byråd i Oslo så på nært hold?

Den nye regjeringa har om ikke sitt parlamentariske grunnlag så i hvert fall sin parlamentariske basis i Fremskrittspartiet. I valgkampen i 1997 sa Venstres leder Lars Sponheim at Fremskrittspartiets syn på enkeltmennesker og grupper er uanstendig, og at det var en av grunn mellom Venstre og Fremskrittspartiet. Mine neste spørsmål er: Hva er det de siste fire årene som har fått Venstre til å skifte så til de grader syn på Fremskrittspartiet at man nå danner en regjering på basis av det partiet? Og går det også der noen smertegrense i forhold til hva man kan samarbeide om?

Trine Skei Grande (V): Ja, det stemmer at man har litt erfaring fra lokal skolepolitikk.

I Oslo har vi den samme samarbeidskonstellasjon som den som nå har gått i regjering på landsplan. Man ser at man i den samarbeidskonstellasjonen faktisk har fått til et enormt løft på skole, et enormt løft når det gjelder skolerehabilitering, som Arbeiderpartiet ikke var i nærheten av å få til da de satt med makta i kommunen. Det er brukt 5 milliarder kr på fem år til oppussing av skoler, mot de 63 millioner kr i året som Arbeiderpartiet bevilget til samme formål. Og det er den lave bevilgninga fra den tida som gjør at vi i dag har det store etterslepet vi har på skolesektoren. Og det er klart at den pakken som nasjonalt ble foreslått av Giske og som ble støttet av partiene i den regjeringa som nå har tiltrådt, er et bra løft. Men for

Oslo kommune hjelper ikke det engang den skolen som Giske avholdt sin pressekonferanse på.

Det er også klart at man sammen med Høyre har fått til større løft på en rekke miljøområder enn hva Arbeiderpartiet og SV fikk til da de satt og styrte sammen. Det ligger nå en satsing på 1,2 milliarder kr på kollektivtransporten i Oslo med de tre partiene ved makta. Det er betraktelig høyere enn det Arbeiderpartiet og SV noen gang var i nærheten av å få til da de sammen styrte hovedstaden.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Inge Ryan (SV): Den nye regjeringa sier helt klart at den ønsker å redusere statlig eierskap. Hva betyr det? Jo, det betyr for det første at man nå skal selge det norske folks arvesølv. Det betyr for det andre at Regjeringa sørger for at framtidens generasjoner frarøves disse formuene. Det betyr for det tredje at utenlandske eiere kan komme inn og overta en rekke av våre eiendommer. Og det betyr for det fjerde, og ikke minst, at viktige naturressurser, som fisk, olje, gass, skog og kraft, nå går en veldig usikker framtid i møte.

Når jeg har gått utenfor statsrådssalen i Stortinget, har jeg sett statuen av Johan Castberg, som var justisminister for Venstre. Johan Castberg var en flott fyr. Og han var en av dem som sørget for – han var vel selve arkitekten – at vi fikk konsesjonslovene, som sikrer nasjonal kontroll over naturressursene.

Venstre har i dag en annen holdning til det. Venstre vil nå være med på å ødelegge det som Johan Castberg stod for. Jeg mener at Venstre svikter sine forgjengere, og de svikter ikke minst det norske folk. Og jeg tror ikke det kommer noen ny statue av Venstre-folk utenfor statsrådssalen med den holdninga de har i dag i forhold til eierskap og statens rolle der.

For oss er det svært viktig, og vi tror det er en av de viktigste sakene vi står overfor, at staten fortsatt skal ha kontroll over viktige naturressurser og viktige infrastrukturområder i Norge. Vi vil i hvert fall prioritere det arbeidet framover.

Og mitt spørsmål til Venstre er: Er Venstre og Skei Grande sikre på at de er på rett vei når de vil kvitte seg med det norske arvesølv?

Trine Skei Grande (V): Mitt syn på arvesølv er at det sjelden har brakt noe annet til familier enn familiekrangel! Det har i hvert fall sjelden brakt økt verdiskaping. Og målet for staten må jo til enhver tid være å vurdere hvordan vi faktisk bruker de ressursene vi har, for å bringe mest mulig velferd til flest mulig. Da må også staten gå inn og vurdere hva som er målet – om staten skal eie mest mulig, eller om man skal forvalte de pengene man har, på annen måte.

Jeg vil nevne et lite eksempel fra tankegangen som er gjort i denne byen om akkurat det samme: Her selger man kommunal eiendom man ikke bruker, for å investere i skoleeiendommer, som man trenger. Og det er en type

roking av statlig og kommunal eiendom fra ting vi ikke trenger å eie, til ting vi faktisk trenger å bruke mer ressurser på.

Ola D. Gløtvold (Sp): I Sem-erklæringen er det en del, om ikke spesielt mye, vedrørende distriktpolitikken. Det snakkes for øvrig generelt om verdiskaping og utnyttelse av de ressurser landet vårt har.

Høyres nye parlamentariske leder, tidligere leder i samferdselskomiteen Oddvard Nilsen, var tidligere i dag inne på og understreket samferdselspolitikken betydning for en god nærings- og distriktpolitisk utvikling. Vi i Senterpartiet synes at slike utsagn er positive fordi samferdselspolitikken er viktig for distriktene og distriktenes næringsliv.

Gode veier og ferdsselsårer er én ting. Vesentlig er det også at kostnadmessige rammeforhold når det gjelder å drive transportvirksomhet, er til stede, og da tenker jeg ikke minst på avgiftspolitikken. Venstre er en ivrig forkjemper for grønne skatter og avgifter. Og det kan være vel og bra, men av og til kan disse gode hensikter bli det bestes fiende.

Avgiftsnivået er et viktig moment i samferdselspolitikken. Vil Venstre nå ta konsekvensene av næringsutvikling og verdiskaping over hele landet ved å lage bedre rammevilkår bl.a. når det gjelder transportkostnadene, ved å senke dieselavgiftene for godstransport og kollektiv persontrafikk i distriktene? Jeg tenker spesielt på lastebilen og bussen. Vil Venstre også føre en annen jernbanepolitikk, ta vekk kjørevegsavgiften når det gjelder jernbanetransport, og opprettholde og videreutvikle godsterminalene, i stedet for det vi nå ser, en avvikling av disse terminalene?

Trine Skei Grande (V): For Venstre er det viktig å satse på kollektivtransport i byene og satse på veier i distriktene. Det er klart at det vil kreve enorme ressurser å bygge ut veiene videre i sentrale områder, men det er også klart at det å lesse mer av persontrafikken der over på kollektivtransport vil kunne frigi ressurser som faktisk kan brukes på vei i de områdene det trengs.

Når det gjelder dieselavgifta, er det sann at det viktigste for at næringsdrivende ute i distriktene skal få fram varene sine, er først og fremst hastighet. Å få fisken fort fra Vestlandet ned til Europa er det viktigste vi kan legge til rette for. Og da er det å gjøre veimulighetene bedre i sentrale strøk for at trafikken skal kunne gå fort igjennom, viktig, men det er også viktig å få gode veiløsningsut i distriktene. Jeg tror det er viktigere enn å gjøre det billigere og kjøre saktere. Det er viktigst å komme fort ut til de markedene man trenger.

Inge Ryan (SV): Jeg var ikke helt fornøyd med svaret fra Skei Grande, og derfor følger jeg opp med mer konkrete spørsmål: Syns Venstre det er kurant at staten nå selger Statkraft? Syns Venstre det er kurant at staten selger Statskog? Syns Venstre det er kurant at man selger mer av Statoil og andre viktige samfunnsinstitusjoner vi

har? Kan Venstre gi meg et klart svar på disse spørsmålene?

Trine Skei Grande (V): Det som er viktig her, er først og fremst at staten foretar en vurdering av hva det er hensiktsmessig å ha i forhold til de nasjonale interessene. Det betyr at vi må foreta en gjennomgang av alt eierskap til enhver tid. Det er alltid statens oppgave å foreta den vurderinga, og det er ikke en statisk vurdering, men en vurdering som pågår hele tida. Og da er det viktig at vi ivaretar nasjonens interesser – ivaretar dem ved at vi også ser på det nasjonale eierskapet. Men det er også viktig å se på hvordan vi bruker ressursene, hvordan vi bruker statens kapital, om vi bruker den riktig i forhold til det.

Per Sandberg (FrP): Vi ble jo gjennom den første Bondevik-regjeringen kjent med at Venstre fløy ganske høyt i forhold til byråkrati overfor næringslivet. Og da var det ikke minst dette med det store skjemaveldet som daværende næringsminister Sponheim var veldig opptatt av. De lyktes ikke på noen slags måte i den regjeringen. Resultatet var faktisk at skjemaveldet også under den regjeringen økte.

Jeg var nå inne på nettet, og det er klart at man blir litt oppgitt når man leser artikler om at ledere blir syke av byråkratiet, om søvnløshet, konstant tretthet, utbrenthet og ulike kroppslige stresssymptomer. Dette er plager som rammer stadig flere småbedriftsledere. De blir syke av det offentlige skjemaveldet, er signalene.

Mitt spørsmål er: Hva vil Venstre gjøre i den nye regjeringen som virkelig kan få fart på en reduksjon av det offentlige byråkratiet og skjemaveldet for vårt næringsliv? Vil nå Venstre f.eks. følge opp Fremskrittspartiet når vi vil fremme mange forslag i retning av å få et arbeid som gir resultater overfor alle de småbedriftslederne vi her snakker om, som nå på en måte ikke får drive produktivt arbeid på grunn av at vi har et offentlig skjema-velde og et byråkrati som gjør at folk blir syke av det?

Trine Skei Grande (V): Det var faktisk sånn at Bondeviks første regjering fikk snudd trenden. Man fikk stoppet økningen, og man kunne for første gang se en nedgang i antall skjema. Men man kan jo si det sånn at prosjektet «Et enklere Norge» og prosjektet for å få bort skjemaveldet har ligget ganske rolig siden Bondevik-regjeringa gikk av. Nå er det ganske klare formuleringer i Sem-erklæringa på dette området. Vi håper å få fart på prosjektet «Et enklere Norge» igjen, og vi håper også at vi kan få til en nytenking innenfor offentlig sektor og ved å gjøre bruk av mer elektroniske skjemaer, noe som ble satt i gang av næringsminister Sponheim i den forrige Bondevik-regjeringa, for å få til et skikkelig løft og for å gjøre dette mye enklere og få til å samordne rapporteringa for næringsdrivende. Dette har jeg oppfattet er en viktig satsing for denne regjeringa.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Steinar Bastesen (Kp): Kystpartiet er kommet for å bli! På tross av en ondsinnet kampanje som ble igangsatt på slutten av valgkampen, og på tross av en rystet president, som gikk av etter forrige stortingsperiode, som karakteriserte Bastesens kvinnesyn, på tross av at vi ikke fikk være med i partiledersdebatten, på tross av påstanden om at vi ikke har hatt et helhetlig program, så er vi nå her!

Når det gjelder akkurat det med kvinnesynet, må jeg få lov til å sitere et lite kapittel fra programmet vårt:

«For at kvinner skal kunne nyttiggjøre seg et utdannings- eller jobbtilbud, er tilfredsstillende barnehagedekning en viktig forutsetning. Partiet vil i særlig grad stimulere til at jenter kommer inn i fiskeri-, havbruk og andre distriktsnæringer. Partiet vil arbeide for å styrke de desentraliserte utdanningstilbudene på videregående skoler, høyskoler og universitet, med hovedvekt på kvinners behov og ønsker. Kvinnens stilling skal styrkes ved at hennes valgmuligheter innen utdanning og arbeid skal bli bedre. Ved å flytte statlig virksomhet ut i distriktene, vil Kystpartiet øke jobbmulighetene for kvinner.

Arbeidet for lik lønn for arbeid av lik verdi må videreføres.»

Jeg håper nå at debatten om Bastesens kvinnesyn blir lagt på is, for jeg har i alle fall én ting som jeg tror jeg står alene om, når jeg tidligere har karakterisert det skriftlig og offentlig, nemlig at det fineste jeg ser, er fiskebåter som er lastet, og gravide kvinnfolk. Så jeg håper nå at det blir slutt på mobbingen når det gjelder dette.

På tross av dette fikk vi altså mellom 44 000 og 45 000 stemmer, og jeg retter en stor takk til både medarbeiderne og velgerne som stemte på oss. Dessverre ble det ikke så mye at vi fikk partistøtte, så det eneste jeg kan love medarbeiderne, er fortsatt blod, svette og tårer og gratis arbeid, og jeg regner med at de kommer til å stå på videre.

Vi vil fortsatt arbeide for at vi skal rette søkelyset mot primærproduksjonen og basisnæringene, som er grunnlaget for verdiskapingen i dette landet og grunnlaget for vår økonomi. Bærekraftig ressursforvaltning av alle marine ressurser, høsting av naturen og økologisk mangfold er utrolig viktig.

Dessverre opplever vi at en økologisk katastrofe har fått lov til å utvikle seg på kysten. Vi har nedbeiting av tareskogen. Vi har en stor kystselbestand som dessverre har blitt underestimert i lang tid. Vi har et forskningsprosjekt nå som ser på tallene. De talte på tre små plasser i nærheten av Brønnøysund 200 nye unger, som tilsier nesten 1 000 dyr, og de offisielle tallene er 63. Det er det som har vært alternativet tidligere. Kråkebollene har spist opp tareskogen, og vi har en utpreget forøkning også på Finnmarkskysten av kongekrabben, som brer seg sørover. Det pussige er at jeg for min del har blitt latterliggjort i media når jeg har tatt opp disse tingene, men når en høyrestatsråd tar det opp, blir det en god mediasak. Kystpartiet var altså ute og badet, og da stjal Høyre saken, og det ble plutselig en stor og viktig mediasak.

Vi har flere gode saker. Vi har på dagsordenen at vi må fjerne eiendomsskatten, slik at folk kan ha trygghet og sikkerhet for å beholde sin egen bolig. Vi har dokumentavgiften og arveavgiften på dagsordenen. Jeg håper at Høyre også stjeler de sakene og gjør dem til sine og gjør noe med dem.

Fiskeristatsråden har vært utsatt for hardkjør i media fordi han har tilhørt Mormonkirken. Han har blitt utsatt for hardkjør fordi han er medlem av Frimurerlosjen. Hva med pressens interesse for Bilderbergerne, der sentrale politikere er med, en organisasjon som har som hovedmålsetting å legge ned nasjonalstaten? Er det ikke på tide at media også begynner å interessere seg for slike hemmelige organisasjoner?

Tyveri av folks eiendom vil selvfølgelig fortsette med denne regjeringen. Jeg tenker spesielt på salg av Statoil og SDØE til utlandet. Hva skal vi med mer penger? Vi har vel altfor mye penger, for vi sender dem til utlandet med det samme vi har fått oppgjør og plasserer dem i fond der. Utlendingene investerer i Norge. Vi har dårligere avkastning på våre investeringer i utlandet enn det utlendingene har på sine investeringer i Norge. Underskuddet var i første kvartal i år 7,3 milliarder kr – i minus. Vi tapte altså 7,3 milliarder kr på kapitalbalansen.

Videre har vi vannressurser. De skal selvfølgelig selges. Skogene våre skal selges. Fiskeressursene skal selges, og konsesjonene skal selges. Vi har vedtatt vannressursloven som åpner for ekspropriering for alle i EØS-området. Mineralloven står for tur til akkurat det samme. Vi har vedtatt havbeite-loven, som gir mulighet til å selge store havområder, og vi har kystområder som skal selges i forbindelse med overtakelse av laksekonsesjoner på utenlandske hender. Privatisering av allmenningen er tyveri fra folket. Det er folkets eiendom som blir lagt ut for salg. Jeg vil videre si det slik at fiskeriforvaltningen holder på å spille fallitt. I Barentshavet foregår det utveksling med bareboatavtale, som stort sett er finansiert av store norske konsern. Når norske fiskeriforhandlere drar til Russland for å forhandle, sitter andre norske redere og finansinstitusjoner på den andre siden av bordet, mens det konsentreres om å ta de små her heime.

I tillegg har vi nå et fiske som foregår på Trøndelagskysten, hvor det knuses store områder med korallrev som burde ha vært fredet, med såkalt rockhoppergear, uten at Fiskeridepartementet eller Miljøverndepartementet griper inn. Vi har en fiskeriforvaltning der den lovgivende, utøvende og dømmende myndighet er lagt til ett departement. Det brukes terrorpoliti mot en fredelig lokalbefolkning, der gravide husmødre opplever at dørene blir sprengt. Jeg sikter til en aksjon i Værøy nylig. Det er en ressursbruk som mangler sidestykke. Det er en rekke slike saker som ikke har ført til noen fellende dom. Statsråden skal ha honnør for at han tar initiativ til å få opphevet tipstelefonen. Men når jeg leser i Nordlys at Nordlys skal sette i gang en egen angivertelefon, en ren gapestokkmentalitet, da har altså kystbefolkningen dårligere rettssikkerhet enn horekundene, for de blir ikke satt i gapestokk, og de blir ikke hengt ut i avisen. Hva er det for slags samfunn vi holder på å utvikle?

Det står i budsjettet at Kystvakten skal styrkes. Svalbard blir faset inn. Så blir det faset ut ett fartøy. Hva slags styrking er det? Ett fartøy inn, ett fartøy ut – det blir null, det. Vi har et havområde som er sju ganger større enn Norge.

Jeg har i dag lagt fram forslag om å gjeninnføre grensekontroll mot Schengen. Grensekontroll er det beste virkemiddel som kan brukes for å bekjempe terrorisme og internasjonal kriminalitet. Grensekontroll er det beste virkemiddel man kan bruke for å hindre at det utvikler seg et illegalt arbeidsmarked i Norge. Disse tiltakene vil forebygge konflikter og bidrar derved til å hindre at rasisme og nazisme får vekstivilkår her i landet.

Jeg vil utfordre både SV og Senterpartiet til å støtte dette forslaget, slik at det norske folk tydelig ser at også disse partiene fremdeles står på for å hindre tilpasningen til EU-systemet.

Vi har en annen sak vi arbeidet mye med i vårsesjonen. Det var kystovervåking av yttergrensene våre. Det var en flaggsak for Kystpartiet. Kristelig Folkeparti grep så fatt i den saken og ville danne et kystdepartement. Ære være Kristelig Folkeparti for det, for slik som det nå er, er det ingen som har oversikt over hva som i realiteten rører seg på kysten.

Oljeutvinningen nordpå er en het sak. Produksjonsvann på 360 000 tonn inneholder kjemikalier som ingen vet hva er. Oljeindustrien vet det, men Regjeringen og Stortinget og de berørte myndigheter vet det ikke. 360 000 tonn med gift skal slippes ut i havet i 2003. Vi har så godt som ingen oljevernberedskap utenfor oljefeltene. Vi er veldig opptatt av å få sikkerhet for kystbefolkningen, for Redningsselskapet, vi skal ha nye redningshelikoptre, og vi går inn for at EH101 blir det helikoptret som vi satser på til landbasert sjøredning.

Når det gjelder Forsvaret, så har jeg noen få ord. Kystpartiet er mest opptatt av at Sjøforsvaret i det framtidige Forsvaret skal ha en tydelig sjef, og det skal også Hæren, Heimevernet og Luftforsvaret ha. Forsvarsgrensjefene skal ha en synlig og sterk innflytelse på operative, personellmessige, materiellmessige og bygnings- og eiendomsmessige forhold innen egen forsvarsgren. Forsvarets strategiske ledelse skal inngå i Forsvarsdepartementet, med maksimum 30 personer, balansert mellom grenene. Her skal også generalinspektørene være. Resten av Forsvarets overkommando må ikke overskride 500 personer. Reitan må i prinsippet stort sett bestå av personell fra luft og sjø, og admiralen må være fast sjef for nordområdene.

Så til slutt: I dag opplever vi at Venstre og Kristelig Folkeparti har gått til høyre. Senterpartiet er ute og frir til Arbeiderpartiet, og går til venstre. Det eneste reelle alternativet i sentrum i dag er det verdikonservative sentrumspartiet, Kystpartiet.

Presidenten: Forstod jeg det slik at representanten Bastesen antydte at han tok opp et bestemt forslag?

Steinar Bastesen (Kp) (fra salen): Nei, jeg kommer til å fremme det i et treminuttersinnlegg senere.

Presidenten: Da blir det replikkordskifte.

Per Sandberg (FrP): Jeg kan bekrefte at Kystpartiet og Steinar Bastesen har et helhetlig program – jeg var så heldig å få møte Steinar Bastesen både på stand og i debatt i valgkampen. Men det er likevel, tror jeg, av interesse å få vite Kystpartiets posisjon i det politiske kartet.

Under valgkampen oppstod det en liten periode en situasjon hvor Kystpartiet så ut til å kunne komme på vippen. Nå endret jo det seg etter valgresultatet. Vi har nå på en måte kommet tilbake til et toblokksystem, i særdeleshet er det ganske klart nå når Senterpartiet har konvertert til Arbeiderpartiet. Derfor er mitt spørsmål til Bastesen: Hvor på den politiske skala føler Kystpartiet seg mest bekvem? Jeg hører at Bastesen i sitt innlegg peker på at Høyre på en måte har stjålet noen poeng fra Kystpartiet. Da må jeg få lov til å si at både når det gjelder eiendomsskatt, dokumentavgift, arveavgift og bensin- og dieselavgift, var det nok Fremskrittspartiet som åpnet også den debatten og som stod først i køen for å få redusert og fjernet disse avgiftene. Men det er klart at den siste perioden har jo også vist at Kystpartiet har støttet opp under Fremskrittspartiets politikk på mange andre områder – det gjelder sjømanns pensjoner, det gjelder oppdrettskonsesjoner, det gjelder styrking av kystflåten, og det gjelder ikke minst Fremskrittspartiets ønske om styrking av infrastrukturen, særlig i kystområdene. Det kunne derfor være interessant å utfordre Bastesen på hvordan han vil forholde seg til disse aktuelle områdene i neste periode, og om han da kanskje finner det naturlig at hans politikk har mer nærhet til Fremskrittspartiet enn til venstresiden i norsk politikk. Dette er litt uklart.

Steinar Bastesen (Kp): På spørsmålet om hvor vi hører hjemme i norsk politikk, synes jeg at jeg gav et klart signal om det i mitt hovedinnlegg. Vi har definert oss som et verdikonservativt sentrumsparti. Det betyr at vi er i sentrum av norsk politikk.

Når det gjelder hvem vi sympatiserer med, kommer det an på hva slags saker som er på dagsordenen. Jeg leste opp en lang liste saker som vi er opptatt av, og i den grad vi får støtte fra SV eller vi kan få støtte fra Fremskrittspartiet, har vi ikke noe problem med å ta imot støtte fra begge de partiene. Og selvfølgelig, hvis Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, eller Arbeiderpartiet, skulle finne det opportunt å støtte oss, sier vi takk for det. Vi har ikke noen preferanse, verken til høyre eller til venstre. Det er altså snakk om støtte fra sak til sak, og det som er aktuelt, kan vi gjerne samarbeide med hvem som helst om.

Inge Ryan (SV): Vi i SV har registrert Kystpartiets engasjement i distriktpolitikken, og det setter vi stor pris på.

Vi er enig med Kystpartiet i at tida er inne for å få mer handling og mindre ord i distriktpolitikken. Det har vært et overskudd av ord i mange år, og det er behov for å ta en del tak, ikke bare ved kysten, men også i innlandet, dersom vi skal nå målet om å opprettholde dagens boset-

tingsmønster. I så måte ser vi fram mot å samarbeide med Kystpartiet for å finne gode løsninger til beste for folk som bor i Distrikts-Norge, som gjerne vil bo i Distrikts-Norge, som synes det er flott å bo i Distrikts-Norge, men som ser at det er en del politikk som lages i dette huset, som ødelegger mulighetene for å kunne bo der. I så måte hilser vi Kystpartiet velkommen til samarbeid.

Men så har vi registrert i valgkampen at Kystpartiet også har vært kritisk til SV. Så vidt jeg fikk med meg gjennom media, var man kritisk til dette med «sosiale saker» og «kvinnfolk». Og mitt spørsmål er: Hva har representanten Bastesen imot kvinnfolk og sosiale saker, og hva er det i SVs politikk som er så feil når det gjelder kvinnfolk og sosiale saker?

Steinar Bastesen (Kp): Representanten Inge Ryan kan ikke ha fulgt med i innlegget mitt, for jeg gav jo klart uttrykk for hva jeg mente.

Jeg vil minne ham på at i forbindelse med at jeg var med i et Holmgang-program i TV 2, kom det to kvinnfolk og bar meg på gullstol fram mot inngangen til TV 2s studio her på Karl Johan, og det vitner jo ikke akkurat om at jeg skulle være noe særlig kvinnefiendtlig! De hadde prøvd seg på flere av deltakerne, men det var kun jeg som sa ja – og det er jo ikke fordi jeg mener at kvinnfolk skal bære meg på hendene. Men jeg har absolutt ingenting mot kvinnfolk! Det er en åpenbar misforståelse og en feiltolking at jeg skulle være imot halvparten av Norges befolkning. Men det blir sånn når klare og konsise utsagn skal brukes og tolkes og vris og vrenses. Da må det gå over stakk og stein. Det jeg sa i forbindelse med spørsmålet om hvilken regjering vi ville støtte, var følgende: Vi vil ha problemer med å samarbeide med Fremskrittspartiet på grunn av deres distriktpolitikk. Vi vil ha problemer med å samarbeide med SV, for det er litt for mye kvinnesak og sosial tenkning. Hvis jeg hadde brukt ordene at det var for mye sosionomer, hadde det vært helt i orden, for da var det helt andre ord. Men det betyr jo det samme. Jeg etterspør SVs klare programformulering, i likhet med den formuleringen som vi har i vårt program. Det har ikke jeg sett. Så jeg tror vi i Kystpartiet i realiteten har en mye bedre kvinnepolitikk enn det SV har. Jeg vil forsikre både presidenten og forsamlingen om at det ikke finnes kvinnefiendtlige holdninger i Kystpartiet.

Presidenten: Vi sier da takk for den forsikringen, og håper at vi kan leve videre med det.

Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Hill-Marta Solberg (A): Høsten 2001 har vært preget av store politiske omveltninger, både nasjonalt og internasjonalt. Terroranslagene mot USA den 11. september har brakt verden inn i en dramatisk situasjon. Kampen mot terrorisme og dens beskyttere er en kamp for demokrati og for frihet.

Rystelsene i norsk politikk etter stortingsvalget den 10. september har ledet til at landet har fått en ny regjering. Det er i seg selv ikke dramatisk, men derimot et re-

sultat av et demokratisk valg og et erklært ønske fra et flertall av partiene her i Stortinget.

Valgresultatet gav ikke et avklart flertall for noen av de regjeringsalternativene som ble presentert for velgerne før valget. Men etter valget har nye og vesentlige avklaringer i norsk politikk funnet sted. Sentrumsalternativet er erklært dødt og har opphørt å eksistere. Og det er sentrumspartiene selv som har stått for avlivingen – først ved at Bondevik forlot sentrum og valgte Høyre. Plan B kom til anvendelse. Venstre fulgte med, og lederen beskrev steget som «å kaste lenkene». Fotlenken var Senterpartiet, som da stod alene igjen i sentrum. Nå har også Senterpartiet tatt konsekvensene av at sentrum er begravd som regjeringsalternativ, og vil bygge allianser på sentrum–venstre-siden i norsk politikk.

Dette innebærer en ny erkjennelse i de partier som lengst har holdt fast ved at mindretallsstyre som må basere seg på ulike flertall, var fornuftig og å foretrekke. En epoke i norsk politikk er dermed over.

Arbeiderpartiet har de siste tre–fire årene invitert til samarbeid med sentrumspartiene for å bygge allianser, allianser som kunne gi et mer solid styringsgrunnlag og større stabilitet. Men vi har måttet konstatere at da Kristelig Folkeparti og Bondevik ikke så noen mulighet for å danne regjering med utgangspunkt i sentrum, da valgte Kristelig Folkeparti side. De valgte Høyre og Fremskrittspartiet. Og, som det het, politikken var det viktigste!

For Arbeiderpartiet vil politikken være viktigst. Vi vil bygge på prinsippene om fellesskapsløsninger, om like rettigheter og menneskeverd for alle. Vi vil bygge flere og billigere barnehager. Det er viktig for barna våre. Vi vil skape en bedre skole for barna og for de unge. Vi ønsker en bedre omsorg for de eldre og bedre helsetjenester til dem som er syke. Og vi vil bygge flere boliger til ungdom, studenter og vanskeligstilte. For å få dette til må fellesskapsløsningene og kommunesektoren styrkes.

Vi kan ikke akseptere at noen lever i fattigdom i et av verdens rikeste land. Derfor satser vi kraftig på å skaffe boliger til de vanskeligstilte i vårt samfunn. Vi må gå til roten av fattigdomsproblemet, nemlig at noen faller utenfor arbeidsmarkedet og ikke kan leve av sin egen inntekt. Derfor foreslår vi et løft for attføring. Uføre med ansvar for å forsørge barn får økt sin inntekt gjennom vårt budsjett. Det er gledelig at den nye regjeringen og sosialministeren også fremholder det samme. Vi går inn for å gjøre mer for dem som har rusproblemer. Det er gjennom systematiske forbedringer på en rekke områder at vi kan komme fattigdommen til livs.

Arbeiderpartiets viktigste prioriteringer er altså på velferdsområdet. Men vi vet at det vi skal dele, skal først skapes. Derfor satser vi kraftig på forskning. Vi øker innsatsen på samferdsel, og vi reduserer skatten på arbeid – alt for å fremme norsk næringsutvikling.

«Arbeiderpartiet har gjort det problematisk for oss å endre på budsjettet», var omkvedet fra de tre partiene som nå har dannet en ny regjering, da regjeringen Stoltenberg la fram sitt budsjett. Det er i seg selv en merkelig uttalelse, ikke minst når vi kikker litt tilbake og ser

at Høyre, som altså nå også bestyrer Finansdepartementet, virkelig flyttet på over 20 milliarder kr i sitt alternative budsjett sist høst. Det var lite utsagn om at det var problematisk. Nei, det er virkeligheten satt opp mot Sem-erklæringen som er problematisk for den nye regjeringen.

Regjeringserklæringen gir ikke noen avklaring her. På den ene siden renner det ut milliarder i mer til mange gode formål, også formål som Arbeiderpartiet mer enn gjerne støtter. Men på den andre siden renner det også ut milliarder i skatte- og avgiftslettelse.

Det er ingen tvil om at erklæringen støtter opp under Høyres fanesak: skatte- og avgiftslettelse. «Vi vil redusere skatte- og avgiftsnivået betydelig gjennom stortingsperioden», er sitat fra regjeringserklæringen. Ingen av de andre løftene fra Sem er så konkrete som løftene om skatte- og avgiftslette. De er konkretisert til 31 milliarder kr. Hvis dette løftet skal holdes, vil det måtte gå ut over andre ting.

Regjeringserklæringen viser med andre ord medaljens forside, men Bondevik må på et tidspunkt også vise medaljens bakside. Eller kanskje blir det slik at det er finansminister Per-Kristian Foss som skal vise den når det alternative budsjettet skal legges fram den 9. november.

Arbeiderpartiet skal føre en aktiv og konstruktiv opposisjonspolitik i de kommende årene. Vi skal jobbe for å få mest mulig gjennomslag for vår politikk og våre viktigste saker. Bondevik-regjeringen vil i mange saker måtte komme til oss hvis den skal få flertall for en god velferds- og fordelingspolitikk, en god distriktpolitikk og en god landbrukspolitikk.

Dagens og morgendagens debatt bør bringe klarhet i hvordan Bondevik II ser på sitt forhold til opposisjonspartiene på Stortinget. Hva ligger i den spesialbehandlingen Fremskrittspartiet har fått gjennom ukene etter valget? Hagen ble gitt innsyn i Sem-erklæringen i god tid før øvrige partier på Stortinget, og Hagen fikk velge på øverste hylle med hensyn til komitelederverv.

Etter å ha stått fadder for den nye regjeringen er tydeligvis Hagen beredt til å oppdra Bondevik II i god fremskrittspartiånd. Eller som det nå heter her i dag, han vil være Regjeringens «parlamentariske basis». Ja, Hagen og Fremskrittspartiet har i dag sågar nærmest gjort krav på innflytelse over om lag 80 pst. av politikken.

Regjeringspartiene har derimot hevdet at de ikke har noe parti som et etablert parlamentarisk grunnlag, eller basis, som er dagens nye terminologi. De holder fast ved at de også vil kunne danne flertall sammen med Arbeiderpartiet eller sammen med SV. På papiret er det fullt mulig. Men spørsmålet er om Bondevik II har bundet seg så sterkt til Hagen at Regjeringen i praksis er forpliktet til å vende sin politikk i retning Fremskrittspartiet.

Hvis det siste er tilfellet, vil det uten tvil, sett fra Arbeiderpartiets synspunkt, måtte gå ut over viktige velferdsoppgaver. Da blir det et politisk flertall som i henhold til sine løfter setter skattelette til dem som allerede har mye, foran lavere foreldrebetaling i barnehagen, foran opprustning av skolen eller foran et løft for å få de som faller utenfor, inn igjen i arbeidslivet. Et slikt vei-

valg vil innebære en høyrepolitikk som ikke vil kunne få Arbeiderpartiets støtte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Tore Sanner (H): Arbeiderpartiet har i denne debatten reist en advarende pekefinger og formanet til ansvarlighet i den økonomiske politikken. Det lover godt. Tradisjonelt har Arbeiderpartiet i opposisjon vært en pådriver for økte offentlige utgifter. At Arbeiderpartiet nå ser ut til å endre strategi og vil opptre med ansvarlighet, er positivt, men vi får se hvor lenge det varer.

Så langt har Arbeiderpartiet forsøkt å gjøre erklæringsdebatten til en salderingsdebatt, mens SV bekrefter at partiet har ambisjoner om å bli drivkraften på venstresiden. Arbeiderpartiets manglende evne til å modernisere og fornye partiet ser ut til å skape debatt internt i Arbeiderpartiet. Flere har tatt til orde for å kutte de tette båndene til LO. Lengst har kanskje Arbeiderpartiets mangeårige stortingsrepresentant Gunnar Halvorsen gått, som i Aust Agder Blad 23. oktober uttalte:

«Det alvorlige med den sterke bindingen til Kommuneforbundet og Elektrikerforbundet, er at de med kontrakter i hånd kan styre Aps politikk. Det har vi flere skrekkens eksempler på.»

Mitt spørsmål til Hill-Marta Solberg er om det er riktig som Arbeiderpartiets mangeårige stortingsrepresentant sier, at Kommuneforbundet med kontrakter i hånd kan styre Arbeiderpartiets politikk. Hvis det er riktig som Arbeiderpartiets stortingsrepresentant uttaler, mener Hill-Marta Solberg at det er riktig at det skal være slik? Og hvis hun ikke mener at det er riktig, har Arbeiderpartiets ledelse nå tenkt å ta initiativ i forhold til LO og få kuttet de sterke bindingene som helt åpenbart finnes, og som Halvorsen sier det finnes mange «skrekkens eksempler» på?

Hill-Marta Solberg (A): Første del av replikken fra representanten Sanner må jeg si var litt overraskende, for jeg tror at dersom representanten Sanner tar seg tid til å gå tilbake og studere Arbeiderpartiets budsjetter da vi sist var i opposisjon, vil det fort bli tydelig at det ikke medfører riktighet at Arbeiderpartiet har ført en uansvarlig politikk i opposisjonstilværelsen. Det skjedde ikke de to og et halvt årene med sentrumsregjeringen, og det kommer heller ikke til å skje inn i en ny periode. Faktum er at de to partiene som kanskje har vært mest enige med hensyn til å definere rammen for den økonomiske politikken i Stortinget, faktisk gjennom mange år, har vært Arbeiderpartiet og Høyre. Vi hadde en rimelig lik forståelse av det rommet som var tilgjengelig i norsk økonomi. Det som nå er et spenningsmoment, er om også Høyre står fast ved det. Uttalelser som ble gitt i Regjeringens første dager, kunne tyde på at man kanskje lette etter muligheter til å slakke litt opp for å kunne klare denne både-og-politikken som Sem-erklæringen er så stappfull av.

Til siste del av Sanners replikk vil jeg si følgende: Det finnes et meget sterkt og tydelig eksempel på at det ikke

medfører riktighet at Kommuneforbundet eller andre forbund styrer Arbeiderpartiets politikk, og da nevner jeg sykehusreformen. En av de største reformene i offentlig sektor som er satt på skinner gjennom mange, mange år, er det Arbeiderpartiet som har satt på skinner: reformen av sykehusvesenet vårt. Jeg tør bare minne om i denne sal det alle selvfølgelig vet, at det var ikke en reform som ble gjennomført med velsignelse fra Kommuneforbundet. Vi mente reformen var riktig og nødvendig, og da gjennomførte vi også den.

Per Erik Monsen (FrP): Det var flere av oss som ble noe overrasket da Arbeiderpartiet la fram sitt budsjett, og ikke bare i politiske kretser. Det var også en del avis kommentatorer som mente at dette budsjettet ikke var et budsjett som Arbeiderpartiet kunne tenkt seg å regjere etter, men at det nærmest var en rekke med snubletråder for en ny regjering, bl.a. utsettelsen av investeringsavgiften, som koster betydelige beløp, og en del andre ting.

Men det jeg egentlig har tenkt å spørre om, gjelder bruken av oljefondet. Det er jo vedtatt en handlingsregel for bruk av oljefondet. Hvordan tolker Arbeiderpartiet denne regelen? Og mener Arbeiderpartiet at den regelen er fulgt i det budsjettet regjeringen Stoltenberg la fram? Det er både kommentatorer og en del politikere som ikke får disse tallene til å stemme når man ser på overføringer fra oljefondet i 2002 i forhold til handlingsregelen.

Hill-Marta Solberg (A): Først til disse omtalte snubletrådene. Ja, det er mulig at noen under budsjettbehandlingen her i Stortinget kommer til å snuble i Arbeiderpartiets nye milliard til barnehagesektoren. Det er mulig at noen kommer til å snuble i Arbeiderpartiets styrking av bistandsbudsjettet med 1,2 milliarder kr. Og det er mulig at noen i Stortinget også kommer til å snuble i mange av de andre viktige sakene som Arbeiderpartiet har prioritert. Men dette er ikke snubletråder, det er politiske prioriteringer. Og hvis noen ønsker å prioritere annerledes, er det fortsatt mulig, for dette budsjettet er ikke satt ut i livet. Det ligger som forslag i Stortinget. Har noen andre forslag for hvordan landets ressurser skal disponeres til neste år, er det jo det vi skal drive på med i de neste ukene. De mulighetene eksisterer altså.

Og la det ikke være noen tvil: Arbeiderpartiet skulle mer enn gjerne fortsatt å styre på grunnlag av det statsbudsjettet som vår regjering la fram. Vi skulle mer enn gjerne sett at alle de viktige sakene som ligger i det budsjettet, kunne blitt gjennomført til punkt og prikke. Og vi håper faktisk også fortsatt at veldig mye av det skal bli værende igjen etter at finanskomiteen er ferdig med sin behandling av det budsjettet og det tillegget som vi venter på.

Så til bruk av oljefondet. Ja, det er nok ikke overraskende at Fremskrittspartiet stiller spørsmål ved det, for Fremskrittspartiet var jo, så vidt jeg erindrer, ett av partier i Stortinget som ikke var enig i den nye handlingsregelen for bruk av oljefondet. Et bredt flertall i Stortinget var enig om å definere hvordan vi best mulig skal høste av det fondet som vi har bygd opp. Og det er

ingen tvil fra vår side om at det budsjettet som er lagt fram, er i henhold til det som et flertall i Stortinget har lagt til grunn, om å bruke avkastningen av Petroleumsfondet.

Øystein Djupedal (SV): Jeg har i tidligere statsminister Stoltenbergs innlegg før i dag, og også gjennom dagspressen, lagt merke til at det har kommet en litt annen holdning og en litt annen retorikk fra Arbeiderpartiet etter det sviende valgnederlaget. Og det er jo egentlig ganske naturlig fordi Arbeiderpartiet gjorde et historisk dårlig valg og SV et historisk godt valg. Det betyr at tyngdepunktet er forskjøvet også på venstresiden i norsk politikk. Men det det også betyr, er at vi sitter med en regjering som står fjernere fra det SV og det jeg også antar at Arbeiderpartiet ønsker, enn vi har hatt på mange, mange år. Det betyr at når vi nå ser for oss at vi kanskje vil sitte med en regjering som verken SV eller Arbeiderpartiet ønsker, i hele fireårsperioden – en regjering som skal sitte på Carl I. Hagens nåde, og som kontinuerlig skal drive balansegang mellom ydmykelse av Regjeringen og støtte til den – så gir jo dette oss en mulighet til å tenke gjennom hvordan vi faktisk på lengre sikt skal håndtere disse spørsmålene.

Det det egentlig dreier seg om, er at politikk *ikke* er shopping, som Arbeiderpartiet har bedrevet i den siste stortingsperioden. De har lagt fram saker for Stortinget, og har i den ene saken gått til det partiet – for der kan vi få ting gjennom – så har de gått dit neste gang, så dit deretter, slik at politikken helhet forsvinner i det som egentlig virker som et politikken supermarked. For det å samarbeide dreier seg dypest sett om én ting, nemlig ikke bare respekt for andre partier, men også vilje til å justere sine egne standpunkt, og også være villig til dette over lengre tid enn bare i forbindelse med én enkelt sak. Det betyr at vi kanskje nå står overfor en periode på fire år der både SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet muligens må innse at de er i et opposisjonsforhold til en regjering som riktignok vil ha mer enn nok å slite med – det er nå en annen historie – men samtidig betyr det at dette også gir muligheter på lengre sikt for at det kan bygges nye allianser i Norge på linje med de alliansene som er bygd i mange av våre naboland.

Det norske sosialdemokratiske parti er bortimot det eneste partiet i hele Europa som ikke inngår forpliktende samarbeid med andre partier. Og min utfordring til Hill-Marta Solberg er: Ser også hun for seg at dette kan være en utvikling som vi får i Norge?

Hill-Marta Solberg (A): Når jeg hører den måten som representanten Djupedal beskriver det han kaller å shoppe på, for å danne flertall i Stortinget, er det for så vidt også en måte å beskrive det som har vært mange mindretallsregjeringers liv opp gjennom ganske mange år i norsk politikk. Det er faktisk ikke slik at vi har hatt regjeringer som har hatt et avklart flertallsgrunnlag i Stortinget, på svært, svært lenge. Tvert imot, vi har hatt mindretallsregjeringer som har kunnet styre på det grunnlaget at man i utgangspunktet ikke visste om man

hadde et avklart flertall når sakene skulle legges fram for Stortinget, men måtte gå i forhandlinger i Stortinget. Sannsynligvis er det få partier som vet mer om hvordan den tilværelsen er enn nettopp Arbeiderpartiet. Det var jo det som førte til at Arbeiderpartiets ledelse for tre–fire år siden, for første gang faktisk, inviterte andre partier, vi inviterte partiene i sentrum til tettere samarbeid for å bygge mulige flertallskonstellasjoner. Det har vi gjort i erkjennelse av at mindretallsstyre har sine svakheter. Det går an å gjennomføre det, spesielt hvis man har en konstruktiv og god opposisjon å forholde seg til, men det er meget krevende. Det er ikke stabilt, og det er ikke et forutsigbart styresett. Det ligger til grunn for Arbeiderpartiets orientering mot andre partier for å bygge flertallsallianser. Vi har ikke endret vårt syn på det etter valget. Da det alternativet som stod i veien for en flertallsløsning, nemlig sentrumsalternativet, ble erklært dødt, hadde Arbeiderpartiet håpet og ønsket at det skulle være mulig å bygge en flertallskonstellasjon på sentrum–venstresiden. Men det ble ikke slik. Det var ikke vårt valg. Det var Kristelig Folkepartis valg som skapte en annen konstellasjon. Men Arbeiderpartiet skal i opposisjon arbeide for å bygge allianser. Vi skal gjøre det mot SV. Vi skal gjøre det mot Senterpartiet. Vi tror fortsatt på at en framtidig flertallskonstellasjonsløsning i norsk politikk er den beste.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

Inge Lønning (H): Norske velgere liker bare de regjeringsskifter de tar initiativet til selv, har det vært hevdet. Det er formodentlig treffende. Man kan tolke valgresultatet i høst på mange måter, men i én henseende er det helt entydig: Det er uttrykk for et ønske om regjeringsskifte.

Talspersonen for det største opposisjonsparti, avgått statsminister Stoltenberg, sa i sitt hovedinnlegg at SVs fremgang ikke kan tolkes som et ønske om en høyredreining. Det er selvfølgelig riktig. Men det hører med i dette bildet at Arbeiderpartiets tilbakegang var vesentlig større enn SVs fremgang, og at velgerne har satt sammen et storting hvor tyngdepunktet ligger lenger mot høyre på venstre–høyre-aksen enn i forrige periode. Slik sett må den nye trepartiregjeringen sies å være et helt adekvat svar på velgernes ønsker.

Samtidig innvarsler denne trepartiregjering noe nytt i norsk politikk. Et samarbeid mellom et liberalt parti, et konservativt parti og et kristendemokratiske parti er i de fleste europeiske land det mest selvfølgelige av alt. Det er det som har lengst sedvane. I Norge er det en nyhet, og det er en nyhet det etter mitt skjønn er grunn til å hilse med glede. Det fremgår av den erklæring den nye regjering har lagt frem, som viser en helt annen tyngdeplassering når det gjelder politikk, enn den avgåtte regjering. Den nye regjering vektlegger følgende fire hovedhensyn aller høyest:

- respekten for menneskelivet, menneskeverdet
- personlig ansvar
- frihet for enkeltmennesket

– vern om familien

Ingen ting av dette er verdier som disse tre partiene forpakter alene, i motsetning til andre. Men det som er egenartet for disse tre partiene, er at de setter disse verdiene først, og det innebærer en klar vektforskyvning i forholdet mellom frihet og fellesskap til fordel for friheten.

Man har hørt av dagens innlegg fra SV og Arbeiderpartiet at man fremdeles i disse partier tenker slik at fellesskapet er identisk med stat og kommune, og fellesskapsløsninger er de løsninger som produseres av det offentlige. Regjeringspartiene har en helt annen forståelse. Fellesskapsløsningene er til for brukerne, for den enkelte bruker, og det er likegyldig om de leveres av private eller offentlige instanser.

Den nye regjering kaller seg en samarbeidsregjering. Deri ligger det ikke bare en erklært målsetting om samarbeidet mellom disse tre partiene. Det ligger også en erklært målsetting om samarbeid med Stortinget, og ganske særlig når det gjelder det internasjonale perspektiv på frihet og fellesskap, er det livsviktig at dette storting i de kommende fire år er i stand til å samarbeide. Vi er nemlig i en internasjonal situasjon, hvor risikoen ikke lenger

representeres av mektige stater med totalitære ideologier som eventuelt kan etablere terrorbalanse seg imellom. Vi er i en helt ny situasjon hvor verdier som frihet og folkestyre og respekt for enkeltindividets integritet er truet. Trusselen kommer ikke lenger fra stater. Den kommer fra grupper som er villige til å ta i bruk et hvilket som helst virkemiddel, fra sivil luftfart til bruk av sykdomsfremkallende bakterier. Det innebærer at vi er nødt til å tenke om sikkerhet på en helt ny måte, og vi er nødt til å tenke sikkerhetspolitikk som noe langt mer omfattende og noe langt mer offensivt enn før. I dette bildet er det livsviktig at Norge viser at vi er villige til å ta medansvar, at det er den virkelig store utfordring, og at Norge er villig til å ta medansvar for at alle mennesker på denne kloden så vidt mulig skal kunne leve i frihet og kunne ha sikkerhet for liv og lemmer. Det er mitt håp at når denne fireårsperioden er omme, vil historikerne kunne konstatere at vi lyktes i det samarbeidet.

Presidenten: Den reglementsmessige tid for formiddagens møte er snart ute. Presidenten vil foreslå at formiddagens møte heves, og at det settes nytt møte kl. 18. – Det er vedtatt.

Møtet hevet kl. 15.

Møte torsdag den 25. oktober kl. 18

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n : Sakene på dagens kart (nr. 6)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 1

Debatt om Hans Majestet Kongens tale til det 146. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring

(Talen holdt i Stortingets møte 10. oktober 2001)

s a k n r . 2

Debatt om Regjeringens erklæring

(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 23. oktober 2001)

John I. Alvheim (FrP): Årets stortingsvalg gav et borgerlig flertall på Stortinget bestående av Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet med tillegg av to distriktsmandater fra Venstre. Valget er på en måte historisk idet den sosialistiske blokken med Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet nå er i klart mindretall i denne sal.

Vi har fått et naturlig og klarere skille mellom de politiske blokkene, og det lå godt til rette for en flertallsregjering, men en slik regjeringdannelse ble blokkert av Kristelig Folkeparti. Fremskrittspartiet måtte imidlertid trå til som fødselshjelper for den nye samarbeidsregjeringen vi nå har fått. La meg legge til at heller ikke politisk fødselshjelp er gratis i dette landet.

Debatten i dag tar utgangspunkt i to dokumenter, nemlig trontalen fra den avgåtte Stoltenberg-regjeringen og den nåværende regjeringens tiltredelseserklæring. Legger man disse to dokumentene ved siden av hverandre, er det forbausende stor likhet når det gjelder fromme ønsker og uforpliktende løfter om at vi alle skal få det så mye bedre med de ulike regjeringssalternativene. Det er dog en prinsipiell, avgjørende forskjell på de to foreliggende dokumenter, nemlig dette at trontalen og Stoltenberg-regjeringen tar utgangspunkt i det kollektive menneskesyn, mens Samarbeidsregjeringens politikk bygger på enkeltmenneskets frihet, integritet og tilrettelegging for personlig livsutfoldelse. Dette er en viktig forskjell. Ut fra denne betraktning kan det vel neppe være en overraskelse for noen at Fremskrittspartiet med sitt ideologiske ståsted gav sin støtte til å etablere den nye samarbeidsregjeringen. Som det fremgår av tiltredelseserklæringen fra den nye regjeringen, har den sin verdiforankring i rettsstatens demokratiske prinsipper og den kristne, humanistiske kulturarv.

Fremskrittspartiet har også det samme ideologiske ståsted. Et tankekors er det da for meg å registrere at det er Fremskrittspartiets verdissyn og menneskesyn som skulle utelukke partiet fra regjeringssamarbeid. Jeg tror en skal være meget forsiktig med i det politiske liv å ka-

rakterisere politiske motstandere etter en religiøs verdiskala.

Fremskrittspartiet ser med spenning frem til den politikk og ikke minst de politiske resultater denne regjeringen vil frembringe. På mitt eget fagfelt, helse og omsorg, er det mye å gripe fatt i for å bedre velferden og livskvaliteten til et betydelig antall norske borgere. Jeg tar som gitt at sykehusreformen blir gjennomført som planlagt fra Odelstingets side, uten forsinkelser av noen art. Jeg forutsetter også som antydning i Sem-erklæringen, at pasientrettighetsloven blir endret så snart som mulig, slik at det gis juridisk rett til behandling for pasienter som oversitter den tidsfrist som er fastsatt fra faglig hold.

Jeg regner også med at Regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett øker den innsatsbaserte finansieringen fra 50 pst. til 60 pst., noe alle sykehus har bedt om. Dette har jo også vært et Høyre-krav de seneste år, og jeg regner det da som rimelig sikkert at dette kommer på plass. Jeg forventer også at kryptaket i finansieringsordningen blir fjernet, slik at sykehusene får full DRG-betaling for all pasientbehandling, og at det ikke settes tak på antall behandlede pasienter.

Det er min og Fremskrittspartiets anbefaling til Regjeringen når det gjelder opptrappingsplanene innen kreftomsorg og psykiatri, at disse planene blir gjennomgått på nytt for å se om kart og terreng er sammenfallende. Jeg har personlig en mistanke om at både psykiatriplanen og kreftplanen ikke lenger er à jour med de intensjonene Stortinget i sin tid hadde om en betydelig opprusting av psykiatrien og kreftomsorgen. Innen kreftomsorgen er det særlig mangel på strålebehandling som er iøynefallende, og det skorter også en god del på livshjelpsbehandling i terminalfasen og et generelt bedre tilbud om smertebehandling ved våre sykehus.

Vi har fortsatt uverdige og uakseptable forhold innen eldreomsorgen, og som nylig er avdekket i en rapport fra Den norske lægeförening. Nå må vi én gang for alle ta på alvor den situasjonen vi har hatt i eldreomsorgen over lang tid. Det er virkelig et tankekors at vi nå etter å ha brukt 26 milliarder på opprustingen av eldreomsorgen, har en dårligere sykehjemsdekning enn da reformen ble påbegynt tre år tilbake i tid, og at vi har alvorlig svikt i den interne omsorgen i veldig mange offentlige sykehjem. Når sykehjemsdekningen er så dårlig som den er, skyldes det etter min mening at kommunene har prioritert omsorgsboliger av rent økonomiske grunner, og derfor har latt være å bygge tilstrekkelig med sykehjemsplasser for de mest pleietrengende. I denne sammenheng mener jeg at både den tidligere Bondevik-regjeringen og Stoltenberg-regjeringen i for liten grad har fulgt opp og påsett at behovet for sykehjemsplasser ble dekket i første fase av eldreplanen. Fremskrittspartiet mener at eldreplanen må videreføres, men da med en sterkere prioritering av sykehjemsplasser for å dekke behovet for slike plasser innen utgangen av 2003.

Fremskrittspartiet legger inn i budsjettforslaget for 2002 en økning på 300 000 kr til investeringstilskuddet for bygging av sykehjemsplasser for å understreke nettopp den prioriteringen jeg har omtalt.

Jeg vil også på vegne av Fremskrittspartiet overfor denne regjeringen signalisere at vi har et sterkt ønske om at rusomsorgen flyttes ut av sosiallovgivningen og over til helselovgivningen, og at omsorgen blir et statlig ansvar fra 2003. Det samme ønske har vi også når det gjelder tannhelsetjenesten, som i dag dessverre befinner seg i et alvorlig vakuum.

Fremskrittspartiet har i denne valgkampen sterkt fokusert på det tyveri som begås av staten i forhold til ektepar som blir pensjonister, hvor ekteparet til sammen blir fratjålet ca. 25 000 kr i pensjon. Dette mener vi er dypt urettferdig, idet pensjonen må betraktes som en individuell forsikring og en rettighet pensjonistene har krav på. Argumentet for å gjøre dette kuttet i ektefellenes pensjon er at det skal være billigere husholdning for to enn for en. Dette er en argumentasjon som Fremskrittspartiet avviser kontant. Pensjonen er en rettmessig ytelse for den enkelte som i sitt yrkesaktive liv har innbetalt sin pensjonspremie. Jeg vil henstille til Regjeringen allerede i neste års statsbudsjett å påbegynne en nedtrapping av trekket i pensjonen for ektepar og samboerpar.

Selv om det ikke var uventet, har jeg med stor skuffelse registrert at Samarbeidsregjeringen signaliserer en mer restriktiv holdning til gen- og bioteknologiproblematikken. Sem-erklæringen annonserer således at den vil gå imot terapeutisk kloning og forskning på befruktete egg. Fremskrittspartiet er selvfølgelig enig i at gen- og bioteknologien kan stille oss overfor etisk vanskelige valg hvor føre var-prinsippet har en relevans, men dette prinsippet må ikke bli så sterkt at vi forhindrer norske forskningsmiljøer og norske klinikere i å kunne delta på internasjonalt høyt nivå når det gjelder utvikling av gen- og bioteknologien. Vi må utnytte også denne teknologien på en positiv måte til beste for våre medmennesker. Jeg har ingen forståelse for tankegangen om at vi i Norge skal kunne benytte forskningsresultater fremkommet på forskning ute, men som vi ikke vil tillate å forske på i eget land.

Fremskrittspartiet vil føre en positiv og konstruktiv politikk i samarbeid med den nye regjeringen, men dette betinger faktisk at Regjeringen også er positiv og konstruktiv i samarbeid med Fremskrittspartiet. Det korrigerte statsbudsjett fra Samarbeidsregjeringen vil gi et signal om hvorvidt denne regjeringen vil ha et godt forhold til Fremskrittspartiet eller ikke. Jeg håper den vil ha et godt forhold til Fremskrittspartiet.

Til slutt tar jeg opp to forslag. Det ene lyder som følger:

«Stortinget ber Regjeringen følge opp Regjeringen Stoltenbergs positive holdning til etablering av sprøyterom.»

Det andre lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag for å overføre ansvaret for rusmisbrukere til helsevesenet.»

Presidenten: Representanten Alvheim har tatt opp de forslag han har referert.

Det blir replikkordskifte.

Knut Storberget (A): Etter nå å ha hørt representanten Alvheim forklare igjen sitt ideologiske ståsted og for så vidt behovet for enkeltmennesket for frihet og fravær av fellesskapsløsninger, blir jeg slått av den enorme oppmerksomhet representanten Alvheim skaper i helse- og sosialpolitikken, ikke minst verbalt, og som oftest bare i den ene enden av tiltakskjeden.

Det hjelper svært lite bare å sette inn tiltak når mennesket er blitt pasient, eller f.eks. på kriminalpolitikken område når ungdommen har begått en kriminell handling. Den mest effektive helsepolitikk er å forebygge sjukdom, skape færre pasienter. Den mest effektive kriminalpolitikk, og den mest behagelige, er å forebygge kriminalitet. Her er ikke Fremskrittspartiet kjent for å gå foran. Vi hørte få toner om dette fra sosialkomiteens leder.

Fremskrittspartiets politikk har vært det motsatte av forebygging, bl.a. en politikk for økt tilgjengelighet på rusmidler og lokal nedbygging av fritidstilbud for barn og ungdom. Av den grunn får jeg lyst til å utfordre representanten Alvheim og spørre om han er enig i at en slik fokusering på forebygging nå er nødvendig for bl.a. å effektivisere norsk helsevesen og redusere norsk kriminalitet. Jeg vil også spørre han: Vil Fremskrittspartiet bidra til å forebygge ved bl.a. å redusere alkohol- og narkotika-tilgjengeligheten og dermed totalforbruket av rusmiddel, og eksempelvis øke tilskuddet til nødvendig satsing på barne- og ungdomsaktivitet?

John I. Alvheim (FrP): Jeg vet ikke om representanten Storberget, som i denne perioden er ny i salen, har hatt anledning til å kikke i de politiske dokumenter som vi har fremkommet med i dette storting. Det kan han umulig ha gjort hvis han vil stemple oss som ikke å være for en forebyggende helsetjeneste på alle felter. Vi er faktisk det. Det er vi alle i dette huset. Men det som har vært problemet, og som nærmest har forhindret den innsatsen vi alle ønsker på det forebyggende helsearbeidet, har vært at køen på utsiden av behandlingssykehusene våre har vært så stor og sterk at man har måttet prioritere dem som faktisk var syke, og det har gått ut over det forebyggende helsearbeidet.

Det er stor diskusjon om hvorvidt alkoholmisbruk har noen relevans til tilgjengelighet på alkohol. Får man ikke tilgang på vanlig måte i vanlige utsalg, restauranter og pol, så vet vi alle som sitter her, at det er rike muligheter for å få tilgang til alkohol på det svarte markedet. Så jeg har ikke tro på at restriktive holdninger i forhold til omsetning av alkohol vil være med på å forbedre situasjonen når det gjelder misbruk av alkohol. Alkohol er en lovlig vare, og det må vi bare akseptere. Jeg kan ikke tro at det er noen her som vil nedlegge forbud mot alkoholsalg eller -servering.

Forebygge ved å redusere narkotika-tilgjengelighet – ja, du verden, jeg går gjerne sammen med Storberget og hvem som helst i denne salen for å redusere tilgjengeligheten på narkotika. Men jeg er slett ikke sikker på at det er en riktig politikk at de stakkars narkomane, heroinmisbrukerne, fortsatt skal stemples som kriminelle. Det tror jeg er en dårlig vei å gå.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg registrerer at Samarbeidsregjeringen i sin redegjørelse gir uttrykk for at det skal være et mål for tilbudet av helsetjenester at det skal være uavhengig av bosted og økonomi. Det vi har sett gjennom en årrekke nå, er at økonomien blir mer og mer avgjørende. Vi ser f.eks. at man i forbindelse med budsjettet vil få en økning av egenandelene på 3,5 pst., og det har – med skiftende regjeringer – vært en økning i egenandelene gjennomgående de siste årene. Vi ser også at det er kommet til en rekke egenandeler, bl.a. på rekvisisjoner til fysikalsk behandling, på legeerklæring i forbindelse med konsultasjon hos lege, og kostnader for ulike tjenester i helsevesenet, som mange etter hvert ikke vil kunne bære. Jeg registrerer at Fremskrittspartiet i forbindelse med Budsjett-innst. S. nr. 11 for 2000-2001 understreker følgende:

«Fremskrittspartiet vil gå imot enhver økning av egenandelene som det legges opp til i dette budsjettet.»

Nå ser vi at Fremskrittspartiet kan bli tungen på vekt-skålen nettopp i forbindelse med det nye budsjettet til Samarbeidsregjeringen. Jeg vil derfor spørre John I. Alvheim: Er det sånn at Fremskrittspartiet vil gi prioritet til det området, slik man beskriver, så man hindrer økte egenandeler, slik arbeiderpartiregjeringen har foreslått, med 3,5 pst.? Eller vil Fremskrittspartiet gjøre det samme som man gjorde da man inngikk i en budsjettallianse for budsjettet for 1998, at på tross av fromme formuleringer der man sa at man ikke skulle være med på å øke egenandelene, så prioriterte ikke Fremskrittspartiet det i det hele tatt? Er det sånn at vi nå kan stole på Fremskrittspartiets betraktninger på dette området, at de vil stille krav overfor Regjeringen om at egenandelene på helsetjenester ikke skal øke?

John I. Alvheim (FrP): Først dette med økende egenandeler, som representanten Ballo viste til at en har fått i primærhelsetjenesten. Ja, og det er takket være fastlegeordningen, som også representanten Ballo lovpriste og vel lovpriser fremdeles. Nå må man altså betale 70 kr for å få utlevert sin egen journal fra den legen man har flyttet fra, til den legen man har flyttet til. Det er jo en helt unødvendig utgift som er påført pasientene. Og slik er det blitt: egenandeler for resepter, konsultasjoner over telefon, osv. Så det er ikke blitt noen lukrativ ordning for pasientene sett ut fra et økonomisk ståsted.

Så var det forholdet mellom liv og lære. Vi har i de siste budsjettene i den forrige perioden primært gått imot enhver økning av egenandelene. Så viser jeg til samarbeidet med Bondevik-regjeringen de to årene den satt, hvor vi inngikk et budsjettforlik. Nå vet ikke jeg om Olav Gunnar Ballo og Sosialistisk Venstreparti noen gang kommer i den situasjon at de må inngå forlik med andre partier for å løse situasjonen rundt et statsbudsjett, men det vi fikk til med Bondevik-regjeringen den gang, var at vi fikk beholde taket på de egenandelene som var foreslått økt, men vi måtte akseptere den generelle økningen av de øvrige egenandelene. Og det var en økning som var formidabel. Det var den største økningen av egenandelene som jeg noen gang har sett i dette hus, med

Bondevik-regjeringen den gang. Men det er det man må betale for å gå inn og kompromisse. Jeg tror alle og enhver skjønner at det ikke var med lett hjerte vi gjorde det, men vi måtte altså prioritere det ene mot det andre, og så ble det slik.

Bent Høie (H): Først vil jeg benytte anledningen til å takke John Alvheim for den positive holdningen til og omtalen av Samarbeidsregjeringens politiske grunnlag som han hadde i sitt innlegg. Spesielt gledelig er det, men ikke overraskende, at representanten Alvheim legger vekt på den nye regjeringens verdigrunnlag, et verdigrunnlag som ikke minst gjenspeiler seg i Regjeringens helse- og sosialpolitikk. Fremskrittspartiet og de samarbeidende partier har mange felles punkter her, ikke minst det å etablere et system som kan fjerne det todelte helsevesenet som Arbeiderpartiet har skapt i Norge, der de som har råd til det, kan kjøpe seg behandling på private sykehus, mens vanlige folk må ta til takke med offentlige helsekøer.

Det som skuffer meg i John Alvheims innlegg, er hans avslutning om gen- og bioteknologi, der en kunne få inntrykk av at det var forskerne og de mest liberale landene som til enhver tid skulle sette grensene for den type aktivitet. Det er en holdning som i hvert fall ikke stemmer overens med Høyres verdigrunnlag. Jeg tror det er nødvendig at vi er villige til å sette grenser som kanskje skaper problemer for forskerne våre, men som likevel er helt nødvendige for å opprettholde et menneskeverd.

John I. Alvheim (FrP): Det er problemer for pasientene vi skaper hvis vi i dette landet ikke skal engasjere oss i denne forskningen innen gen- og bioteknologi og utforske og nyte godt av de resultater som der fremkommer. Det er pasientenes interesser vi ivaretar.

Når det gjelder terapeutisk kloning, er det et faktum at man dyrker stamceller for å behandle mennesker med alvorlige, dødelige sykdommer. Jeg trodde vi var innstilt på å gjøre det i Velferds-Norge. Jeg har full respekt for dem som ut fra et etisk ståsted ikke kan gå så langt, men vi er i stand til å gå så langt i positiv retning, slik at vi kan nyttiggjøre oss denne teknologien som man kan nyttiggjøre seg utenfor landets grenser. Vi må ikke komme i den situasjon at vi får en akterutseilt fagekspertise på dette området fordi vi ikke får lov å forske på teknikken.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Representanten Harald T. Nesvik har bedt om ordet utenom talerlisten for å fremsette et forslag.

Harald T. Nesvik (FrP): Jeg vil på vegne av Fremskrittspartiet fremme følgende forslag:

«Retningslinjene for den ordinære regulering av pensjonistenes inntekter endres slik at første setning lyder: «Siktemålet for reguleringa skal vera å gi pensjonistar med folketrygdpensjon ei inntektsutvikling i takt med lønnsveksten for øvrig i samfunnet og i tråd med dei prinsipp og mål som er lagde til grunn for

gjennomføringa av det inntektspolitiske opplegget elles».)»

Presidenten: Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte.

Øystein Djupedal (SV): Formiddagens møte avklarte hva som er, og hva som kommer til å bli, denne regjeringens store mare: en regjering som innbyrdes spriker når det gjelder vektlegging av politikk, og – ikke minst – med et fremskrittsparti som kontinuerlig på den ene side vil ydmyke og på den andre side støtte Regjeringen. Det er i dette helt uoversiktlige og meget vanskelige landskap vi har fått en ny regjering. Jeg vil anta at særlig for Kristelig Folkeparti må dette fortone seg som et mareritt, hvis en tenker på at denne regjeringen skal ha en horisont og en levetid. Det betyr at det handlingsrommet som denne regjeringen har vektlagt at den har, stadig vekk innskrenkes fordi det nå vil bli klart for alle og enhver at denne regjeringens parlamentariske grunnlag består av de borgerlige partiene og ingen andre. Det betyr ikke at SV vil være negativ til å støtte eller komme i dialog med Regjeringen når det måtte være aktuelt, men dette fastlegger veldig klart det vi hele tiden har sagt, og det som regjeringspartiene hele tiden har benektet.

Det at Regjeringen også spriker når det gjelder vektlegging av politikk, tydeliggjøres også veldig klart i dag av de parlamentariske lederne for de to største regjeringspartiene. Dette vil selvfølgelig over tid kunne gå seg litt mer til, men samtidig vil det være slik at det i denne Regjeringen er stor indre spenning.

Disse partiene har valgt å inngå i en regjering med et parlamentarisk grunnlag der Carl I. Hagen utgjør den politiske støtte. Om dette partiet sa Bondevik ifølge VG i forrige uke – det var knyttet til en situasjon der Kristelig Folkeparti måtte støtte seg på Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet:

«Da må vi basere oss på det liberalistiske ytterste høyre i norsk politikk. Dette er umulig for Kristelig Folkeparti. Da svikter vi vårt ansvar i arbeidet for de svakstilte ...».

Det er altså det partiet som Kristelig Folkeparti ikke har villet ta i med ildtang tidligere, som nå utgjør det parlamentariske grunnlaget for Regjeringen.

Det skal bli interessant å se hvor mye høyrepolitikk Kristelig Folkepartis velgere tåler, for det vil være utslagsgivende for hvordan dette vil gå.

Dette er en borgerlig regjering, det er det bare å fastslå når en leser Sem-erklæringen. Og la meg trekke fram tre politikkområder som veldig klart peker i en sann retning. For det er sann hvis man leser denne erklæringen og også hvis man leser erklæringstalen til hr. Bondevik, at man vil se at Kristelig Folkeparti har stukket av med de pene ordene, mens Høyre har stukket av med pengene. La meg trekke fram disse tre områdene bare for å vise retningen, for det er også snakk om store strukturelle grep som selvfølgelig vil merkes. Det første er det temaet som jeg og parlamentarisk leder i Høyre tidligere i dag var i en liten

klinsj om, nemlig det som går på statens eierskapspolitikk. Om dette står det i Sem-erklæringen:

«Statlige virksomheter skal ikke tilby produkter og tjenester på rene markedsmessige vilkår som private kan gjøre like godt eller bedre.»

Dette kan egentlig da ikke forstås på noen annen måte enn at staten overhodet ikke skal drive forretningsvirksomhet der det er mulig å tenke seg at det finnes private aktører. Men hvis vi tenker igjennom hva staten rent faktisk eier, så driver staten en hel masse forretningsvirksomhet, av historiske årsaker, av ressursmessige årsaker eller av tilfeldigheter, som da staten fikk de private bankene i fanget. Bare tenk gjennom følgende: Telenor, Statoil, Hydro, DnB, Statnett, Statkraft, Luftfartsverket, NSB – bare for å nevne noe av det som er statens store portefølje. Hvis man da skal forstå denne regjeringserklæringen riktig, så skal altså staten ikke drive virksomhet overhodet der det kan tilbys tjenester eller produkter bedre i det private markedet. Det vil bety – og det er selvfølgelig også Regjeringens målsetting – et storstilt salg av statens virksomhet. Og staten trenger nødvendigvis ikke å eie alt det staten eier, det er så riktig. Men samtidig vil det da være sann – og det viser jo all erfaring – at når staten skal selge ut store deler av sin portefølje, som vi også har sett i siste periode, så selger staten dette for en langt lavere pris enn det det faktisk er verdsatt til. Dette har vi sett ved salg av Telenor, vi har sett det ved salg av Fokus Bank, og vi har sett en rekke andre eksempler. Det betyr altså at det vi nå kanskje står overfor, er at staten i realiteten vil selge ut store deler av de verdiene fellesskapet har, for spottpris. Det har vi sett historisk, og det vil vi sikkert også se igjen. For for denne Regjeringen er sannsynligvis privatisering er et mål i seg selv – de tenker nok sann at nå må vi sørge for å få privatisert mest mulig mens vi har sjansen – ikke et middel for at bedrifter skal bli bedre. Det kan bety en storstilt privatisering som verken næringsvirksomheten eller staten vil tjene på. Man har en slags formening om at private i utgangspunktet nødvendigvis driver butikk bedre enn staten, og det kan man ha en polemikk om, men den skal ikke jeg ta her. Men hvis vi ser hvordan en del private norske bedrifter husholder med sitt bo – ta Kværner eller ta Braathens – så ser man at det er ikke nødvendigvis eierskapet som avgjør om en bedrift er vellykket eller ikke vellykket, det er andre forhold som også spiller inn.

I Norge er det faktisk sann at statlig eierskap er nødvendig for i det hele tatt å ha hovedkontorfunksjoner og ha viktig næringsvirksomhet i Norge. Vi har dårlige, lite nasjonalt orienterte kapitalister. De selger ut straks de får muligheten, straks de får et bud. Vi har dessverre sett altfor mange eksempler på at de private ikke står inne i norske bedrifter med et langsiktig perspektiv, slik vi har sett i mange andre land. Det betyr at staten er nødt til å fylle en rolle, der det private for så vidt kan fylle en rolle i andre land. Men dette vil være en stor strukturell endring som jeg håper at vi ikke skal lykkes med, men som jeg dessverre frykter ut fra en ren ideologisk høyrepolitikk. For det finnes mange sterke ideologiske høyremennesker i den nye regjeringen.

(Djupedal)

Det andre punktet som jeg tenkte jeg skulle trekke fram som viser i hvilken retning dette vil gå, er punktet om skatt og avgift. Ikke noe punkt i denne regjerings-erklæringen er så klart på i hvilken retning man vil. Man har til og med tallfestet det til 25 milliarder kr pluss investeringsavgift. En så stor reduksjon av statens inntekter må selvfølgelig betales. Det er ikke mulig slik som hr. Foss gjentatte ganger har sagt, at dette kan betales med vekst i økonomi og oljepenger. Dette vil uvilkårlig medføre betydelig nedskjæring av offentlig virksomhet eller annen plass. Hvor dette blir, vet foreløpig bare Regjeringen. Men dette vil da uvilkårlig også føre til større forskjeller, for det vil bli dårligere velferdstilbud. I tillegg vil det bety at disse skatter og avgifter nødvendigvis vil ha den effekt at de som sitter øverst ved bordet, får en større lettelse enn de som sitter nederst ved bordet. All erfaring med Høyres skatteforslag viser at dette også vil være tilfellet her. Og det vil bety at dette punktet vil være et punkt for større forskjeller i det norske samfunn – det motsatte av det Kristelig Folkeparti drev valgkamp på, nemlig at man skulle ha mindre forskjeller, man skulle ivareta de fattigste, og man skulle sørge for et samfunn med større rettferdig fordeling. Dette punktet i regjeringserklæringen viser veldig klart at det er Høyre som har hånden på det økonomiske rattet, mens kanskje Kjell Magne Bondevik har de store ord om rettferdighet og solidaritet.

La meg også trekke fram et tredje punkt som viser i hvilken retning denne Regjeringen ønsker å gå. I regjeringserklæringen står det veldig klart at veksten i statsbudsjettet skal være mindre enn veksten i verdiskapingen i Fastlands-Norge. Dette høres selvfølgelig meget komplisert ut. Men det det i realiteten betyr, er at veksten i det fellesforbruket vi her i denne sal vedtar, skal til enhver tid være lavere enn det som er veksten utenfor dette hus. Og det vil bety at det legges et bånd på hvilke tiltak dette hus kan gjøre. Det betyr at når vi ønsker å satse på skole, på eldreomsorg, på sykehus, på barnehager eller hva det er, så må dette selvfølgelig betales, og dette betales i all hovedsak over statskassen. Men her skal man altså legge en begrensning i statens muligheter til pengebruk for å dekke viktige velferdsoppgaver, og denne begrensningen ligger i veksten i fastlandsøkonomien. Dette er tradisjonell høyrepolitikk, for der mener man helt faktisk at det private forbruket til enhver tid skal være høyere enn det offentlige forbruket. Og det er for så vidt fair nok å si det. Men det denne Regjeringen da veldig klart sier, er at fellesskapsverdiene, fellesskapsforbruket, skal til enhver tid ikke være større enn det som finnes i fastlandsøkonomien.

Disse tre punktene viser veldig klart – jeg kunne også trukket fram flere, men dette gjelder den økonomiske politikken – at dette er en borgerlig regjering. Og dette vil enda klarere bli en borgerlig regjering med alle disse operasjonene som denne Regjeringen skal få lov til å gjennomlide under Carl I. Hagens ledelse. Han vil til enhver tid sørge for at ydmykelse og støtte vil gå hånd i hånd, sånn at denne Regjeringen selvfølgelig ikke felles,

men sånn at den til enhver tid skal skjønne hvem det egentlig er som sitter med styringen.

Det finnes alternativt flertall for en annen politikk i denne sal som ikke gir Carl I. Hagen innflytelse overhodet – og det er jo SVs erklærte mål. Vi synes ikke det er godt for det norske folk at Carl I. Hagen skal ha frontrollen i denne typen politisk spill. Og det betyr at vi får nå se hvordan dette går fra Kristelig Folkepartis ståsted, men det er Kristelig Folkepartis velgere som avgjør hvor mye høyrepolitikk denne nasjonen skal få.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Nordtun (A): Dette er en debatt som omhandler rikets tilstand og styring, og i den forbindelse vil jeg spørre representanten Djupedal, nestlederen i SV, om hans syn på hvordan de skal bruke sin politiske makt i Stortinget etter at de er kommet inn med en så stor gruppe.

Djupedal sa bl.a. at han skulle støtte Regjeringen når det ble aktuelt. Det er vel og bra. Men hvis det skulle bli aktuelt å støtte andre koalisjoner her, hvordan ser Djupedal på det? Hvordan vil SV nå bruke sin politiske makt? Jeg vil videre spørre nestlederen i SV om hvordan han ser på formuleringene i SVs program med hensyn til den innbitte motstanden mot EØS-avtalen, at Schengen-samarbeidet skal snus helt på hodet og forkastes, at medlemskapet i NATO skal være en saga blott – ut av det. Er dette invitasjon til et samarbeid? I Djupedals gruppe er det personer som er mer komfortable med Rød Valgallianses program enn med SVs, ble det sagt to dager før valget.

Kan vi få nestlederen i SVs oppklaring på disse områdene?

Øystein Djupedal (SV): Jeg kan berolige min gode venn Tore Nordtun med at det er SVs program alle våre representanter er valgt på.

I debatten i formiddag var det flere interessante signaler, ikke minst fra tidligere statsminister Stoltenberg, som nå orienterer seg etter det store valgnerlaget Arbeiderpartiet har hatt. Og det skjønner jeg godt, for det har vært en debatt vi har etterlyst fra SVs side. Vi gikk riktignok og håpet at vi skulle gjøre et godt valg, men vi innså nok at mer enn 50 pst. ville vi aldri klare alene. Vi har skjont at skal vi få innflytelse over det vi mener er viktig, er vi nødt til å forholde oss til andre partier. Å forholde seg til andre partier betyr at man både gir og tar. Og vi er mer enn villige og har sagt at vi ønsker å inngå et samarbeid med Arbeiderpartiet, med Senterpartiet eller med andre partier som står oss politisk nær, for å skape flertall for en politikk vi mener går i riktig retning.

Vi har registrert at fram til stortingsvalget nå var det ingen interesse for dette i Arbeiderpartiet, og det var heller ingen interesse for det i andre partier. Nå har vi fått et storting som parkerer både Arbeiderpartiet og SV i første omgang ikke i maktens korridorer, men dessverre litt utenfor. Men jeg synes det er interessant å se at både tidligere statsminister Stoltenberg og også andre av Arbei-

derpartiets toneangivende politikere nå orienterer seg mer i retning av at den tid er definitivt forbi da Arbeiderpartiet kunne se for seg at man skulle ha regjering alene.

Jeg synes det er et paradoks at de norske sosialdemokratene er det siste sosialdemokratiske partiet i Europa som har fått den erkjennelsen. I Sverige er det vårt søsterparti og Miljøpartiet som utgjør det parlamentariske flertallet for den sosialdemokratiske regjering, i Tyskland sitter De grønne sammen med sosialdemokratene, i Frankrike sitter vårt søsterparti sammen med sosialdemokratene, og i flere andre land i Europa er dette mønsteret. Dette er mønsteret fordi det nødvendigvis tvinger seg fram. I en så uoversiktlig verden som vi nå har, tror jeg at det å ha et stabilt parlamentarisk styre er viktig, men det er selvfølgelig viktig å ha et stabilt parlamentarisk styre langs en politikk som går mot venstre, og ikke langs en politikk som går mot høyre.

Julie Christiansen (H): Inneværende års statsbudsjett gav det norske folk en solid skatte- og avgiftssmell, en smell som nok er en del av årsaken til at representanten Djupedal i sitt innlegg uttalte at vi mangler nasjonalt orienterte kapitalister i Norge, men som også har hatt en klar negativ sosial slagside. På vårparten kom nyhetsinnslagene om at mennesker til tross for at de hadde arbeidsinntekt, måtte gå på sosialkontoret for å få betalt strømregningene sine. En høyskattepolitikk kombinert med høye avgifter var altså en direkte årsak til at vi fikk flere sosialmottakere i Norge.

Høyre har advart mot de konsekvenser en slik politikk har for menneskers mulighet til å greie seg på egen inntekt. Selvhjelpenhet og selvrespekt henger etter vår oppfatning sammen.

SV har kjørt en valgkamp for de fattigste i Norge, noe jeg respekterer SV for. Mitt spørsmål til Djupedal er: Er SV villig til å se på selvhjelpenhet og det å greie seg på egen inntekt som en målsetting? Og er de, som en konsekvens av det, villig til å se skatte- og avgiftspolitikken i sammenheng og være med samarbeidsregjeringen på dens målsetting om å redusere det samlede skatte- og avgiftstrykket for de lavest lønnte?

Øystein Djupedal (SV): La meg takke for en hyggelig replikk, for der var det mange gode ting å ta fatt i.

For å svare på den første biten av din utfordring: Vi er for kapitalister, vi er også for private kapitalister – bare så det er sagt – vi er for et privat næringsliv, og vi er for at alle skal bidra til fellesskapet.

Når det gjelder skatte- og avgiftstrykket, er det klart at det er mange i det norske samfunnet som med fordel kan betale mindre skatt og mindre avgift. Svakheten med det Høyre hele tiden gjør når de snakker om skatt og avgift, er at de ikke er målrettet i det de ønsker. Det betyr selvfølgelig at de som har høyest inntekt og høyest forbruk, relativt sett bestandig får de største lettelsene. Bestandig, uten unntak, er det effekten av Høyres forslag. La oss ta en generell reduksjon av elavgiften som et eksempel. Hvem tjener mest på det? Jo, selvfølgelig tjener de med de største boligene og det høyeste elektrisitetsforbruket

mest på det. Minstepensjonisten i en vanlig liten leilighet vil sannsynligvis ikke tjene mye, kanskje en femtilapp eller en hundrelapp i året, mens en som har en enebolig og som lar strømmen gå, som har strøm i carporten og strøm i svømmebassenget, vil tjene mange, mange tusenlapper. Hvis man ønsker at de som sitter nederst, skal få den avgiftslettelsen – og det ønsker vi – så må man foreta en systemomlegging. Man må sørge for å få et topprissystem. Da oppnår man to ting. Man hjelper de som har minst penger, og man sørger for en reduksjon i det totale energiforbruket, hvilket også er et mål.

I SVs skattepolitikk, som vi har fremmet i alle år her i Stortinget, har vi akkurat denne profilen. Vi er ikke veldig bekymret for at de høytlønte må betale mye skatt, for det synes vi er riktig. Men vi er veldig bekymret for at mange som sitter nederst ved bordet, betaler for mye skatt. Derfor er vår skattepolitikk målrettet for at disse skal få lettelser, for i likhet med Høyre mener SV at det beste er hvis man kan livnære seg på egen inntekt. Vi har ikke noe ønske om å dytte noen som helst over i sosialkø. Dessverre er det noen som havner der, og da må vi hjelpe dem. Men det beste for ethvert menneskes selvrespekt og for samfunnet er at man kan leve av egen inntekt. Det er selvfølgelig også SVs mål.

Gjermund Hagesæter (FrP): SV og representanten Djupedal har lenge tatt sterkt til orde for bl.a. høyere kapitalbeskatning. I den forbindelse har jeg et spørsmål: Er ikke representanten Djupedal redd for at en slik skjerpet kapitalbeskatning i en åpen økonomi som den norske vil føre til kapitalflukt og dermed tap av norske arbeidsplasser? Eller mener representanten Djupedal at økonomiske rammebetingelser ikke har noe å si for hvor en bedrift blir plassert?

Øystein Djupedal (SV): Spørsmålet om kapitalbeskatning eller beskatning overhodet reiser selvfølgelig mange vanskelige problemstillinger. Er det mulig for en nasjon å ha en annerledes skatte- og avgiftspolitikken enn sine naboland? Er det mulig å opprettholde et velferdsnivå der staten har inntekter samtidig som man har et helt annet system? Svaret på dette er delvis ja og delvis nei. Det er delvis ja fordi skatte- og avgiftssystemet i alle land i Europa er veldig forskjellig. Det er et av disse områdene som faktisk er harmonisert minst.

Jeg leder akkurat nå en arbeidsgruppe i Nordisk Råd som ser på akkurat dette med kapitalbeskatning i de ulike land i Europa. Og man vil bli veldig overrasket over å se hvor store de faktiske forskjellene er mellom de ulike land i Europa, inkludert Norge – alt fra avskrivningssatser til satser for kapitalbeskatning, til hva man kan trekke fra og ikke trekke fra, skattegrunnlag mv. Det betyr at svaret er ja, det er mulig å ha en annerledes beskatning også av kapital i Norge.

Så er spørsmålet: Er det ønskelig? Det er en annen bit. Vi mener – og det mener vi veldig klart – at norsk kapital skattlegges meget lempelig. Hvis en ser det i internasjonal sammenheng, skattlegges ikke norsk kapital spesielt hardt. Tvert imot er det sånn at de fleste ærlige kapitalis-

ter sier at det ikke finnes noen skattemessig grunn til å flytte næringsvirksomhet fra Norge. Vi ønsker – og det tror jeg også at Fremskrittspartiet vil være enig i – at Norge skal være en velfungerende velferdsstat. Det betyr at staten, samfunnet, må ha inntekter, og staten må ha inntekter fra ulike skatteobjekt – kapital er ett. Jeg har lagt merke til at hvis man sammenlikner med mange andre land som har lavere kapitalbeskatning, så har de mye høyere boligbeskatning og mye høyere eiendomsbeskatning, som er stasjonære skatteobjekt som ikke kan flyttes, mens kapital kan flyttes. Det betyr at det Fremskrittspartiet i Norge står for, er helt atypisk i forhold til alle de partiene de eventuelt kan sammenlikne seg med. De ønsker en hardere beskatning av bolig og eiendom, for de sier at dette kan man ikke flytte, men pengene kan man flytte til Cayman Islands.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Samarbeidsregjeringen har som mål for sin helsepolitikk at alle skal gis et likeverdig tilbud av helsetjenester uavhengig av bosted og økonomi. Nærhet, likhet og kvalitet skal være idealet for helse- og omsorgstjenestene. Vi vil løfte fram de mest forsømte områdene, og vi vil satse forebyggende.

Vi står for en folkehelsepolitikk som bygger på den enkeltes ansvar for egen helse. Like fullt må helsetjenesten være en pådriver på dette området fordi helsetjenesten så godt kjenner resultatene av manglende forebygging. Folkehelsepolitikken er derfor også et samfunnsansvar.

Livsstilsfaktorer som kosthold, mosjon, røyking og rus har nær sammenheng med helse. Tobakk forårsaker om lag 30 pst. av krefttilfellene og kostholds faktorer sammen med manglende fysisk aktivitet mellom 30 og 40 pst. Disse livsstilsfaktorene er også blant de viktigste årsaksfaktorene til hjerte- og karsykdommer. Vi vil følge opp kreftplanen, og vi vil følge opp kreftplanens satsing ikke minst på dette feltet. Samtidig er det viktig å bygge ut kapasiteten i strålebehandling i nødvendig takt.

Psykiske lidelser og psykososiale problemer representerer store belastninger for de som rammes, for samfunnet som helhet og for tjenesteapparatet. Forebygging av psykiske lidelser og psykososiale problemer må få større plass. Regjeringen vil følge opp gjennomføringen av Opptrappingsplanen for psykisk helse, og vi legger særlig vekt på arbeidet for barn og ungdom med psykiske lidelser. Vi vil løpende vurdere fordelingen av ressursinnsatsen for å sikre en god balanse mellom behov og innsats, slik representanten Alvheim var inne på.

Som helseminister vil jeg nå foreta en gjennomgang av helsetjenestens tilbud til rusmisbrukere. Her er det i dag store mangler og sviktende sammenhenger, som vi ikke minst gjennom de siste ukene har fått dokumentert gjennom media.

Stortinget har vedtatt en reform som innebærer statlig overtakelse av eieransvar og sektoransvar for spesialisthelsetjenesten. Samarbeidsregjeringen vil gjennomføre sykehusreformen. Stortinget har gjennom sin behandling

av Ot.prp. nr. 66 for 2000-2001, Om lov om helseforetak m.m., fastsatt rammer for gjennomføringen. Det er så langt gjort et betydelig arbeid for å forberede den. Regionale helseforetak er etablert, og det gjennomføres nå forberedende aktiviteter fram mot overtakelsen av ansvar og eierskap fra årsskiftet. Det vil bli utviklet en styringsdialog med de regionale helseforetakene som understøtter foretaksmodellen.

Når staten ved årsskiftet overtar eierskapet knyttet til tidligere fylkeskommunalt eide virksomheter innen spesialisthelsetjenesten, må denne eierposisjonen benyttes for å realisere helsepolitiske mål. Slik skal eierskapsreformen fylles med innhold. Regjeringen vil benytte sin eierposisjon til aktiv styring for å realisere bedre kvalitet i tjenestetilbudet, effektiv ressursutnyttelse og kortere ventetider for pasientene.

Private virksomheter er et viktig supplement og korrektiv til de offentlige sykehusene. Det frie sykehusvalg og den innsatsstyrte finansiering av sykehus skal utvides til også å omfatte private sykehus som har avtale med regionale helseforetak. Når de avtalemessige rammene lages, må det også ses hen til at helseforetakene fortsatt bærer mange typer kollektivt ansvar, slik som akuttfunksjon, beredskap, utdanning og forskning. Helseforetakenes samlede oppgaver må fortsatt gi grunnlag for rasjonell oppfølging av dette. Men samtidig vil det bli utarbeidet et opplegg som legger til rette for at kjernen i tiltaket – det frie sykehusvalget – også skal omfatte private sykehus. Slik vil tiltaket kunne gi en stimulans til at helsetjenesten får en sterkere forankring hos den enkelte pasient, samtidig som det kan stimulere til bedre kvalitet og effektivitet.

Det er behov for en evaluering av eksisterende finansieringsordninger for alle tjenesteområder innen helsevesenet. Det er videre behov for en utredning av finansieringsordninger innenfor helsetjenesten med sikte på endringer som understøtter den nye organiseringen. Jobb nr. 1 er gjennomføring av sykehusreformen. Dernest vil vi foreta gjennomgangen av finansieringsordningene.

Regjeringen vil følge opp fastlegereformen, men ser behov for å gjennomgå den for å rette opp uheldige virkninger. Spesielt bør henvisningsordningen endres, slik at det er tilstrekkelig med henvisning til spesialist én gang for samme lidelse. Den nye henvisningsordningen har vært i funksjon i noen måneder, men det synes åpenbart at ordningen hittil er blitt praktisert unødvendig firkantet overfor mennesker med kroniske lidelser og eksempelvis kvinner som har et fast og langvarig forhold til en gynekolog. Det vil bli tatt kontakt med Lægeföreningen for å diskutere tiltak for å gjøre praktiseringen så enkel og fleksibel som den er tenkt. Eventuelt kan det bli aktuelt å foreta justeringer i forbindelse med takstforhandlingene til våren.

La meg avslutningsvis minne om at ikke alle sykdommer kan helbredes gjennom behandling. Vi vil likevel alltid kunne gi omsorg og nesten alltid lindre smerte. Det å gi bedre livshjelp til alvorlig syke og døende pasienter vil være en viktig oppgave for denne regjering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg må gratulere statsråd Høybråten med hans comeback, selv om det gikk på bekostning av en kjær arbeiderpartistatsråd.

Å sørge for gode og likeverdige helsetjenester er en av velferdsstatens aller viktigste oppgaver, og uansett hvilket land vi sammenligner oss med, ser vi at en slik organisering er grunnleggende riktig. I så måte ble jeg ikke skremt av det som statsråd Høybråten her sa i sitt innlegg.

Arbeiderpartiet tok et stort løft og kanskje en tung belastning med å reformere sykehustjenesten m.m. En del av reformen tok sikte på å sikre 100 pst. statlig eierskap gjennom statlig driftsansvar. Jeg ser i Sem-erklæringen at fornyelse av offentlig sektor også kan bety privatisering. Jeg synes det ville være trist hvis fornyelse blir forvekslet med privatisering.

Mitt første spørsmål til statsråden er: Er det slik at også offentlige sykehus eller deler av virksomheten planlegges privatisert? Mitt andre spørsmål er: Hvis det skal bli slik som Sem-erklæringen antyder, og som Høybråten også var inne på i sitt innlegg, at private sykehus skal få samme finansiering som de offentlige, skal disse private tilbud på lik linje med offentlige sykehus være forpliktet til f.eks. å ta seg av de samme utdanningsoppgavene for helsepersonell som offentlige sykehus nå er pålagt?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg takker representanten Kristoffersen for hyggelige ord og skal prøve å leve opp til forventningene.

Det som er hovedoverskriften over det jeg sa når det gjelder sykehusreformen, er at Regjeringen tar sikte på å gjennomføre den slik Stortinget har vedtatt den. Og meg bekjent har ikke Stortinget vedtatt at den reformen skal innebære en privatisering av offentlige sykehus. Det som imidlertid denne regjeringen markerer langt tydeligere enn den avgåtte, er at vi ønsker å ta i bruk også private sykehus når det gjelder løsningen av viktige samfunnsoppgaver knyttet til pasientbehandling. Vi ønsker å gjøre det innenfor rammen av avtaler som inngås av de regionale helseforetakene ved disse private sykehusene, og i slike avtaler som vi må utforme et nærmere opplegg for, vil det være naturlig å stille krav til hva disse sykehusene skal levere. I den forbindelse må man også se på den type utdanningsoppgaver som representanten Kristoffersen var inne på.

Jeg tror imidlertid det er viktig at vi signaliserer at trykket på fornyelse i sykehussektoren ikke skal bli mindre med denne regjeringen, snarere tvert imot. Men vi vil sørge for at dette ikke bare blir en ytre endringsprosess, men at det også blir de indre reformers prosess i sykehusene.

Harald T. Nesvik (FrP): Jeg vil også få lov til å gratulere med utnevnelsen som helseminister igjen og ser fram til et konstruktivt og godt samarbeid i tiden som kommer.

Det er slik at dagens helsevesen preges av lange køer. 260 000 mennesker står i kø for å motta behandling. Det er også en situasjon der det er ventelister når det gjelder

strålekapasitet, MR-undersøkelser og en rekke andre ting innenfor helsevesenet. Og de private aktørene innenfor helsevesenet er, i hvert fall slik undertegnede og Fremskrittspartiet ser det, ingen konkurrent til det offentlige helsevesenet. De er et supplement, et nødvendig supplement til helsetjenester. Og slik sett var det veldig mye positivt å høre i statsrådets innlegg.

Men jeg må påpeke at det viser seg at det tar veldig lang tid, fra private institusjoner søker om godkjenning og fram til en eventuell godkjenning eller et avslag foreligger. Det virker som om man legger vekt på en rekke forskjellige kriterier, og i hvert fall tidligere nærmest har lett etter utveier slik at man kan si nei til private aktører innenfor helsevesenet. Det håper jeg at denne regjeringen kan få en slutt på, slik at man kan gi mer positive tilsagn i så henseende. Og da vil jeg spørre statsråden: Vil statsråden nå sørge for at det egentlig bare er de faglige kriterier som skal legges til grunn for en godkjenning av private helseinstitusjoner i Norge, og deretter at disse gis refusjon på lik linje med de offentlige helseinstitusjonene?

Jeg håper statsråden kan gi en positiv tilbakemelding på dette, slik at norske pasienter kan gå framtiden trygt i møte.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg takker for invitasjonen til samarbeid.

For min del vil jeg si at hovedfokuset, uansett virkemidler, må være å sørge for at pasientenes interesser og pasientenes muligheter til å få raskest mulig og best mulig behandling er overordnet. Det må også være avgjørende i forhold til den vurdering som gjøres i tilknytning til søknader om godkjenning som privat sykehus.

Jeg kommer til å følge lovverket slik det er vedtatt av Stortinget, når det gjelder hva som skal til for en slik godkjenning. Når det gjelder spørsmålet om finansiering, som er et annet spørsmål enn spørsmålet om godkjenning som sykehus, vil jeg som helseminister følge de retningslinjer som er trukket opp i Regjeringens tiltredelseserklæring, nemlig at en ser dette i forhold til et samspill med de regionale helseforetakene og en avtale med regionale helseforetak. Vi vil utforme et opplegg for slike avtaler ut fra de hensyn som må ivaretas for å sikre en god og helhetlig helsepolitisk sammenheng i tilbudet.

Olav Gunnar Ballo (SV): Da Odelstinget den 6. juni i år debatterte lov om helseforetak, uttalte representanten Are Næss fra Kristelig Folkeparti følgende:

«Denne loven vil vise seg ikke å være til fordel for noen del av landet.»

Han sa videre:

«Det er likevel en omfattende og radikal endring som foreslås, og det er bemerkelsesverdig at jo mindre peiling Arbeiderpartiets helseministere har på helsevesenet, desto større reformer dukker de opp med. Her synes det å være en årsakssammenheng.»

Næss fortsatte:

«Dette lovforslaget innebærer et helsepolitisk tidskille, og ikke bare i det ytre, ved at Arbeiderpartiet slår inn på en linje der de må støtte seg til Fremskritt-

partiet og Høyre, ja, der disse partier jubler for forslaget som et uttrykk for at Arbeiderpartiet endelig er begynt å føre høyresidens helsepolitikk.»

Også representanten Bondevik tok da stilling til reformen og uttalte:

«Denne reformen betyr i realiteten at viktige beslutninger blir flyttet vekk fra folkevalgte organ med nærhet til brukerne – pasientene. Jeg er redd for at det kan føre til et demokratisk underskudd i vår sykehuspolitikk.»

Jeg vil være rimelig trygg på at de betraktningene som både Are Næss og Kjell Magne Bondevik har kommet med, er betraktninger som helseministeren helt ut deler. Dette er hans egne partifeller. Og jeg vil i forlengelsen av det Bondevik her tok opp, nemlig det demokratiske underskudd som foreligger som en konsekvens av helse reformen, spørre helseministeren helt konkret om hvordan man har tenkt å gripe fatt i helse reformen som Kristelig Folkeparti så klart har gått imot, for å sørge for at det ikke blir et demokratisk underskudd. Hva vil være statsrådets tilnærming for å sikre at man nå i stedet ivaretar demokratiet på en hensiktsmessig måte?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Vi kan sikkert få mye moro i denne salen i denne perioden med å trekke fram sitater fra tidligere debatter.

Jeg for min del legger til grunn at når Stortinget har vedtatt tidenes største forvaltnings- og tjenestereform, i hvert fall i moderne forvaltnings historie, har Regjeringen og den til enhver tid sittende helseminister å gjennomføre det. Den respekt har jeg for vedtak som er fattet i denne sal. Det betyr at jeg er mindre opptatt av å gjenta gamle debatter. Jeg er mer opptatt av å sørge for en trygg og sikker gjennomføring, og det kommer til å bli krevende nok, for det er lagt et meget tidskritisk løp. Det går jeg nå inn i og gjør opp status, og sikrer en god gjennomføring. Men la meg si at jeg er opptatt av at det rundt beslutningene i helsetjenesten skal være en offentlig debatt, og at det skal være en demokratisk utøvelse av helsepolitikken. Med staten som eier vil det i veldig stor grad si at vi må sørge for gode prosesser inn mot de sentrale politiske organer.

Jeg er for øvrig av den oppfatning at det er en ganske god sammenheng mellom de forslag jeg la fram og fikk vedtatt som helseminister i forrige periode når det gjelder fristilling av sykehus, og når det gjelder en sterkere regional samordning, og det som har skjedd med denne reform som Stortinget i mellomtiden har vedtatt. Det er litt andre virkemidler, og det er en litt annen strategi, men det er mange av de samme målene. Derfor føler jeg det absolutt ikke vanskelig å stå her og si at jeg skal gjennomføre Stortingets vedtak.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): I arbeiderparti-regjeringens forslag til nasjonalbudsjett for 2002 og i finanstalen som jeg holdt den 11. oktober, ble det lagt stor vekt på å beskrive den økte usikkerheten som vi nå

ser både i internasjonal og i norsk økonomi. Etter at arbeidet med nasjonalbudsjettet ble avsluttet, er det kommet nye anslag fra ulike institusjoner. Disse kan tyde på at utsiktene til økonomisk vekst neste år vil kunne bli svakere enn lagt til grunn i nasjonalbudsjettet. Jeg brukte mine siste dager i Finansdepartementet til å få grundige analyser av hvordan dette kan påvirke norsk økonomi, og om det bør få konsekvenser for den økonomiske politikken.

Svakere vekst internasjonalt vil kunne påvirke norsk økonomi gjennom flere kanaler. En ser klare tegn til svakere eksport av tradisjonelle varer og svakere utvikling for utekoncurrerende industri. Samlet sett trekker dette i retning av at veksten også i norsk økonomi kan bli noe svakere enn forutsatt i nasjonalbudsjettet.

Aktiviteten framover vil likevel ligge på et høyt nivå. Arbeidsmarkedet vil fortsatt være stramt. Samtidig vil tendensene til todeling av økonomien kunne forsterkes i tiden framover. Husholdningenes finansielle situasjon er meget solid, og de vil i tillegg trolig oppleve en sterk vekst i disponibel realinntekt neste år. Sterk vekst i husholdningenes etterspørsel vil på den ene side gi betydelige impulser til de tjenesteytende sektorer og andre næringer som er skjermet for utenlandsk konkurranse. På den annen side vil industrien og andre deler av konkurranseutsatt virksomhet kunne rammes av svakere vekst i den internasjonale økonomi. Styrkingen av den norske krone siden i fjor sommer har bidratt til svekkelse av den kostnadsmessige konkurranseevnen. Dette kommer på toppen av en kostnadsvekst som fortsatt ligger høyere enn hos våre handelspartnere.

Vår vurdering var at disse perspektivene klart peker i retning av at en i tiden framover bør være varsom med å stimulere økonomien ytterligere gjennom finanspolitikken. Vi må minne hverandre om at den økte bruk av oljepenger som følge av handlingsregelen, som arbeiderpartiregjeringen allerede har innarbeidet i budsjettet, i seg selv gir en positiv stimulans for økonomien på 0,6 pst. Dersom man skulle gi ytterligere stimulanter, ville dette øke innenlandsk etterspørsel og dermed presset i arbeidsmarkedet. Samtidig ville dette kunne motvirke en rentenedgang, bidra til en ytterligere styrking av valutakursen og dermed forverre situasjonen for konkurranseutsatt virksomhet.

De nye retningslinjene for den økonomiske politikken som Stortinget behandlet i vår, tillegger pengepolitikken en sterkere rolle i å stabilisere norsk økonomi. Markedet forventer nå en nedgang i rentene. Dersom den nye regjeringen bruker flere oljepenger enn arbeiderpartiregjeringen foreslo, vil det derfor ha to sikre virkninger. Man får et rentenivå som er høyere enn det ellers ville ha vært, og man gjør situasjonen vanskeligere for den konkurranseutsatte delen av næringslivet. Dersom den nye regjeringen likevel bruker flere penger, er det derfor kun et tegn på at Regjeringen ikke klarer å gjøre de vanskelige valgene. Regjeringen klarer ikke å gjøre den jobben den har påtatt seg å gjøre.

Men det er vel også her Regjeringens største utfordring ligger. Sem-erklæringen lover økte bevilgninger til mange gode formål. Samtidig loves 31 milliarder kr i

skattelette, først og fremst til dem som tjener aller mest. Dette går ikke i hop. Det kan bare gjennomføres ved kutt i ulike velferdsordninger. Samlet sett vil dette gi større forskjeller mellom folk i Norge.

Men dette dilemmaet kommer man ikke utenom ved å sprøyte flere oljekroner inn i økonomien. Da sender man regningen til unge familier med store boliglån og til ansatte i industrien som sendes ut i arbeidsledighet. Derfor må vi alle kunne forvente at Regjeringen gjør den delen av jobben som ikke ble gjort på Sem – at Regjeringen klarer å velge og klarer å skaffe rom for de løftene som den har gitt.

Statsråd Kristin Clemet: I regjeringserklæringen heter det at Samarbeidsregjeringen vil øke satsingen på utdanning og forskning. Målet er at Norge skal ligge helt i teten internasjonalt når det gjelder ny teknologi, kompetanse og kunnskap. Det kan se ut som et ambisiøst mål, men jeg tror det er et mål som er innen rekkevidde, og jeg tror det er et mål som er meget viktig. Det er viktig fordi det er en forutsetning for at vi skal kunne opprettholde et høyt velferdsnivå. Da snakker jeg ikke bare om materiell velferd, men også om immateriell velferd, fordi kunnskap er kilden til dannelse, til kultur, til mestring og til personlig utvikling. Men det er også viktig fordi det er en forutsetning for å sikre verdiskapingen i et land som er veldig åpent, som er veldig avhengig av andre land, og som må konkurrere med andre og være produktivt, spesielt i en situasjon hvor det er knapphet på arbeidskraft.

Det er viktig å huske at kunnskap og kompetanse kan tilegnes på mange måter, på mange steder, i mange situasjoner – ja, vi gjør det vel hele tiden. Av og til er det kunnskapen som oppsøker oss, slik det ofte er i skolen. Men vi kan også oppsøke kunnskapen, slik vi gjør når vi går på biblioteket. Begge deler er like viktig. Vi skal lære, men vi skal også lære å lære. Men det som samtidig er helt klart, er at samspillet mellom det formelle kompetansesystemet vårt, det offentlige utdanningssystemet og forskningen og det private og uformelle utdanningssystemet og kompetansesystemet naturligvis er helt vitalt og helt sentralt for i hvilken grad vi skal greie å tilegne oss tilstrekkelig kunnskap.

Når jeg sier at jeg tror dette ambisiøse målet om å være helt i teten internasjonalt når det gjelder ny teknologi, kompetanse og kunnskap, er innen rekkevidde, er det fordi vi tross alt har et svært godt utgangspunkt på veldig mange områder. På noen områder er Norge allerede i teten. La meg nevne noen slike områder: Vi er blant de land i OECD som investerer mest i utdanning. Vi er blant de land som bruker mest pr. elev i grunnskole og videregående opplæring. Hvis vi ser på utgiftene til utdanningsinstitusjoner som andel av BNP, er vi tredje best i OECD. Gjennomstrømmingen til og med videregående opplæring er en av de aller høyeste i verden. Det er en svært høy andel av elevene som går videre fra grunnskole til videregående opplæring, og det er lite frafall underveis. Vi har en meget høy deltakelse i etter- og videreutdanning, og vi har meget lange tradisjoner innen fjern-

undervisning, hvilket også har gitt oss en mulighet til å bli veldig gode innen nettbasert læring, der Norge faktisk ligger langt fremme internasjonalt.

Også på innholdssiden er det positive ting. Matematikkunnskapene blant avgangselever i videregående opplæring er i hvert fall over gjennomsnittet, selv om kunnskapen er lavere på lavere trinn i skolen. Voksnes leseferdigheter i Norge er gode, og ungdoms – eller 14-åringers – demokratiforståelse er meget bra sammenliknet med ungdoms forståelse i andre land. Vi har en godt utdannet, samvittighetsfull lærerstand. De aller fleste lærere er meget dyktige og entusiastiske. Vi har et stort antall kvinner som tar høyere utdanning. Dessuten deltar vi i EUs rammeprogrammer om forskning og teknologisk utvikling. Der må vi konkurrere for å være med, og vi har greid oss ganske bra – ja, innenfor miljørettet og marin forskning betegnes vi faktisk som en stormakt.

Når alt dette er sagt, betyr ikke det at alt er bra. Det er også problemer og utfordringer innenfor norsk utdanning og forskning. Det er alltid et potensial for forbedring. Jeg oppfatter det slik at alle i denne sal faktisk mener at det er rom for forbedringer. Dessuten er det alltid nødvendig med omstilling, rett og slett fordi utdanningen vår er et meget langt løp mot et bevegelig mål. Samfunnet forandrer seg, og de andre landene som vi konkurrerer med og mot, forandrer seg også.

La meg nevne noen av de utfordringene vi står overfor.

For det første er det meget store variasjoner innenfor norsk utdanning, både i kvalitet og i fysisk utrustning, enten vi snakker om skolebygg eller utstyr. Det betyr at det er noen som har noe å lære bort, og at det er noen som har noe å strekke seg etter.

For det andre: Selv om vi har en stor grad av kvalitetsvurdering og forsøk på evaluering av skoler, lærere og elever, og vi har mye statistikk, er vi kanskje ikke flinke nok til å beskrive den og virkelig vurdere den og vurdere kvaliteten på den. Dermed er det også vanskeligere å lære av det beste enn det kunne være. Lese- og skriveferdighetene er til dels mangelfulle hos 15–20 pst. av elevene, og vi har problemer med lærerrekutteringen. Mange lærere har dessuten ikke tilstrekkelig, eller i hvert fall ikke ønskelig, faglig fordyping innen de fagene de underviser i. Tilbudet på etter- og videreutdanningskurs for lærere, og søkningen til dem, er også svakere enn ønskelig. Vi har et lavt antall undervisningstimer på barnetrinnet, og vi har problemer med realfagsrekutteringen – for øvrig i likhet med en del andre land. Det er mangler ved lærerutdanningen. Og studentene som tar høyere utdanning, bruker meget lang tid på å fullføre utdanningen.

Selv om vi har en del fremragende forskning, skorter det også på kvalitet i en del av forskningen, samtidig som vi satser lite – ja, til dels svært lite – innenfor grunnforskning og næringslivsforskning sammenliknet med OECD-landene, og ikke minst med våre naboland. Vi har til dels for dårlig samspill mellom kompetansesystemene i offentlig og privat sektor, noe Kristin Halvorsen var inne på tidligere i dag. Nærings- og arbeidslivet må mer inn i skolen, og skolen må mer inn i nærings- og arbeidslivet. Det er både viktig og riktig.

Slik jeg ser det, vil jeg peke på særlig fire områder som det er viktig at vi griper fatt i nå, bl.a. på grunnlag av Sem-erklæringen og Regjeringens erklæring.

For det første: Vi må arbeide videre med kvalitetsforbedringer i grunnskole og videregående opplæring, og jeg tror det er viktig å se disse to trinnene i sammenheng. Vi trenger mer kvalitet for hver krone, og vi må ha en grunnopplæring som er tilpasset den enkelte elev enda bedre enn den er i dag. Elementer i et slikt program kan være en bedre lærerutdanning. Regjeringen vil fremme en stortingsmelding om lærerutdanningen til våren, der det blir foreslått bedre differensiering, mer mulighet for faglig fordyping. Andre elementer er bedre etter- og videreutdanningstilbud samt å utvikle tilbudene, permisjonsmulighetene og stipendordningene for lærerne, utvide timetallet på barnetrinnet og videreføre satsingen på IKT – det er et mål at hver elev har tilgang til PC med Internett. Dessuten vil vi sikre et mangfold i tilbudet ved at vi også forbedrer og forenkler privatskoleloven.

For det andre: Når det gjelder høyere utdanning, vil vi gjennomføre kvalitetsreformen for høyere utdanning i samsvar med Stortingets intensjon og fremdriftsplan. Det kommer endringer i lov om universiteter og høyskoler i 2002, og vi skal ha en ny gradsstruktur høsten 2003. Hensikten med denne reformen er bl.a. å få frem incentiver og handlingsrom for institusjonene og studentene som gjør at studentene kan gjennomføre studiene på kortere tid og med bedre resultater.

For det tredje: Når det gjelder forskningen, vil Regjeringen forfølge opptrappingsplanen for forskning, noe som betyr at vi skal nå OECD-gjennomsnittet senest innen 2005. Vi skal ha en særlig satsing på grunnforskning, inklusive de fire tematiske områdene og FUGE-prosjektet, og vi ønsker å gjennomføre incentivordninger for sterkere forskningsinnsats i næringslivet.

Og det fjerde elementet jeg vil nevne, er kompetansereformen – å få gjennomført retten til grunnopplæring og videregående opplæring, stimulere til mer etter- og videreutdanning samt utvikle og stimulere til bedre samarbeidsformer og samspill mellom det offentlige kompetansesystemet, utdanningssystemet, og det som skjer i arbeidslivet. Vi vil arbeide videre med dokumentasjonsordninger for realkompetanse og oppmuntre til mer samarbeid mellom skole og arbeidsliv og til randsoneaktiviteter mellom universiteter og høyskoler og private forsknings- og utredningsinstitutter.

Kunnskap kan på mange måter ses som et mål i seg selv. Kunnskap er internalisert i selve mennesket. Men kunnskap er også et middel. Kunnskap er et middel til arbeid, til å komme seg ut av fattigdom, til valgfrihet, til å ta ansvar for egne valg, til selvhjelpenhet, til dannelse og til verdiskaping. Mesteparten av nasjonalformuen vår er arbeidskraften – ja, det er kunnskapen. Det har alltid vært viktig, men det har blitt enda viktigere, i det man kan kalle den nye økonomien – kunnskapsøkonomien – fordi kunnskapsinnholdet i produkter og tjenester nå er sterkt økende. Derfor er det å satse på kunnskap å satse på fremtiden, og derfor var jeg glad da min forgjenger ønsket meg velkommen til departementet ved å ønske meg velkommen til fremtidsdepartementet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A): La meg først ønske statsråden velkommen til et samarbeid på et viktig område for våre barn og unge og for vårt framtidige samfunn.

Jeg synes statsråden gav et veldig godt hovedbilde av norsk utdannings- og skolesystem, et bilde som jeg er helt enig i, men som var det stikk motsatte av det jeg hørte fra Høyre i valgkampen.

Valgkampen for øvrig dreide seg om løfter for skolesektoren fra mange partier, som forplikter. Arbeiderpartiet har prøvd å følge opp dette gjennom det budsjettet vi har framlagt, der vi følger opp løftet om høyere lærerløninger, mer undervisning, gratis læremidler i grunnskolen og i den videregående skolen, og opprusting av skolebygg.

Sem-erklæringen inneholder mange ting vi er enige om, og arbeid som allerede er satt i gang av den forrige regjeringen. Men det er også punkter vi er uenig i, særlig på de områdene hvor det signaliseres en høyredreining i retning privatisering, sterkere private innslag, og fare for en todeling i det norske skolesystemet, som er en trussel mot det vi mener vi skal slå ring om: fellesskolen. Men jeg skal la det ligge nå, det kan vi komme tilbake til når det kommer forslag fra Regjeringen.

Jeg vil holde meg til det aktuelle og kjente. Statsråden er blitt intervjuet i flere sammenhenger, og selv om hun sier at det ikke er hovedbudskapet som er kommet fram, er det i hvert fall blitt forstått slik at hun mener at en burde fjerne dårligere lærere lettere enn i dag, og at en burde differensiere utover dagens muligheter. Tanken går lett til prestasjonslønn. Når jeg nevner disse to områdene, er det fordi statsråden på disse områdene i intervjuene også har gått noe ned i substansen. Jeg ser Høyre-politikken og Høyre-programmet bak, men hva mente egentlig statsråden?

Statsråd Kristin Clemet: Jeg kan kanskje si at spørsmålet ikke kom helt uventet, men jeg er i grunnen glad for det, fordi jeg da får anledning til å kommentere meg selv og mine egne uttalelser. Jeg vil gjerne si at det som fremkom på fjernsynet den dagen, for det første ikke var ment som noe hovedbudskap fra min side, for det andre synes jeg at jeg uttalte meg upresist, riktignok også på et upresist spørsmål, og for det tredje virket det unødig provoserende.

Det betyr ikke at det temaet jeg forsøksvis prøvde å berøre, nemlig kvalitet i skolen og kvalitet på lærerne, ikke er viktig. Jeg synes vi har en plikt til å engasjere oss i det som voksne mennesker, av hensyn til våre barn. Men hva skal man gjøre for å engasjere seg i det å få gode lærere? Det aller viktigste må være å forebygge at vi får uegnete lærere, og der finnes det allerede virkemidler: Når vi utlyser lærerstillinger, har vi plikt til å tilsette den best kvalifiserte søkeren, og vi har skikkethetsvurderinger i lærerutdanningen.

De aller, aller fleste lærere er selvfølgelig kjempeentusiastiske og flinke. Men også i denne yrkesgruppen hender det at det er personer som ikke mestrer den job-

ben de har, som i alle andre yrkesgrupper. Spørsmålet er: Hva vi gjør da? Det kan være et bitte lite problem kvantitativt, i antall lærere, men for dem det gjelder, kan det fortone seg som et stort problem fordi læreren er så viktig for elevene og for foreldrene. Da er det etter min mening viktig at skoleeier og -ledelse har en plikt til engasjement, først og fremst gjennom å føre en god personalpolitikk, og gjennom at man får frihet til å organisere undervisningen på måter som gjør at man har større frihet på den lokale skole. Man kan gripe til etterutdanning, man kan gjøre noe med de nye lærerne når det gjelder lærerutdanningen, og man kan samarbeide bedre foreldre, elever og lærere imellom. Slik det fremkom i en evaluering i Aftenposten i dag, er samarbeidet ikke alltid slik vi kunne ønske.

Arne Sortevik (FrP): La meg også få lov til å starte med å gratulere statsråden med utnevnelsen. Hun har viktige oppgaver foran seg og store utfordringer. La meg også på vegne av Fremskrittspartiet si at vi på denne sektoren møter med positiv og åpen vilje til et samarbeid, men også med klare signaler. Det første signalet er at kvalitet er viktigere enn volum. Med statsrådens fire hovedpunkter har vi en veldig god basis for samarbeid i utgangspunktet. Men vi er også veldig klare på at vi ønsker strukturendringer for å skape bedre kvalitet raskere enn det vi har sett gjennom altfor mange år med en offentlig monopolskole. Vi er bekymret for at de som er elever i dag ikke skal få oppleve forbedringer før de ikke lenger er elever.

Jeg har tre spørsmål knyttet til dette. To av dem går på privatskoleloven. Ligger det i formuleringen «skolenes økonomiske driftsgrunnlag styrkes» at diskriminering av barn i private skoler, altså det at de får 85 pst. – eller mindre – tilskudd i forhold til dem som går i offentlig skole, skal det nå gjøres noe med? Jeg tenker ikke bare på husleien, jeg tenker på andre ting også. Vil man fjerne denne økonomiske diskrimineringen? Og fortsatt når det gjelder privatskolene: Ligger det i utsagnet at kriteriene skal forenkles, slik at hvis en skole forsvinner eller blir nedlagt, vil man kunne bruke dette med å fylle et kvantitativt undervisningsbehov – altså det som ligger i lovens § 3? Er det da en mulighet for dem som vil fortsette med en skole der en offentlig monopolskole forsvinner?

Og så til slutt dette med lærernes kompetanse. Jeg er en far som fortsatt har barn i grunnskolen, så jeg har faktisk spisskompetanse på det som er en del av dagens utfordringer for elever og for foreldre. Hva vil statsråden gjøre for å bedre kompetansen på kort sikt, slik at vi som har barn i dagens skole, får en bedring før elevene er ferdig med å være elev?

Statsråd Kristin Clemet: La meg først takke for de hyggelige velkomstordene fra begge replikanter.

Når det gjelder hva vi skal gjøre for å bedre lærernes kvalifikasjoner på kort sikt, mener jeg det mest riktige er å satse mer på etter- og videreutdanning. Og det går fra vår side både på å utvikle bedre etter- og videreutdanningstilbud, bl.a. gjennom universiteter og høyskoler, det

går på å gjøre det lettere å kunne ta permisjoner, og det går på stipendordninger. Men her er tilbudet faktisk litt for lite, og søkingen er for liten. Dette er det man kan gjøre på kort sikt. På lengre sikt kan man også gjøre noe med lærerutdanningen i forhold til dem som kommer ut i skolen senere.

Når det gjelder formuleringen om privatskoleloven, har ikke Regjeringen kommet så langt, og jeg har ikke kommet så langt, at vi kan konkretisere hvorledes de endringene kommer til å bli, eller hvorledes fremtidige finansieringsmodeller kommer til å bli. Det som står i Sem-erklæringen, er at privatskoleloven skal forbedres, at den skal forenkles, at kriteriene for godkjenning skal forenkles, og at saksbehandlingstiden skal kortes ned. Og jeg mener personlig at en lov som det oppstår så mye strid om i enkelttilfeller, i seg selv er uheldig, også fordi det er så lang saksbehandlingstid. Loven gir utrygghet, den gir tvil, den gir lite forutberegnelighet, og derfor tror jeg det er riktig å endre denne. Til opplysning ligger det for tiden ca. 40 saker til behandling i departementet, men det er faktisk ingen saker som har nådd mitt bord ennå.

Lena Jensen (SV): Jeg vil først og fremst få gratulere Kristin Clemet som minister for det viktigste feltet i Norge, og jeg velger å gjøre det muntlig.

Når det gjelder løsningene på mange av de viktige utfordringene vi i framtiden står overfor, ligger svaret innenfor utdanning. Derfor er det viktig å satse. Det koster penger, og nå er det spesielt viktig å gjøre en storsatsing på grunnskolen. Den store utfordringen er ungdomsskolen. Tre dager før valget valgte foreldrene i Tromsø å ta ut barna fra skolen i en tredagersstreik. Det er et viktig og alvorlig signal, men det er kanskje på høy tid at foreldrene viser makt bak kravene sine. Det er uholdbart å ha en grunnskole der mange av skolebyggene er så dårlige at barna er nødt til å sitte med jakke på inne, der toalettene ikke fungerer, der skolebiblioteket er stengt eller altfor dårlig, og der blyantene nesten må deles.

En satsing på grunnskolen er viktig, den danner grunnlaget for resten av livet, og en god start på livet er det viktigste når det gjelder å gi mulighet for å kunne gjøre det godt på skolen senere. Skal vi skape dyktige elever, må vi gi skolen det verktøyet som trengs for å lære det ministeren er opptatt av, å lese og skrive. Og for å få lagt til rette for at man skal få sosiale, trygge individer, er det noen nøkler som er nødt til å ligge her. Det er en styrking av kommuneøkonomien, det er en økning av kommuneøkonomien. Jeg kjenner til dette, jeg har vært i kommunestyret i Tromsø, og jeg har mange erfaringer som jeg kan tenke meg å dele med ministeren på et senere tidspunkt.

Styrkingen av rammene til kommunesektoren er viktig, og mitt spørsmål til ministeren er om hun vil ta ansvar for å øke rammene til kommunene.

Kvalitetsforbedring snakket Kristin Clemet om. Kristin Clemet har tatt til orde for å iverksette en låneordning på 15 milliarder kr til kommunene, slik at de kan ta opp lån til skolebygg. Spørsmålet mitt er: Hvorledes skal mi-

nisteren sikre at de kommunene som til nå har blitt nektet låneopptak, skal få mulighet til å ta opp slike lån?

Statsråd Kristin Clemet: Jeg er helt overbevist om at det alltid er et potensial for å få mer kvalitet for pengene, men det er klart at i mange sammenhenger vil det også være behov for mer penger. Det er også behov for å satse på skolens fysiske utrustning, det gjelder i og for seg ikke bare bygningsmassen, men også det utstyret man har på skolen. Jeg kan av naturlige grunner ikke kommentere den tilleggsproposisjonen Regjeringen skal fremme om budsjettet eller om kommuneøkonomien, men når det gjelder den låneordningen for skolebygg som vi har gått inn for, er det formulert i Sem-erklæringen – hvis jeg husker riktig – at den skal kunne komme gjeldstyngede kommuner til gode. Kriteriene for denne ordningen er ikke endelig utformet. Det må nå skje i et samarbeid mellom flere departementer, og det vil da være mulig å legge kriterier som f.eks. tar mer hensyn til ungdomstrinnet fordi behovene nettopp der er størst.

I relasjon til det forslaget SV har fremmet om nettopp opprustning av skolebygninger, kan jeg nevne at høringsuttalelser nå ligger til vurdering i departementet vedrørende nye lovbestemmelser når det gjelder læringsmiljøet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Åslaug Haga (Sp): Den avgåtte arbeiderpartiregjeringa så vel som samarbeidsregjeringa har understreket alvorret i den internasjonale situasjonen som oppstod etter terrorbombingen i New York og Washington 11. september. Det er enkelt å slå fast at den internasjonale situasjonen er krevende. Norges plass i Sikkerhetsrådet, vår erfaring fra og rolle i Midtøsten og andre konfliktområder samt en konsekvent støtte til FN gjennom tidene gir oss et godt utgangspunkt til å bidra konstruktivt i den aktuelle situasjonen – både på kort og på lang sikt.

På kort sikt forventer Senterpartiet at Regjeringa fokuserer på følgende tre områder:

For det første: Åpning av grensene til Afghanistans naboland, slik at flyktninger kommer ut og etableres i flyktningleirer i nabolandene. Nabolandene må gis forsikringer om internasjonal bistand til å håndtere flyktningene. Videre må en lytte til internasjonale organisasjoner som krever bombestopp for å få nødhjelp inn i Afghanistan. Vi trenger en regjering som har mot til å bruke sin innflytelse for å få dette til.

For det andre: Konflikten i Midtøsten må finne sin løsning for at kampen mot terrorisme skal vinnes. Regjeringa må legge press på Israel for umiddelbart å trekke seg ut av palestinske områder og bidra til rask opprettelse av en palestinsk stat.

For det tredje: FNs generalsekretærs spesialrepresentant, Brahimi, må gis styrke til å framforhandle en politisk løsning for et *samlet* Afghanistan med utgangspunkt i de ulike etniske og religiøse grupper som finnes i landet. En politisk «løsning» som ikke har sitt utspring i af-

ghanerne sjøl, har ingen mulighet for å leve på sikt. Regjeringa må vise klare holdninger på dette punkt.

Naturlig nok er det mye fokus på krigen i Afghanistan, og det er knyttet til den akutte krisehåndteringen. Det haster imidlertid med å få fart på det langsiktige arbeidet mot terrorisme. FN må gis en sentral rolle. Derfor må det sammenkalles til en spesialsesjon om terrorisme i FNs generalforsamling. En spesialsesjon må forberedes omhyggelig. Det vil ta tid. Derfor må initiativet tas nå. Norges plass i Sikkerhetsrådet er et godt utgangspunkt for å ta nettopp et slikt initiativ.

Spesialsesjonen må fokusere på de underliggende årsakene til hvorfor terrorisme oppstår, og hvilke tiltak som må iverksettes for å komme terrorisme til livs.

Det er kun gjennom FNs organer vi vil kunne etablere en felles virkelighetsforståelse av hva som må gjøres og også sikre at vedtak blir fulgt opp over hele kloden.

FNs sikkerhetsråd har i resolusjon 1373 vedtatt en rekke krevende tiltak for å bekjempe terrorisme. Resolusjonen omhandler tiltak for å stoppe finansiering av terrorisme, utveksling av informasjon, styrking av grensekontroll osv. Medlemslandene har fått 90 dager til å følge opp resolusjonen. Tiltakene er kloke og viktige. Problemet er at de fleste land verken har administrative strukturer eller finansielle muligheter til å følge opp resolusjonen. Dermed blir resolusjonen et slag i lufta. En spesialsesjon vil kunne fokusere på hvordan vi skal sette land i stand til å gjennomføre Sikkerhetsrådets vedtak.

Terrorismens årsaker er sjølsagt mange, men vi kan ikke lukke øynene for at en viktig del av dens vesen er knyttet til dyp økonomisk urettferdighet. Så lenge to milliarder mennesker lever i dypeste fattigdom og kjemper med å sikre det daglige brød til sine barn, samtidig som amerikansk og vestlig levesett forherliges på TV-skjermer i landsbyer og slumområder, så lenge land ikke har mulighet til å lære sine borgere å lese og skrive, så lenge land ikke har institusjoner og administrative strukturer til å drive et demokratisk samfunn, er vi maktesløse i kampen mot terrorisme. Fattigdommen må bekjempes for å bekjempe terrorisme. Til dette trengs det ganske enkelt en global «Marshall-plan».

Senterpartiet forventer at Regjeringa arbeider for at Norge fortsatt skal være i første rekke for å sikre en mer rettferdig verden. En spesialsesjon i FN om terrorisme er en begynnelse.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Arne Sortevik (FrP): Som en av dem som med sterk tvil har gitt støtte til etablering av Bondevik-regjeringen, har jeg lest tiltredelseserklæring nøye. Den er som de fleste andre slike erklæringer: mange gode ønsker, mange gode honnørord til mange grupper og mange politikkerrunde målformuleringer. Det er selvsagt når vi kommer til bruk av virkemidler for å nå de gode målene, at det politiske arbeidet virkelig begynner og de politiske veivalg og prioriteringer blir synlig for velgerne, og det

er da Fremskrittspartiet skal holde denne regjeringen i ørene.

Denne reservasjonen til tross, erklæringen har også budskap gjennom det som er omtalt, som er åpenbart positive og som med en del hjelp vil kunne endre både politisk kurs og politisk innhold til glede for folk flest.

Men det er også områder som ikke er omtalt og visjoner som etter min mening mangler. Statsministeren snakker mye om forvaltningsansvar og omsorg for svaktstilte, men ingenting om ansvar for god forvaltning av oljeformuen. Ingenting er sagt om ansvaret for å forvalte den fortsatt enormt store oljeformuen på en god måte i nasjonen Norge, og med god måte mener jeg slik at dagens innbyggere får større og mer merkbar glede av at vi i dag er en styrtrik oljenasjon.

Som styrtrik oljenasjon bør vi kunne foreta omfattende investeringer i nasjonens egen infrastruktur – veier, broer, tunneler, flyplasser og skipsleden. Ikke minst er dette nødvendig i fylkene langs vår lange kyst, fylker som står for store deler av nasjonens samlede verdiskaping og eksport – i mange tilfeller nærmest på tross av dårlig infrastruktur. Utfordringene her er enorme, og visjonen om at vi bare trenger 600 mill. kr mer til veier er ikke riktig. Vi trenger 6 000 mill. kr – visjonen mangler en null! Den er rett og slett desimert!

Vi bør også kunne foreta en omfattende fornyelse og oppgradering av bygninger og hjelpemidler som brukes innenfor områdene skole, helsevesen, eldreomsorg og forsvar. Både avgått regjering og påtroppet regjering vil ruste opp det bygningsmessige forfallet vi nå ser i «den norske forfallsskolen». Så oljerike som vi er, bør vi også klare å gjøre det uten at dette skjer med lån til en hardt presset kommunesektor. Å bruke åtte år på å fjerne forfallet i skolen er i alle fall uakseptabelt.

Samlet sett er det også skuffende etter min mening at den nye regjeringen ikke fokuserer på hvordan oljerikdommen kan bringe dagens offentlige tjenestestandard i Norge opp på et førsteklasse-nivå for dagens innbyggere.

Statsministeren snakker mye om at den nye regjeringen vil gjennomføre en aktiv modernisering av offentlig sektor. Det gir Fremskrittspartiet sin fulle og hele støtte. Her er farten, satsen og utgangen fra hoppet flott!

Da blir det skuffende at Regjeringen vil nøye seg med en evaluering av fylkeskommunen, trolig den delen av vårt forvaltningsmessige system som er mest klar og mest overmoden for å bli fjernet. Det er også skuffende tamt når det lengste man vil gå i retning av en systemendring innen skoleverket, er en forbedring av privatskoleloven, og at denne forbedringen innebærer at «de prinsipielle kriteriene i privatskoleloven vil bli beholdt med omtrent samme ordlyd» – sitat fra svar som vi fikk på et av våre spørsmål. Altså åpningen for at det offentlige skolemonopolet skal få konkurranse, skal forbli like liten. Den visjonen rekker ikke engang til Sverige, der sosialdemokrater for lengst har akseptert den skolereformen som regjeringen Bildt innførte i 1992, og der friskolene nå er på fremmarsj. Her trekker Regjeringen seg i svevet og snubler i nedslaget. Fremskrittspartiet lover aktiv hjelp for å gi landets innbyggere et bedre resultat.

For oss er jo tjenestetilbudet til innbyggerne viktigere enn hvem som produserer.

Etter Fremskrittspartiets syn er skoleverket overmodent for gjennomgripende systemreformer. Fri etablering er en systemreform som setter elever og foreldre i førersetet.

Til slutt: Statsminister Bondevik snakker varmt for vern om familien, barns trygghet og personlighetsutvikling – alle barn skal få gode oppvekstvilkår. Det må også gjelde når familien med mor og far ikke lenger består, det må også gjelde i barnevernssaker og det må også gjelde i barnefordelingsaker.

TV-innslagene vi har sett i den senere tid, som viser frem noen få av for mange eksempler på bruk av politi og fysisk makt når barn «hentes», gir ikke gode oppvekstvilkår!

Jeg tillater meg derfor å legge frem følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen om at det i tilknytning til gjennomgang av barnevernlov og barnelov foretas en særskilt drøftelse av bruk av politi/fysisk makt i gjennomføring av vedtak, samt klargjøring av hvilke endringer i norsk lovverk som må foretaes for at dette lovverket skal være i samsvar med FNs konvensjon om Barnets rettigheter.»

Jeg rekker også å ta opp et forslag om skole.

«Stortinget ber Regjeringen legge fram en egen melding om ressursituasjonen i grunnskolen.»

Jeg skal ikke lese premissene, det fremgår av forslaget.

Presidenten: Arne Sortevik har tatt opp de forslag han refererte.

Sylvia Brustad (A): Klimatrusselen er en av de største utfordringene vi står overfor. Derfor blir oppfølgingen av Klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen en av de aller viktigste oppgavene framover. Regjeringen Stoltenberg har lagt et godt grunnlag for dette i stortingsmeldinga om norsk klimapolitikk, og ikke minst ved å bidra aktivt til å få forhandlet fram en avtale under klimaforhandlingene i Bonn i sommer.

Arbeidet for at Kyotoprotokollen skal tre i kraft så snart som mulig må ikke stoppe opp. Vi må komme i gang med nasjonale tiltak så raskt som overhodet mulig. Det er derfor viktig at Stortinget kan starte behandlinga av stortingsmeldinga om norsk klimapolitikk så fort som mulig. Det betyr også at den tilleggsmeldinga som den nye regjeringa har varslet, bør komme meget raskt til Stortinget. Og jeg kan ikke forstå at det er nødvendig å bruke et halvt år på å komme med en tilleggsmelding. Etter å ha hørt Regjeringas tiltredelseserklæring og lest Sem-erklæringa har jeg tro på at det er mulig å komme fram til bred politisk enighet om de viktigste områdene innenfor klimapolitikken. Men det krever at vi kommer i gang nå. Vi har ikke tid til å vente, til det er denne saken for viktig.

I gasskraftsaken har denne Bondevik-regjeringa, i forhold til den forrige Bondevik-regjeringa, en helt annen politikk. Det er jeg glad for. Hva Regjeringa har tenkt å

gjøre i forhold til gasskraftverket som skal bygges i forbindelse med Snøhvit-prosjektet, er imidlertid noe uklart. Snøhvit-prosjektet er viktig for olje- og gassindustrien, og ikke minst for landsdelen vil dette prosjektet være av stor betydning. At Regjeringa i Sem-erklæringa varsler å skyve behandlinga av prosjektet noe ut i tid, kan bidra til å skape usikkerhet. Jeg vil derfor utfordre Regjeringa til å klargjøre sitt standpunkt.

Vi er heldige og bor i et land der folk tradisjonelt har brukt naturen til rekreasjon, jakt og fiske. Allemannsretten har gjort dette mulig, og det er en viktig verdi å ta vare på. Dessverre har vi de senere år sett mange eksempler på at retten til å ferdes fritt i skog og mark og i strandsonen er truet. Det er en utvikling Arbeiderpartiet vil snu. I friluftsmeldinga, som Arbeiderpartiet la fram i vår, er det derfor mange tiltak som bidrar til å sikre allemannsretten. Alle som ønsker det, må uavhengig av økonomi og status kunne drive også med jakt og fiske. Utspillet fra tidligere stortingsrepresentant, nå næringsminister, Ansgar Gabrielsen og andre stortingsrepresentanter fra Høyre i valgkampen om at det må bli dyrere å drive med jakt og fiske har naturlig nok skapt sterke reaksjoner. Jeg synes Regjeringas tiltredelseserklæring er uklar på dette området. Vil det være Høyres og grunneiernes interesser som vil vinne fram i Regjeringa? Eller vil det være allmennhetens interesser som vil få gjennomslag, slik Arbeiderpartiet er opptatt av, og som Kristelig Folkeparti og Venstre tidligere har støttet?

For to år siden var situasjonen i oljeindustrien dramatisk. Utbygginga av nye prosjekt var nesten stanset helt opp, og mange i verkstedindustrien var permittert eller sagt opp. Det var derfor en viktig oppgave for Arbeiderpartiet da vi overtok Regjeringa i fjor, å få optimismen tilbake i næringa. Det har vi lyktes med. I verkstedhaller som før stod tomme, er det nå stor aktivitet. For olje- og gassnæringa, som i alle andre næringer, er forutsigbarhet viktig. Jeg håper derfor at Regjeringa ikke legger opp til et linjeskifte på dette politikkområdet.

Sjølsagt er det konflikter mellom olje- og gassutvinning og havmiljøet, spesielt i de nordlige havområdene. I sin siste stortingsmelding om rikets tilstand varslet daværende arbeiderpartiregjering en mer miljøtilpasset havpolitikk. Det er viktig og helt nødvendig å vite konsekvensene petroleumsvirksomheten har på havmiljøet. Mye godt arbeid er gjort på dette området, og det mangler ikke på rapporter og utredninger. Nå er tida inne for å gjøre politiske valg. Det vil Arbeiderpartiet bidra til.

Jeg er glad for at den nye regjeringa i miljøpolitikken så langt har varslet at den vil viderefører mye av det arbeidet arbeiderpartiregjeringa var godt i gang med. Det bør kunne legge grunnlag for et godt samarbeid på en del områder. Men vi i Arbeiderpartiet vil ikke være avventende til Regjeringa. Vi ønsker å være utålmodige pådrivere i miljøpolitikken.

Søren Fredrik Voie (H): Flere forskningsrapporter har påvist skremmende dårlige resultater i forhold til store deler av norske grunnskoleelevers lese- og skriveferdigheter. Matematikkunnskapene og dermed regnefer-

dighetene er ikke særlig bedre. Slik kan det ikke fortsette. Det er ganske enkelt ikke akseptabelt at 15-20 pst. av et årskull forlater grunnskolen uten å kunne lese eller skrive sitt morsmål skikkelig. Vi gjør vår ungdom en gedigen bjørnetjeneste ved ikke å stille krav om tilegnelse av et minimum av faglige kunnskaper. Uten å beherske vårt eget språk, norsk, stiller enhver ungdom med unødvendige handikap i arbeids- og privatliv. Det samme kan sies om regnekunnskapene. Uavhengig av all verdens tekniske hjelpemidler, kalkulatorer og mobile duppeditter av ulik form og størrelse må vi også ha et minimum av regneferdighet og tallforståelse. Uten dette vil lett nødvendig kritisk holdning til både priser, økonomi og pengebruk bli mangelvare.

Det er derfor meget gledelig å konstatere at de politiske grunnlagsdokument for Regjeringen understreker betydningen av å satse på kvalitet i alle ledd av utdanningsystemet. Det skal legges spesiell vekt på å styrke elevenes lese- og skriveferdigheter, og opplæringen skal styrkes ved at timetallet på barne- og ungdomstrinnet økes. I hele skolen skal det legges større vekt på å styrke elevenes ferdigheter i lesing, skriving og regning. Dette er en prioritering og vektlegging som også vil gjøre det lettere for elevene å kunne tilegne seg andre fag, og ikke minst styrke mulighetene for den enkelte til aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.

Men uansett hvor mye økonomi vi legger inn i skolebudsjettene eller hvor mange timer som avsettes på timeplanen til planlagt undervisning, vil de faglige resultatene til elevene i stor grad være avhengig av den gode læreren. Den gode og motiverte læreren som skaper engasjement, glød og interesse hos sine elever, er gull verd i undervisningssammenheng. Den gode læreren kan også sitt fag. Kvalitet i lærerutdanningen er derfor en avgjørende forutsetning for å kunne lykkes med å bedre kvaliteten i hele skolesystemet.

Regjeringen vil styrke allmennlærerutdanningen og stille krav til faglig fordypning for å kunne undervise på ungdomstrinnet i grunnskolen. En differensiering av allmennlærerutdanningen er helt nødvendig og må iverksettes snarest. Men det nytter ikke bare å gi de nye lærerne bedre utdanning. De lærerne som allerede er i skolen, må også få tilstrekkelig mulighet til å forbedre sine faglige kvalifikasjoner og til å ajourføre sine kunnskaper. Det er derfor nødvendig med en systematisk og målrettet etterutdanning og kompetanseutvikling av alle lærere og snarest å iverksette tiltak for å rekruttere og beholde lektorer med hovedfag i videregående skole.

Alle med tilknytning til skolen har støtt på begrepet «problemklasse» – i seg selv et meget negativt og stigmatiserende begrep. På nært hold har jeg selv sett hvordan den gode læreren kan bidra til totalt å forandre et dårlig klasse- og læringsmiljø til å bli positivt, inkluderende, kunnskapssøkende og stimulerende. Ved å gi større frihet og ansvar til den enkelte skole og skoleledelse, både med hensyn til organisering og disponering av økonomiske ressurser, vil det på en langt bedre måte enn i dag bli mulighet til å beholde og stimulere den gode læreren.

Statsråden har allerede blitt angrepet for å skulle ha uttalt at udugelige lærere har lite å gjøre i undervisnings-situasjonen. Statsråden kan trøste seg med at hennes påpekning av det som burde være en selvfølgelighet, også for lærere, nemlig at de som ikke fungerer i sin jobb, burde få tilbud om å bruke sin arbeidskraft på noe annet, er blitt meget godt mottatt både hos elever og foreldre. Begge grupper har ofte erfaringer som tilsier at dette forholdet ikke blir tatt alvorlig nok. For meg er det slett og dårlig personal- og arbeidsgiverpolitikk å unnlate å gripe inn og gjøre noe når det er åpenlyst at en lærer ikke fungerer.

De lederne som ikke griper inn, skader både sin medarbeider og alle de elever som ikke får den gode undervisning de burde ha krav på. La de lærerne som har problemer i klassen, få løse andre oppgaver i skolen. Det vil være til hjelp både for den enkelte arbeidstaker og for skolesamfunnet som helhet.

Høyre har stor tillit til lærerne. Det viser vi bl.a. ved å gi den enkelte lærer og den enkelte skole frihet og mulighet til å utforme sine egne pedagogiske opplegg uten unødvendig sentral detaljstyring og ensretting. Med Regjeringens tunge og bevisste satsing på kvalitet i alle ledd i vårt utdanningssystem er målsettingen om at Norge skal ligge i teten internasjonalt når det gjelder kompetanse og kunnskap, en fullt oppnåelig realitet innen overskuelig fremtid.

Rolf Reikvam (SV): Debatten så langt har hatt et rituelt preg. I tillegg har den vært småkoselig, der avgående statsråder har ønsket nye velkommen. Og jeg kan jo også gi et bidrag til kosen ved å gi ros til statsrådets utdanningspolitiske innlegg. Det var et retorisk spennende innlegg, det var åpenbart at retorikken hadde endret seg i løpet av de siste dagene og i alle fall helt klart i forhold til valgkampen. Og selv om mitt primære ønske ikke var en Høyre-dominert regjering, er det åpenbart at Høyre har gjort et bra valg i valg av statsråd.

Vi har bak oss en valgkamp der utdanning og skole var hovedtemaer. Det ble lovet mye, og folk har naturligvis store forventninger til det som skal skje innenfor denne sektoren. Utdanning må derfor bli et av de viktigste saksområdene de neste fire årene om ikke politikerforakten skal øke.

Kampen om utdanning og skole er en verdikamp. Kampen står om en god og mangfoldig offentlig skole med gode og skikkelige skolebygninger og en ressurs-situasjon som setter skolen i stand til å realisere målene i læreplanene, som bl.a. en gratis skole for alle. Opp mot dette står private løsninger der de rike kan velge egne utdanningsopplegg. Kampen står om en god skolefritidsordning, som skal være et tilbud til alle, og med så lav pris at alle har råd til å benytte den for sine barn.

I disse tider da fundamentalistiske grupper, enten de er religiøse eller politiske, tar i bruk ulike virkemidler for å svekke folkestyret og fellesskapet, er ikke svaret flere private skoler der barn fra ulike miljøer isoleres og kan dyrke sine fordommer. Svaret er den offentlige skolen

som en smeltedigel og en møteplass for barn med ulik bakgrunn. I møte med andre barn og voksne skal de utfordres på egne standpunkter og holdninger, og de skal møte en skole som er forankret i flertallets verdier og normer. Denne skolen skal gi rom for minoriteter, slik at de bl.a. kan lære eget morsmål. Og undervisningen skal vise respekt for minoritetenes særpreg og behov.

Det er når barn møter barn med en annen virkelighetsoppfatning at det skapes grunnlag for diskusjon og dialog. Diskusjon og dialog er det eneste alternativet vi har til vold og krig. Det er det vår felles, offentlige skole skal gi, verken mer eller mindre.

Det blir smått når det viktigste og kanskje eneste konkrete om skole og utdanning som tas opp i tiltredelseserklæringen – jeg ser bort fra det generelle og slagordene – er behovet for å forenkle privatskoleloven. Er det noe som er enkelt, så er det privatskoleloven. Og den er det ikke enkelt å forenkle. For å bli godkjent som privatskole må man oppfylle ett av to kriterier: enten at skolen er et pedagogisk alternativ, eller at den er etablert på et religiøst grunnlag. Og ikke nok med det, når skolen er godkjent, skal den ha et fastsatt statstilskudd uavhengig av om Stortinget har budsjettert beløp til antall skoler. Dette er automatikk. Forenkling i denne sammenheng er trolig et annet ord for utvidelse av grunnlaget. Flere grupper og organisasjoner skal få anledning til å etablere private skoler. Det gjør ikke loven enklere; snarere blir det mer komplisert og flere avveininger og vurderinger som må gjøres.

Det viktigste vi kan gjøre nå, er å styrke den offentlige skolen, gi den rom til å utvikle et mangfold av pedagogiske og organisatoriske løsninger og la den bli møteplassen for ulike livssyn og kulturer, der de møtes. Det er det beste og kanskje det eneste bolverk mot fundamentalisme og intoleranse. Den største utfordringen for skolen er derfor ikke å åpne for flere private skoler, men å ruste opp den offentlige skolen. Det har skjedd et forfall i den offentlige skolen. Forfallet har bl.a. ført til at det som en gang var en gratis skole for alle, er blitt en skole der det kreves egenbetaling. Vi vet at gjennomsnittlig betaler hvert barn over 500 kr i egenbetaling pr. år. Og dette er ikke tall som SV har gravd frem. Dette er det departementet selv som har dokumentert gjennom egne undersøkelser. Vi har eksempler på at barn i den offentlige skolen ikke har råd til å delta på leirskole. Vi har eksempler der en fjerdedel av elevene blir sittende igjen i klassen mens resten reiser på leirskole. Sånn kan vi ikke ha det i den offentlige skolen. Det skal være en felles skole, og den skal være gratis. Egenbetaling er ikke først og fremst et resultat av lokale politikeres udugelighet. Det er et resultat av sulteføring ved at vi, stortingsflertallet, har sulteføret den offentlige skolen, slik at svaret for mange er blitt egenbetaling.

Nå foreslår man i statsbudsjettet for neste år å fjerne egenbetaling for leirskole, og det er bra. Det er det første steget for å fjerne egenbetaling, men det er bare et lite steg. Tiden burde være inne til å ta steget fullt ut, dvs. å fjerne alle egenandeler i skolen. Det kan vi gjøre med enkle grep. Vi vet hva det koster. Det koster 200 mill. kr

ifølge departementets egne beregninger og egne undersøkelser.

Valgkampen viste et stort engasjement fra foreldrenes side. Aksjonen «Barn kommer ikke i reprise!» gikk over hele landet. Aksjonen hadde noen viktige og grunnleggende krav. For det første var det opprustning av ungdomstrinnet, og det var det viktigste. Dessuten understreket den behovet for ressurser. Samtidig sa aksjonen, og det er det viktig å ta med seg, at det gjøres veldig mye bra arbeid i den norske skolen. Det skal vi være stolte over. Vi har en mengde lærere som viser stor entusiasme, og de gjør en formidabel jobb, ofte med små ressurser. Og da holder det ikke med den enkle retorikken og de enkle besvigelser om at vi bruker mer penger pr. elev enn det andre land som det er naturlig å sammenlikne seg med, gjør.

Vi har et land med et desentralisert skolesystem, og dette vet vi er ressurskrevende. Men det er også det desentraliserte skolesystemet, det at vi har små skoler, at vi har tatt vare på grendeskolenes våre, som gir våre skoler et fortrinn i forhold til andre. Og det er det viktig å ta vare på.

For noen år siden gjorde Barneombudet en undersøkelse om ressurs- og bygningssituasjonen i grunnskolen. Ombudet konkluderte med at det krevdes 15 milliarder kr i investeringer for å ruste skolebygningene slik at de oppfyller kravene i forskriftene om miljørettet helsevern. Dette er forskrifter som departementet har gitt for å realisere og ruste opp skolene slik at de oppfyller minstekravene i disse forskriftene som krevde 15 milliarder kr. Og da har vi ikke tid til å vente. Vi kan ikke vente med å starte dette arbeidet, vi må starte det umiddelbart. Det er det vi foreslår i vårt forslag. Vi skal lage en plan, en opprustningsplan der staten er nødt til å ta hovedansvaret for å finansiere dette. Jeg er spent på om flertallet har mot til å stemme ned et sånt forslag, på bakgrunn av debatten og det de gikk ut med og lovet i valgkampen.

Vi har ambisiøse og gode læreplaner. Den enkelte elev har rett til individuell tilpasning og opplæring, noe som også statsråden understreket i sitt innlegg. Det er gjennomført store og viktige reformer i skolen, og jeg vet at vi har lyktes med en god del av dette. Vi har fått til en bra struktur både i grunnskolen og i videregående skole, men på en del områder har vi ikke lyktes så bra. Det gjelder innholdsendringene. De har vi ikke fått til. Vi må sette inn store ressurser for å få til innholdsendringene. Vi må bruke økonomiske stimuleringsiltak, og det er det vi legger opp til i vårt ene forslag, der vi sier at vi må sikre skolene en minstestandard i form av ressurstimetall. Vi vil ha en utredning. Vi vil se på om det er store forskjeller mellom kommuner og mellom skoler, og så vil vi, hvis vi ser at det er store forskjeller, og det er nødvendig, sette inn minstestandard i form av minstetimetall. Det er det vi ønsker. Jeg oppfordrer forsamlingen til å stemme for dette forslaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A): Representanten Reikvam og jeg kan diskutere utdanningspolitikk på et senere tids-

punkt. Jeg har lyst til å utfordre representanten Reikvam når det gjelder arbeidsmarkedet, fordi det var oppe også tidligere i trontaledebatten i dag.

Det er mangel på arbeidskraft på flere områder i Norge, skjønt omslag kan jo også komme fort. Samtidig har vi 70 000 arbeidsledige, og det er hundretusener samlet sett i gruppen deltidsarbeidende yrkeshemmede og uføre som vi ønsker å inkludere i arbeidslivet. Vi har nå muligheter, ut fra behov, til å rekruttere faglært arbeidskraft fra land utenfor EØS-området hvis en kan godtgjøre at en har gjort jobben i forhold til eget arbeidsmarked, og at det ikke finnes arbeidskraft innenfor EØS. Det er også lagt opp til endringer som betyr at en i framtiden kan benytte kvoter når det gjelder faglært arbeidskraft. Bondevik-regjeringen forutsetter faktisk betydelige endringer i innvandringspolitikken og legger stor og økt arbeidsinnvandring til grunn for den økonomiske politikken. Det vil i praksis bety ufaglært arbeidskraft fra land utenfor EØS-området. Det oppfatter jeg som noe langt mer enn det SV antydte var et lotteri for noen tusener som skulle være heldige å komme til Norge, i tråd med grønt kort-opplegget i USA, ut fra en naiv tro på at det ville kunne endre holdningen til innvandrere i Norge. Jeg oppfatter det slik at med så store endringer som Regjeringen forutsetter i arbeidsinnvandringen, vil det vanskeliggjøre den oppgaven vi har for eget arbeidsmarked, å ta det alvorlig nok, og det vil gjøre det lettere å utnytte arbeidskraft – det en kaller sosial dumping. Det er en arbeidsmarkedspolitikk på markedets premisser. Det paradoksale er at SV synes å være for det.

Presidenten: Før neste replikant, Ine Marie Eriksen, får ordet, skal Rolf Reikvam få lov til å svare på eventuelle spørsmål.

Rolf Reikvam (SV): Det var ikke bare *eventuelle* spørsmål, det var rimelig konkrete spørsmål. Jeg beklager jo at Vidar Bjørnstad ikke vil diskutere utdanningspolitikk med meg, men at han vil diskutere arbeidsmarkedspolitikk, er viktig det også.

Nå føler ikke jeg noe særlig behov for å forsvare Regjeringens innvandringspolitikk, men Vidar Bjørnstad vet jo like godt som jeg at vi har ønsket en oppmyking av innvandringspolitikken. Det har vi foreslått tidligere.

Når det gjelder Høyre, sitter jeg med en følelse av at de ønsker å importere ferdig utdannet arbeidskraft fra land som selv trenger arbeidskraften mer enn det vi gjør. Det bekymrer meg litt hvis det er det som er målet, at vi skal importere ferdig utdannede IT-ingeniører, IT-kompetanse fra India og andre land, slik som en del andre rike land har gjort. Det synes jeg er betenkelig, og det er et galt signal å gi. Men å gjøre det lettere for innvandrere å komme inn, få jobb og få sysselsettingsmulighet i Norge har jo vi foreslått tidligere. Jeg kan ikke se at dette har noe med liberalisering av arbeidsmarkedet å gjøre, som Vidar Bjørnstad antydte. Vi har et ansvar. Vi har ført en restriktiv innvandringspolitikk, og det er på tide å myke den opp. Om det skal være gjennom en «green card»-ordning, grønt kort, eller om det skal være på and-

re måter, skal vi diskutere videre. Men vi mener at det er behov for en oppmyking, ikke bare, som sagt, for å importere god og ferdig utdannet arbeidskraft – det også – men også for at andre, ufaglærte skal ha muligheten til å få seg arbeidsmulighet i Norge. Så en oppmyking: ja.

Ine Marie Eriksen (H): Jeg tror representanten Rolf Reikvam og jeg er enige om én ting, og det er at framtiden ligger i hodene på unge mennesker i dag.

Representanten Reikvam og jeg er nok også uenige om én ting: Jeg er dypt uenig i at det største forfallet i norsk skole i de siste årene har kommet fordi noen må betale for leirskole. Noe av det største forfallet vi har sett, er at elever mangler grunnleggende ferdigheter i basisfag.

Så hører jeg også at Rolf Reikvam uttaler i dag at private høyskoler bare skal få statlig støtte og bare skal kunne opprettes der de offentlige høyskolene og universitetene har gjort en for dårlig jobb. Private utdanningstilbud på alle nivå er et verdifullt og godt supplement som også har en egenverdi, som er med på å gi foreldrene og elevene en valgfrihet, og som er med på å bedre kvaliteten i den offentlige skolen.

Slik jeg tolker Reikvam – det er også SVs holdning til private skoler – skal det altså ikke være mulig å starte og drive private skoler med offentlig støtte med mindre det offentlige har gjort en dårlig jobb, altså sviktet oppgaven sin. Et av de områdene der vi vet at den offentlige enhetsskolen ikke klarer jobben, er i forhold til noe så grunnleggende som å lære små barn å lese og skrive ordentlig.

Mitt spørsmål til Reikvam er om det er greit at det må gå så langt som at rundt 20 pst. av elevene ikke kan lese og skrive ordentlig før man åpner for private supplement og før man tillater andre skoler enn den offentlig enhetsskolen. Eller er det bedre å tillate dette før det har gått så langt som vi har sett at enhetsskolen har drevet det nå?

Rolf Reikvam (SV): Hvis jeg sa at dette skulle være det største forfallet – det tror jeg ikke jeg sa – mente jeg at det er et forfall i den offentlige skolen når vi begynner å kreve egenbetaling. Når det skal koste penger, når foreldre skal betale for barna sine og dette har som konsekvens, som jeg påpekte, at det kan være situasjoner der inntil en fjerdedel av elevene blir sittende igjen og ikke kan delta i de aktivitetene som klassen har, så er dette et forfall! Og hvis ikke Høyre er enig i det, er vi iallfall grunnleggende uenige om begrepsbruken. For jeg hadde håpet at også Høyre var enig i at dette er en situasjon som vi ikke ønsker, og som vi ikke kan fortsette å ha. Derfor må den offentlige enhetsskolen være gratis.

Det er klart at det ikke er bra – og det er uheldig – at så mange har dårlige leseferdigheter. Men jeg vil gjerne understreke én ting, at når det gjelder undersøkelsen fra dette forskningsinstituttet i Stavanger-miljøet som en henviser til gang på gang, understreker de jo selv veldig sterkt at det er knyttet stor usikkerhet til det de har kommet fram til. De skal følge opp denne undersøkelsen for å se om dette er riktig, for å se om det er en utvikling mot at barn leser dårligere enn de gjorde tidligere. Og hvis det

er tilfellet, hvis det er slik at barn leser dårligere nå enn de gjorde tidligere, er det klart at vi må sette inn sterke ressurser – vi må øke ressursinnsatsen for å forbedre leseferdighetene og regneferdighetene blant de yngste. Da har vi bare ett svar – det er ikke private skoler – og det er: Vi må gjøre noe med lærerutdanningen, vi må sette inn ressurser og krefter på å gjøre lærerutdanningen bedre, slik at de som skal undervise, de som skal lære barna å lese, har metoder som fungerer godt. Det er jo det debatten dreier seg om, hvilke metoder som er de beste. Så da er det viktig å sette inn ressurser og krefter på å gjøre lærerutdanningen bedre. Det er klart at det er de samme lærerene som underviser i private skoler (presidenten klubber) som i offentlige skoler, så en må ikke tro at de er bedre til å lese i private skoler. Det er sikkert ikke tilfellet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Åse Wisløff Nilssen (KrF): Både i trontalen og i samarbeidsregjeringens tiltredelseserklæring har terrorangrepene på USA vært tema. Det er et angrep på demokratiet, menneskeverdet og det åpne samfunn. Angrepet har skapt et mer alvorlig trusselbilde, også for Norge. Det har blitt noe som egentlig berører oss alle.

Terroristenes mål er å skape frykt og utrygghet, men vi må ikke la dem få lykkes! Vi skal være beslutsomme og vise samhold, og bygge tillit og forståelse mellom mennesker. Helhetstenkning er et viktig stikkord for et godt forsvar der kommunikasjon og forståelse mellom Forsvaret og den sivile beredskap er helt nødvendig.

Samarbeidsregjeringen har i Sem-erklæringen presisert at totalforsvaret skal revitaliseres og samarbeidet mellom sivil og militær sektor utvikles. Under debatten om forsvarsmeldingen i vår påpekte flere av oss at den sivile delen av totalforsvaret burde ha blitt behandlet samtidig for lettere å kunne se sammenhenger og finne de beste løsninger, for det militære forsvar kan ikke fungere uten støtte fra et sivilt samfunn som fungerer også i krise og krig.

Det må være åpenhet overfor befolkningen om trusselbildet. Det tilsier at det samtidig er viktig å spre informasjon om totalforsvaret. Det vil være med og bygge opp det nødvendige holdnings- og kunnskapsmessige fundament og føre til at flere kan bidra i forsvarsarbeidet. Noen av oss mener da også at det bør være et obligatorisk kurs om totalforsvaret for både jenter og gutter. Samarbeidsregjeringen vil forankre totalansvaret for samfunnets sivile sikkerhet i Justisdepartementet.

Regjeringen vil legge fram en melding om samfunnsikkerhet og beredskap som oppfølging av NOU-en «Et sårbart samfunn». Den vil legge fram forslag til tiltak for å redusere sårbarheten i det moderne samfunn og styrke beredskapen mot terror, sabotasje og ulykker som truer nasjonens og befolkningens sikkerhet.

Samarbeidsregjeringen vil at samordning av trusselbildet mot rikets sikkerhet ut fra etterretningsinformasjon om terror, attentat og organisert kriminalitet må være et politisk ansvar og forankret i Regjeringen. Regjeringen

vil gjennomgå organisering, ressurstilgang og lovgivning for å styrke samfunnets beredskap mot og bekjempelse av terrorhandlinger. Det forutsettes et tett samarbeid med FNs organer, våre allierte – og et europeisk justissamarbeid.

Norsk forsvar og sikkerhet skal være fast forankret i NATO. Både i Norge og i andre land må forsvaret gjennom en krevende omstilling og effektivisering. Det er nødvendig for bedre å kunne løse de utfordringer vi stilles overfor i det nye internasjonale trusselbildet. Det er viktig å ivareta evnen til suverenitetshevdelse, kontroll og krisehåndtering på norsk territorium og i våre nære havområder.

Samarbeidsregjeringen vil gjennomføre den nødvendige omlegging av det norske forsvaret for å nå disse mål. Forsvaret trenger stabile og forutsigbare rammer for å kunne lykkes med den krevende omleggingen som nå skal gjennomføres. Regjeringen vil sørge for at den forsvarsstruktur som Stortinget har vedtatt, blir finansiert. Forsvaret skal være et sikkerhetspolitisk verktøy som skal kunne brukes i fred, krise og krig, både nasjonalt og internasjonalt.

Med jevne mellomrom dukker det opp medieomtale av soldater som ikke kan fylle ut skjemaer eller skrive enkle meldinger. Det dreier seg om at 15-20 pst. av soldatene har dårlige lese- og skriveferdigheter. Egentlig er det verken nytt eller påfallende merkelig. Vi som har jobbet med dysleksiproblematikken de siste 25 årene, har påpekt dette mange ganger. Det viser bare at soldatene er et gjennomsnitt av befolkningen.

Men problemet må tas på alvor – la meg nevne to viktige punkter:

- Feilbehandlede dyslektikere må fanges opp og få riktig diagnose, god hjelp og en ny start – og gjerne også et utdanningsløp som de kan fortsette etter avtjent verneplikt
- og det er viktig å forsikre seg om at soldatene både kan lese og forstå viktig informasjon.

Regjeringen skal legge spesiell vekt på å styrke elevenes ferdigheter i lesning, skrivning og regning. Forsvaret bør tilegne seg enda mer kompetanse på området og legge til rette for de soldatene som strever med skriftspråket.

Det er veldig mange som snakker om lese- og skrivevansker nå om dagen – det gjorde man også i valgkampen – og det synes jeg er kjempebra. Da når vi snart målet.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg skulle også gjerne ha snakket om det Åse Wisløff Nilssen var inne på her. Det var veldig viktig og veldig riktig, så det vil jeg gjerne bakke opp senere i en annen sammenheng.

Enten Arbeiderpartiet er i regjeringsposisjon eller er i opposisjon, er Arbeiderpartiets hovedoppgave å bekjempe fattigdom, arbeidsledighet og sosiale forskjeller. Samtidig legger vi til grunn at verdiskaping er av grunnleggende betydning for samfunns- og velferdsutviklingen. Derfor bygger vi vår politikk på å skape og å fordele rettferdig.

I Stoltenberg-regjeringens forslag til statsbudsjett er derfor helse og sosiale spørsmål satt øverst. Vi vil forbedre og bygge ut helsetjenester og gjennomføre en historisk utbygging av eldreomsorgen, der bl.a. den vedtatte eldreplanen, som inneholdt 24 400 nye sykehjemsplasser og eldreboliger, er utvidet med 9 000 flere plasser, som betyr en samlet statlig innsats på nærmere 40 milliarder kr i investering og drift.

Vi følger opp opptrappingsplanene for psykisk helse, kreftbehandling og utstyr på sykehusene.

Alt dette gjør vi for at vi skal ha gode og likeverdige tilbud av behandling, pleie- og omsorgstjenester, uavhengig av bosted, inntekt, kjønn og sosial bakgrunn.

Arbeiderpartiet tar på alvor at de funksjonshemmedes kår, mulighetene for deltaking og likestilling ennå ikke er gode nok.

Arbeiderpartiet tar også på alvor at vi ennå har mangler innenfor rusfeltet. Vi har i vårt budsjettforslag økt bevilgningene på rusfeltet betydelig, og vi følger opp med en omfattende handlingsplan mot rus. I de siste dagene har narkomane og situasjonen for narkomanes pårørende på en gripende måte fått oppmerksomhet gjennom Stoltenberg-familiens modige opptreden. Vi vil følge opp med tiltak både på behandlings- og omsorgssiden, slik vi allerede har varslet.

I et velferdssamfunn som Norge har fellesskapet et sterkt og klart ansvar for dem som ikke automatisk får ta del i vår velstands- og velferdsvekst. Derfor har Arbeiderpartiet lagt inn klare forbedringer i budsjettet for 2002, og vi vil i sterkere grad enn hittil nøye gjennomgå hva vi kan gjøre for å hindre at folk skal bli fattige i det rike Norge.

Vi venter i spenning på om Bondevik-regjeringen vil følge opp de forslag Arbeiderpartiet allerede har fremmet, som f.eks.

- økt innsats for å redusere utstøting av eldre arbeidstakere fra arbeidslivet
- ordning med lønnstilskudd til bedrifter som tar inn arbeidstakere som ikke kan yte 100 pst.
- økning av barnetillegget i folketrygden
- bedre ordninger for enslige forsørgere med funksjonshemmede barn
- stønadsordning for unge som blir syke under utdanning
- bedre økonomiske ordninger for dem som trenger attføringspenger
- gratis blåresept-medisin for eldre og uføre
- gjennomgang og justering av sosialhjelpssatsene.

Ja, lista er mye lengre!

Så er jeg noe bekymret over hva Bondevik-regjeringen ser ut til å legge i fornyelse av offentlig sektor. Vi trenger å fortsette Arbeiderpartiets arbeid med å fornye offentlig sektor, slik at de offentlige tilbudene innenfor f.eks. skole, helse og politi skal bli bedre. Men den faren jeg ser, er at den nye regjeringen kan komme til å forveksle fornyelse med privatisering. Det trenger vi ikke. Velferdstjenester til syke og gamle må ikke bli forretningsvirksomhet.

Menneskene i arbeidslivet, med den bredden av kunnskaper disse representerer, er den aller største ressursen for framtidens velferdsstat. Derfor må vi ta vare på arbeidstakerne. Dette gjelder ikke minst innenfor helse- og omsorgsyrkene. Derfor har vi ikke råd til å eksperimentere med å avsette disse og sette inn representanter som vil tilby tjenester der det å tjene penger er et hovedformål.

På borgerlig side hevdes det at dette er et middel til å få mer ut av hver krone for å finansiere velferdsstaten. Velferdsstatens eksistens kan ikke henge på private tjenester. Finansiering av velferdsstaten er et spørsmål om vilje og holdning til å bruke fellesskapets ressurser til tjenester, og mindre til ytterligere skattelettelser.

Statsråd Børge Brende: Samarbeidsregjeringen vil satse på en offensiv, helhetlig og langsiktig politikk for en bærekraftig utvikling. Vi er nå inne i det som er døpt «Miljøets tiår», og vårt mål er å gjøre visjonen til virkelighet gjennom den miljøpolitikken som føres. Politikken skal være tuftet på de tre viktige prinsippene: naturens tålegrenser, føre var-prinsippet og forurenseren skal betale.

Norge skal bli en foregangsnaasjon på miljøfronten. Vi skal forvalte våre rike naturressurser og våre kulturminner slik at de gir oss opplevelser og tilhørighet og sikrer livsvilkårene for våre etterkommere. Det er det miljøpolitikk bl.a. dreier seg om.

Fortsatt merker jeg at det er noen som tror at miljøvern er noe litt sånn tilbakeskuende, og noe som står i motsetning til fremgang. Slik er det selvsagt ikke. Ingenting er mer fremtidsrettet enn et godt miljø og en offensiv miljøpolitikk. Også næringslivet har mye å tjene på dette på sikt.

For å nå miljømålene vil Regjeringen satse på et samspill med frivillige organisasjoner, kommuner og næringsliv. Vi vil sørge for næringsutvikling innenfor den tålegrensen som naturen setter, og satse på ny teknologi for å flytte grensene for hva som er mulig å få til.

En nasjonal miljøpolitisk satsing endrer ikke det faktum at mange av miljøutfordringene er internasjonale. Det gjelder selvsagt også der skadelige utslipp fra andre land truer norsk natur og ressursgrunnlag. Regjeringen vil arbeide for en rask gjennomføring og videre styrking av de internasjonale avtalene vi har fått på dette området de siste årene.

Våre kystnære områder og vårt havmiljø har lenge vært utsatt for radioaktive utslipp fra Sellafield-anleggene i Storbritannia. Mengdene har vært små, men de siste undersøkelsene viser økende konsentrasjoner av skadelige stoffer i bl.a. tang, tare og hummer. Opplysninger tyder på at britene ikke vil redusere utslippene, tvert imot er det lagt opp til fra den britiske regjeringen at man i desember skal ta stilling til ikke ubetydelige økninger. Dette skal jeg nå på mandag ta opp med mine kolleger – de nordiske miljøvernministrene – og vi har i fellesskap bedt om et møte med den britiske utenriksministeren i Luxembourg for å diskutere saken.

Miljøverndepartementet har dessuten bedt Utenriksdepartementet vurdere hvilket rettslig grunnlag Norge har i internasjonale konvensjoner for å stanse utslippene

fra Sellafield. Vi må også huske at Irland faktisk allerede har stevnet Storbritannia i henhold til OSPAR-konvensjonen.

Et rent og produktivt hav- og kystmiljø er likevel for en stor del avhengig av vår egen innsats. Regjeringen vil legge frem en egen stortingsmelding om forvaltningen av havmiljøet. Jeg vil særlig peke på fire viktige utfordringer. Vi må

- legge til rette for at petroleumsvirksomheten ikke skal true viktige miljøinteresser, bl.a. i Barentshavet
- styrke kyst- og oljevernberedskapen
- rydde opp i «gamle synder» når det gjelder PCB og andre alvorlige miljøgifter som er en alvorlig forureningsfare for mange fjordområder
- styrke rammebetingelsene for en mer miljøvennlig fiskeri- og havbruksnæring

Et viktig mål for Regjeringen er også å sikre arts- mangfoldet i norsk natur. Dette vil kreve vern av truede arter og en arealbruk som tar hensyn til det biologiske mangfoldet. Konvensjonen om biologisk mangfold står sentralt i Regjeringens miljøpolitikk både nasjonalt og internasjonalt, og det skal vi også følge opp frem til Johannesburg-konferansen, som kommer til neste høst.

Regjeringen vil ha en offensiv klimapolitikk. Dette gjelder ikke minst satsingen på CO₂-frie gasskraftverk og nye fornybare energikilder, som det fremgår bl.a. av Sem-erklæringen. En vesentlig del av reduksjonene i klimagassutslipp skal skje nasjonalt. Regjeringen vil fremskynde etableringen av et nasjonalt kvotesystem. Vi vil også sette i gang nye tiltak, som gir resultater før rapporteringsåret 2005. Dette vil vi komme tilbake til i en tilleggs melding om norsk klimapolitikk, som faktisk er nødvendig, fordi den klimameldingen som ligger på Stortingets bord, har ingen forslag om etablering av kvotesystem før 2008, som var Kyotoprotokollen. Vi må huske at på tirsdag varslet EU at de vil forsere dette og fremmer et kvotesystem allerede i 2005. Derfor trengs det litt tid for å få noe på plass, noe den forrige regjeringen ikke hadde utredet på en skikkelig måte i den meldingen.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sylvia Brustad (A): La meg først få si, til debatten om tilleggs meldinga om klimapolitikken, at jeg ikke er enig i det statsråden her sa. Jeg vil minne om at også nåværende statsminister Bondevik var en av dem som kritiserte Stoltenberg-regjeringa for at vi var veldig sene med å legge fram klimameldinga da vi la den fram i juni. Da må jeg bare understreke igjen, som jeg sa i mitt hovedinnlegg, at jeg synes det vil være veldig lang tid å bruke et halvt år på å legge fram ei tilleggs melding til den utmerkede klimameldinga som ligger der, for det haster faktisk med å få gjort noe.

Så har jeg lyst til å berøre et punkt som statsråden ikke var inne på, og det dreier seg om spørsmålet om retten til

(Brustad)

jakt og fiske og retten til å bruke naturen vår. For Arbeiderpartiet er det grunnleggende at alle skal kunne bruke naturen, uansett hvor en bor hen, og uansett hvor rik en er. Jeg påpekte i mitt hovedinnlegg at flere representanter for Høyre, bl.a. nåværende næringsminister Ansgar Gabrielsen og stortingsrepresentant Bjørn Hernæs, har tatt til orde for at det bør bli mye dyrere å drive med jakt og fiske. Bjørn Hernæs sa bl.a. til Hamar Arbeiderblad 14. august i år at det er markedet som «må bestemme prisen» på jakt og fiske. Jeg er veldig glad for at statsråden har signalisert at en vil la friluftsmeldinga som regjeringa Stoltenberg har lagt fram, bli liggende i Stortinget slik den er. Det synes jeg er et veldig godt signal, men da er det betimelig å spørre: Er statsråd Børge Brende enig med sine Høyre-kolleger i at jakt og fiske bør bli dyrere, slik at det faktisk blir en eksklusiv rett for en del grunneiere og noen av dem som har best råd i dette landet? Eller mener statsråd Børge Brende det samme som Arbeiderpartiet er opptatt av, nemlig at retten til å bruke naturen er noe som alle i vårt land bør nyte godt av, uansett hvor rik eller fattig en er?

Statsråd Børge Brende: Jeg har ikke noe problem med å vedstå meg uttalelser om at den klimameldingen som ble fremmet av den forrige regjeringen i juni i vår, kom for sent. Den kom for sent, men da den kom, inneholdt den ikke viktige elementer om hvordan vi skal gjennomføre et kvotesystem i Norge. I EU fremla man på tirsdag et forslag om hvordan man skal gjennomføre et kvotesystem der allerede i 2005. Når man da i klimameldingen, som man brukte så lang tid på, ikke valgte en mer offensiv klimapolitikk enn at man unnlot å gå inn på det som er nødvendig for å kunne nå målsettingene i Kyotoavtalen, nemlig et skikkelig kvotesystem, innebærer det faktisk at det kreves noe mer arbeid. Jeg begynner da selvsagt straks arbeidet med en tilleggs melding til klimameldingen, men jeg tror det er viktig at vi nå får med oss den runden som vil komme i Marrakesh om forhandlingene om klima, altså en videreføring, og å skape legale tekster i henhold til den klimaavtale som ble undertegnet i Bonn. Det må vi ha på plass. Vi må også kunne gå litt nærmere inn i hva EUs nye kvotesystem innebærer. Men vår målsetting er å ha også et nasjonalt kvotesystem slik at vi kan føre en mer offensiv klimapolitikk, for det dreier seg tross alt om noe så alvorlig som klodens klima. Og da trenger vi faktisk noen måneder på å jobbe frem noe som den forrige regjeringen ikke greide på mye lengre tid.

I forhold til det andre spørsmålet som ble tatt opp, beror det på en grunnleggende misforståelse at noen i Høyre skulle gå inn for å øke prisene på jakt og fiske. Det er ingen eksisterende prisreguleringsmekanismer som fungerer i dag, men ettersom friluftsmeldingen nå ligger der, er det faktisk et forslag om at Direktoratet for naturforvaltning kan gå inn og se på det, og det vil vi da diskutere i det videre arbeidet.

Øyvind Korsberg (FrP): Såkalte miljøtiltak og miljøvern og næringsvirksomhet er ofte et konfliktfylt område.

I Sem-erklæringen står det at «innenfor oppdrett av laks og ørret er det fortsatt store vekstmuligheter». Det er helt riktig, såfremt oppdretterne får tilgang til sjøareal som gjør oppdrett mulig.

I Samarbeidsregjeringens politiske plattform tar Regjeringen til orde for vern av villaksen. Det skal skje ved at man slutter seg til prinsippene om nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder som virkemiddel for å bevare villaksen. Det betyr at store areal båndlegges og dermed ikke kan brukes til oppdrett.

Verneforslaget som nå er ute på høring, har ført til store protester. Svært mange lokalsamfunn som blir berørt, har protestert. Det samme har Norske Fiskeoppdretteres Forening, som har gitt klare råd til den nye regjeringen om å legge vekk disse planene. De har ingen tro på blindt vern, og det har egentlig ikke undertegnede heller. For det er et faktum at villaksfisken de to siste årene har vært det beste på flere tiår. Det er helt naturlige variasjoner når det gjelder villaksen. Det hevder flere og flere forskere også. Man må ta høyde for det som er naturlige svingninger i naturen.

Det er et faktum at alt vern som regel starter i det små. Det har vi jo gode eksempler på når det gjelder rovdyrpolitikken. Og når man her starter med et forslag om å verne 22 laksefjorder og 39 nasjonale laksevassdrag, gjør det meg bekymret med tanke på framtiden.

Spørsmålet mitt til statsråden er om statsråden ønsker å ta hensyn til protestene fra hele Kyst-Norge, og som Norske Fiskeoppdretteres Forening har kommet med, slik at oppdrettsnæringen får muligheten til fortsatt vekst.

Statsråd Børge Brende: Så vidt jeg vet, gikk høringsfristen ut den 1. oktober når det gjaldt forslag om opprettelse av 39 nasjonale laksevassdrag og 22 nasjonale laksefjorder. Så når vi har fått oversikt over de høringsuttalelsene som har kommet inn, vil vi i departementet begynne å jobbe med en stortingsproposisjon på dette området.

Man må huske på at dette er vanskelige avveininger. Det er viktig å ha en sterk oppdrettsnæring som har muligheter, men samtidig er det jo et viktig karaktertrekk ved Norge at vi har både laksefjorder og lakseelver. Og Rieber-Mohn-utvalget, som var de første som gjennomgikk dette, hadde jo et enda mer omsegripende forslag enn det som nå har vært ute på høring, så vidt jeg har forstått. Jeg vil foreta avveininger knyttet til det at vi må ha en robust villaksstamme, samtidig som vi gir næringsutøvere på dette området muligheter.

Intensjonene med nasjonale laksevassdrag og -fjorder er å gi et utvalg av de viktigste villaksbestandene en særskilt beskyttelse både i gyte-, oppvekst- og vandreområdene. Beskyttelsen rettes i hovedsak mot skadelige inngrep i vassdrag og negativ påvirkning for fiskeoppdrett. Hvis vi ikke tilrettelegger for laksen gjennom laksetrappene, hvis vi ikke tilrettelegger for miljøet for laksen og de naturlige biotopene, er de avgjørelsene vi tar i dag, ugjenkallelige, da kan villaksen være borte for alltid. Det er også et perspektiv vi må huske på når vi er opptatt av bærekraftig utvikling. Tross alt synes jeg det er en utrolig

gave å videreføre til dem som kommer etter oss, det utrolige som er knyttet til laksens evne til å finne tilbake til de vassdragene hvor den var født, o.l. Så disse tingene må veies opp mot hverandre.

Ingvild Vaggen Malvik (SV): Jeg gratulerer Børge Brende nok en gang med jobben, men jeg må innrømme at jeg ble noe overrasket da jeg fikk vite at det var han som var utnevnt til ny miljøvernminister – politikeren som av Natur og Ungdom i valgkampen ble karakterisert som en klimabølle som miljøbevisste velgere burde holde seg langt unna. I SV er derfor ikke forventningene akkurat skyhøye, og i så måte kan statsråden bare overraske oss positivt. Men det at vi har fått en ny miljøvernminister som er oppkalt etter en nasjonalpark, Børgefjell, er kanskje en indikasjon på at den nye regjeringa i alle fall har ett satsingsområde i miljøpolitikken.

En annen ting jeg har merket meg, er at miljøvernministeren har unger som er med i Blekkulf-klubben, og det er bra, så får han kanskje med seg noen positive miljøimpulser hjemmefra. For dersom den nye statsråden lar seg inspirere til å gjøre en innsats for miljøet, er vi i SV overbevist om at han kommer til å ha stor gjennomslagskraft i Regjeringa. Så vår hilsen til den nye statsråden er følgende: Hvis statsråden bare vil, så får han det nok til! Men vi antar at han samtidig er klar over at dersom Regjeringa skal ha flertall for en god miljøpolitikk, kan det bare skje med støtte fra SV. SV vil alltid være parat til å samarbeide om en bedre miljøpolitikk. Men vi er mildt sagt bekymret for hva slags miljøpolitikk som vil bli resultatet når Regjeringa har valgt å støtte seg til Fremskrittspartiet. Så mitt spørsmål til statsråden er følgende: Hvordan i all verden har Regjeringa tenkt å få vedtatt et statsbudsjett med en troverdig miljøprofil når man er avhengig av et godkjent-stempel fra Fremskrittspartiet?

Statsråd Børge Brende: Først vil jeg takke for gratulasjonen, selv om den var noe betinget. Jeg må bare si at jeg iallfall skal gjøre mitt beste for å kunne forsvare en balansert miljøpolitikk. Det er en utfordring, og jeg mener at også SV bør finne en god del positivt i Sem-erklæringen når det gjelder miljø. Jeg har varslet i dag at vi vil komme med en tilleggs melding om klima. Vi vil forsere innføringen av et nasjonalt kvotesystem. Vi legger frem en egen stortingsmelding som vil ta for seg havområdene våre og forurensning og foreta en del viktige grensdragninger der. Vi vil forsere en handlingsplan i forhold til PCB og miljøgifter. Jeg har bedt Utenriksdepartementet vurdere de juridiske sidene ved Storbritannias Sellafield-utslipp, og vi har varslet at vi også vil intensivere arbeidet med å få til forurensningsfrie gasskraftverk i Norge. Vi er villige til å bruke markedet for å få til det, slik at forurensningsfrie gasskraftverk skal slippe elavgift med basis i 2002-elavgiften. Dette er starten på en mer offensiv miljøpolitikk, mener jeg, og jeg har ikke noe problem med å forsvare den sett fra Regjeringens side, og jeg håper at vi kan ha et samarbeid med alle partier i Stortinget som ønsker en aktiv miljøpolitikk. Jeg tar absolutt imot invitasjonen fra SV. Vi har en del felles berøringspunkt

her, og SV har mange engasjerte miljøvernere som jeg ser frem til å samarbeide med, også i disse spørsmålene.

Når det gjelder Fremskrittspartiet og budsjett, må jeg si at jeg ikke er urolig i forhold til miljøet og det budsjettet. Fremskrittspartiet og Regjeringen ser noe ulikt på en del miljøpolitiske spørsmål, men det tror jeg alltid skal kunne løse seg underveis i prosessen.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed over.

Morten Høglund (FrP): Terrorangrepet mot USA den 11. september var en kraftig tankevekker for hele verden. Det hele virker ubegripelig og meningsløst. I tillegg til konkrete målrettede fysiske terrorangrep ser det nå ut til at vi kanskje også er vitne til biologisk terror.

Dette gjør at vi nå dessverre må konstatere et skille ved perioden før og etter 11. september. Dette gjenspeiler seg i allmenn usikkerhet om hva som nå vil skje. Økonomien viser dessverre tegn til nedgang. Folks ønske om å reise er mindre, og det er utbredt bekymring for hva denne nye situasjonen vil bringe.

I en slik situasjon er det godt å kunne samle seg i et fellesskap og stå sammen om de grunnleggende verdiene vi ønsker skal råde i samfunnet, som frihet, demokrati og toleranse. Regjeringen har i sin erklæring understreket hvor viktig dette er. Fremskrittspartiet deler dette syn.

Vi samler oss som folk rundt felles verdier, men vi samler oss også i et fellesskap med våre allierte og de fleste andre stater som også har sluttet seg til kampen mot den internasjonale terrorismen, som nå manifesterer seg ved Osama bin Laden og hans nettverk. Det samholdet vi nå opplever i verden, er nesten unikt og på mange måter nytt.

Det bryter med gamle modeller og gir innblikk i nye relasjonsmønstre, f. eks. det nye samarbeidet mellom Russland og Israel, Russlands noe endrede signaler i forhold til NATO-utvidelse og det bedre forholdet mellom stormaktene Kina og USA. Dette varsler at vi har å gjøre med nye utfordringer for verdenssamfunnet.

La oss ta disse eksemplene med som uttrykk for at verdenssamfunnet er samlet i kampen mot terroren, og at antallet stater som kunne tenke seg å være vertskap for terrorister som Osama bin Laden, er forsvinnende lite.

Et for meg uforståelig uttrykk som har kommet frem i samfunnsdebatten etter den 11. september, er at USA har seg selv å takke. Forfatteren Gert Nygårdshaug uttrykte det slik i en kronikk i Dagbladet:

«USA kan takke seg selv, etter sin mangeårige økonomiske og militære terrorisme, sin selvforståtte rolle som verdenspoliti, sitt handelstyranni og sin plyndring av fattige land verden over.»

Ingen har seg selv å takke for det vi opplevde den 11. september. Ingen har gjort seg fortjent til denne type angrep. Ingen demokratiske land har bedrevet aktivitet som gir grunn til slikt hat. Det er og blir et utilgivelig angrep fra en fiende som ønsker å bryte ned både det amerikanske land og folk og tilsvarende i andre demokratiske land.

Å skyldte terrorismen på fattigdom er feil. Det var ikke fattige mennesker som myrdet tusener av mennesker den

11. september. Terroristenes drivkraft er ikke økonomisk, men fanatisk. Deres mål er ikke å forbedre verden for mennesker, men å ødelegge mennesker.

Terroristene har ikke til hensikt å avslutte sine voldshandlinger om USA avslutter sine aksjoner i Afghanistan. Tvert imot ser disse fanatikere terroren som legitim så lenge det amerikanske nærværet på den arabiske halvøya består, Israel eksisterer og ikke hele den islamske verden lyder deres lære.

Historien har lært oss hvor farlig det er å gi etter for aggresjon og terror. Nå trues hele det åpne samfunnet, og nå må vi forsvare oss, med fasthet, for å bygge en tryggere verden. I motsetning til tidligere er verden nå samlet. Alle land utenom Irak støtter FN-resolusjonene som sanksjonerer tiltakene i Afghanistan.

Jo mindre vold som nå kreves, desto bedre, men det avgjøres ikke av USA eller Storbritannia, men av Taliban-regimet.

Trond Giske (A): Vi har bak oss et stortingsvalg som innebar store endringer i Stortingets sammensetning. Likevel var det en viss spenning knyttet til hvorvidt denne endrede sammensetningen skulle gi en kraftig kursendring i norsk politikk. Spenningen var først og fremst knyttet til hvilket valg Kristelig Folkeparti ville gjøre. Nå har Kristelig Folkeparti valgt, og det må vi selvsagt ta til etterretning. Jeg har likevel lyst til å stoppe litt opp ved argumentasjonen ved linjeskiftet. For når enkelte fra Kristelig Folkeparti blir spurt om hvorfor det var riktig å gå inn i et nytt samarbeid, svarer man: fordi man hadde gått til valg på regjeringsskifte, og da måtte man også følge opp det. Det er riktig det. Man gikk til valg for å få et regjeringsskifte med et sentrumsalternativ. Det lyktes ikke. Dermed måtte det være mulig å diskutere andre løsninger, hvis det da virkelig var politikken som var viktigst.

Et regjeringsskifte, et kursskifte, må forsvares og begrunnes i politikken innhold, ikke i at man har gått til valg på at man ville ha et regjeringsskifte. Det er faktisk slik at det Kristelig Folkeparti nå gjør, at de går inn i et samarbeid med Høyre og i neste omgang med Fremskrittspartiet, er et kraftig linjeskifte i norsk politikk. 12 av de 15 siste statsbudsjettene i Norge, og dermed hovedretningen i politikken i Norge, er vedtatt i et samarbeid mellom Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og sentrum. Det er her tyngdepunktet i norsk politikk har ligget de siste 15 årene. Det er faktisk slik at på en god del områder har vi stått hverandre så nær at da sentrum overtok etter oss i 1997, og da vi overtok etter sentrum i 2000, var det på en god del områder den samme politikken vi kunne videreføre, selv om det var enkelte saker som skapte debatt oss imellom. Det er et kraftig skifte vi nå ser, når Kristelig Folkeparti går inn i en regjering med Høyre som skal basere seg på Fremskrittspartiet.

Særlig er det et brudd med det statsminister Bondevik sa tidligere. Før valget i 1997, da han ble spurt nettopp om en slik Kristelig Folkeparti-Venstre-Høyre-regjering ville være styringsdyktig, sa han på landsmøtet i Kristelig Folkeparti i 1997 følgende:

«En slik regjering vil ikke være styringsdyktig. Det eneste som kan hindre dette, er å gjøre seg avhengig av Fremskrittspartiet. Da må vi basere oss på det liberalistiske ytterste høyre i norsk politikk. Dette er umulig for Kristelig Folkeparti. Da svikter vi vårt ansvar i arbeidet for de svakstilte i u-hjelpen, i alkoholpolitikken og i kampen for en bedre økonomisk utjamning.»

Det er nettopp det Kristelig Folkeparti og statsministeren har gjort. Min undring er: Hva er det som er så fundamentalt annerledes med å gå inn i et samarbeid med Høyre og Venstre og basere seg på Fremskrittspartiet i 2001 i forhold til i 1997? Er det mindre behov for å ta stilling i kampen for de svakstilte, i u-hjelpen, i alkoholpolitikken eller i kampen for en bedre økonomisk utjamning? For det er vel fortsatt slik at det er politikken som er viktigst? Hvis vi ser på politikken, vil man på område etter område se at et annet politisk tyngdepunkt i Stortinget kunne gitt en politikk nærmere de linjene Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet har samarbeidet om til nå.

Når det gjelder skattelette, ville Høyre ha 40 milliarder kr. Kristelig Folkeparti kunne strekke seg til 12 milliarder kr. Arbeiderpartiet foreslo i budsjettet 3 milliarder kr. Det skal ikke så veldig mye matematikk-kunnskap til for å se hva som ligger nærmest, og ennå har ikke Fremskrittspartiet fått sitt i Stortinget. Vi foreslår 1 milliard kr til barnehager. Her kunne vi funnet felles grunn. Ennå har ikke Fremskrittspartiet kommet nær det budsjettet. Vi foreslår 15 milliarder kr til skolebyggoppussing. Den pakken var riktignok ikke bra nok for Kristelig Folkeparti i valgkampen, men nå ser det ut til at den får livets rett.

Når det gjelder landbrukspolitikken, sier landbruksministeren at vi skal ha et fremskrittspartifritt landbruk. Glemmer da landbruksministeren at også den politikken faktisk bestemmes i budsjettene? I bistandspolitikken har man presset Høyre til å være med på et løfte om opptrapping til 1 pst. av BNP i løpet av perioden, men fortsatt skal Fremskrittspartiet være med i de budsjettene hvor man skal bevilge de faktiske pengene.

Kristelig Folkeparti kunne valgt annerledes. Vi kunne bygd politikken på et annet flertall i Stortinget. De har gjort sitt valg. Det skal vi om ikke respektere, så iallfall akseptere. Respekt er noe man får ut fra den politikken man faktisk fører. Vi skal fra Arbeiderpartiets side føre en konstruktiv opposisjonspolitikk. Vi skal stemme for det vi er for, og mot det vi er mot. Men jeg frykter at vi har fått et linjeskifte som vil ha varig virkning for norsk samfunn.

Ingvild Vaggen Malvik (SV): Her kommer neste innlegg fra trønderbataljonen!

Jeg vil gjerne starte med et sitat fra en offentlig utredning fra 1974:

«Ved slutten av neste hundreår vil CO₂-innholdet (i atmosfæren) kunne bli opp til 4 ganger større enn i dag. Dette vil kunne gi betydelig utslag i temperaturen.»

Videre heter det:

«De mulige konsekvenser av større temperaturendringer kan være katastrofale.»

Dette var altså for 27 år siden.

Uro over konsekvensene av opphopning av CO₂ og andre klimagasser i atmosfæren er ikke ny. Det som er nytt, er at vi snart kan få på plass en globalt forpliktende klimaavtale, som i alle fall kan sies å være et første skritt i retning av å redusere utslippene av klimagasser. Målet for de nye forhandlingene om Kyotoprotokollens framtid som starter i Marrakech nå i slutten av oktober, er å bevege seg fra det politiske kompromisset som ble vedtatt ved forrige forhandlingsmøte i Bonn, til en juridisk bindende avtaletekst. Møtet er i så måte svært viktig, i og med at mange land tar sikte på å ratifisere protokollen etter at disse reglene er på plass, deriblant Norge.

Den forrige regjeringa signaliserte i klimameldinga som kom nå i sommer, at prosessen med ratifisering ville starte etter de gjenstående forhandlingene i 2001. SV forventer at dette er en prosess som ikke vil bli unødig forsinket av den nye regjeringas annonserte tilleggs melding som forventes å komme medio mars. Vi har nemlig ingen tid å miste dersom vi skal lykkes i målsetningen om å redusere utslippene våre med rundt 20 pst. innen perioden 2008-2012.

Det er nemlig dette som er målsetningen, og i så måte er jeg veldig spent på hvilke virkemidler den nye regjeringa har tenkt å legge på bordet, spesielt i lys av at den i sitt samarbeidsdokument har poengtert at den for gasskraftverk ikke ønsker at det stilles strengere utslippskrav for klimagasser enn det som er vanlig i øvrige EØS-land. Så når Regjeringa understreker at den skal legge fram en melding med en offensiv klimapolitikk, kommer nok dette til å bli svært nødvendig dersom de planlagte gasskraftverkene på Kollsnes, Kårstø og Skogn blir realisert, slik som Regjeringa legger opp til. I så måte er vi i SV veldig nysgjerrig på hvordan Regjeringa i så fall ser for seg framtida til prosessindustrien og samferdselssektoren.

Det er ingen grunn til ikke å innføre tiltak i Norge nå, og da kommer vi ikke utenom en sterk satsing på ny fornybar energi. I tillegg er SV på banen i dag med et tilbud om et helt konkret tiltak. SV ønsker at det innføres et toprissystem på elektrisitet. Dette vil kunne bidra til å redusere strømforbruket, samtidig som det vil være et langt mer rettferdig system, ved at luksusforbruk koster mer enn det normale basisforbruket. Slik kan vi få til det som er SVs målsetting, nemlig en rød/grønn løsning, som både er en bra fordelingspolitikk og en bra miljøpolitikk.

Jeg gjentar at dersom Regjeringa i enkeltsaker skal klare å skape flertall for en miljøpolitikk som er bedre enn den som den miljøfiendtlige arbeiderpartiregjeringa førte, kan det kun skje med støtte fra SV.

SV er klar i klimapolitikken så vel som i naturvernpolitikken. Men vi er fortsatt bekymret for hvilken miljøpolitikk som blir resultatet når Regjeringa har valgt Fremskrittspartiet som sitt støtteparti. Ifølge partiformannen i Fremskrittspartiet vil Regjeringa være avhengig av støtte fra Fremskrittspartiet i 80 pst. av sakene i Stortinget.

Fremskrittspartiets formann har i dag også nok en gang demonstrert en grunnleggende kunnskapsløshet om sammenhengen mellom klimaendringer og energiproble-

matikken, og ser ikke engang den klare privatøkonomiske gevinsten som ligger for husholdningene i å spare på strømmen.

I og med at jeg ikke fikk noe tilfredsstillende svar fra miljøvernministeren i stad, vil jeg nok en gang stille spørsmål om hvordan Regjeringa har tenkt å få vedtatt et statsbudsjett med en troverdig miljøprofil når man er avhengig av et godkjentstempel fra Fremskrittspartiet. Og jeg vil spørre den nyvalgte miljøvernministeren om hva han foretrekker – å lytte til den brede miljøkompetansen i SV eller å støtte seg på et fremskrittsparti som ikke engang anerkjenner global oppvarming som noen reell trussel.

Allerede i dag dør unger i Bangladesh som følge av menneskeskapte klimaendringer. Det er ikke sikkert at vi her i Norge kommer til å oppleve de mest katastrofale konsekvensene av endringene i vår levetid. Men vi har et ansvar for ungene våre og for unger i andre land. Dette er et ansvar vi i SV tar på alvor, og det håper vi at også den nye regjeringa vil gjøre.

Bror Yngve Rahm (KrF): Regjeringsskiftet representerer en forsterket miljøpolitisk satsing. Samarbeidsregjeringens Sem-erklæring viser vilje til å ta nye og nødvendige grep på en rekke felter for et bedre miljø og en omlegging av energiforbruket.

Gasskraftsaken var en av de mest konfliktfylte saker det gamle stortinget behandlet. Den medførte at sentrumpartiene ikke kunne ta ansvar for de miljøbelastninger bygging av gasskraftverk uten renseteknologi ville medføre, og daværende regjering gikk av.

For Kristelig Folkeparti har det likevel vært viktig å bidra til å bringe også denne saken over i et riktigere spor. I fellesskap med Høyre og Venstre har dette lyktes. Sem-forhandlingene resulterte i en offensiv satsing for å forsere utvikling og bruk av ny teknologi med små eller ingen utslipp av CO₂.

Samarbeidsregjeringen legger vekt på gode rammevilkår for utvikling av CO₂-frie gasskraftverk. Den vil innføre en tidsbegrenset støtteordning for produksjon av slike gasskraftverk tilsvarende refusjon av hel elavgift på 2002-nivå. Det bevilges 100 mill. kr over to år til forskning på renseteknologi, energieffektivitet og kommersiell utnyttelse av CO₂. I tillegg ønsker den nye regjeringen å bidra til et samarbeidsprogram med industrien med sikte på å realisere CO₂-frie gasskraftverk. Disse tiltakene er i sum et viktig skritt i riktig retning som bør være av interesse for både nåværende og fremtidige utbyggere av gasskraftverk.

Kysten vår er utsatt for alvorlige miljøtrusler. Gjennom mediene har vi fått bekreftet at en økologisk katastrofe for store deler av havbunnen er under oppseiling. Livet er i ferd med å forsvinne, og stadig større områder av havbunnen vår har ørkenliknende tilstander. Regjeringen vil øke innsatsen for å gjenskape og bevare det undersjøiske biologiske mangfoldet. Det vil derfor bli utarbeidet en egen stortingsmelding om det maritime miljøet i inneværende periode.

Den største trusselen mot våre havområder er likevel knyttet til Sellafeld-anleggene i England. Utslippene av

radioaktivt avfall berører og skader vårt matfat i større grad enn tidligere antatt. Det er derfor nødvendig å intensivere innsatsen for å kartlegge utslippenes og skadenes omfang som grunnlag for nødvendige reaksjoner overfor britiske myndigheter. Jeg er derfor glad for at den nye miljøvernministeren allerede har vist en offensiv holdning til dette problemet, bl.a. ved å vurdere det juridiske grunnlaget for en eventuell sak mot Storbritannia. Jeg støtter et slikt initiativ da britiske myndigheter så langt ikke har vist vilje til å ta våre bekymringer på alvor.

Klimapolitikken står sentralt i den nye regjeringens miljøomsatsing. Stoltenberg-regjeringen la i sommer fram en egen klimamelding som på mange områder er svært god. Likevel vil samarbeidsregjeringen utarbeide en tilleggsmelding som bl.a. vil fokusere på det nasjonale ansvar ut fra erkjennelsen av Kyoto-avtalens forutsetning om at en vesentlig del av tiltakene mot klimagassutslipp skal tas nasjonalt. Regjeringen vil også understreke viktigheten av at et nasjonalt kvotesystem kan bli raskt operativt.

I forlengelsen av dette legges det opp til en økende satsing på et bedre kollektivtilbud. Regjeringens ambisjoner om et billigere og mer fleksibelt tilbud er en viktig forutsetning for at flere skal velge denne type transportløsning framfor privatbil. Særlig gjelder det i de mest sentrale byområdene som vi har.

En offensiv miljøpolitikk forutsetter tiltak på bred front. I tillegg til det som jeg har nevnt, bør det også fremheves at den nye regjeringen tar sikte på å tilrettelegge for mer bruk av naturgass til innenlandske formål. Det er betydelige miljøgevinster å hente på dette, ikke minst innenfor transportsektoren og for industrien. Naturgass til bruk i industriell produksjon har store positive effekter når det kan erstattes med olje. En rekke industrielle miljøer i landet ønsker dette. Blant disse finner vi f.eks. landets største industrielle cluster i Grenlandsområdet. Arbeidet med en gassledning til Polen må derfor videreføres på en slik måte at det vil være mulig med en egen tilkoplingsledning inn til dette området. Behovet for nyetableringer og nyinvesteringer i regionen etter at Norsk Hydro i dag har vedtatt å legge ned sin magnesiumproduksjon i Porsgrunn, øker behovet for en egen Grenlands-ledning. Jeg imøteser derfor Regjeringens varslede stortingsmelding om en helhetlig strategi for bruk av naturgass i Norge.

Ine Marie Eriksen (H): Som en av ni representanter under 30 år i Høyres stortingsgruppe, er jeg veldig spent på hvordan de medlemmene fra Sosialistisk Ungdom som nå har kommet inn på Stortinget, og kanskje særlig en av dem som har vært mest offensiv etter valget, nemlig Audun Bjørlo Lysbakken, har tenkt å gjennomføre sine prinsipper om å avskaffe privat eiendomsrett, om å legge ned Forsvaret, og om å innføre forbud mot å ansette folk i lønnsarbeid. Jeg er spent på klassekampen, og jeg ser fram til revolusjonen. Og jeg er spent på hvordan SV-erne skal forholde seg til at det partiet de sitter på Stortinget for, i dag på denne talerstol, representert ved

partilederen og Øystein Djupedal, tar avstand fra det de står for i disse sakene.

Mer gjeldssletting, fjerning av handelsbarrierer og en slutt på landbrukssubsidier – dette er kravene fra afrikanske ledere i The Millennium Action Plan, som ble satt sammen tidligere i sommer. FN nøler ikke med å kalle handelsbarrierer for tollmurer og kvoterestriksjoner for utviklingsbarrierer. Det er et klart verdivalg når Samarbeidsregjeringen ønsker å innføre nulltoll på alle varer fra de minst utviklede landene. Arbeidet med å gjøre det begynte i og for seg tidligere i år under arbeiderparti-regjeringen, men det var først etter hardt og langvarig påtrykk bl.a. fra Høyre og etter mange, mange nei fra Arbeiderpartiet. Arbeiderpartiet stoppet ved de aller fattigste landene. Det måtte et regjeringsskifte til før vi kunne gå et skritt videre.

At Samarbeidsregjeringen nå ønsker å bedre handelsvilkårene også for land utenfor MUL-gruppen, er et tydelig signal om et kursskifte, et skifte i retning av større åpenhet og større vilje til å imøtekomme fattige lands bønn om mer og lettere markedsadgang for sine varer på våre markeder. Det er to grunner til at det er så viktig å inkludere også de landene som ikke er de fattigste.

For det første bor halvparten av verdens ekstremt fattige mennesker i India og Kina, men landene India og Kina er isolert sett for rike til å komme inn under handelsinitiativet. Og det er først og fremst for de aller fattigste menneskene at handel er viktigst, fordi handel er en vei ut av fattigdom, en vei ut av lukkede politiske regimer.

For det andre er det et moralsk spørsmål å gi større og bedre markedsadgang. Som ett av verdens rikeste land har vi en unik mulighet til å gå foran og bygge ned handelsbarrierer i forhold til fattige land. Regjeringen går foran i jobben med å åpne opp Norge enda mer og gir sitt bidrag til at fattige land kan slippe å tape ca. 700 milliarder dollar hvert eneste år på grunn av at de er nektet markedsadgang til rike land.

Samarbeidsregjeringens positive holdning til globalisering og åpenhet kommer også klart til uttrykk ved at den sier ja til å gjøre det enklere for mennesker fra land utenfor EØS å få arbeidstillatelse i Norge, og den vektlegger en mer human flyktning- og asylpolitikk. Også dette er helt klare verdivalg. Å si ja til en åpnere verden forutsetter at vi sier ja til et åpnere Norge, og det er et uttrykk for et kursskifte etter at LO i årevis har gitt beskjed til Arbeiderpartiet om å si nei til økt arbeidsinnvandring. Gang på gang har Arbeiderpartiet hatt muligheten. Gang på gang har de hørt på LO og lukket døren.

Gunn Karin Gjøl (A): En ny regjering skaper alltid forventninger og spenning om hvilken politisk linje den vil legge seg på. Denne regjeringen er vanskeligere å tolke enn nye regjeringer tidligere. Vil den legge seg i sentrum og få en klar sentrumsprofil, eller er det slik at Kristelig Folkeparti har fått statsministeren, mens Høyre får bestemme politikken? Med Fremskrittspartiet som støtteparti i Stortinget kan det dessverre tyde på det siste.

De politiske skillelinjene i Stortinget har fram til i dag i veldig mange saker gått mellom Høyre og Fremskrittspartiet på den ene siden og Arbeiderpartiet, sentrum og SV på den andre siden. Nå vil disse skillelinjene gå tvers gjennom den nye regjeringen.

Det blir derfor spennende å se hvilken justispolitikk denne nye regjeringen vil føre. Vil det bli en ensidig satsing på politi og strengere straffer, slik Fremskrittspartiet og Høyre har tradisjon for? Eller vil vi få en mer helhetlig justispolitikk hvor en satser like mye på å hindre at kriminalitet oppstår? Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har vært enige om at forebygging av kriminalitet må skje ved å sette fokus på oppvekstmiljø, rusmidler, fritidstilbud til unge, frivillige organisasjoner og barnevern.

Kriminalitet er ikke noe vi kan kjøpe oss vekk fra kun gjennom mer politi og strengere fengselsstraffer. Vi vet at de samfunn som ensidig har satsset på en slik linje, har den høyeste kriminaliteten. Det trengs en innsats hvor alle må bidra – enkeltpersoner, frivillige organisasjoner, lokale og sentrale myndigheter og hele rettssystemet, inkludert politiet.

Dessverre erfarte vi fra den forrige Bondevik-regjeringens budsjettssamarbeid med Høyre og Fremskrittspartiet at typisk forebyggende tiltak ble nedprioritert for å skaffe mer penger til politiet. For å fylle budsjettet til politiet valgte de å redusere bevilgningen bl.a. til skolefritidsordningen. Spenningen ligger nå i om justisminister Dørum vinner fram med sin helhetstenkning, eller om høyresiden også her vinner slaget om justispolitikken.

Norge er et godt land å leve i for det store flertall av oss. Derfor blir det ekstra ille å være fattig. Arbeiderpartiet vil bekjempe fattigdommen med alle midler. For et sosialdemokratiske parti er det uakseptabelt at noen mennesker ikke får ta del i den rikdom og velstandsutvikling vi har i Norge.

Vi vet fra store rettshjelpsundersøkelser at den delen av befolkningen som har størst behov for sosiale ytelser, er de som minst kjenner sine rettigheter. Det udekkede rettshjelpsbehovet i befolkningen knytter seg altså i stor grad til lovgivningen som skal sikre utjevning av forskjellene blant folk. Arbeiderpartiet mener derfor at rettshjelpstilbudet må være en del av velferdssystemet og et viktig redskap for å sikre en utjevning av forskjellene mellom folk.

Stortinget behandlet i fjor vår en stortingsmelding om fri rettshjelp. Her ble det vedtatt at inntektsgrensen for å komme inn under ordningen skulle utvides, at man i flere saker enn tidligere skulle få fri rettshjelp, og at det skulle gis mer rettshjelp i offentlig regi. Det siste gikk Høyre og Fremskrittspartiet imot, og jeg er spent på hvordan den nye regjeringen vil håndtere denne saken når den videre oppfølgingen kommer til Stortinget. Arbeiderpartiet mener det er viktig å prioritere rettshjelp i offentlig regi, slik at vi etter hvert kan gi alle innbyggere et tilbud om en time gratis juridisk rådgiving.

Fattigdomsbekjempelse er ikke viktig bare fordi fattigdom er et onde i seg sjøl, men også fordi store forskjeller mellom folk skaper grobunn for kriminalitet. Et

samfunn med små forskjeller er derfor også et gode i en kriminalpolitisk sammenheng.

Den nye regjeringen legger opp til store skattelettelser, konkurranseutsetting av helsevesenet og en kraftig vekst i antall privatskoler – en politikk som på alle disse områdene vi føre til større forskjeller blant folk. Jeg er forundret over at et parti som Kristelig Folkeparti vil være med på å bidra til en slik utvikling, som på lengre sikt også kan bidra til at kriminaliteten i samfunnet øker.

Karin S. Woldseth (FrP): I tiltredelseserklæringen sa statsministeren at målet var klart: «Alle barn skal ha gode oppvekstvilkår». Når det i den senere tid har vært fokusert på at foreldre bruker barna sine som våpen i forbindelse med skilsmisse, kan man neppe si at alle barn har gode oppvekstvilkår i Norge. Mediene har gitt oss et bilde av årevis kamp hvor barna har blitt kasteball. Når vi midt i beste sendetid får se polititjenestemenn som bærer skrikende og hylende barn bort fra en av sine foreldre, opprører dette det norske folk. Folk flest forstår ikke at foreldre ikke tar mer hensyn til barna sine, og at det må gå så langt som vi nå har sett. Men jeg tror at dette dessverre bare er toppen av isfjellet. Slike saker blir stadig mer aktuelle. Denne påstanden skal jeg begrunne med følgende:

1. Stadig flere foreldre er samboende, og slik barneloven er i dag, får mor automatisk foreldreansvar når et samboerskap opphører.
2. Fedre har nå fått muligheten til å ta pappapermisjon, noe som er med på å knytte enda sterkere bånd mellom barn og far fra tidlig i barnas liv. Dette forsterker fars engasjement og ønske om å tilbringe mye tid sammen med sitt barn også etter et brudd med ektefelle eller samboer.

Noen vil sikkert reagere på at jeg sier far, men i de aller fleste tilfeller er det far det gjelder fremdeles – dessverre. Når samfunnet også forlanger at begge foreldrene skal ta del i sitt barns oppvekst, burde vi legge forholdene til rette slik at det gis lik adgang til dette for begge foreldrene. Det viser seg at det fremdeles er langt igjen til likestilling på dette feltet.

Nå skal det foretas visse endringer i barneloven. Den bør da endres i samsvar med samfunnsutviklingen, slik at barnet blir vernet om og barnets rett til å ha to foreldre blir stadfestet. Slik kan vi unngå oppslag i mediene om maktovergrep overfor barn.

Avgåtte justisminister Hanne Harlem opprettet en hurtigarbeidende gruppe som skulle ta for seg problemstillingene rundt dette med å hente barn med makt fra en av foreldrene. Vi venter spent på hva som kommer ut av dette arbeidet. Men i mellomtiden bør det vurderes å la begge foreldrene være til stede når politiet er involvert, slik at barna i det minste kan ha sitt andre trygge holdpunkt til stede. Dette vil skåne barna for en traumatisk opplevelse, samtidig som de voksne faktisk er nødt til å forholde seg til hverandre. Noen vil kanskje hevde at dette blir dyrt for den av foreldrene som eventuelt skal reise til en annen kant av landet, men jeg vil nok hevde at prisen for å få et psykisk skadet barn er langt høyere. Saken

er av en så viktig karakter både for de barna det angår og for samfunnet generelt, at vi får håpe at den hastekomiteen som ble oppnevnt, leverer fra seg noe konkret innen utgangen av dette året.

Jeg vil på bakgrunn av det jeg har sagt, fremme følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen om å vurdere en ordning som innebærer at i de tilfeller hvor barn blir hentet med hjelp fra politiet, skal begge foreldrene være til stede.»

Presidenten: Representanten Woldseth har tatt opp det forslaget hun refererte.

Rune J. Skjælaaen (Sp): I tiltredelseserklæringen slår statsministeren fast målet for Regjeringens familierpolitikk: «Alle barn skal ha gode oppvekstvilkår». Jeg vil ta utgangspunkt i dette målet. Det er et felles mål som alle kan enes om at barn skal ha det trygt og godt, for en trygg og god oppvekst er det beste utgangspunkt for livet som ligger foran. Men målet om en god oppvekst for alle barn krever politisk vilje i et samfunn som er mer preget av individualisme enn av fellesskapstanken. Det var jo ikke akkurat fellesskapstanken som preget valgkampen som vi har bak oss. Høyresiden som nå har det politiske flertall og som vil prege landets politikk i denne perioden, ropte høyt på skattelette og større frihet for enkeltmennesket, mens begrep som solidaritet nærmest var fraværende.

Sentrumsregjeringen synliggjorde i utjamningsmeldingen at 1–2 pst. av befolkningen i vårt land er fattige, dvs. at de har lav inntekt over lang tid. Norge har falt mange plasser på OECDs rangering over land med fattigdom. Dette er uverdig i et land hvor privat rikdom og kjøpekraft har økt blant store grupper av befolkningen. Utjamningsmeldingen slår fast at forskjellene har økt.

Vi forstår at det er tungt å være fattig i et land med bare fattige. Men det er jammen tungt og vanskelig å være fattig i et land med så mange rike som vårt. En mor jeg snakket med, fortalte at hun ikke kom til å gå på foreldremøte for datteren sin. Årsak: Hun syntes det var flaut og vanskelig å være imot alle de gode tiltak klassen planla, som kostet. Hun hadde faktisk ikke råd. Hun fortalte videre at når datterens klasse skulle på et eller annet som kostet noe, så holdt hun datteren hjemme. De inngikk en hemmelig allianse for at deres livssituasjon ikke skulle avsløres. Ifølge opplæringsloven skal den offentlige grunnskolen være gratis. Denne jenta hadde ikke råd til å delta på tematurer klassen gjorde. Dette er uakseptabelt og uverdig. Senterpartiet vil understreke at fjerning av egenandeler i grunnskolen er et nødvendig og viktig grep for å minske forskjellene.

En god oppvekst innebærer også en meningsfull fritid med mulighet til å delta i frivillige lag og organisasjoner. Det er slik barna skaffer seg venner og danner nettverk. Videre gir det muligheter til å utvikle ferdigheter både for kropp og sjel. Men medlemskapet i fotballklubben koster 1 200 kr årlig, og det koster 600 kr å delta i den ukentlige svømmetreningen. Det sier seg selv at foreldre

som ikke har råd til å la barna delta i skoleaktiviteter, heller ikke kan la barna delta i fritidsaktiviteter. Når vi vet hvor mye venner og gode sosiale sammenhenger betyr for barns utvikling og trygghet, går det også an å forstå hvilke konsekvenser utestengelse fra denne delen av oppvekstmiljøet betyr.

Senterpartiet ønsker å styrke frivillige lag og organisasjoners rammevilkår slik at flere kan delta for en rimeligere penge.

Det er i dag om lag 58 000 barn som forsørges av sosialhjelpsmottakere. De månedlige sosialhjelpssatsene for familier ligger flere tusen kroner under det SIFO beregner for et standardbudsjett. Representanter fra Senterpartiet har gjennom et Dokument nr. 8-forslag bedt Regjeringen revidere de veiledende satsene for sosialhjelp slik at de kommer på nivå med SIFOs beregninger.

Politikere i Kommune-Norge fortviler over den økonomiske situasjonen kommunene befinner seg i. Det er faktisk i kommunene at velferden avgjøres lokalt. Men det er et statlig ansvar å sørge for at kommunene gis muligheter til å gi gode oppvekstvilkår for alle barn og unge. Sosialhjelpssatsene bestemmes lokalt. Men for at sosialhjelpssatsene skal løftes til et akseptabelt nivå lokalt, er kommunene avhengig av de økonomiske rammene som Stortinget gir. Inntektene i de fleste kommunene står ikke i forhold til de oppgavene kommunene er satt til å løse.

Når Senterpartiet setter fattigdomsproblemet på dagsordenen, forutsettes det at kommunene blir tilført nødvendige midler for å løse oppgavene.

Regjeringens tiltredelseserklæring består faktisk bare av ord, og det skal den også gjøre. Men vi har faktisk råd til å gi alle et verdig liv.

Afshan Rafiq (H): Samarbeidsregjeringens tiltredelseserklæring legger et viktig grunnlag for en ny politisk kurs som bærer bud om optimisme og tro på fremtiden. Det fokuseres på Norge som mulighetenes land, hvor alle skal ha muligheten til å ta del i samfunnets retter og plikter.

Det er spesielt ett område jeg ønsker å gripe fatt i i forhold til erklæringen, og det er den nye regjeringens ønske om aktivt å bekjempe diskriminering og rasisme, og dens ønske om å satse på gode norskkunnskaper og aktiv jobbformidling for personer som ellers har vanskeligheter med å få jobb.

Jeg er veldig glad for at samarbeidsregjeringen tar fatt i nettopp denne problemstillingen, fordi vi vet at mange personer med bl.a. minoritetsbakgrunn diskrimineres på arbeidsmarkedet. Vi vet at de har vanskeligheter med å få jobb, og at mange som får jobb, får en jobb på et lavere nivå enn deres kompetanse, evner, ambisjoner og innsatsvilje skulle tilsi. Og jeg synes det er viktig å slå fast at det grunnleggende skal være at mennesker behandles som enkeltindivider med den samme rett til å bli respektert for sin integritet og egenart uavhengig av hvem man er eller hvilken etnisk bakgrunn man har.

Det er slik at mange virksomheter har mangel på arbeidskraft, samtidig som mange personer med minoritetsbakgrunn har vansker med å få jobb. Det er en realitet

at mange arbeidssøkere med utenlandsk bakgrunn, og ikke minst utenlandsk navn, ikke blir innkalt til jobbintervju selv om de oppfyller de gjeldende kvalifikasjonskrav. Dette er paradoksalt i en situasjon hvor behovet for arbeidskraft er så stort. Dette er rett og slett en sløsing med menneskelige ressurser som Norge ikke har råd til.

Vi er alle enige om at arbeid er nøkkelen til en vellykket integrering. Og for å bli en fullverdig borger av det norske samfunnet er det helt grunnleggende at hver og en av oss får muligheten til å bli selvhjulpne og i stand til å forsørge oss selv og vår familie. Og i et land der arbeid har den status det har i Norge, er integrering i utdanning og arbeidsliv det viktigste verktøyet for å hindre utstøting og diskriminering på varig basis. Utfordringen her blir derfor hvordan forholdene kan legges til rette for at flere personer som ønsker å gjøre en innsats, lettere kan inkluderes i det norske arbeidsmarkedet.

Situasjonen for mange av dem som har innvandret til Norge, er at selv om de har en god utdanning og kompetanse fra sitt hjemland, er det et stort misforhold mellom deres utdanning og kompetanse og det yrket de har her i Norge. En viktig årsak til det er at mange har problemer med å få godkjent sin utenlandske utdanning og yrkespraksis her i landet. Her er det viktig å få til et effektivt godkjenningssystem, slik at kompetente mennesker kan få seg en jobb som tilsvarer deres evner og kvalifikasjoner.

Vi vet at det er et betydelig behov for arbeidskraft, spesielt innenfor pleie- og omsorgssektoren. Samtidig har vi mange kvinner med minoritetsbakgrunn som har en uformell, men meget nyttig og verdifull kompetanse på dette området. Jeg vet at mange av disse kvinnene ønsker å komme seg ut i arbeidslivet, men barrierene for å komme inn på arbeidsmarkedet er så store at de gir opp før de lykkes. For å gjøre noe med dette er det bl.a. viktig å få til en ordning som kan bidra til å synliggjøre og dokumentere den formelle og uformelle kompetansen disse ressurssterke kvinnene sitter inne med. Her håper og tror jeg at den nye samarbeidsregjeringen vil spille en viktig rolle, slik at de som ønsker og har evne til å gjøre en innsats i det norske arbeidsmarkedet, kan få en reell mulighet til det.

Avslutningsvis vil jeg bare si at den erklæringen som Samarbeidsregjeringen nå har lagt frem, lover godt, og jeg ønsker den nye regjeringen lykke til med det viktige arbeidet videre.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Olav Akselsen (A): Den som leitar i Sem-erklæringa og i regjeringserklæringa etter kva politikk den nye regjeringa vil føra, leitar forgjeves. Disse erklæringane gjev inga avklaring. Rett nok er det slik at dei fleste politikkområda er omtala i positive ordelag. Gjennom mange lange og fine formuleringar, som me vel alle kan slutta oss til, kan ein få inntrykk av at denne regjeringa vil finna meir pengar til dei fleste områda.

Eg er likevel redd for at det blir med fromme ønske når dei endelege prioriteringane skal gjerast. For sjølv om det ikkje står så mykje om skatt i erklæringa, er det her ein finn dei konkrete formuleringane. Ifølgje erklæringa vil Regjeringa senka det samla skatte- og avgiftsnivået betydeleg. Ein vil med andre ord redusera staten sine inntekter betydeleg.

Regjeringa seier ingenting om kva dette vil føra til i kutt på utgiftssida, men desse vil òg måtta bli betydelege. I valkampen åtvåra Kristeleg Folkeparti mot Høgre sine skattelettelovnader. I Dagsavisen den 7. juni seier Kristeleg Folkepartis leiar, Svarstad Haugland:

«Det er umulig å kutte så mye som Høyre vil i skatter og avgifter uten at det går ut over velferden.»

Og dåverande statsministerkandidat Bondevik følgde opp i VG den 3. september. Under overskrifta «Knuser Høyres skatteløfter» seier han:

«Høyres forslag er altfor omfattende, og vil føre til store negative konsekvenser. Vi vil ikke gå med på dem.»

I det same oppslaget seier han vidare:

«Vi ... vil stemme mot disse forslagene i Stortinget uavhengig av regjering.»

No, seks veker seinare, bekreftar han at den regjeringa han sjølv leier, vil fremja mange av dei forslaga han sjølv åtvåra så sterkt mot i valkampen. Til no har me berre sett medaljen si framside, og regjeringspartia har valt å skyva alle dei vanskelege vala og dei vanskelege prioriteringane framfor seg. Svaret på kor kutta kjem, og med det kva politikk Regjeringa vil føra, får me først når budsjettet blir lagt fram.

Etter mindre enn ei veke har fleire statsrådar blitt erklært inhabile. Alle statsrådar kan frå tid til anna koma i ein situasjon som gjer at inhabilitet oppstår. Men det som er uvanleg, er at ein statsråd blir erklært permanent inhabil i delar av sitt ansvarsområde. Det har så vidt eg skjønner, no skjedd med fiskeriministeren, fordi bror hans er nestleiar i Norges Sildesalgslag. Dersom så er tilfellet, reiser det ein del spørsmål som det er viktig at Stortinget får klare svar på. Kva er t.d. grensene for inhabiliteten? Kor stor del av ansvarsområdet til Fiskeridepartementet vil bli tatt hand om av ein annan statsråd? Store delar av norsk fiskeflåte er blandingsfartøy som fiskar både torsk og sild. Korleis skal fiskeriministeren kunna forvalta og følgja opp fiskeflåten dersom han ikkje skal halda seg til heile flåten sitt virkeområde? Kan ein delvis inhabil fiskeriminister forhandla på vegner av Noreg i internasjonale forhandlingar der norske fiskeriinteresser er involverte?

Svar på desse og fleire andre spørsmål som har oppstått på grunn av fiskeriministeren sin inhabilitet, meiner eg at Stortinget har krav på. Eg har derfor i dag sendt ei rekkje spørsmål til statsministeren om fiskeriministeren sin habilitet. Eg reknar med og håpar på eit snarleg og utfyllande svar på desse spørsmåla.

Inge Ryan (SV): Jeg har hatt gleden av å høre på statsministeren flere ganger når han har snakket om distriktpolitikk. Jeg synes det er veldig positivt både det som

han har sagt i debatter på fjernsynet, og ikke minst nå senere i tiltredelseserklæringa, og det som nå står i det dokumentet som var framforhandlet før regjeringsskiftet. Og jeg tror nok at statsministeren i likhet med meg har sett når han har reist rundt i landet, at vi har en ørkenspredning her i landet. Vi har en ørkenspredning der folk flytter fra distriktene fordi det ikke lenger er mulig å bo der, der man legger ned butikker, der man legger ned skoler, og der man dessverre legger ned en rekke andre offentlige tilbud.

Hvorfor skjer dette? Jeg er klar over at det er et sammentsett problem, men en hovedårsak er at Stortinget har gitt fra seg en del helt grunnleggende redskaper for å kunne styre utviklinga på dette området. Vi har fått en avpolitisering av en god del viktige samfunnsområder. Politikerne har gitt fra seg styringsredskaper gjennom både privatisering og fristilling. Dette blir som med en snekker – man tar fra ham hammeren, så tar man fra ham saga, så tar man fra ham høvelen, og så lar man ham sitte igjen med tommestokken. Da er det vanskelig å snekre, når man har så lite å hjelpe seg med. Og slik har det blitt med politikerne også; man har gitt fra seg redskapene, og så har man tommestokken igjen. Da kan man måle og måle og måle, men det er lite man får gjort.

Hva må så skje? Jo, vi må gi snekkeren redskapene tilbake. Politikerne må ta tilbake styringa. Enkelte verktøy har vi nok mistet, dessverre, derfor må vi skape oss nye verktøy i distriktspolitikken, slik at vi kan drive en aktiv distriktspolitikk i samsvar med det som de fleste politikerne ønsker. Hvis ikke, vil en rekke av våre bygdesamfunn forsvinne i løpet av de neste årene. Sjøl bor jeg i en slik kommune som har redusert folketallet med nesten 50 pst. på 30 år. Og vi har en rekke andre lignende områder.

Vi i SV tar statsministeren på alvor. Det skulle bare mangle! Og vi venter i spenning på de konkrete tiltakene som nå skal komme i distriktssatsinga. Men vi er noe skeptiske når vi hører kommunalministeren si at hun vil flytte penger fra distriktskommunene til byene, vi er skeptiske når vi hører at det skal privatiseres mer. Mer av statens eiendommer skal også selges. Da er vi skeptiske. Men vi vil ikke ha en fordømmende holdning før vi har sett de konkrete tiltakene. Vi venter i spenning, og vi stiller oss spesielt til disposisjon for Regjeringa når det gjelder å hjelpe til med å utforme en moderne distriktspolitikk som gjør at vi igjen kan få optimisme i Distrikts-Norge.

Men ett råd har jeg helt til slutt: Det er ikke mangel på ord verken fra regjering eller fra storting som er problemet, det er mangel på handling som er det store problemet her.

Dagrun Eriksen (KrF): I dag har vi trontale- og erklæringsdebatt i et nytt storting etter et valg. Vi skal i denne debatten komme med de lange linjer og de store visjoner. Vi skal prøve å løfte nesen litt opp fra de enkelte små budsjettpostene og se oss litt rundt, og vi kommer fort nok til å dukke ned igjen.

Nye komiteer har etablert seg, og det er noen av oss som nå skal orientere oss i nye retninger. Mine kuler og

krutt er nå byttet ut med kultur-, familie- og administrasjonskomiteen, som kanskje representerer litt av livets mykere sider. Jeg kommer nok til å kaste et lite blikk bort på Forsvaret i ny og ne. Men det er med forventning og det er med spenning jeg nå går til min nye oppgave.

Hva er egentlig familiens rolle i samfunnet? Og hvor er familiens plass? Den nye samarbeidsregjeringen vil i motsetning til eksregjeringen ha en mangfoldig familiepolitikk. Jeg vil sitere fra Sem-erklæringen:

«Samarbeidsregjeringen vil sette barna i sentrum for familiepolitikken.»

Familien er en solid byggestein i samfunnet. Det er dette som er hovedarenaen for barns oppvekst. Hvis vi ikke får familiene til å fungere, svekker vi et viktig fundament i samfunnet. Vi vil gi hovedansvaret for barna tilbake til foreldrene, ikke fordi staten og Regjeringen vil løpe fra et ansvar, men for oss er det viktig at foreldre får den tillit som faktisk tjener til barns beste. De foreldrene som ikke klarer det ansvaret, må vi støtte opp om, og vi må sørge for at alle barn får en trygg oppvekst. Barnevernet skal være til for foreldre og barn. Det er ikke alle foreldre som klarer sin oppgave, og derfor trenger vi et godt barnevern. Vi ønsker å styrke foreldrerollen og barns oppvekstmiljø gjennom samlivskurs, foreldreveiledning, frivillige organisasjoner, et godt naboskap i bygd og by, familierådgivning, samarbeid mellom hjem og skole og et velfungerende barnevern. Dette er arenaer som er viktige for at familiene skal bli de byggesteinene som et samfunn trenger.

Vårt budskap til foreldre er: Vi har tro på dere! Dere er en veldig viktig del av det å gi barn en god oppvekst! For å gi foreldrene denne tilliten må vi gi rom for mangfold og fleksibilitet. Samarbeidsregjeringen ønsker en gradvis økning av kontaktstøtten, og vi skal ha en offensiv barnehageutbygging og billigere barnehager. Det å samle offentlige tilskudd til barnehagene i ett direkte tilskudd er kanskje et av de viktigste virkemidlene. Dette vil også sikre private barnehager, som tross alt utgjør – enten Arbeiderpartiet liker det eller ikke – i underkant av 50 pst. av barnehagene våre.

Men samfunnet består også av andre enn den tradisjonelle kjernefamilien, og vi må ha en familiepolitikk som tilpasses det nye familiemønster. Det finnes mange som er enslige, og det finnes også utfordringer knyttet til ensliges situasjon. Her kan man, som Samarbeidsregjeringen har sagt, se på f.eks. virkningen av kommunale utgifter for enpersonshusholdninger.

Kultur er livets krydder, og mat uten krydder kan ofte bli smakløs og lite spennende. Vi har i vårt land et bredt spekter av kunst og kultur. Samarbeidsregjeringen vil se det som viktig å sikre at det også i framtiden skal serveres et rikt kryddret måltid til det norske folk.

De frivillige organisasjonene representerer en stor bredde og et mangfold. I dag ser vi at vi har fått en ny og spennende samhandling mellom det offentlige, den tradisjonelle frivillighet og nye aksjons- og organisasjonsformer. Frivillige organisasjoner er og skal være et selvstendig korrektiv og supplement til det profesjonelle samfunnet og ikke brukes for å løse utfordringer i framtidens

Velferds-Norge. De må sikres tilstrekkelige økonomiske ressurser og rammevilkår som stimulerer til innsats, uten at det offentlige legger føringer for deres virksomhet.

I vårt arbeid i Stortinget møter vi mange som kommer og skal lobbe, som har saker som de ønsker å ta opp med oss. Men det er noen som aldri kommer til å stå ved vår dør, og det er de tause stemmene som aldri kommer til å kreve sin rett, for de har mer enn nok med å klare sin egen hverdag. Internasjonalt er det mange, nasjonalt er det også flere. Vi i Kristelig Folkeparti vil gjennom vårt arbeid i storting og regjering også ta dette ansvaret på alvor.

Leif Frode Onarheim (H): Det norske folk viste i valg at de ønsket et regjeringsskifte. Man var lei av unødige regulering og byråkrati, av skatter og avgifter.

Regjeringserklæringen gir klar beskjed om en kursendring. Jeg er glad for den fyldige innledningen om Regjeringens verdigrunnlag. Med den raske endringstakt vi har i verden, hvor bedrifter, mennesker og kapital kan flytte rundt uten særlige begrensninger, er det viktig å forankre vår politikk i langsiktige, gjennomtenkte verdier. Ikke minst vil de menneskelige lidelser som følger av angrepene på USA, og den kamp mot terror som nå foregår, måtte få stor oppmerksomhet i tiden fremover.

Gjennom det felles verdisyn som Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre demonstrerer i Sem-erklæringen, er det lagt et godt grunnlag for et fremtidsrettet og langvarig regjeringssamarbeid.

Erklæringen peker på en del forutsetninger for å stimulere til økonomisk verdiskaping i Fastlands-Norge. Det er fremtidsrettet når Regjeringen foreslår å redusere det totale skatte- og avgiftstrykk for både bedrifter og privatpersoner. I en verden hvor bedrifter kan lokalisere sin virksomhet der det synes mest gunstig, kan vi ikke ha et særnorsk skattenivå som kommer i utakt med dem vi skal konkurrere med. Selv land som vi har betraktet som høyskattelend, er nå i full fart med å nærme seg et europeisk skattenivå.

Det synes å være bred politisk enighet om at vi bør ha en næringspolitikk som sørger for at vi har en underskog av småbedrifter som basert på ideer, kompetanse og pågangsmot kan kjempe seg inn på interessante markeder. Da vil skatte- og avgiftsnivået være viktig.

NHOs konkurransevnebarometer viser klart at vi ligger relativt dårlig an i forhold til land vi konkurrerer med om lokalisering av virksomhet. Det er mange forhold som vi scorer ganske dårlig på, noen forhold scorer vi også godt på. Men når det gjelder næringslivsklima, hvordan vi ønsker at næringslivet skal være, ligger vi litt dårlig an, selv om det er mange vakre ord, spesielt i festtalene. Derfor er det utrolig spennende å høre vår nye utdanningsminister som sier at vi skal bli best på bruk av ny teknologi. Det bærer bud om noe utrolig spennende.

Men det som i stor grad er et hinder for de ufødte bedrifter, de nye bedriftene, gründerbedriftene, ja, faktisk de fleste bedrifter, er den jungel av lover, regler og forskrifter som man må sette seg inn i og følge. Skjemaveldet som er etablert, kveler mange av de gode ideene og

mange av bedriftsetableringene som vi så gjerne skulle ha for å dekke det verdiskapingsbehov vi vil få når oljen etter hvert på litt sikt får mindre relativ betydning for vår økonomi. En undersøkelse ganske nylig viste også at mange av dem som hadde noen ideer og gjerne ville startet noe, ble kvalme og sjuke av alt det som de følte de skulle ha gjort, men som de ikke orket og ikke hadde kompetanse til å gjøre.

Hvor mange forskrifter og skjemaer for innhenting av opplysninger om bedriftene ville ikke forsvunnet av seg selv dersom det hadde vært like streng holdbarhetsdato, siste forbruksdag, på dette området som i dagligvareforretningene? Regjeringen Stoltenberg hadde store ambisjoner på dette felt. Innsatsen gav ganske magre resultater. Jeg setter derfor min lit til at Regjeringen setter disse spørsmål enda høyere på dagsordenen, slik at vedkommende statsråd med vide fullmakter fra statsministeren kan oppnå resultater på dette området på tvers av departementsgrenser.

Og videre: Skal vi lykkes med en god ettervekst i vårt næringsliv, med bedrifter som kan sikre vår langsiktige velferd, må vi også få en kraftig opptrapping av forskningsinnsatsen, også i bedriftene. Samarbeidet mellom innovatører, forskningsinstitusjonene og bedriftene må bli bedre. Her vil den foreslåtte skattestimulans for FOU-aktivitetene kunne bidra. Men det er ofte vanskelig å bygge bro mellom våre gode forskere og gründeren, småbedriftslederen eller den som har evnen til å kommersialisere ting. Programmer og tiltak som kan bidra til å skape god kontakt mellom de ulike miljøer bør stimuleres.

Vi snakker pent om kompetansebygging og nyskaping. Det er bra hvis Regjeringen prioriterer tiltak som kan nedbygge de hindere som har hemmet en god utvikling. Vi har gode forutsetninger. La oss ikke la de gode ideer dø før vi har fått prøvd dem ut i markedet!

Jan Arild Ellingsen (FrP): Som nyvalgt stortingsrepresentant er det med en viss ærefrykt jeg ser frem til å utøve mitt folkevalgte verv her på Stortinget.

Stortinget skal gjenspeile folkets vilje gjennom sine folkevalgte representanter. Det vil igjen si at det påhviler enhver av oss et stort ansvar. Det er viktig at vi tar inn over oss disse signaler og fører en politikk som er ansvarlig.

Etter først å ha hørt trontalen og deretter regjeringen Bondeviks tiltredelseserklæring, er det min oppfatning at det finnes tydelige uklarheter, dog ikke uten at det finnes lyspunkt.

I dagens samfunn opplever vi dessverre stadig at barn, unge og eldre utsettes for situasjoner som de oppfatter som både truende, skremmende og voldelige. Et slikt dagligliv står i sterk kontrast til det statsminister Bondevik sa var en utfordring for samarbeidsregjeringen:

«Rettsikkerhet og trygghet for liv, helse og eieendom er viktige forutsetninger for frihet og livsutfoldelse. Regjeringen vil gjøre forebygging og bekjempelse av kriminalitet til en av sine viktigste oppgaver.»

En slik satsing vil Fremskrittspartiet selvfølgelig støtte opp om, og spesielt da vi oppfatter dette som et signal

om at det skal tas mer hensyn til offer enn til overgriper. Altfor mange har fått sine liv ødelagt som følge av den motsatte politikken.

Det har i denne og den forrige uken vært vist til en kriminalsak som har synliggjort at dagens system ikke fungerer godt nok. Jeg håper derfor at Regjeringen – under henvisning til statsministerens ord – følger opp sine gode intensjoner, og at det hele ikke bare blir honnørord. Det fortjener ikke de som bor her. Når Regjeringen også viser til frihet og livsutfoldelse, forutsetter det at folk flest skal kunne føle seg trygge i sine hjem og i sine nærmiljøer.

I Sem-erklæringen kommer den nye regjeringen med mange kriminalitetsforebyggende tiltak, hvorav noen er konkrete, mens andre er mer vage. Jeg vil spesielt peke på ett punkt, hvor det bl.a. heter:

«Volds- og seksualforbrytelser vil som hovedregel bety fengselsstraff og lukket soning.»

Det hadde jo vært interessant å få vite hvem som etter å ha utført en slik gjerning, ikke skal ha fengselsstraff og lukket soning. Dersom det her refereres til dem som er soningsudyktige, forutsetter vi i Fremskrittspartiet at samfunnet også skal skjermes for disse. I motsatt fall vil det være et helt galt signal å gi! Forbrytere som begår slike handlinger, må og skal samfunnet skånes for.

Det er et faktum at Norge ikke lenger kun ser alvorlige forbrytelser på fjernsyn, men at det tvert imot også her til lands utøves kriminalitet som vi med fordel kunne vært skjermet for. Når realitetene er slik, må samfunnet til gjengjeld vise at det ikke aksepteres, ved å idømme strenge straffer. Fremskrittspartiet finner det derfor helt naturlig at den nye regjeringen vurderer dagens strafferammer og fremlegger det som en sak for Stortinget. Dersom de kommer med et klart signal om økte straffer, spesielt i saker som omfatter overgrep mot barn og utøvelse av grov vold, vil Fremskrittspartiet selvfølgelig støtte opp om det.

Statsministeren sa også at Regjeringen vil føre en politikk bygd på «frihet for enkeltmennesket». Hvis det betyr en frihet hvor den enkelte samtidig pålegges et ansvar, er Fremskrittspartiet enig i denne formuleringen, fordi vår politikk gir rettigheter til dem som bor her, samtidig som de gis ansvar. I dag kan det dessverre virke som om de fleste er mer opptatt av sine rettigheter enn av ansvaret.

Avslutningsvis vil jeg tillate meg å uttrykke min bekymring for det fremlagte forslag til forsvarsbudsjett fra regjeringen Stoltenberg. Det er med stor undring jeg registrerer at regjeringen valgte ikke å følge opp med tilstrekkelige bevilgninger i henhold til Stortingets vedtak, jf. behandlingen av Forsvarets omstilling i vår. Heldigvis har regjeringen Bondevik uttalt at «omleggingen av Forsvaret vil bli gjennomført med nødvendig finansiering». Selve handlingen gjenstår å se, men intensjonen er iallfall meget god. Fremskrittspartiet, som er svært opptatt av Forsvarets rolle og funksjon, vil helt klart være en medspiller i forhold til oppfølging av tidligere vedtak om Forsvarets funksjon.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Denne debatten har til nå i stor grad handla om den nye regjeringa sine løfte

om skattelette i milliardklassen. Arbeidarpartiet sitt hovudpoeng står usvekt etter alle desse timane. Så store skatteletter vil måtta gå ut over noko. I ei Høgre-dominert regjering vil det sannsynlegvis verta viktige velferdsområde. Dette står fast av den enkle grunn at pengar ikkje kan brukast to gonger. Om det skal gjevast skattelette for 25–30 milliardar kr, kan ikkje dei same pengane brukast til å byggja ut velferda. Då vert det tvert imot mindre pengar til velferd.

Politikk handlar om å prioritera. I Sem-erklæringa har ikkje regjeringspartia klart det. Statsministeren klarte det heller ikkje i tiltredingserklæringa. Regjeringa listar opp mange gode tiltak som skal styrkja velferda, helsevesenet, skulen, bistand og samferdsel. Samtidig skal dei gje skattelette. Lovnadene om skattelette er dei mest konkrete, og då er eg redd for at det er velferdslovnadene denne Høgre-dominerte regjeringa til slutt – det vil seia i budsjettsamanheng – kjem til å nedprioritera.

Mitt nye fagområde, samferdselssektoren, kan her syna til gode eksempel. Regjeringa Stoltenberg har i framlegget til statsbudsjett auka satsinga på samferdsel med over 1,2 milliarder kr. Arbeidarpartiet vil følgja opp Nasjonal transportplan og starta eit lyft på samferdselsida. Det er viktig for distrikta, det er viktig for næringslivet, og det er viktig for at folk flest skal kunna ta seg fram dit dei ynskjer, når dei ynskjer det, anten det er til arbeid, til fritids- eller kulturaktivitetar eller det er for å henta barn i barnehagen.

Regjeringspartia seier dei vil bruka endå meir, både til veg og til kollektivtrafikken. Eg har litt vanskeleg for å sjå korleis det kan skje. Det ville bety mindre til noko anna. Mi erfaring tilseier at det ville verta mindre til bistand, til arbeidsmarknadstiltak for dei som er utanfor arbeidslivet – det er her me finn dei fleste fattige blant oss – til å halda ved lag full løn under sjukdom eller til viktige kulturforemål.

Kristeleg Folkeparti og Høgre lovde før valet i 1997 enorme satsingar på samferdselsområdet. Våren 1997 gjekk sentrum og høgresida i hop om å lova nær 10 milliardar kr meir enn det Jagland-regjeringa la opp til. Då Bondevik danna regjering og seinare støtta seg på Høgre og Framstegspartiet i statsbudsjettet for 1998 og 1999, kom det ikkje ei krone av desse lovde samferdselsmilliardane. Dei kom fyrst då Arbeidarpartiet og sentrum samarbeidde om budsjetta for 2000 og 2001. Kva som vil skje no, veit me ikkje, men i Arbeidarpartiet har me registrert at det var kravet om skattelette som var sterkast under budsjettforhandlingane. Her stilte Høgre ultimatum, ikkje på helse, ikkje på skule, ikkje på samferdsel, men på skattelette – mest til dei som har mest frå før. Mange er som eg svært urolege for at det same kan skje igjen. Historia syner at skattelette alltid kjem aller fyrst hos Høgre. Det er rimeleg å tru at det også vert slik for ei Høgre-dominert regjering.

På samferdselsområdet har me store utfordringar som er viktige for folk, og viktige for næringslivet:

- I storbyane må kollektivsatsinga styrkjast.
- I distrikta må me syta for skikkeleg vegvedlikehald, gode ferjesamband, rassikring og gode flysamband til ein rimeleg pris.

- Næringslivet må kunna koma fram med varene sine. Då er bl.a. store vegprosjekt viktige å gjennomføra. Eg kan nemna Lofast og E6 gjennom Østfold som to eksempel blant mange.
- Kwart år døy 300 menneske i trafikken. Det er tal me ikkje kan leva med.

For meg er det så enkelt at me berre kan gjennomføra meir av dette dersom me brukar pengane her i staden for på skattelette, på same måten som me kan gjera meir for skulen, for barnehagane og for helsevesenet.

Representanten Oddvard Nilsen sa i eit replikkvar i dag at Regjeringa skulle få råd til både skattelette og til auka satsing ved å nytta avkastinga av oljefondet, veksten i økonomien og elles på vanleg måte. Han nemnde effektivisering av offentlig sektor som eit eksempel på det siste. Regjeringa Stoltenberg har vist stor aktivitet på dette feltet. Den store forskjellen på arbeidspartiregjeringa og Bondevik si nye regjering er at me ynskjer omstilling og fornying for å gjera dei offentlege tenestene betre, ikkje for å spare pengar for å gje skattelette. Når me omorganiserte politiet, var det for å skaffa rom for å få meir politit ut i gatene. Når me no i budsjettet har gjort framlegg om å omorganisera vegetaten, er det for å få mindre byråkrati og for å få meir veg og betre vegvedlikehald ut av pengane. Det er kanskje den viktigaste skiljelina mellom vårt og høgresida sitt syn på offentlig sektor.

Eg trur me dei komande åra vil sjå tydelege skiljeliner i norsk politikk. Eg er sikker på at me snart får erfara at det ikkje går an å seia ja takk til begge delar. Bondevik II, med støtte frå Framstegspartiet, vil måtta prioritera for å stå til truande. Alternativet med frislepp i økonomien vil auka renta og auka faren for at konkurranseutsett industri tapar og verdiskapinga vert redusert. Eg ser fram til sanningas augneblink, til å sjå alle korta. Men eg gruer meg på vegner av folk flest og dei som treng det mest.

May Hansen (SV): I motsetning til Regjeringa mener SV at et godt og likeverdig velferdstilbud forutsetter en sterk offentlig sektor. Kvaliteten på tjenester i offentlig sektor må bli bedre, og brukernes rettskrav må styrkes. Den største utfordringen i offentlig sektor er ikke effektivisering og omstilling, slik den nye regjeringa hevder, men jeg mener at det er den bemanningskrisen vi nå har i offentlig sektor. Dyre vikarløsninger fra private firmaer er uheldig for de ansatte og for dem som mottar tjenestene. Det kan føre til at kvaliteten på tjenestene forringes, og at brukerne sjelden treffer den samme personen når de trenger hjelp. Dette rammer spesielt senildemente og psykisk utviklingshemmede.

Det er et stort flertall av kvinner ansatt i offentlig sektor, og undersøkelser viser at det er en klar sammenheng mellom kjønnssegregering og lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Der det er et flertall av kvinner, er lønnen lav. Dårlig lønn, for lav grunnbemanning og høyt sykefravær er det som preger mange kvinnearbeidsplasser. Og her står vi overfor en betydelig utfordring framover for å få til tydelige forandringer. Skal vi kunne motivere dagens ungdom – jenter og gutter – til å utdanne seg til å jobbe innenfor offentlig sektor og i tunge omsorgsyrker,

må vi gjøre noe med lønns- og arbeidsvilkår. Private vikarbyråer som leier ut arbeidskraft i helsesektoren, er et godt eksempel på hvordan private aktører tjener grovt på å utnytte situasjonen med lav grunnbemanning, og det fordyrer tjenestene i offentlig sektor.

Merverdien kvinnen skaper i arbeidslivet, avspeiles ikke i dagens lønnsnivå. Kombinasjon av høye barnehagepriser, lav lønn for kvinner og en kontantstøtte som den nye samarbeidsregjeringa varsler de vil øke, er vesentlige faktorer som er med på å forsterke den bemanningskrisen vi nå ser. For å gjøre noe med dette mener jeg at en av de viktigste politiske utfordringene er å få barnehageprisene ned til en makspris på 1 140 kr, og samtidig bedre lønns- og arbeidsvilkår i offentlig sektor. Barnehager skal være et tilbud til alle barn, uavhengig av foreldres økonomi, sosial eller etnisk bakgrunn. Det skal være et godt omsorgstilbud og en fellesarena der barn kan utvikle seg i et sosialt samspill mellom andre barn og voksne. Det blir viktig å sørge for gode økonomiske rammer for barnehagene. Jeg er engstelig for at stykkprisfinansieringen kan skape en uforutsigbar økonomi for barnehagene. Barnehager må ikke bli en salgsvare som til enhver tid opererer etter rene markedsprinsipper som tilbud og etterspørsel. Det må ligge føringer i tilskuddene til barnehagene, med konkrete krav til kompetanse blant personalet, til antall barn og til at arealer inne og ute samstemmer med et godt sted å være for de aller minste.

Framtida er å satse på barn og unge. Muligheten til å få en god oppvekst må gjelde alle. Det er ikke akseptabelt at barn i Norge – i et av verdens rikeste land – skal ha en oppvekst i fattigdom. Det er mulig å gjøre noe med fattigdommen i barnefamilie. Det mangler ikke penger, men vi må få til et samarbeid og en vilje til å forstå at noen trenger mer hjelp enn andre. Da handler det ikke om å gi mer til dem som har mest fra før. Fattigdommen eksisterer fordi det er politisk vilje i denne sal til å opprettholde den.

Behandlingstilbudet for barn og unge er for dårlig. Det må satses på lavterskeltilbud som er tilgjengelige når unge trenger dem. Ungdomshelsestasjoner og oppsøkte virksomhet er gode måter å treffe og få tak i ungdom med problemer i en tidlig fase på. Skolehelsetjenesten og barnevernet må styrkes og tilføres ny kunnskap for å være i stand til å møte de store utfordringene som preger mange ungdomsmiljøer. Det gjelder f.eks. slankepress, et økende antall unge mennesker med anoreksi, forbruker- og kjøpepress fra markedsaktører og et økende alkohol- og narkotikamisbruk. Vi trenger helt nye arenaer for tverrfaglig samarbeid for å møte disse utfordringene.

Vi i SV lover å gjøre vårt. For å få til forandring håper jeg at vi er mange nok i denne salen som vil det samme. Vår nye sosialminister har allerede vært ute og lovt: storsatsing på rusomsorg og storsatsing i forhold til fattigdomsproblematikken. Jeg ser fram til det budsjettet som nå kommer, og der bør det ligge ganske store ressurser til disse viktige tiltakene for barn og unge.

Marit Nybakk (A): Verken forsvarspolitikken, sikkerhetspolitikken, den nasjonale beredskapspolitikken

eller for den saks skyld utenrikspolitikken blir noen gang som før 11. september. Det grufulle terrorangrepet mot USA, mot World Trade Center og Pentagon, har ikke bare satt fokus på terrorberedskapen nasjonalt og internasjonalt. Den aktuelle situasjonen viser at trusselbildet er helt annerledes enn før Berlinmurens fall.

I flere år har etniske konflikter, borgerkriger og regionale kriger truet verdenssamfunnet, ikke bare på det afrikanske kontinentet og andre steder i den tredje verden, men også i Europa. Nukleært materiale er ute av kontroll, i hendene på terrorister og ustabile regimer. Atomtrusselen dreier seg ikke lenger om våpenkappløp mellom stormakter, men om atomvåpen hos parter i regionale konflikter, bl.a. i Kashmir-konflikten. De bakteriologiske og kjemiske våpnene som er på avveie, har vi fått skremmende nært i vår bevissthet. Av 101 voldelige konflikter de siste åra var bare fem kriger mellom nasjoner.

I det post-sovjetiske området lever 150 millioner mennesker under fattigdomsgrensen, ifølge FNs utviklingsprogram. I Midtøsten er freden fortsatt langt unna.

Norsk forsvarspolitikken kan ikke lenger bare være panservogner som ruller østover mot et klart definert område, eller for ikke å si en klart definert fiende. De er til liten hjelp mot bakteriologisk pulver i konvolutter, mot knuste reagensrør på en stappfull fotballarena eller mot store passasjerfly som brukes som bombefly.

Stortinget vedtok den 13. juni en omfattende omlegging av Forsvarets struktur og organisering, både for å tilfredsstille de forpliktelser Norges NATO-medlemskap medfører, for å være i pakt med utviklingen i EUs sikkerhets- og forsvarspolitikken, og ikke minst for å sikre en forsvars- og sikkerhetspolitikk som skaper trygghet i hverdagen for den vanlige norske mann og kvinne.

Omleggingsvedtaket er også en grunnleggende erkjennelse av at Forsvaret i en årrekke har befunnet seg i en dyp, strukturell krise. Et stort, men umoderne forsvar ville ikke være til noen hjelp for Norge, verken nasjonalt eller internasjonalt. Et slikt forsvar ville heller ikke på en hensiktsmessig måte kunne samarbeide med våre allierte.

Det er viktig for Arbeiderpartiet at det ikke ligger noen motsetning mellom vår internasjonale innsats og forsvaret av Norge. Som et lite, sårbart og åpent demokrati er Norge avhengig av både stabile og forutsigbare internasjonale rammevilkår og et sterkt NATO.

Stortinget vedtok en noe større forsvarsstruktur enn det Stoltenberg-regjeringen la opp til. De som stod for denne økningen, hadde en kostnadsberegning på ca. 30,9 milliarder kr pr. år – hvis det går an å kalle det cirka. I Bondevik-regjeringens erklæring sies det at omleggingen av Forsvaret «vil bli gjennomført med nødvendig finansiering». Jeg har registret at statsråden i pressen har vært svært vag med hensyn til hva hun vil gjøre med eventuelle tilleggsbevilgninger, og jeg er for så vidt spent på om Bondevik-regjeringen følger opp de forpliktelsene som de samme partiene som står bak Regjeringen, vedtok den 13. juni.

Kampen mot terrorisme må føres på flere fronter: Ved å jakte på økonomiske nettverk, ved å fjerne fattigdom

og konflikter som terroristene skyver foran seg, og ved militære virkemidler. Det ene kan ikke utelukke det andre. Og vi vet at med uløste konflikter og med fattigdom vil det alltid være noen fanatikere som spiller på disse konfliktene, og som skyver nettopp disse foran seg. I Stortinget ligger det nå en proposisjon fra Stoltenberg-regjeringen om tilleggsbevilgninger for å sette i verk en rekke beredskapstiltak i Norge. Det gjelder militære beredskapstiltak, det gjelder sivile beredskapstiltak, det gjelder styrking av sykehusberedskapen og beredskapstiltak på en rekke områder. Men dette er en sak som vi vil komme tilbake til om relativt kort tid.

Kari Lise Holmberg (H): Samarbeidsregjeringens politikk setter det enkelte menneske i sentrum. Sammen vil Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre slå ring om de verdier som verdsetter personlig ansvar og gir frihet for enkeltmennesket. I Høyre er vi svært glade for at grunnleggende verdier som respekt for enkeltmennesket og frihet under ansvar står sentralt i så vel regjeringserklæringen som i det politiske grunnlaget for Samarbeidsregjeringen.

Offentlig sektor og offentlige tjenester er til for hver enkelt av oss. Det er brukeren av de offentlige tjenestene som skal være i sentrum, og tjenestetilbudet skal være innrettet mot publikums høyst ulike behov og ønsker. Individbaserte løsninger har liten politisk tradisjon i Norge, og tiden er overmoden for å få til løsninger som er bedre tilpasset det enkelte menneske. Det blir helt feil når representanten Jens Stoltenberg utelukkende snakker om privatisering og todeling. Dette har velgerne gjennomskuet, og valgresultatet sa da også et klart ja til de partiene som har satt enkeltmennesket og fleksibilitet i fokus. Vi tar velgerne på alvor. Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre skal vi gjøre vårt ytterste for å skape et enklere og bedre Norge.

I dag ligger Norge på topp i verden når det gjelder offentlige utgifter pr. innbygger. Likevel ligger vi ikke på topp når det gjelder kvaliteten på offentlige tjenester. Derfor vil vi modernisere offentlig sektor. Derfor vil Samarbeidsregjeringen utvide bruken av konkurranseutsetting i offentlig sektor og likestille kjøp av tjenester fra private bedrifter med offentlig egenproduksjon av tjenester. Forskjellsbehandlingen skal opphøre. I bunnen ligger en klar forutsetning: Den enkelte skal ha trygghet for at en får de offentlige tjenester en har krav på når en trenger det. Konkurranse er sunt. Sammen med offentlig ansvar og god kontroll vil konkurranseutsetting i offentlig sektor bidra til bedre ressursbruk, økt kvalitet og et mer fleksibelt og mangfoldig tjenestetilbud.

Også vår nyalgte stortingspresident, Jørgen Kosmo, snakket i sin tid om modernisering, men det ble med snakket. Noe mer fikk han ikke lov til av Valla og Davidsen. Skal man effektivisere offentlig sektor, må man utsette den for konkurranse fra andre. Det var ikke den forrige regjeringen villig til. Derfor uteble også resultatene. Jeg tror stortingsrepresentant Gunnar Halvorsen fra Arbeiderpartiet har helt rett når han i Aust Agder Blad den 23. oktober uttalte:

«Det alvorlige med den sterke bindingen til Kommuneforbundet og Elektrikerforbundet, er at de med kontrakter i hånd kan styre Aps politikk. Det har vi flere skrekkenes eksempler på.»

Hensikten med konkurranseutsetting er ikke å privatisere for privatiseringens egen skyld, slik våre motstandere ynder å fremstille det. Valgfrihet sammen med kvalitet og bredde i tilbudet er viktigst. I motsetning til hva Arbeiderpartiet sier, finnes det god dokumentasjon på at konkurranseutsetting har gitt bedre og rimeligere tjenester over tid. I Nacka kommune utenfor Stockholm kan enhver få kunnskap om resultatene etter 30 års erfaring med konkurranseutsetting. Den siste brukundersøkelsen i Sverige viste at innbyggerne i Nacka skårer godt over landsgjennomsnittet når det gjaldt tilfredshet med tjenestetilbudet.

En behøver imidlertid ikke gå over bekken etter vann. Forsker Torstein Nesheim holder Oslo fram som et godt eksempel på hvordan konkurranseutsetting innenfor pleie- og omsorgstjenester kan gjennomføres på en god måte.

Samarbeidsregjeringen er klar på at konkurranseutsetting er et virkemiddel i moderniseringen av offentlig sektor. Dette i kontrast til den tidligere regjeringen som i trontalen kun nøyde seg med å si at fornyelse av offentlig sektor er avgjørende for å sikre alle bedre tjenester. Med andre ord: omstilling ja, men konkurranseutsetting nei. Det er nok dessverre slik at når LO sier nei, da sier Arbeiderpartiet: Det blir ikke noe. Den tette bindingen mellom fagbevegelsen og Arbeiderpartiet er ikke bare et problem for Arbeiderpartiet selv, det er et problem for landet vårt at LO har fått vetorett over moderniseringsarbeidet.

Sem-erklæringen viser vilje til å iverksette konkrete tiltak for moderniseringen av offentlig sektor. Det er positivt og gledelig at man i erklæringen går inn for at merverdiavgiftsregelverket skal virke nøytralt for kommunenes beslutninger. Momssystemet skal ikke lenger virke hemmende for bruken av konkurranseutsetting. Sammen med mer brukervennlige offentlige tjenester og et slankere og mer effektivt byråkrati skal ressurser på sikt frigjøres slik at viktige kjerneoppgaver kan løses bedre. Vi skal ha en ny kurs.

Presidenten: Presidenten kan forsikre om at presidenten motstår fristelsen til å ta replikk fra presidentplassen.

Gjermund Hagesæter (FrP): Noreg, til liks med resten av verda, står føre ei ustabil og på mange måtar uføreseieleg tid framover.

Den fælslige terrorhandlinga 11. september vil prege verda framover i lang tid. I tillegg til dei ufattelege menneskelege lidingane og den frykta dette har skapt, vil hendinga også påverke den økonomiske utviklinga.

Direkte vil denne terrorhandlinga sjølvsagt medføre at det må kanalisere større ressursar inn på kostbare sikkerheitstiltak o.l. enn det blei gjort før.

Indirekte vil denne terrorhandlinga også påverke den generelle økonomien på ein negativ måte ved at folk

f.eks. blir usikre og dermed meir økonomisk forsiktige. Faren for ein alvorleg internasjonal resesjon er derfor større enn på lenge.

Tall frå USA, Asia og Europa trekkjer alle stort sett i same retning, nemleg at dei økonomiske utsiktene framover er sterkt forverra.

Det vil vere naivt å tru at ei slik internasjonal utvikling ikkje vil påverke Noreg. Ferske tall viser også at etterspørselen frå norske forbrukarar er blitt markert redusert den siste tida.

Noreg er likevel i ei særstilling fordi vi har ein statleg rikdom som mange land har grunn til å misunne oss. Ei fornuftig disponering av denne rikdommen kan derfor hindre at verknadene av ein eventuell resesjon blir uhandterlege. Ei slik fornuftig disponering av vår statlege rikdom er m.a. å gi store skatte- og avgiftslettar både for bedrifter og enkeltpersonar. Dette vil auke konkurranseevna for norsk næringsliv, og det vil auke kjøpekrafta for folk flest. Ein slik skatte- og avgiftslette vil derfor opplagt ha som verknad at veksten i økonomien vil bli større enn den ville blitt utan skatte- og avgiftslette.

Ei investering i skatte- og avgiftslette i dag vil derfor legge grunnlaget for at det totale skattbare bedriftsoverskotet og dei totale skattbare personinntektene vil auke i åra framover, noko som igjen vil sikre norsk velstandsutvikling.

Ei auka investering i infrastruktur er også ein fornuftig bruk av vår statlege rikdom.

Mange eksportbedrifter, m.a. fiskeoppdrettsindustrien på Vestlandet, slit med høge transportkostnader. Ei investering i vegsektoren vil redusere desse transportkostnadene og auke konkurranseevna for veldig mange bedrifter.

Investeringa i vegsektoren bør gjennomførast utelukkande med offentlege midlar og utan bruk av bompengefinansiering.

Eksisterande bompengestasjonar bør derfor avviklast snarast, og gjelda på ca. 10 milliardar kr bør nedbetalast med ekstraordinære statlege midlar. Dette vil også auke konkurranseevna, gi ein meir effektiv arbeidsmarknad og frigjere arbeidskraft som i dag betener bomstasjonane, til meir produktivt arbeid.

I tillegg til konkurranseutsetjing av offentleg sektor vil dette vere effektive og gode tiltak for å dempe verknadene av den internasjonale lågkonjunkturen som vi i dag ser konturane av.

Det er også verdt å merke seg at ein vanlegvis reknar ei forseinking på 6 til 12 månader frå eit finanspolitisk tiltak, eller for den saks skyld eit pengepolitisk tiltak, blir gjennomført til resultatata av tiltaket viser seg i praksis.

Derfor har vi svært lita tid, her trengst det handling straks!

Bjørgulv Froyn (A): Den nye Bondevik-regjeringen går høyt på banen i sin erklæring, ikke minst når det gjelder samferdsel og kollektivtransport. Der som på andre områder satses det friskt med betydelige økninger.

La meg med en gang understreke at jeg er positiv til et samarbeid om økt satsing på samferdsel, men jeg nærer

samtidig en bekymring for at det den nye regjeringen har lagt fram, mer kan bli som skrift i sand enn faktiske realiteter. Min bekymring for Regjeringens økonomiske tenkning ble skapt da en av Regjeringens tungvekttere, statsråd Victor D. Norman, med stort alvor presenterte Ole Brumm som sitt ideologiske fyrtårn. Nå mener også jeg at Ole Brumm er en hyggelig fyr, men hans virkelighet er Hundremeterskogen – verden er mye større og vanskeligere.

Regjeringen må vise en langt større tydelighet i sin påståtte satsing på kollektivtrafikk i de store byene, og det gjelder ikke minst Oslo. Byrådet i Oslo har selv et betydelig ansvar for den situasjonen kollektivtrafikken i hovedstaden befinner seg i. Vi har fått en tunnelbane som er under pari, sporvognsdriften er snart en tragedie, og bussdriften er systematisk kjørt så langt ned for at byrådet tilsynelatende skal kunne sikres et argument for å selge ut hele driften. Oslo er blitt et godt eksempel på hvordan kollektivtrafikken ikke skal organiseres.

For å rydde opp i den aktuelle situasjonen og samtidig skape en mulighet for en fornuftig utvikling vil statens bidrag være avgjørende, og det vil dreie seg om både penger og ansvarsdeling. I framlagte forslag til statsbudsjett fra den avgåtte arbeiderpartiregjeringen inviteres de ansvarlige innen transportsektoren i de større byene til å delta i forsøk på å styrke kollektivtransporten. Det er forutsatt ca. 2,3 milliarder kr til særskilte kollektivtiltak i perioden 2002–2003, inklusiv alternativ bruk av riksveimidler til dette formålet. Dette er en vesentlig økning. Det er forutsatt at 2,1 milliarder kr av disse midlene skal gå til de større byene, hvorav 75 pst. av disse midlene igjen skal gå til Oslo-området.

Det foreslås at T-banen i Oslo gjennomfører teknisk fornyelse parallelt med opprustningstiltak, finansiert over riksveibudsjettet. Samferdselsdepartementet vil ha en dialog med Oslo kommune og Akershus fylkeskommune om T-banens utvikling. Dette er et godt utgangspunkt for et fornuftig samarbeid. En løsning av kollektivtransporten er en forutsetning for at vi skal løse de store trafikkutfordringene vi står overfor i hele landet, og det gjelder ikke minst gjennomfartstrafikken i de store byene. En satsing på kollektivtrafikken i de store byområdene er ikke populisme. Det handler om god samfunnsøkonomisk planlegging som kan sikre levelige og trivelige bymiljøer, hvor også miljøet kan stå i fokus.

Arbeiderpartiet mener at snevre privatøkonomiske interesser vil være utilstrekkelig for å sikre et kvalitativt godt transportsystem. Regjeringens satsing på kollektivtransporten forutsetter en gjennomgående bruk av anbud ved offentlig kjøp av kollektivtjenester. Det er et dårlig signal. Det kan lett resultere i at det blir de ansatte som må betale denne regningen. Den nye regjeringen bør snart presentere en sammenhengende og konkret politikk som kan sikre Oslo og de andre større byene en mulighet til å gi kollektivtransporten en framtid til beste for brukerne og byene.

Det er ikke min mening at Ole Brumm skal fratras enhver politisk innsikt. La meg derfor avslutte med et betydelig sitat:

«For når man er en Bjørn med Bare Liten Forstand, og man Tenker på Ting, så er det ofte at Tingen kjennes mye lurere ut når den er inni deg enn når den kommer ut og andre kan se på den.»

Silja Ekeland (H): Vi går inn i en tid med store utfordringer og store muligheter. Det er nå vi har sjansen til å legge grunnlag for ny verdiskaping, en verdiskaping som igjen skal legge grunnlaget for fremtiden. For å oppnå dette trenger vi ny kurs og en ny politikk.

Samarbeidsregjeringen har som målsetting at den norske forskningsinnsatsen skal opp på gjennomsnittlig OECD-nivå innen år 2005. Dette er en ambisiøs målsetting, men likevel en realistisk målsetting. Ved å satse både på grunnforskningen ved universitetene og samtidig satse mye sterkere på den bedriftsbaserte forskningen, vil man se at målet kan nås raskere enn forventet.

Mange av bedriftene som etableres i årene fremover, vil være kunnskapsbaserte. Bedriftene vil derfor ha bruk for flere mennesker med utdanning og høy kompetanse. Men de vil også være avhengig av solide forsknings- og teknologimiljøer.

Den bedriftsbaserte forskningen i Norge er betydelig lavere enn hos våre handelspartnere. Derfor er det utrolig viktig at vi ikke bare har en tilskuddsordning til forskning i bedriftene, men at vi også innfører skattefradrag for bedriftenes forskning- og utviklingsutgifter. Dette vil stimulere til at bedriftene i større grad tar initiativ til egen forskning eller til kjøp av forskningstjenester. Jeg er glad for at det i Sem-erklæringen så klart kommer fram at den nye regjering akter å følge opp Hervik-utvalgets innstilling på dette området.

Norge er et land med rike naturressurser som må utnyttes. Ny teknologi, kombinert med lokal innsikt og erfaring, gir de ressursbaserte næringene et betydelig potensial. Ved å bygge på en bærekraftig forvaltning av ressursene er det viktig at vi satser på å føre en nyskappings- og forskningspolitikk som gjør det mulig å hente ut det enorme verdiskapingspotensialet som ligger f.eks. i fiskerierne og i oppdrettsnæringene. En vekst innenfor havbruksnæringene vil også ha stor betydning for bosettingen og utviklingen i distriktene.

For at man skal kunne dra nytte av de ressursene som ligger langs hele vår langstrakte kyst, er det viktig at havet er rent. Derfor er det gledelig at miljøstatsråden allerede har grepet fatt i problemene med utslippene fra Sellafeld-anlegget i Storbritannia. Dersom disse utslippene får fortsette, kan de i verste fall sette en stopper for det meste av næringsvirksomhet langs norskekysten, og dermed sette en stopper for en av våre viktigste fremtidsnæringer, nemlig fiskeri- og havbruksnæringen.

Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for en videreutvikling av det norske velferdssamfunn. Den internasjonale utviklingen innebærer økt konkurranse for norsk næringsliv, og i fremtiden vil det være veksten i næringene langs kysten og i Fastlands-Norge som blir bestemmende for velferdsutviklingen. For å unngå at de beste næringene flytter til land med bedre

konkurransmessige rammevilkår, er det nødvendig gradvis å redusere det samlede skatte- og avgiftsnivået.

Regjeringens utgangspunkt er at samfunnet må oppmuntre og legge til rette for mennesker som har pågangsmot og skaperevne. Det må bli mer attraktivt å starte egen virksomhet. For å gi småbedriftene og nyetablerere gode vilkår må kostbare reguleringer fjernes og skatte- og avgiftstrykket reduseres.

Skjemaveldet, upraktiske regler og forskrifter skaper store problemer for den enkelte bedrift. Målsettingen om konkurransedyktige rammebetingelser må gjennomsyre alt det offentlige gjør.

Noen av de viktigste grepene vi kan gjøre for å styrke det private eierskapet i Norge, er å trappe ned formuesbeskatningen samtidig som vi fjerner utbytteskatten.

Å satse på miljø, utdanning og forskning er det mest fremtidsrettede vi kan gjøre for de kommende generasjoner. Det er nettopp det Regjeringens erklæring satser på.

Grethe Fossli (A): I denne debatten er det naturlig for oss å foreta en sammenligning mellom Arbeiderpartiets politikk som er synliggjort i trontalen og i det fremlagte budsjettet, og Bondevik II-regjeringens som er noe synliggjort gjennom Sem-erklæringen og tiltredelseserklæringen. Ikke alt er like klart, men noen konturer ser vi – i hvert fall tror jeg at vi ser dem.

I regjeringen Stoltenbergs trontale står det bl.a. om landbruket:

«Norsk landbruk skal være moderne og konkurransedyktig, og bidra til et bredt utvalg av trygge matvarer av høy kvalitet.»

Dette synliggjøres i det fremlagte budsjettet ved de hovedprioriteringer som er lagt:

- at forbrukerne får trygge matvarer av riktig kvalitet
- et landbruk som basisnæring i distriktene og som utgangspunkt for utvikling av andre næringer
- et mer forbrukerrettet og konkurransedyktig jordbruk som kan gi grunnlag for lavere råvare- og matvarepriser
- økt verdiskaping i jord- og skogbruk, i foredlingsledene og i reindriftsnæringen
- satsing på økologisk landbruk
- miljø og arealforvaltning
- forskning og utvikling
- internasjonalt arbeid
- fornyelse av offentlig sektor

Nå tror jeg at den nye samarbeidsregjeringen, Bondevik II-regjeringen, i utgangspunktet ikke er så veldig uenig i dette. Den fagnad Arbeiderpartiets Bjarne Håkon Hanssen fikk for sitt arbeid som landbruksminister, burde spore til etterfølgelse.

Det ser også bra ut når vi bare ser på hva regjeringen Bondevik har sagt i tiltredelseserklæringen om landbruk:

«Samarbeidsregjeringen vil arbeide for et livskraftig og desentralisert landbruk som utnytter ny teknologi og nye markedsmuligheter. En viktig oppgave vil være å sikre trygg mat til forbrukerne, samtidig som forskjellen i matprisene i forhold til våre naboland reduseres.»

Men så er det jeg undres, og jeg var noe overrasket over landbruksminister Sponheims uttalelse til VG om at fokuset på matvareprisene er overdrevet. Riktignok ble denne uttalelsen gitt før tiltredelseserklæringen ble lest i Stortinget, men det var bare et par dager før, og han hadde da virkelig vært med på forhandlingene på Sem i Asker, og jeg går også ut fra at tiltredelseserklæringen er et felles stykke arbeid. Derfor er dette en overraskelse.

At Sponheims økonomi er så god at han ikke behøver å se på prisene, er ikke en målestokk for resten av befolkningens økonomi, særlig når vi kan lese i avisen at han bl.a. kan fylle fryseren med hjortekjøtt hvis jakta i høst blir vellykket. Vi vet også at landbruksministeren driver med sau, og det betyr vel også at han ikke betaler det samme for lammesteika som vi andre må gjøre.

Nei, jeg anbefaler statsråd Sponheim å sette seg bedre inn i folks økonomi og syn på matvarepriser enn hva han tydeligvis har gjort før tiltredelseserklæringen. Selv om han nok har moderert denne uttalelsen i Nationen i går, og at han i sitt intervju der flagget at det er oss i Arbeiderpartiet han vil samarbeide med, er det vitterlig Fremskrittspartiet denne samarbeidsregjeringen har basert sin politikk på. Samtidig hjelper det altså lite å gi skattelette til folk, slik Regjeringen har flagget, hvis dette spises opp av økte matvarepriser. Og Sponheim fikk jo en varm omfavelse av en del kjøpmenn som etter hans intervju i VG har signalisert at de nå vil vurdere å høyne matvareprisene.

I tillegg har også Samarbeidsregjeringen varslet at de vil oppheve åpningstidsloven. Nå er ikke dette så oppsiktsvekkende når vi vet at Høyre og Venstre er en del av Regjeringen, men mer overraskende er det at Kristelig Folkeparti går med på dette.

Lengre åpningstider vil medføre større lønnsutgifter for næringen. Dette må de jo ta inn igjen et sted, og hvor er det mer naturlig enn på matvareprisene?

Presidenten: Den reglementsmessige tiden er for lengst omme. Vi har nå kommet såpass langt i behandlingen av kartet at det i morgendagens møte skulle være mulig å bli ferdig med de innmeldte talere innenfor et fornuftig tidsrom.

Presidenten foreslår derfor at møtet heves. – Det anses vedtatt.

Første taler i morgendagens møte er statsminister Kjell Magne Bondevik.

Møtet hevet kl. 22.35.